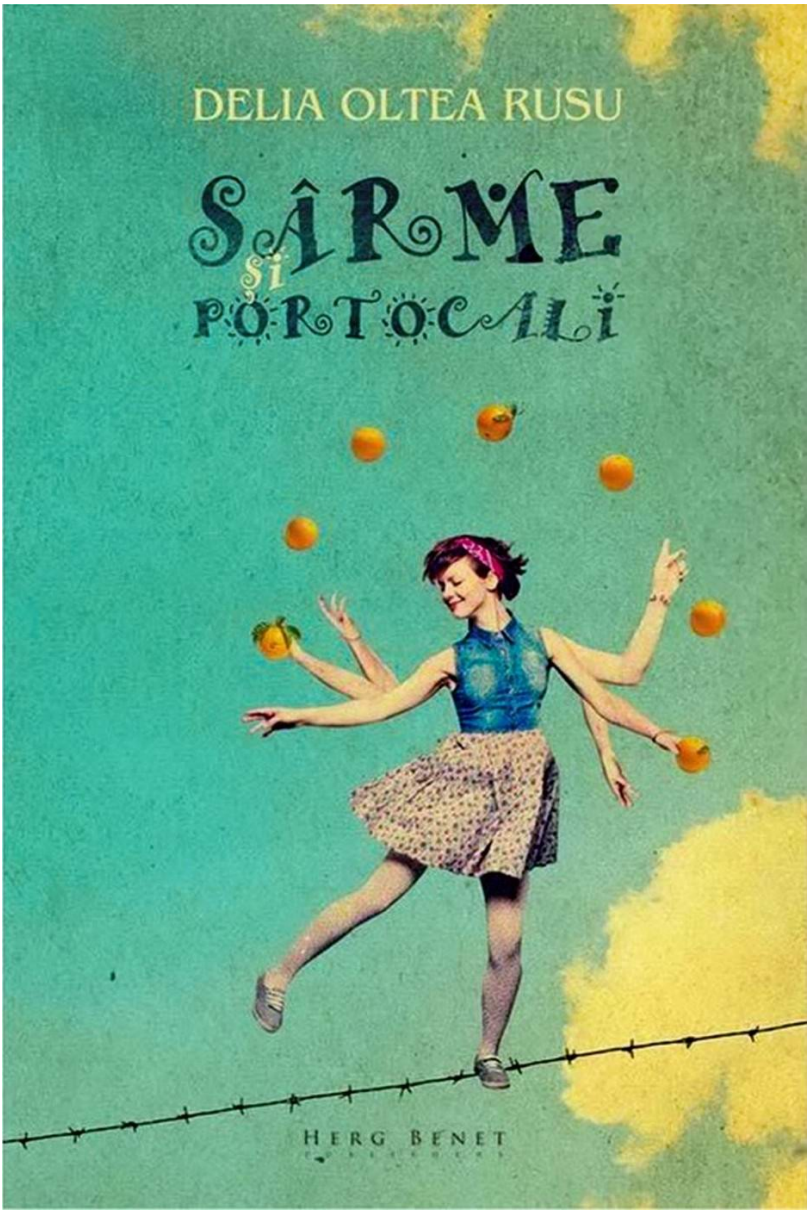

DELIA OLTEA RUSU

Sârme şi portocali
Editura HERG BENET 2015

Amintirile unei peregrine

De fapt, totul a început de la o ştire. La jurnalul de seară au apărut reprezentanţi ai guvernului german, care anunţau un program de contracte de muncă pentru români în Germania. Era pe vremea când vizele se plăteau, iar de contracte de muncă legale, pe dincolo, nu era nici vorbă. În ziua următoare, m-am urcat în tren şi am luat Bucureştiul la picior, căutând locul în care să mă înscriu şi eu. Am mers prima dată la ambasada lor. Nu era. De-acolo am ajuns pe la Ministerul Muncii. În final, am găsit şi m-am înscris pe o listă nesfârşită de interesaţi. Apoi am aşteptat, am dat ceva interviuri despre care o să povestesc mai încolo şi, în final, am plecat. Dar s-o luăm pe rând…

Habar n-aveam unde, la ce şi pentru cât timp plec. Îmi amintesc doar melancolia şi disperarea cu care priveam munţii din zarea Sibiului, având convingerea clară că n-o să-i revăd degrabă. Ştiam că plec în Germania la muncă, tocmai primisem viza pe paşaport. Problema era că nu voiam să mă întorc şi era clar că drumul e doar dus.

Nu iei o decizie atât de radicală pentru un moft. Recunosc că mi s-a reproşat şi chiar mi-a trecut şi mie asta prin cap în clipele grelei în ultimii ani de după revoluţie, m-am simţit prinsă într-un cerc al neputinţei şi am avut mereu senzaţia că pot mai mult, nu doar că vreau mai mult de la viaţa mea. Senzaţia asta m-a dus mereu înainte. Şi am reuşit, zic eu. Mi-am şters cu buretele limite, am renăscut cu fiecare despărţire care a urmat. La fiecare cădere m-am ridicat, fiecare loc în care am ajuns m-a format şi m-a ajutat să mă regăsesc, am învăţat că fiecare uşă închisă înseamnă o fereastră deschisă. Am ignorat principii pe care le credeam irefutabile. Uneori am încălcat doar convenţii, pe care eu le credeam principii. Dar

pachetul acela de reguli erau cele după care credeam eu că mă voi ghida toată viaţa şi despre care în final am aflat că sunt făcute doar să stabilească limite. Limite pe care atunci nu mi le cunoşteam, limite despre care nici măcar nu doream să aflu. Pentru că undeva, pe drumul dinspre tinereţe spre responsabilitate, mă pierdusem pe mine.

Lăsam acasă două fete mărunte şi dezorientate, un collie trist şi lăţos, o mamă cu o pensie mizeră. Au ieşit la poartă să mă conducă pe drumul care începea într-un sat oarecare din Apuseni. Plecam la muncă în Germania, fericită de schimbarea pe care o făceam şi convinsă că viaţa noastră va fi mai bună. A noastră şi nu doar a mea! În largul pelerinaj care a urmat, m-am întrebat de multe ori: ce-am căutat de fapt? De ce n-am ştiut să mă mulţumesc cu mai puţin şi să rămân acolo, în căsuţa mea dragă cu pomi şi flori, cu fetele mele care aveau nevoie de mine şi nu cereau nimic mai mult decât ceilalţi copii de vârsta lor?

Aceste rânduri caută încă răspunsul la întrebare. Mi-ar fi foarte uşor să vă spun că m-a dus doar grija zilei de azi şi a celei de mâine departe de toţi şi de toate. Ar fi o minciună elegantă şi un motiv pe care o bună parte a românilor l-ar accepta cu uşurinţă. Chiar şi eu credeam asta, atunci când am plecat. Adevărul gol-goluţ despre decizia mea l-am aflat mult mai târziu, atunci când am înţeles că în toată istoria vieţii mele personajul principal sunt eu. Că, în afară de actor principal, sunt regizor, scenarist şi producător. Că multe dintre regulile şi principiile după care doream să mă ghidez în viaţă erau depăşite de vremurile pe care le trăiam. Era timpul schimbării, dar schimbarea o dictam eu. Am regretat de multe ori firea mea rebelă, nesupusă, pretenţioasă, fiind convinsă de faptul că nemulţumirea îmi vine doar din neputinţa de-a mă mulţumi cu puţin.

Mai târziu, în Spania, visam că totul e la fel, că sunt acasă, că nu s-a schimbat nimic, lucrez la şcoală şi viaţa

merge neschimbată înainte. Voiam să şterg cu buretele plecarea, să fac să dispară ultimele luni din viaţa mea. „Este ca după un divorţ” îmi spunea cineva. „Îţi aminteşti doar lucrurile bune”. Şi voiam cu disperare să îmi amintesc şi de cele rele, măcar de cele pe care atunci le înţelegeam şi acceptam. De frigiderul ăla nenorocit care semăna de multe ori cu o peşteră tristă, de facturile enorme la gaz, de minciunile politicienilor şi deziluziile ultimilor ani, de caietul cu datorii de la magazin şi de cei io ani fără vacanţe. De hainele de la second hand cu miros de vechi, de puiul împărţit cu grijă ca să ţină mult, de brânza topită întinsă cu economie pe sandvişul de şcoală al fetelor. De comisioanele din vânzare pe care niciodată nu le primea bărbatul meu şi, mai presus de orice, de neputinţa de a ieşi dintr-un cerc închis, care părea pe zi ce trece mai strâns şi mai sufocant.

Plecarea a fost tulburătoare. Cu inima oscilând între disperarea de a părăsi doi copii şi fericirea de a păşi în afara cercului. Amintirea fetelor împreună cu mama şi cu bătrânul collie în poarta casei mi-a rămas pentru totdeauna ca o stampă a unei etape care s-a încheiat. Două copile care nu înţelegeau că plec pentru mult timp, că plec într-un fel pentru totdeauna, că mama lor, aşa cum era atunci, nu se va mai întoarce niciodată.

Am urcat în autocar cu 5 mărci germane în buzunar, cu biletul cumpărat pe banii obţinuţi din bijuteriile vândute, cu o valiză plină de lucruri care apoi s-au dovedit inutile şi cu sufletul plin de speranţă. Germania

În viaţă trebuie să ai puţin noroc. Sau e adevărat că norocul ţi-l faci singur? Nu ştiu dacă vine singur, norocul adică, sau depinde mai mult de tine. Acum tind mai mult ca oricând să cred că dacă nu faci rău, dacă eşti un om principial şi onest, efortul şi lupta cu tot ce-ţi scoate viaţa în faţă se termină cu bine. Acesta a fost unul dintre principiile de viaţă cu care am plecat de-acasă şi pe care

am încercat în timp să-l păstrez neschimbat. Şi nu mi-a fost greu să-l păstrez, pentru că, inevitabil şi fără să mă gândesc la consecinţe, am crezut mereu în bunătatea oamenilor, în regulă simplă a faptei bune care se bazează pe cei şapte ani de-acasă. În naivitatea mea am crezut mereu că dacă eu nu sunt în stare să fac rău unui semen de-al meu, acela îmi va răspunde la fel. Astfel că am fost de nenumărate ori în viaţă furată, şi nu mă refer doar la bani şi alte bunuri personale pe care s-au găsit unii să şi le dorească la fel de mult ca mine. Am rămas într-un fel acelaşi copil naiv care a deschis singură uşa unor hoţi în urmă cu ani. Doamna cu părul lung şi roşcat a venit pur şi simplu la mine, spunându-mi că este trimisă de mama. Cu cheia care îmi atârna spânzurată de gât i-am deschis politicos, după care m-am dus să-mi cumpăr o îngheţată din banii frumoasei doamne. Noroc mare să primeşti bani de la musafiri ca să-ţi cumperi îngheţată! Când m-am întors, nu m-a mirat deloc prezenţa domnului care îndesa ceva în nişte sacoşe supradimensionate. Nici nu era urât, avea şi el părul cam lung şi purta nişte pantaloni tare evazaţi. Erau anii ’70. Au plecat însă imediat după ce-am ajuns eu cu îngheţata şi m-a cam mirat, pentru că veniseră s-o vadă pe mama, iar mama urma să ajungă repede. Era la defilare, unde era tot oraşul, pentru că venea Ceauşescu. Când au ajuns ai mei acasă, le-am povestit despre vizita celor doi, senină şi fără să înţeleg de ce se agită atât. Nu, nu eram deloc speriată, nu, nu mi-au făcut nimic, nu, cum să mă lovească, au fost foarte drăguţi şi amabili, frumoşi de-a dreptul, aşa, cu părul lor lung şi cu ţinuta lor altfel decât a oamenilor mari pe care îi cunoşteam. Semănau mai degrabă cu nişte staruri de la televizor. Nu m-au speriat deloc şi, dacă ar fi să discutăm despre traume, cred că mai rău mi-a făcut perioada care a urmat, cu casa plină de poliţie, interogatorii şi mai ales cu lamentările mamei, care au durat ani buni după

eveniment, îi furaseră toate rochiile, blănuri, ce mai: tot ce-avea mai bun prin dulapuri. M-am simţit vinovată pentru că nu mai avea rochia pe care tocmai şi-o făcuse pentru întâlnirea de io ani de la terminarea facultăţii. Tatii i s-a furat magnetofonul şi benzile cu muzică de jazz, cu rock, cu muzica decadentă şi atât de inaccesibilă în anii aceia. Atunci n-am ştiut, dar a fost cea mai grea pierdere din casă, o pierdere care a marcat familia mea mult mai dureros decât pierderea rochiei de banchet.

Norocul meu în Germania s-a întrupat într-un român emigrat de câţiva ani buni, plecat din satul meu şi stabilit cu familia în Lanberg, la doar 10 kilometri de locul în care eu urma să-mi încep aventura în căutarea unei vieţi mai bune.

M-a aşteptat la sosire, m-a dus în casa lui şi m-a omenit. M-a ajutat apoi în tot timpul acelei perioade teribile, m-a sunat mereu, mi-a adus tot ceea ce i-am cerut şi a fost mereu prezent pentru mine. A făcut tot ce i-a stat în putere ca în timpul perioadei „Germania” să mă simt protejată şi însoţită, atât el, cât şi soţia lui. Să nu simt atât de acut sentimentul de alienare care arde sufletele şi le transformă în cenuşă. M-a făcut să mă simt cineva acolo unde eram nimeni. Pentru toţi ceilalţi, eu eram doar o mână de lucru ieftină printre altele, câteva sute, o unealtă de muncă calificată, robotizată şi importată dintr-o ţară fără importanţă. Vândută de ţara în care valoarea ei era redusă la nivelul de obiect al muncii, cu importanţa naţională zero. Un cetăţean neînsemnat al unei ţări despre a cărei poziţie pe hartă se ştia prea puţin, un negoţ probabil rentabil pentru statul român şi la fel de indecent şi murdar ca orice negoţ cu suflete din toată istoria omenirii.

Urma să mă stabilesc în Hellfeld, un sat din sud vestul Germaniei. Îl văzusem pe internet înainte de a pleca din România. Ştiam doar că o să lucrez la vie, într-o zonă

cu mulţi producători de vin, renumita „Weinstrasse”. Era regiunea Rinului, care, fiind plină de plantaţii viticole şi crame, intrase în circuitul turistic pentru amatorii de vin şi degustătorii pasionaţi. Şi, recunosc, era frumos, era un vis bucolic şi viu colorat. Un gigantic tablou pictat cu sate romantice şi pline de flori, case albe şi curate, restaurante şi crame pitoreşti, cu străzi pavate şi asfaltate. Totul atât de curat, simplu şi ordonat, fără praf şi aş spune fără imperfecţiuni. Nu aveau nici măcar muşte! O lume de care noi eram atât de departe. Europa civilizată. Incredibil de aproape pentru lumea asta mare şi dureros de departe pentru cei care simt dramatic distanţa lumilor cărora le aparţin.

Nicu m-a dus la familia la care urma să lucrez. Deşi vorbeam puţină germană, am avut noroc cu el pentru că recunosc: la început nu înţelegeam nimic din ce-mi vorbeau cei doi. Adică cei doi viitori patroni ai mei, un neamţ bătrân şi nevasta lui. Neamţul vorbea cu un puternic accent din zonă, după cum mi-a explicat Nicu, iar eu nu prindeam nicio iotă.

O să fac o paranteză şi voi povesti istoria mea cu limba germană. Am studiatla şcoala generală din clasa a doua până într-a opta. Fosta mea profesoară de germană, care îmi era şi dirigintă, a făcut o treabă bună, spre surpriza mea şi a tuturor celor din familie. Nici eu nu m-am crezut în stare să susţin o conversaţie în limba germană, asta până când am fost obligată s-o fac. Până în vara în care am aflat întâmplător despre contractele de muncă în Germania de la un jurnal de ştiri şi m-am hotărât să mă prezint la interviu, în aşteptarea scrisorii de invitaţie la interviu, m-am apucat de studiat germană. Cu un ghid de conversaţie din bibliotecă şi multă determinare, am încercat să-mi reamintesc ceea ce nu credeam că ştiu. Mi-am compus şi mi-am tradus un discurs pe care mă gândeam să îl ofer la interviu. Adevărul este că eu m-am

pregătit foarte bine pentru interviul acesta. Şi recunosc că toţi acei ani de generală, deşi nu mi-am dat seama, au fost temeinici şi germana învăţată a stat la baza plecării mele. Revin cu norocul în viaţă. Nu ştiu cât este întâmplător şi cât depinde de efortul pe care îl faci şi de ceea ce eşti dispus să sacrifici. Oricum, în momentul în care a venit scrisoarea, eu eram pregătită pentru orice întrebare, aveam un discurs perfect şi faptul că sunt inginer horticultor m-a dus în zona de care vă vorbeam înainte.

Familia Frankenmuller

Familia la care am fost repartizată avea o avere care se măsura în vreo cinci-şase case, o mică făbricuţă cu linie de îmbuteliere pentru vin; un hotel şi două restaurante, dintre care unul cu specific vânătoresc şi vreo câteva dealuri de viţă-de-vie, că n-am reuşit să aflu niciodată numărul în hectare. Pe noi ne angajase pentru munca în vie, care se întindea cât vezi cu ochii. Suprafeţe enorme, extinse pe toată întinderea văii, până la limitele Rinului. Un peisaj impresionant şi care se lăsa admirat de pe colinele din jur ca o foaie de hârtie enormă desenată cu sute de plantaţii de vie, întrerupte doar de drumuri bine aliniate şi de sate perfecte. Valea Rinului este unul dintre locurile cele mai frumoase care mi s-au întipărit în memorie în toţi aceşti ani. E frumoasă Germania. Frumoasă, deşi poate unii o cred doar banală, în uniformitatea ei.

Îmi amintesc de un spaniol pe care l-am cunoscut mult mai târziu şi care susţinea sus şi tare că Germania e cea mai urâtă ţară din Europa. Şi adevărul e că le văzuse pe toate, pentru că ani buni a fost şofer de camion pe rute internaţionale. La o discuţie despre ceea ce trebuie să vezi şi nu în Europa, el a exclus Germania de pe listă. Şi ca argument a fost asemănarea şi monotonia arhitecturii

germane, foarte frumoasă de altfel, dar monotonă şi poate fără amprenta personală a locului. El zicea că dacă te lasă în Germania fără să-ţi spună unde, habar n-ai dacă eşti în nord, în sud, est sau vest. Nu ştiu dacă greşeşte sau nu, n-am văzut chiar toată Germania. Un sâmbure de adevăr este în spusele lui, satele de-acolo erau cam toate la fel şi, dacă mă gândesc acum, cam la fel cu ceea ce văzusem înainte în alte zone. Dar asta nu înseamnă că nu merită să vezi Germania. Fiecare loc are ceva magic, oriunde găseşti ceva special dacă ştii să priveşti nu doar cu ochiul, găseşti surpriza care în final să-ţi lase în memorie fotografii unice.

Mie mi-a rămas printre altele fotografia acelei întinderi vaste de viţă de vie văzută de pe colinele Pădurii Negre, mărginită de marele Rin şi punctată de sate înflorate, sub un cer mereu schimbător, foarte rar senin, aproape permanent ciufulit de nori pufoşi. O întindere atât de vastă, încât aveai impresia că poţi vedea până la capătul pământului în zilele senine. Şi unde mai pui că vedeam toate astea din locuri pustii, locuri în care liniştea profundă făcea toată întinderea mai imensă şi mai copleşitoare, locuri în care nu se făcea turism şi în care turiştii erau o poveste din altă lume. Mă copleşea peisajul şi mă mângâia momentul în care natura, prin măreţia ei, mă făcea să mă simt ca aparţinând locului, cu toate că cei din jur încercau să mă convingă că totul le aparţine doar lor. Mă bucuram în pauzele furate de câte o ţigară fumată în colţul gurii şi de fiecare imagine pentru care nu plăteam nimic. Un turist incognito printre rândurile de viţă de vie, bucurându-se în secret de bonusul neaşteptat pe care i-l oferă natura!

În momentul acela, casa familiei Frankenmuller a fost pentru mine impresionantă. Un conac boieresc vechi, cu patină şi un oarecare şarm, dotat cu toate cele necesare confortului actual. Plin de trofee de vânătoare, cu artizanat nemţesc împrăştiat cu generozitate peste tot, cu multe

încăperi pe care niciodată n-am reuşit să le număr. Era casa în care locuiau cei doi, patronul şi nevasta lui. Tot aici aveau birourile, micuţa fabrică şi linia de îmbuteliere, cu o cramă organizată pentru a primi clienţii la degustare. Aveau o mulţime de obiecte agăţate peste tot: animale împăiate, puşti de colecţie, mobilă veche, statuete şi tablouri, poze alb-negru îngălbenite de vreme; toate te copleşeau şi te convingeau de poziţia lor de mic burghezi îmbogăţiţi, în prima noapte m-au cazat aici, într-o cameră drăguţă şi cochetă, pe acelaşi palier cu ei.

Cu tot farmecul de necontestat al camerei, prima noapte a fost oribilă. Eram singură, într-un loc necunoscut, în casa unei familii despre care nu ştiam nimic şi cu perspectiva unor luni departe de cei dragi. În plus, simţeam din plin oboseala şi emoţia călătoriei. Am reuşit să adorm târziu, plângând în pernă cu gândul la fetele mele.

Dimineaţa, la micul dejun, doamna ne aştepta în bucătărie. Zic că ne aştepta, pentru că, odată cu mine, la 6.30 dimineaţa au apărut în bucătărie şi alţi muncitori despre care atunci nu ştiam nimic. Am aflat doar că sunt polonezi şi că vom lucra împreună. Pe faţa mea se citeşte foarte uşor totul şi nemţoaica a remarcat rapid faptul că n-am avut o noapte uşoară. Spre surprinderea mea, în loc să mă consoleze sau să se facă măcar că nu vede, m-a muştruluit ca pe un copil prost, că cică nu-mi permit să plâng deja, că abia de-am ajuns, ce naiba, deja plâng?

M-a şocat observaţia, pentru că nu mă simţeam încă cetăţeanul de mâna a doua care eram pe punctul să devin. Încă n-aveam noţiunea de inapartenenţă cu care trebuia să mă impregnez în aşa măsură încât să ştiu exact care îmi este locul în lumea lor. Am înţeles cu greu şi abia după o vreme că ei doreau să ne controleze din toate punctele de vedere. Ca să foloseşti un om trebuie să-l supui, înainte de orice. N-aveam voie să fim trişti, pentru că păream

exploataţi şi asta dădea o imagine rea familiei în sat. Era ca într-un lagăr, trebuia să părem veseli, să lucrăm cântând şi să transpirăm fericiţi pe plantaţie.

Cu câtă germană înţelegeam eu în acel moment, am priceput că ziua de muncă începe la 7 dimineaţa şi se termină la 7 seara. Că trebuie să-mi pun la mine mâncare din ce era pe masă la micul dejun.

Astea fiind spuse şi făcute, m-au îmbarcat împreună cu polonezii într-o furgonetă condusă de bătrânul neamţ şi mi-am început cariera de muncitor sezonier în Germania. Munca la patron neamţ

Bătrânul neamţ era teribil. Avea o faţă de roşie, de ţăran trăit mult afară, purta aproape mereu un fel de costum verde despre care nici acum nu ştiu dacă era de vânătoare sau era un costum popular, şi conducea o furgonetă, tot verde, în draci. Era aproape întotdeauna nervos, mai mult striga decât vorbea şi nu zâmbea niciodată. Era coşmarul bieţilor polonezi care îl cunoşteau deja şi a devenit apoi şi al nostru, cei care ne-am alăturat echipei mai târziu.

Furgonetă în care ne-am urcat nu avea nimic adaptat pentru muncitori în partea din spate. În condiţiile în care lucra cu zilieri de când lumea şi pământul, adică de vreo 20 de ani bunii Avea doar trei locuri în faţă, iar în spate era pentru mărfi. Cum deocamdată eram singura femeie, am avut onoarea în prima zi să stau în faţă. Dar asta nu s-a repetat şi de altfel nici nu mi-am dorit, pentru că scârba pentru el era mai mare decât groază de-a urca în spate, alături de restul colegilor. Echipa s-a mărit în zilele ce-au urmat, am stat împreună înghesuiţi pe bidoane, cutii, lăzi şi în picioare, agăţaţi fiecare de ce puteam. Intram câte 10 – 12 oameni îndesaţi printre obiecte care uneori erau pline de sângele animalelor vânate de moşu* pentru restaurantele lui. Şi credeţi că lui moşu hitlerist îi păsa că noi ne lovim şi cădem unii peste alţii în spatele lui? Pe

drumurile de ţară pe care ne deplasam, printre parcelele de vie, mergea ca la raliu, râzând încântat când noi strigam din spate şi ne răsturnăm unii peste alţii ca bolovanii. Era mult mai atent când îşi plimba câinii de vânătoare, decât pe noi. Şi nu uit cum pornea întotdeauna când ne muta de la o parcelă la altal De multe ori s-a întâmplat ca unul dintre noi să nu reuşească să urce la timp şi prindea duba din fugă, în timp ce nebunul pornea în trombă şi cu bietul pasager spânzurat pe jumătate în afară, cu uşa deschisă. Niciodată nu se uita să vadă dacă suntem toţi sus şi suntem instalaţi pentru pornire. „Timpul e bani" şi banii erau mai importanţi ca noi, nişte bieţi muncitori străini.

În prima zi de muncă, am fost singura femeie şi singura româncă. Am lucrat cu o echipă de vreo 7 – 8 polonezi şi trei băieţi din Africa. Am fost fericită să fiu în echipă cu africanii, pentru că toţi vorbeau engleza, limbă pe care o prefer germanei, uşor de înţeles de ce. Bătrânul ne-a lăsat, i-a dat scurte indicaţii unui polonez care părea că e şeful de echipă şi s-a dus cu bolidul lui verde.

De-aici a început zăpăceala. Vreau să vă explic că eu am terminat facultatea de horticultură, dar sunt de la oraş şi nu am prea lucrat la vie, de fapt nici la câmp sau altundeva în agricultură. După terminarea facultăţii, am intrat în învăţământ şi cam asta era toată experienţa mea de ţăran. Ştiam câte ceva despre tăieri şi lucrări la vie, dar totul era teorie. Munca fizică îmi era mai străină decât germana, că pe-aia măcar o bolboroseam cât de cât. Polonezii mei au intrat în fugă în vie şi s-au apucat de treabă imediat. Ce să-mi explice mie ce am de făcut sau să îmi arate vreunul ceva?! Şi nu glumesc când zic că fugeau. Chiar fugeau şi trăgeau de sârmele alea pe care erau întinse coardele de vie. Nu s-au obosit să-mi explice mie ce am de făcut, şi nu pentru că erau băieţi răi, ci pentru că ăsta era ritmul cu care ei erau obişnuiţi şi ştiau că, dacă

pierd timpul cu mine, e de rău. Eu, după ei. Am luat-o şi eu la fugă, încercând să trag cu coada ochiului şi să văd dacă trag bine de sârme sau nu. Nu mai ţin minte cum am reuşit să mă prind de mişcări, dar cert e că, cel puţin la alergat, i-am ajuns din urmă. Mult mai târziu am înţeles ce făceam de fapt. Ridicam sârmele de la spalier, cu coarde cu tot, şi apoi venea un tractoraş special cu care se făcea tăierea în verde. Dar asta am ştiut doar după vreo câteva săptămâni, când am văzut tractoraşul făcând lucrarea respectivă. Sârmele alea erau grele al naibii, din când în când se încurcau şi unde mai pui că trebuia să faci totul în ritm super alert. Eu am făcut şi aerobic la viaţa mea, dar aici să ştiţi că era mult mai sprintât ca acolo.

Prima zi de muncă nu a fost atât de grea, spun eu acum, ştiind ce a urmat. Dar atunci am crezut că dacă nu o să mor de epuizare, sigur o să dau bir cu fugiţii. Nu se lucra într-un ritm normal, se lucra fugind. Coardele erau foarte grele şi sârmele se încurcau mereu. Nu conta că eram femeie. Nimănui nu-i pasă că tu nu le poţi ridica. Din când în când, mai venea câte un polonez şi mai mă scotea de la greu. Dar cel mai mult m-a ajutat un camerunez, unul dintre băieţii din Africa de care v-am zis mai înainte şi care s-a dovedit mai târziu a fi al doilea mare noroc al meu. Daniel, un fel de înger păzitor

Pauza de masă de o oră ne-am petrecut-o zăcând epuizaţi printre rândurile de vie. Mai ales eu, pentru că ceilalţi erau deja antrenaţi. Eu, femeie, româncă, împreună cu vreo zece bărbaţi necunoscuţi. Nu-mi amintesc acum clar acea zi. Ceea ce îmi revine în memorie sunt însă nenumăratele pauze pe câmp care au urmat în acele luni. Timp în care redeveneam oameni normali şi în care nu mai conta nimic în afara momentului scurt de odihnă. Probabil că nu m-am bucurat niciodată mai mult în viaţă de timpul liber ca atunci. Indecentă bucurie, murdară bucurie a unui sandviş savurat cu unghiile pline de noroi, printre cetăţenii

fără însemnătate ai unei lumi pe care nici măcar nu mă mai oboseam s-o consider nedreaptă sau într-un fel anume. Nu semănau cu pauzele din studenţie, în care se spărgeau timpanele de bancuri, glume sau cântece. De cele mai multe ori, aţipeam privind cerul şi încercând să nu mă gândesc la nimic.

Seara la 7, bolidul verde s-a întors după noi şi ne-a basculat în faţa casei, murdari, obosiţi şi pe mine total demoralizată. Un duş, cină şi la culcare, că mâine o luăm de la început. Aşa s-au scurs două zile lungi şi oribile. Monica

Mai mult decât munca teribilă şi frica pe care o insufla în mine bătrânul hitlerist, mă apăsa singurătatea. Nu pot să-i spun chiar singurătate, pentru că nu eram singură niciodată. Şi nici n-aş şti foarte bine să definesc golul din suflet de-atunci. Eu am fost singură la părinţi şi am crescut cu cheia atârnată la gât, n-aveam probleme cu singurătatea. Ba dimpotrivă, în ultimii ani, după ce-am avut fetele, tânjeam după momente de singurătate, mi-era dor de camera mea de bloc şi de clipe doar pentru mine. Poate ar trebui să se inventeze un cuvânt nou pentru ceea ce simţeam eu atunci şi poate ar fi o combinaţie între înstrăinare, furie, frica şi neliniştea că nu te vei mai regăsi tu pe tine niciodată. Aici nu mai eram nimic din ceea ce fusesem, nici fiică, nici mamă, nici nevastă şi nici profesoară. Dorul de toţi şi de toate era copleşitor şi evitam să mă gândesc în urmă. La prezent nu mă puteam gândi, pentru că nu era de gândit, era mai mult de fugit. Iar despre viitor nu aveam ce să gândesc. Nu ştiam cum se va sfârşi totul şi n-aveam niciun plan în minte. Drumul îmi părea deja fără întoarcere, deşi m-aş fi întors teleportată chiar. Şi chiar dacă mulţi nu recunosc niciodată, mai mult decât orice atunci m-a oprit ruşinea de-a mă recunoaşte învinsă. Trebuia să merg înainte, dar habar n-aveam spre ce anume.

Din fericire, lucrurile aveau să se schimbe în bine în curând.

Începusem deja să mă obişnuiesc cu trasul de sârme. Şi cu polonezii, şi cu africanii, şi cu bolidul verde fără scaune. Lucram şi atât.

Ziua care începuse era identică cu celelalte anterioare, aceeaşi echipă, aceeaşi muncă. Doar mâinile mele erau altele. Aveam nişte bătături cât cepele şi mă dureau îngrozitor. Nu aveam mănuşi, pentru că neamţul nu ne-a dat cât am lucrat acolo niciun echipament de protecţie, nicio mănuşă, nicio pelerină de ploaie, nicio cremă sau vreun medicament. Stăteam într-un sat în care era un singur magazin, pe care noi nu-l găseam niciodată deschis şi nu aveam de unde cumpăra nici măcar o pâine. Mănuşile mele şi restul celor necesare au venit de la îngerii mei păzitori. Nicu şi Daniel.

Încercând să suport cu stoicism usturimea din palme, trăgeam cu spor de sârme, când am auzit o femeie strigând din celălalt capăt al rândului. Culmea, striga ceva în româneşte. Mi-o amintesc şi acum. Purta o pălărie de soare albă, cu boruri mari, şi pantaloni scurţi. Era femeie şi era şi româncă pe deasupra. Am fost atât de fericită şi uimită să o găsesc acolo, de parcă aş fi văzut un miracol. Se numea Monica şi venea din Reghin. Era în prima zi acolo şi neamţul, idiotul, o adusese în câmp şi o lăsase acolo singură, spunându-i că o să ne întâlnească mai târziu. Mă rog, el i-o fi spus asta, dar ea săraca, cum ştia mai puţină germană decât mine, nu înţelesese mai nimic. Era aproape în pragul isteriei după vreo două ore în care nu văzuse ţipenie şi nu ştia încotro s-o ia. Pentru a înţelege disperarea ei, ar trebui să vă explic că viile în care lucram erau departe de sat. De multe ori mergeam cu maşina 20 – 30 de minute până acolo, iar suprafeţele erau atât de mari, încât nu se vedea decât vie în jur. Niciunul de acolo nu am fi ştiut să ieşim nici măcar la şosea, darămite să ne

întoarcem pe jos în sat. Printre parcele ne deplasăm cu un tractoraş cu remorcă pe care îl conducea polonezul şef, şi totul părea un labirint. Cum să nu te apuce disperarea? Pe ea o lăsase acolo dimineaţa singură şi habar nu avea ce se va întâmpla cu ea.

A fost atât de fericită când ne-a întâlnit, încât a izbucnit în plâns. Mi-a povestit printre lacrimi că e dintr-un sat de pe lângă Reghin, că e măritată şi are doi copii şi că a venit aici prin intermediul unei instituţii de saşi din zona ei. Că nu a mai fost niciodată în Germania şi niciunde, de fapt, şi că are o prietenă săsoaică măritată cu un neamţ care e la Mannheim. Că ea a ajutat-o să ajungă aici. Că spera că nemţoaica să ne lase să stăm împreună şi că ea nu suportă să stea singură. Atunci a fost începutul unei prietenii din acelea care nu se pot uita, care se leagă în viaţă numai în condiţii cum le trăiam noi, de muncă în regim sclavagist, separate de familii şi mai ales de copiii noştri, terorizate de bătrânul neamţ şi înconjurate de polonezi alcoolici. Am avut mare noroc una cu cealaltă. Ne-am ajutat şi ne-am încurajat tot timpul cât am stat acolo şi cred că fără ea nu aş fi putut câştiga acea bătălie.

În seara aia m-a mutat şi pe mine la cea care avea să fie casa mea pentru următoarele trei luni. Era practic lângă casa patronilor, o vilă nouă, superbă, care se pare că fusese a băiatului lor. Probabil că îşi făcuse altă casă departe de ei, ca să nu-i vadă tot timpul. Avea o poartă tipic săsească la intrare, floricele la fereastră şi era toată a noastră. Am avut de ales între patru dormitoare şi un salon imens. Puteam să ne stabilim unde doream să dormim. Am ales dormitorul principal, unde era un pat matrimonial. Pe mine ideea de a dormi în acelaşi pat cu ea nu m-a încântat deloc, dar a insistat şi s-a plâns atât de insistent că nu suporta singurătatea, încât în final am acceptat. Am găsit în casa în care erau abandonate o mulţime de cutii cu lucruri inutile un televizor mic, pe care l-am instalat în

dormitor, veioze pe noptiere şi totul arăta altfel. Faptul că aveam cu cine schimba o vorbă în româneşte şi fuma o ţigară la o şuetă a făcut să îmi crească moralul şi am început să sper că am să rezist până la final. Cum se câştigă banii capitalişti

Au urmat zile grele. Grele, dar fascinante, pentru că reuşeam să le trec cu bine şi să mă surprind mai degrabă pe mine, decât pe alţii. Zile în care am descoperit în mine puteri nebănuite, forţe care mă făceau să duc rândurile nesfârşite la capăt. Eu, o răsfăţată de la oraş, crescută într-un apartament de bloc cu 2 camere; eu, care nu ştiam în momentul în care am intrat la facultate nici să ţin o sapă în mână şi nici să deosebesc un morcov de un pătrunjel, lucram acum zi lumină în agricultură. Pe mine mă speria o jumătate de zi la sapă în curtea mică de-acasă, unde straturile pe care le aveam le lucram mai mult de ruşinea vecinilor, decât din plăcere. Nu m-am crezut niciodată în stare să lucrez zi lumină în câmp, din zori şi până când soarele apunea, iar neamţul sendura de noi să ne adune de pe câmp. Să mănânc pe brazdă, plină de băşici şi de praf. Sau să uit să mănânc din cauza oboselii, să mă ascund printre rânduri ca să-mi fac nevoile şi să nu-mi pese că mă vede toată hoarda de polonezi şi africani cu care lucram. Nu semăna deloc cu practica pe care o făcusem în liceu şi la facultate, perioade care au fost singurele mele experienţe reale legate de munca în agricultură.

Mi s-a spus de multe ori, copil fiind, că nu am minte pentru matematică. Şi până la urmă am crezut şi nici măcar n-am încercat să ştiu mai multă, convinsă fiind că sunt prea proastă pentru o ştiinţă atât de importantă. Apoi au fost alţii în viaţa mea care m-au convins că sunt o răsfăţată, pentru că aveam ceea ce alţii nu aveau, deşi atunci nimeni nu avea cu mult mai mult decât ceilalţi. Eventual o pereche de blugi în plus şi o gumă de mestecat în gură. Dar era mult pentru acele vremuri. Sinceră să fiu,

am urât tot ceea ce aveam în plus, pentru că mă făcea altfel decât restul şi asta îmi atrăgea invidia şi automat izolarea din cercul copiilor din bloc. Aşadar, am înţeles că să fii altfel nu aduce niciun avantaj, atâta vreme cât ceilalţi nu se mai joacă cu tine şi nu te mai vor printre ei. Dar pentru că toată lumea credea că sunt o răsfăţată, am început şi eu în timp să cred că sunt şi să mă comport ca atare. Aici îmi ieşea răsfăţul pe nas, de-a dreptull

Mi-am crescut fetele fără să le pun la treabă, pentru că şi pe mine ai mei m-au crescut la fel. Nimeni nu m-a pus să spăl vasele, să fac mâncare, să curăţ toată casa şi numai dup-aia ai voie să ieşi afară. M-am măritat şi habar n-aveam să fac cartofi prăjiţi. E drept că a fost foarte repede şi precipitat măritişul meu, poate că aş fi învăţat, să fi fost vreo 2 – 3 ani mai târziu. Am gândit că dacă m-am descurcat eu, se vor descurca şi fetele mele. Şi că până la urmă o să le iasă şi lor pe nas răsfăţul, aşa cum îmi ieşise şi mie. Dar şi ele tânjeau să fie ca restul. Aşa că fiica mea cea mică s-a cerut odată la sapă cu o prietenă la fel de mică şi ea, dintr-o familie cu vreo patru copii din vecini, care îi duceau la câmp de dimineaţa până seara. Nu ştiu eu ce îşi închipuia că este sapa, poate credea că fac castele de nisip cu o lopăţică puţin mai mare. Am lăsat-o să se ducă şi apoi am putut s-o ameninţ mereu că, dacă nu învaţă bine, ajunge toată viaţa ei la sapă.

Mă gândeam că nici pe mine nu m-a ajutat şcoala şi diploma de carton. Chiar dacă am reuşit s-o termin, în ciuda faptului că am dat examene chiar şi din matematică şi alte câteva materii înrudite cu ea. Salariul de profesoară de 100 de euro pe lună nu-mi ajungea nici să plătesc gazul în lunile de iarnă. Doar de aia eram aici, şi nu la catedră. Am obosit aşteptând să ajungem la capitalism sau oriunde altundeva şi să se termine cu tranziţia. Am terminat facultatea chiar când am început-o. Tranziţia, adică. Ce-i drept, nu regretam c-am făcut-o, mai degrabă regretam că

s-a terminat astfel. Anii de studenţie au fost minunaţi, mergeam în excursii şi aveam doar grija examenelor, în timp ce prietenii mei care nu intraseră la facultate se zbăteau deja cu orare şi ture de fabrică. Dar finalul nu mi-a adus ceea ce aşteptasem: o repartiţie. Fie ea în Oltenia, în Marea Baltă sau pe altundeva; un salariu de inginer şi un apartament repartizat de stat. Dintre toţi absolvenţii anului 1991, erau vreo trei sau patru care lucrau în meseria pentru care statul ne pregătise. Restul se recalificau ca profesori, contabili, patroni, poliţişti. Şi nu am fost o generaţie oarecare. Intrasem la facultate pe vremea împuşcatului, când cea mai mică medie de intrare fusese 8 şi ceva. Erau 18 pe un loc când m-am înscris la admitere. Iar cea mai mică medie de absolvire fusese peste 8.50, în timp ce mai mult de jumătate dintre colegii mei aveau peste 9. Chiar şi şefa mea de promoţie, o minte sclipitoare, lucra ca învăţătoare într-un sat abandonat de saşi, pe undeva prin Mureş, într-o şcoală plină de ţigani. Spun o minte sclipitoare, dar nu numai. O persoană pasionată cu adevărat de ceea ce studia, de genetică şi ameliorare, de plante şi botanică. Probabil că în altă ţară s-ar fi bătut pentru ea firmele de cercetare. Iubea plantele, iar când îşi făcea lucrarea de diplomă despre căpşuni, visa noaptea despre asta, vorbea despre căpşuni ca despre copiii ei. Pasiune, nu doar capacitate şi dorinţa de a lua o notă mare. A ajuns la o catedră la care nici măcar nu predă specialitate, deşi pe vremea aia, dacă te descurcai puţin cu manevrele, ajungeai rapid chiar profesor universitar.

În timp ce bătrânul neamţ profita la maximum de investiţia lui, muncitori buni şi mulţi pe bani puţini, nevasta lui încerca şi ea să se aleagă cu ceva. În duminicile în care nu lucram, venea cu câte o propunere: ba să-i călcăm haine, ba să-i curăţăm curtea, ba să-i săpăm florile. Cică ne plăteşte la sfârşit, la plecare. Am făcut o grămadă din muncile respective fără să văd un fening din asta. Banii

ni i-a dat pe toţi la sfârşit, şi asta tot ca să ne controleze. Ştia că suntem faliţi, fără o marcă în buzunar, şi că aşa nu puteam fugi niciunde. Ne şcolise bine, adică aveam total interzis să părăsim satul, să ieşim undeva fără să cerem voie înainte. Mai mult de atât, nu puteam să vorbim nici cu vecinii din sat. De câte ori se apropia de noi cineva să povestească cu noi, să ne întrebe de sănătate, apărea nemţoaica de niciunde, să asculte despre ce vorbim. Le era frică să nu ne plângem de condiţiile de muncă şi să-i facem de ruşine. Deşi eu cred că toţi ştiau adevărul, pentru că nu aveau niciun prieten în jur. Nu îşi vorbeau cu nimeni şi nici măcar nu se salutau cu vecinii din gard. Polonezii care lucrau aici aveau unii dintre ei 20 de ani vechime în muncă. Adică 20 de ani în care au mers şi au venit din Polonia, în care au lucrat mai mult sau mai puţin legal, în care i-au făcut avere moşului. Bătrânul avea o aversiune moştenită pentru polonezi, aversiune pe care nu făcea niciun efort să o ascundă. Ne povestiseră polonezii că tatăl lui fusese ucis pe front în Polonia. „Cine naiba l-a dus acolo?”, mă întreb eu. Îi înjura fără încetare şi li se adresa direct şi fără scrupule cu „schaize leute”. Se purta ca un adevărat hitlerist, demn de tatăl lui. Cu toată lumea, de fapt, dar cu ei în special. Povesteau despre un polonez care lucrase acolo şi care se înfuriase rău pe bietul moş. După un şir lung de insulte pe care le-a suportat cu stoicism, într-o zi în care i se umpluse paharul, l-a bătut pe moş zdravăn, a altoit-o şi pe babă, după care s-a întors mulţumit în Polonia lui de rahat.

De ceea ce ţi-e frică nu scapi. Şi cred că e adevărat, amintindu-mi acum ce a păţit Hanz. Nu-I chema aşa, dar oricum avea figură de Hanz. Aveam deja vreo săptămână de vechime în Germania, când şefa ne anunţă cu emfază că urmează să mai vină vreo câţiva români, toţi bărbaţi. Era foarte încântată de alegerea făcută, îi selectase prin intermediul unei organizaţii de saşi din zona Mureşului,

prin biserica reformată sau mai ştiu eu ce religie. Nu erau din aceia care au făcut efortul să meargă la Bucureşti la interviu. Nu, erau creştini harnici şi înţelepţi din zona săsească. Se pregătea să îi întâmpine cu mare zoală şi eu chiar credeam că vor veni nişte bărbaţi harnici şi serioşi, aşa cum ştiam că sunt nemţii de pe la noi. Ba chiar mă gândeam că va fi salvarea mea cu germana, pe care o înţelegeam totuşi din ce în ce mai bine. Şi, ce să vezi. Au apărut trei ţigani beliţi, negri şi slabi, care habar n-aveau de o boabă de germană, şi care se înscriseseră în biserica respectivă doar pentru perspectiva ieşirii în Germania. Nu-i vorbă, n-am avut probleme cu ei, erau băieţi cinstiţi, cântăreţi ca tot rromul şi făceau şi ei ce puteau. Nu prea multe, e drept. Şi să nu mai zic că trebuia să le explic şi în româneşte de două trei ori ca să priceapă ceva. Dar am făcut echipă bună în final, mai ales când au început să ne cânte de-ale lor, ca să ne mai înveselească zilele lungi de muncă.

În final, bătrânul neamţ m-a investit ca pe o mică şefă a grupului de conaţionali, fiind singura care bălmăjea ceva în nemţeşte. Mi-a atribuit locul din faţă în bolidul verde, pentru că bătrânul trata doar cu mine când era vorba de explicaţii şi indicaţii despre desfăşurarea zilei de muncă. Mă lovea disperarea când mă chema lângă el ca să îmi explice ce şi cum. Înţelegeam unu din zece cuvinte pe care le zicea, şi mai rău era când îmi explica pe unde trebuie să mă duc cu echipa în continuare. Pentru că, fiind deja mai mulţi, ne separase de polonezi. Şi asta o învăţase de la nazişti. Ne ducea într-un lot, îmi urla mie nişte explicaţii despre unde să mergem, pe acolo şi acolo, şi se ducea în treaba lui. Ceilalţi nici măcar nu-l ascultau, că oricum nu pricepeau nimic şi se bazau pe mine. De multe ori, când terminam câte un lot şi nu venea el să ne ducă la altul, ne mutam noi după explicaţiile pe care le pricepusem eu. Cum labirintul de vie nu purta nicio identificare care să

indice cine e proprietarul, lucram şi noi ce apucam. Oare câte loturi ale vecinilor cu care nu se saluta am lucrat? Să le fie de bine.

După o săptămână de muncă, eram o epavă. Noroc că făcusem înainte de a pleca sport la domiciliu. Nu ca să fiu în formă, nici nu bănuiam ce mă aşteaptă. Asta însă m-a ajutat foarte mult la ritmul pe care îl impuneau polonezii.

V-am spus doar, se lucra din fugă. Şi să tot fugi aşa de la 7 dimineaţa până la 7 seara nu e o glumă. Cu ritmul te înveţi. După prima săptămână eram în stare să fug şi până în România, dacă era cazul. Cu mâinile aveam însă probleme. Din cauza sârmelor, mi se făcuseră nişte băşici pline cât palma. Nu mă ajutau nici mănuşile de la Daniel, nici cremele pe care Nicu ni le adusese. Creme speciale pentru răni grave, profesionale, soluţii speciale de curăţat şi tot felul de pomade care să ne oblojească. Mă vizitaseră într-o duminică şi se speriaseră când mi-au văzut mâinile în halul acela. În afară de băşici, eram toată zgâriată şi julită şi plină de pământ bine instalat între răni. Până la coate eram toată vânătă. Cred că le-am lăsat o impresie jalnică pentru că, a doua zi, de la lucru a venit direct la mine cu o plasă plină de creme, alifii, medicamente, haine de protecţie, pelerine de ploaie, cizme de gumă şi altele. Probabil că mi-a salvat viaţa, având în vedere că în valiza pe care eu o cărasem din România erau numai lucruri inutile. Haine cu care aş fi putut merge eventual la practica din facultate. Ca să nu mai vorbesc de o le naţională pe care o cărasem, crezând, vezi doamne, că o să-i impresionez pe nemţi. Cu toate cele aduse de

Nicu, a devenit apoi un ritual în fiecare seară oblojirea rănilor. Când ajungeam acasă, ne îmbăiam pe rând, eu şi Monica mea, după care, cu o ţigară în colţul gurii, ne ungeam cu toate alifiile. Am împărţit tot ceea ce am avut acolo frăţeşte, nu a fost nimic numai al meu sau numai al ei. Totul a fost al nostru.

Pe compatrioţii noştri îi cazaseră la două case distanţă, împreună cu o parte din grupul de polonezi. Casa lor era veche şi dărăpănată şi se înghesuiau toţi în trei camere. Lor le făcea de mâncare nemţoaica şi se plângeau mereu că sunt morţi de foame, că nu le ajunge mâncarea, că o împart cu polonezii şi că nici nu le place. Că le dă numai cartofi fierţi fără gust şi resturi de la restaurantul lor. Mie şi Monicăi nu ne gătea. Ne cumpăra mâncare şi ne găteam noi. Sau, mă rog, trebuia să ne gătim. Mie, care n-am fost niciodată pretenţioasă, prea puţin îmi păsa dacă era sau nu mâncare gătită. După cinci ani de facultate, în care nici nu aveam idee unde e cantina studenţească, nu îmi păsa de mâncarea caldă, mai ales că seara picam moartă de oboseală. Colega mea de suferinţă însă ţinea la cină, la teoria cu mâncarea caldă şi gătită, aşa că ne împărţiserăm treburile gospodăreşti. Ea gătea de cină, iar eu mă trezeam prima, făceam cafeaua, pregăteam micul dejun şi pachetele pentru câmp. Când nu voiam să mănânc seara, mă certa ca pe un copil. Nu scăpăm fără cină caldă, la care luam ce-mi dădea, în timp ce povesteam vrute şi nevrute, despre copiii de acasă, despre bărbaţii noştri, dacă îi mai iubeam sau nu, despre deziluziile care ne aduseseră aici. Despre cum să facem să rezistăm până la sfârşit şi ce vom face cu banii câştigaţi.

Ea – şi dorea un frigider nou. Şi poate să mai repare câte ceva pe la casă. N-avea de gând să fugă şi desigur că dorea să se întoarcă în ţară. Avea ceva concret pe care să se bazeze: revenirea. Era măritată de câţiva ani buni cu al ei şi nu vorbea prea multe despre relaţia lor. S-or fi iubit probabil odată şi poate că nici acum nu se urau. Dar aveau în trecutul comun, la fel ca şi mine, anii tranziţiei, în care nici să vrei nu-ţi mai aminteşti cu uşurinţă de ce te-ai luat cu cel de lângă tine. Asta dacă nu cumva te-ai măritat gravidă şi ai un reper precis asupra pasului făcut. N-am crezut în căsnicie când eram tânără şi ar fi fost greu să

cred atâta timp cât primele mele amintiri sunt legate de o ceartă între ai mei, în care mă împărţeau şi-şi disputau credibilitatea în faţa mea. Adică pe mine o să mă asculte, ba pe mine, ba o să înţeleagă ea când va creşte, ba o să-nţeleagă un rahat, o să vezi. N-au ajuns niciodată să mă împartă, pentru că n-a fost cazul. Au preferat să rămână şi să continue disputa la scene deschise, până când tata s-a dus, aşa că niciunul n-a mai aflat efectiv cui aş da eu dreptate: ei sau lui. Oricum, mie mi s-a acrit de mică de scene în care oricum n-am ales pe nimeni, dar am tras concluzia minimă că asta nu-i de mine şi că prefer să n-am nimic de împărţit cu nimeni, nici măcar c-un soţ. Pe lângă toate astea, faptul că societatea „multilaterală11 în care crescusem ne intoxica cu teoriile despre rolul familiei pentru propăşirea neamului mă scârbise definitiv – credeam eu – de ideea mariajului. Nu m-a întrebat nimeni însă dacă vreau sau nu să mă mărit atunci când am rămas gravidă la 19 ani. Ceva anticoncepţionale de contrabandă folosisem eu, dar cine ştie ce era în sticluţa aia pe care scria cu litere slave ceva indescifrabil şi despre care eu crezusem că este sperm icid? Şi eram tânără şi ne iubeam, şi nopţile la mare sunt atât de ameţitoarei şi, de fapt, ce păcat chiar aşa mare am făcut? Acum nu s-ar mai grăbi nimeni să mă ducă la biserică, s-au schimbat vremurile, din fericire, Iulia, fiica mea care m-a dus în faţa altarului, a murit imediat după naştere. N-am vrut-o deloc şi ea s-a dus. Mi-au rămas în amintire doar plânsetele ei care m-au trezit dintr-un somn adânc, după o naştere interminabilă şi epuizantă. Am ştiut că este fiica mea, deşi în salon eram multe mame cu nou-născuţi. Mi-au arătat-o o clipă, după care a dispărut pentru totdeauna din viaţa mea.

Hellfeld – sediul central

Satul de adopţie temporară, Hellfeld, avea o piaţă publică, centrul – să zic aşa –, care era la doi paşi de casa noastră. Era locul în care ne adunam duminica, pentru că

aici se găsea singurul telefon public disponibil. Nu eram doar noi, adică polonezii şi românii de la ferma lui Frankenmuller. Se adunau toţi cei care lucrau la fermele şi restaurantele din jur, făcând coadă la cabină pentru a-şi suna familiile. Pe vremea aia românii încă n-aveau celulare. Se stătea la coadă ore întregi şi câteodată nici nu reuşeam să vorbim cu cei de-acasă. Eu îmi pierdusem răbdarea s-aştept şi renunţasem la telefoane. Oricum, să aud glasul fetelor mele la telefon nu mă făcea fericită, ba dimpotrivă. Mă simţeam vinovată pentru că le abandonasem, la fel de vinovată cum mă simţeam acasă când nu le puteam cumpăra nenorocitele alea de iaurturi Danone atunci când le-ar fi trebuit lor. Adică în fiecare zi. Nu ştiu de ce, dar o mamă se simte întotdeauna vinovată că nu face destul sau că nu face bine, indiferent de cum le întoarce pe toate. Eu o cotisem destul de rău şi de data asta, pentru că n-am scăpat nici acolo de sentimentul că sunt cea mai rea mamă din lume şi că m-am dus să lucrez ca o descreierată pentru câţiva pumni de dolari. Chiar dacă unul dintre motivele mele fusese iaurtul acela nenorocit. Oricum, nu era singurul, dar eu eram prea obosită să-mi caut scuze care oricum nu scuzau nimic. Nu ştiu nici acum care este greşeala cea mai mare, adică între cele două rele, care este răul pe care să-l alegi. Să rămâi şi să-ţi admiţi neputinţa, sau să pleci şi să-ţi abandonezi copiii? Fetele mele erau departe de mine, le abandonasem şi eram vinovată în ochii mei mai tare decât în ochii oricui altcuiva. Mă convingeam singură că sunt bine, că vor fi în siguranţă şi că nu le lipseşte nimic. N-aş fi suportat să aud contrariul şi de fapt mi-era groază de orice discuţie cu cei de-acasă. Dorul de ele nu mi se vindeca doar cu un telefon nenorocit şi cu altcineva nu mă interesa în acel moment să vorbesc. Singura zi în care am stat cu plăcere la coadă la telefon a fost ziua în care fiica mea Daria a împlinit zece ani, prima aniversare departe de ea. Zi în care am plâns şi

am cântat alături de compatrioţi „mulţi ani trăiască” rândurilor de vie.

Cu bărbatul meu nu vorbisem deloc de la plecare. Dor nu mi-era de el, n-aveam timp de asta şi oricum relaţia noastră din ultimii ani a fost oricum, mai puţin romantică. Copii mici şi timp puţin, bani cât să ai pe ce să te cerţi, kilograme în plus după cele trei naşteri, prietenii greşit înţelese, dragostea care trece după 3 – 4 ani, hobby-uri abandonate, business-uri falimentare, încăpăţânări, frustrări. Un fel de rezumat al unor ani trecuţi prea în grabă. Eram fericită să scap de o relaţie pe care nu ştiam în acel moment cum s-o revigorez şi nu mă gândeam deloc la ce va fi. Nu, nu mă simţeam iubită şi nu, nici nu simţeam că regretă prea tare plecarea mea. Poate doar o dezorientare de moment, toată viaţa am fost împreună, de pe la 15 ani, şi făceam parte deja dintr-un peisaj permanent. Restul decorurilor se mai schimbau pe parcurs, dar eu rămâneam mereu acolo. M-a învăţat cu prea multă iubire şi fie că acum îmi oferea prea puţină, fie că eram eu obişnuită cu prea multă… greu de spus. La plecare m-am simţit uşurată şi acum nu era momentul să mă gândesc la ce urmează. Nu vorbeam la telefon, n-aveam mail şi internet. Zero comunicare, ceea ce lui ar fi trebuit să-i convină de minune.

Le trimisesem un pachet prin cineva, cu bani şi cadouri şi consideram că era suficient. Trebuia să se descurce şi fără mine, cu ce l-aş fi putut ajuta de acolo? Pur şi simplu, nu voiam să vorbesc cu nimeni şi în special cu el. După câteva săptămâni de tăcere, îmi trimitea mesaje disperate prin toată lumea, prin şefii mei pe care-i suna la birou şi printr-o prietenă de-a mea, care se măritase cu un neamţ.

Cristina era o fostă colegă de facultate, o sighişoreancă cu care împărţisem camere pe vremea în care eram studente. Ne petrecuserăm multe vacanţe

împreună, iar mamele noastre, amândouă văduve, erau bune prietene. Îmi amintesc casa Cristinei ca pe un loc fantastic, cu o terasă enormă la etaj şi cu priveliştea cetăţii vechi în toată splendoarea ei. Cred că a fost cea mai frumoasă casă pe care-o văzusem eu în România şi, dacă stau să mă gândesc bine, rămâne în top 10 chiar şi acum. Întotdeauna am considerat că nimic nu înfrumuseţează mai bine o casă decât împrejurimile, priveliştea de pe terasă, de pe ferestre… Or, aici totul părea desprins din poveste!

În ultimul an de facultate, am stat împreună în gazdă la Cluj. Vorbea o germană perfectă, pentru c-a urmat şcoala generală în limba germană, ca mulţi copii de români din zona cu saşi. Avea un unchi stabilit cu familia în Germania şi, când a terminat facultatea nemăritată, neamurile din Germania i-au căutat un neamţ de treabă. După câteva luni de corespondenţă şi două vizite, şi-a făcut bagajele şi s-a dus în ţara mult visată. Nu ţineam legătura după facultate. Aflasem de la alţii că s-a măritat şi a plecat. Nu mă invitase la nuntă şi nici măcar nu-mi spusese că se mărită. Era cam aiurea, am fost bune prietene, dar eram gata s-o iert pentru asta. Pentru toată lumea, anii ’90 au fost frenetici şi necruţători, au zdruncinat şi prietenii, nu doar căsnicii. Ne-au luat pe toţi valurile schimbărilor şi ne-au cam izbit cu capetele de stânci, ne-au dat ameţeli şi chiar amnezii temporare. Când am aflat că locul unde o să lucrez e la vreo 100 km de oraşul unde locuieşte, am căutat-o. Nu mă aşteptam la mare lucru. Mai aveam o prietenă plecată cu care păţisem la fel. Ne evita mereu când venea în vizite prin ţară şi totuşi fusese cea mai bună prietenă a mea din adolescenţă. De aceea, n-aveam aşteptări prea mari de la Cristina. Şi mă înşelasem. Cristina mă căuta constant la telefon, îmi transmitea mesajele disperate de la soţul meu şi m-a dus la ea acasă în două weekenduri. Un aparat diabolic numit „tapena”.

Munca la trasul sârmelor s-a dovedit de fapt una foarte uşoară, faţă de ceea ce a urmat. N-am să uit niciodată cum îi zice aparatului cu care aveam să mă familiarizez curând: tapena. Era un fel de capsatoare diabolică, un „bând binden pistole” după cum am găsit acum pe net. Traduceţi voi, dacă aveţi chef. Mai mare decât una pentru capsat hârtie, avea un sul de panglică albastră îngustă dintr-un material plastifiat şi capse metalice care fixau banda. Amândouă se schimbau pe măsură ce se terminau rezervele, toate rezervele fiind la purtător şi se schimbau la faţa locului, în pas alergător. Servea la fixarea lăstarilor tineri de butaşi, după ce se tăia cu foarfecă ce era în plus. Deşi făcusem destulă practică la vie, nu văzusem în viaţa mea lucrarea asta. Butaşii de vie erau la câţiva centimetri de la nivelul solului şi se lucra de-a buşilea. Nu puteai să te târâi în genunchi, deşi încercasem şi varianta asta; nu mergea pentru că distanţa dintre ei era prea mare. Cam un pas şi jumătate între ei. Nu mergea decât fie aplecat, fie buburez şi în stil pasul piticului. În primele zile a fost îngrozitor. Nevestele polonezilor, care veniseră şi ele între timp şi aveau experienţă, lucrau de câţiva ani aici şi înaintau cu o viteză de speriat. Nouă ni se bloca mereu tapena naibii, rămâneam prea des cu ea fără panglică sau capse. Cu tot felul de chestii spânzurate de mijlocul nostru pentru depozitarea rezervelor de material, străduindu-ne să ne ţinem de ele fără niciun succes eram pur şi simplu un spectacol de patetism. De data asta era mai rău, pentru că poliţia nemţească era mereu în spatele nostru. Conta mult şi calitatea lucrării, nu doar cantitatea. Mereu în coasta noastră, striga şi înjura din tot bojocii naţiile spurcate din care facem parte.

Într-una din zile, am avut una dintre primele mele revolte din cariera de zilier. Tapena pe care am primit-o în dotare era veche şi mergea ca naiba, se blocau capsele, se

încurca panglica şi ca urmare eram în urma tuturor cu sute de metri distanţă. Daniel întotdeauna termina rândul lui şi făcea jumătate din al meu, de frică să nu mă lase neamţul seara acolo pe câmp. Am tot zis eu ce-am zis, că nu e bună, că „schaize machine”. Degeaba. Până într-o zi în care, tot ultima pe rând, am trântit-o de pământ, am ieşit din lot şi i-am zis că eu nu mai lucrez cu prostia aia, pe mine să mă ducă acasă şi de-acolo la gară. Când am pus aşa problema, neamţul a început să scuze maşina de fabricaţie nemţească, că e bună, că vezi doamne e „made in Germany” şi lucrurile nemţeşti nu se strică. Eu eram aia nefuncţională care n-aveam nimic de fabricaţie germană prin vene. l-am răspuns că şi Mercedesul e nemţesc, dar chiar şi ăla se strică. După un moment de uluială, s-a pus pe un râs isteric, s-a urcat în maşină şi s-a întors cu o tapena nouă. Şi rău a făcut, pentru că m-am specializat aşa de bine în lucrarea aia, că n-am mai scăpat o vreme. Cum să supravieţuieşti forţelor naturii

Clima Germaniei a fost una dintre marile mele surprize. Ieşisem puţin în lume şi nu mă preocupase niciodată clima Germaniei. Eram convinsă că sunt puţine diferenţe între cea de la noi şi a lor, eventual puţine variaţii de temperatură în plus sau minus. Adică mă gândeam că între România şi Suedia, de exemplu, or fi diferenţe mari, dar între Germania şi România nu prea. Toate cunoştinţele alea teoretice cu clima continentală, continental oceanică… păreau insignifiante. Dar nu sunt, vă asigur. În Germania vara era foarte cald când era cald şi foarte frig când era frig. Nu frig din acela că-ţi pui un jerseu şi gata. Nu, un frig că îţi trebuia un hanorac peste câteva jersee. Diferenţe de temperatură de la 32 – 33 de grade la 9 – 10 grade într-un sfert de oră. Începea cu o dimineaţă senină şi caldă şi se încheia cu furtună, vânt, tunete şi fulgere. Închipuiţi-vă cum plecam noi la câmp în fiecare dimineaţă. Părea că ne mutăm de fiecare dată când

ieşeam la muncă: haine pentru dacă era cald, haine pentru dacă era frig, haine dacă plouă şi schimburi pentru că, dacă te plouă, hainele de ploaie oricum nu te ajutau. Căram în fiecare dimineaţă rucsacul după noi ca şi cum am fi plecat la munte pentru o săptămână. Şi pe deasupra mai căram şi sacoşa cu tapenele, cu materialul de rezervă pentru piesa diabolică, foarfeci de tăiat, mâncarea, cizmele de gumă, apa, ţigările… Numai celularele ne lipseau pe atunci. Astea toate veneau îmbarcate în furgoneta de marfă verde şi ne serveau de scaun, că oricum n-aveam pe ce să ne aşezăm.

Eu avusesem noroc cu Nicu şi Cristina la capitolul haine de ploaie. Fiecare contribuise cu ce putuse: cizme de gumă aveam vreo trei perechi, aveau timp să se usuce de pe o zi pe alta; aveam pelerine de ploaie, pantaloni de ploaie, băşti şi şepci. Dar cel mai drag şi de folos mi-a fost un parpalac lung din fâş, special făcut pentru ploile de acolo, lung până mai jos de genunchi şi cu nişte buzunare imense în care încăpeau toate cele. Era foarte bine izolat, să zic aşa, ţinea de ploaie, era călduros şi foarte uşor, pe deasupra. MI-I dăduse soacra Cristinei, într-una din vizite. Aveam impresia că mă protejează nu doar de vreme. Părea că mă ascunde şi mă ajută să mă transpun în ceea ce trebuia să fiu acolo. Mi-a fost nelipsit în toate zilele din rucsac. îl am încă şi acum şi îl păstrez ca pe un obiect de preţ, un martor mut al dârzeniei mele.

Am prins de toate în Germania. Temperaturi sufocante de 35 – 36 °C şi furtuni cum nu mai văzusem niciodată în viaţă. Se înnora tare aiurea pe acolo. La noi ploaia venea aproape mereu din aceeaşi direcţie. În Germania, ploile veneau de peste tot şi din toate părţile. Părea că cerul cade pe tine, după ce cu cinci minute înainte era senin şi nici urmă de nor.

Lucrul nu se oprea pe ploaie. Ne mai opream noi din când în când să ne golim apa din cizme, să ne stoarcem

băştile şi mănuşile de protecţie. Am lucrat şi pe zile în care a plouat de dimineaţă până seara, mocăneşte. Ni se zbârcea pielea pe mâini şi pe picioare, ne muram şi ne uscam de la soare de câteva ori pe zi. Se îngreunau cizmele cu noroi şi umblam ca astronauţii, exerciţii bune pentru picioare, n-am ce zice, mai ceva ca la sală.

Într-una din zilele de ploaie, am învăţat ceva nou despre nemţi. Până în ziua respectivă vreau să vă spun că nu văzusem niciun neamţ lucrând în vie, nici la restaurant şi niciunde pe unde umblam noi. Toţi îşi lucrau via cu „ausländeri”.

În ziua despre care vă povestesc, o sâmbătă, apare un neamţ dornic de un câştig extra (sau poate nu era extra). O victimă a căderii nivelului de trai din marea Germanie, urmare a reunificării, a emigraţiei nedorite în special, problema de care nu evitau să se plângă în toate mediile, ori de câte ori apărea ocazia. Se urcă şi el în furgonetă, bineînţeles că l-a urcat în faţă, pe scaun, şi chiar a venit cu noi la lucru. Toţi îl priveam cu teamă şi credeam că e un fel de spion de-al lui moşu\ L-a lăsat în grija polonezului, care i-a explicat câte ceva din ce are de făcut şi hai la fugă, ca toţi ceilalţi. Spre norocul lui n-a nimerit la tapenă, că ar fi văzut pe dracul S-a nimerit o zi de tras la sârme, la care, până la urmă, dacă aveai condiţie fizică, nu era chiar aşa greu. A intrat cu elan în lot şi chiar s-a străduit cât a putut. A încercat să fie amabil cu noi, să-ntrebe de unde suntem, cum ni se pare munca la nemţi, de ce-am venit şi dacă am găsit ce-am aşteptat. Părea că-l interesează soarta noastră şi părea că nu-l deranjează faptul că eram străini. Oricum nu avea ce face, chiar era singur între noi, polonezi, români, ţigani, africani. Eram vreo 15 suflete care l-am fi mâncat cu fulgi cu tot. Ne întreba des când facem pauză, se mira de ce ne grăbim aşa, insista să micşorăm ritmul şi să mai facem câte-o pauză la capetele de rând i Era evident că nu-i plăcea

regimul de muncă pe fugă. Dar cum nimeni nu-i făcea caz, venea spăsit după noi, mereu ultimul, bombănind şi înjurând. Asta a fost până când a început ploaia, una din alea lente şi continue, care părea că nu se va opri degrabă. Noi, obişnuiţi deja, am ieşit la capătul rândului să ne îmbrăcăm cu ţinuta din rucsacuri. El a crezut că gata, plecăm. Când ne-a văzut că ne întoarcem la rânduri a început să strige la noi că suntem nebuni, că pe ploaia asta nu se poate lucra, că schaize, unde e moşul cu furgoneta şi de ce nu vine după noi. L-am liniştit cât am putut spunându-i că întotdeauna lucrăm pe ploaie, aşa e aici, la moşia lui Frankenmuller. El a refuzat să mai intre în rând şi ne-a strigat să facem la fel, să refuzăm să lucrăm pe ploaie şi luni să ne ducem cu el la biroul de forţă de muncă din Lanberg şi să îl denunţăm pentru exploatare şi tratament inuman. S-a oferit chiar să ne ajute, să ne aştepte în oraş, să ne conducă acolo şi să ne vină ca martor. Bineînţeles că nimeni nu-l băga în seamă. Nouă ne era gândul la teancul de mărci germane, la miile de români care ar fi dat orice să fie în locul nostru, la copiii de acasă care aşteptau pachete şi la datoriile lăsate în caietele de la alimentară. Şi apoi, împotriva cui era să ne revoltăm? Toţi eram acolo pentru că ne doriserăm şi majoritatea sperau să se întoarcă în fiecare an la muncă la acelaşi patron. A plecat uimit şi scârbit, pe jos, pentru că moşul nu venea să ne salveze în caz de ploaie. Ăsta a fost singurul neamţ pe care l-am văzut eu lucrând în Germania mea de zilier.

Cu siguranţă că nu este aşa, dar am înţeles atunci că nici nu sunt aşa de harnici cum se spune. În ultimii ani aveau salarii mari şi îşi permiteau multe, foarte multe. Nimeni nu mai accepta munca fizică, grea, solicitantă. Toţi îşi doreau servicii la birou, în fabrici, eventual, cu orare scurte, la trei-patru eşti acasă şi trai pe vătrai: viaţa e minunatăl în weekend scoteau mercedesurile şi rulotele de vacanţă din garaje şi se plimbau, fără nicio grijă pentru

ziua de mâine şi cu siguranţă fără să le pese cât costă litrul de benzină. În satul nostru, prin care trecea „ruta vinului”, o chestie turistică care combina pasiunea pentru vinul bun, turismul şi gastronomia, se făcea coadă pe şosea. În timpul săptămânii, puteai să te culci în stradă, că nu riscai mare lucru. Restaurantul cel mai celebru din sat era în piaţa publică şi era plin până la refuz în zilele alea, nu puteai arunca un băţ înăuntru. Am fost şi eu odată acolo, nu pentru că am vrut neapărat, mai degrabă pentru că insistase Monica să intrăm şi noi la o bere rece. Cred că era sâmbătă seara, după ce ne întorsesem de la muncă. Era frumos, curat, cu mult artizanat şi la ora aia cu destul de puţini clienţi. S-au uitat urât la noi, ne-au aşezat la o masă retrasă, deşi eram curaţi, spălaţi şi alte bubecap n-aveam, în afară de faptul că eram nişte auslenderi prăpădiţi. În altul n-am mai intrat acolo, oricum mi-a cam stat berea lor în gât.

Era pentru prima dată în viaţă când mă simţeam cetăţean de mâna a doua. A fost un şoc destul de mare tratamentul servit de patroni, dar a fost unul şi mai mare reacţia celorlalţi nemţi, despre care chiar nu înţeleg ce aveau cu noi. Făceam o muncă fizică, necalificată şi prost plătită pe care ei nu şi-o doreau. Eram acolo cu contracte legale pe care statul lor le oferise, din lipsă de forţă de muncă locală. Nu le făceam concurenţă în niciun domeniu, nici măcar la femeile şi la bărbaţii lor, că n-aveam timp pentru aşa ceva. Păstram curăţenia pe stradă, respectam vecinii şi noaptea dormeam ca lemnul, nu făceam chefuri sau alte trăsnăi ca să deranjăm. Cu toate astea, eram paria satului, din faţa cărora localnicii îşi fereau copiii ca de Baba Cloanţa. M-am întrebat de multe ori cum s-ar comporta românii, dacă ar fi puşi în situaţia în care erau nemţii acum. Adică să ne imaginăm un sat din Ardeal, de vreo IOC de focuri, nu mai mult, care se umple pe perioada de vară cu zilieri veniţi legal să muncească pe la patronii

de-acolo. Nu ţigani care îşi montează căruţele la capul satului, muncesc câţiva dintre ei şi restul fură găinile şi zarzavaturile de prin curţile oamenilor. Oamenii ăia sunt totuşi oameni ca oricare alţii, au sentimente şi necesităţi şi probabil că, dacă nu chiar ai sta cu ei la masă la o bere rece într-o seară, măcar nu i-ai arăta cu degetul şi n-ai da cu pietre după ei. Dar uite cum sunt unii, care se cred mai buni decât alţii şi care se cred îndreptăţiţi să-i desconsidere pe cei care nu-s de-ai lor. Acelaşi comportament îl aveau şi faţă de polonezi, şi faţă de noi, şi faţă de africani… Eram toţi în aceeaşi oală de cetăţeni mizerabili. Şi oare pentru că lucrau mai mult decât noi? Ce, preda o profesoară din Germania mai multă materie decât predam eu, zicea mai multe cuvinte deodată, scria mai multe cuvinte sau ce? Dar în timp ce ea câştiga 2500 de mărci pe lună, eu câştigam 120. Singura diferenţa era de geografie, bat-o vina. Multă vină am dat eu pe geografia asta. Ce noroc să te naşti pe un alt meridian!

Cu hărnicia lor mă lămurisem, şi cu mitul curăţeniei nemţeşti la fel. Cel puţin cu faptul că dacă acel mit e adevărat, familia Franken mul 1 ei era sigur o excepţie. V-am descris vila în care mă cazaseră pe mine şi Monica. O bijuterie, o mândreţe de casă. Ei bine, în spatele casei aveau un fel de depozit enorm construit sub pământ, cu pereţii îmbrăcaţi în piatră de râu, cu siguranţă conceput pentru păstrarea vinului. Niciodată nu am intrat prea adânc în tunelul groazei. Zăceau aici claie peste grămadă butoaie de vin stricat, gunoaie de tot felul, mobile, haine vechi, jucării stricate, sticle sparte, damigene cu mucegai. Poate nici cu trei, patru camioane de gunoi nu ar fi reuşit să care totul de acolo. Ştiţi vorba cu gardul vopsit. Casă mare, frumoasă, flori la ferestre şi maşini de marcă prin curte. Neam boieresc, cu argaţi şi patalama. Şi în spate, închis bine după porţile falnice săseşti, leopardull Floricelele erau foarte importante, să fie udate, curăţate

de frunzele uscate, să fie proaspete şi colorate, că dă bine la imagine. Veneam seara de la câmp şi stăteam cu Mona câte-o juma1 de oră să le udăm şi curăţăm de uscături, că nemţoaica făcea crize dacă nu erau în regulă. De faptul că noi eram julite, lovite, plouate şi bătute de vânt n-a făcut caz niciodată. Ce conta, gunoiul nu-l vedea nimeni din spatele frumoasei vile cu muşcate.

Tunelul groazei ascundea însă şi minuni, întruchipate în sticle de vin şi alte licori bahice. Polonezii, mari amatori, ştiau şi ei „Secretul din Santa Vittoria”. Şi după ce-au prins încredere în noi, ni l-au împărtăşit şi nouă, cu condiţia să le dăm şi lor din bunătăţi. Şi cum ei nu puteau veni la noi, că drumul dintre casele noastre trecea prin faţa casei şefilor, Monica le fura tot ce-i încăpea sub bluză şi le transporta în fiecare seară câte o doză de fericire. Am băut tot felul de vinuri vechi, poate unele chiar foarte valoroase, tot felul de rachiuri şi specialităţi. Aş fi furat sticle de acolo şi ca să le golesc în veceu, oricum nu le ţineau socoteala. Ştiu chestia cu răzbunarea arma prostului, dar nu se aplică în cazul ăsta, părerea mea. În fiecare seară degustam câte o specialitate şi Monica îşi îndesa sub bluza de trening trei-patru butelii pe care le căra la casa vecină, unde colegii noştri de muncă o aşteptau ca pe Mesia. Polonezii beau de stingeau, veneau şi la lucru cu sticle după ei, nu ştiu exact ce, dar îşi puneau băutura în sticlele de apă şi o treceau de la unul la altul. Asta nu-i împiedica să muncească, dar îi ajuta probabil să suporte injuriile zilnice ale nemţilor. Din buteliile ascunse prin tunel am dat cadou la toţi românii, polonezii, africanii şi la toţi cei care ne susţineau moral. Lui Nicu, Cristinei, am trimis acasă, am împărţit cu bunăvoinţă la toţi muncitorii de pe plantaţie, eu şi Monica la fel. Şi nu pentru că aşa fac românii de obicei. Consideram că meritau: unii să primească şi ceilalţi să fie păgubiţi. Mi-ar plăcea să ştiu că nemţii şi-au dat seama de descoperirea noastră şi de pierderile suferite.

Control şi izolare

Spuneam că polonezii, şi de fapt nici compatrioţii noştri, nu puteau să vină la noi acasă şi nu e o glumă. Şefii nu ne dădeau voie să ne vizităm.

Nu că ne-am fi vizitat nu ştiu cât, ce naiba aveam de vizitat când eram toată ziua la câmp împreună? La început, seara sau duminica, mai veneau pe la noi, mai ales compatrioţii. Ce-am fi putut povesti cu ei? câţi copii ai, ce-ţi mai face piranda, din ce trăiţi acasă? Stăteam în curte, pe scările din faţă, beam câte-o licoare din tunel şi-i bârfeam pe nemţi. Mai mâncau la noi câte-un sandvici, pentru că veşnic păreau lihniţi de foame, ne mai ajutau cu florile şi cu măturatul prin curte. Monica era mai vorbăreaţă, ei îi lipseau şuetele, probabil că eu tăceam mai mult decât ar fi vrut ea şi avea nevoie de oameni care s-o asculte. Într-o seară, sau poate era duminică, nu mai ştiu, ne-am trezit cu şefa peste noi. Eram în curte toţi şi spălam o maşină pe care ne-au cerut ei s-o spălăm, în ideea că cineva va veni s-o cumpere. Ne-au promis bani dac-o curăţăm bine, pe dinăuntru şi pe dinafară. Bineînţeles că n-am văzut banii, dar am găsit ceva mărunţiş prin torpedou. Şi, oricum, după maşina aia n-a venit nimeni cât am stat noi acolo. Era doar aşa, ca să ne dea ceva de lucru şi să ne ţină ocupaţi. Când a intrat val vârtej în curte, ştiind sigur că suntem toţi acolo, noi eram înarmaţi cu cizmele de gumă şi cu găleţi, bureţi, cârpe şi frecam de zor la maşina aia frumoasă, ceva model Porsche de colecţie. Bineînţeles că povesteam, râdeam şi făceam haz de necazul şi de prostia noastră. A intrat montată de scandal, ori că-i văzuse pe toţi venind, din spatele perdelelor, de unde ne pândea aproape mereu, ori că cineva îi dăduse raportul că suntem toţi grupaţi şi veseli la casa romăncelor. Poate că se aştepta la ceva mai rău, a fost cam un minut dezorientată de faptul că noi spălam maşina şi nu făceam vreo orgie în grup, dar nu s-a răbdat să nu-i scoată

pe toţi afară din curtea noastră. Şi nouă să ne ţină o teorie de rahat despre comportamentul moral şi alte chestii care pe ea n-ar fi trebuit s-o intereseze dacă le facem sau nu, atâta timp cât n-avea nicio legătură cu ziua de muncă şi contractul nostru cu ei.

Nu ştiu cum îşi putea închipui că am fi putut să ne încurcăm cu vreunul dintre falşii reformaţi. De fapt, noi căutam companie după zilele epuizante de muncă, ne ajutam cu una-alta şi ne împărţeam sărăcia. Nici nemţoaica nu cred că-şi imagina altceva, dar trebuia să ne ţină sub control, separaţi şi bine speriaţi. Dacă nu lucram pe câmp, trebuia să udăm florile, sau să facem curat în casă, sau să spălăm hainele. Dacă nu, să dormim, în niciun caz să ne întâlnim şi să glumim, să râdem şi, cu alte cuvinte, să ne simţim oameni normali. Asta nu era pentru noi, de pe meridianul de unde veneam fiecare. Era doar dreptul celor de pe meridianul lor.

Prea puţin i-a păsat Monicăi de interdicţia babei. Se ducea când i se năzărea să le care mâncare şi doze de veselie din tunel. Eu nu mergeam prea des şi nu pentru că-mi era frică de ei. Nu e partea mea tare să înfrunt pe cineva. Mi-am trăit adolescenţa în cei mai negri ani ai dictaturii comuniste. Am fost o răsfăţată a sorţii, ştiu. Departe de mine gândul să mă plâng că mi-a lipsit ceea ce multor români le-a lipsit atunci. Nu mi-a lipsit nimic, în afară de puterea de a accepta societatea în care trăiam. Un defect de fabricaţie (sau poate de educaţie) a făcut din mine – o răsfăţată, după cum mulţi ştiu – o rebelă fără leac. Şi asta n-a fost alegerea mea! Am refuzat să intru în UTC şi am fost singura elevă din clasă care n-a avut carnetul la terminarea liceului. Mai târziu, la facultate, nu m-a mai întrebat nimeni dacă vreau: m-au convocat!

Mi-au dat uniforma militară şi, pentru că armata era „a lor” atunci, eu mi-am suflecat pantalonii, mi-am descheiat nasturii la cămaşă, mi-am pus boneta pe-o

sprânceană şi le-am arătat faţa mea cea mai rebelă cu putinţă. N-am intrat niciodată în restul combinaţiilor ASC, PCR, ETC… dar probabil că n-aş fi scăpat dacă mai ţinea mult istoria asta. Nimeni nu scăpa, până la urmă. Examenul la politică din primul an l-am picat, pentru că am dat biletul înapoi: aşa am ştiut eu să prezint refuzul meu de-a învăţa doctrina lor. A trebuit să-l trec totuşi în toamnă… În viaţă mi-am exprimat revolta împotriva celor pe care le consideram nedrepte în felul meu, fel care nu cred că a contat prea mult, în unele cazuri. Aici însă eram un mieluşel cuminte şi tăcut. Nu prea înţeleg de unde până unde cuminţenia mea, probabil că eram prea bulversată de tot ceea ce mi se întâmpla, că n-aveam nicio reacţie. Îmi spuneau să stau, stăteam. Îmi spuneau să merg, mergeam… Îmi spuneau proastă şi credearul Ce se întâmplase cu fata aia nebunatică şi veşnic pusă pe harţă, habar n-am.

O persoană care îmi cere să respect chestii absurde, sau care mă jigneşte şi mă umileşte, mă surprinde şi, pe moment, mă scoate din circuit. Dacă se apucă cineva să strige la mine cu rost sau fără rost, îmi pierd glasul. Mi-e foarte greu să dau o replică spontană şi deşteaptă, îmi trebuie timp să rumeg în minte situaţia şi să mă enervez. Abia dup-o vreme încep să prind glas, şi să înfrunt nesimţirea, sau nedreptatea, sau jignirile… Iar eu nu aveam nici timp, nici chef s-o fac în acel moment. Preferam să evit problemele şi gata. Monica, însă, care avea alt caracter, mai bătăioasă, mai arţăgoasă şi categoric mai directă, îi întorcea nemţoaicei curul şi-şi vedea de-ale ei. Era miserupistă, adică, la toate sfaturile babei. Tot ea era cea cu reclamaţiile la mâncare şi în general la tot ce ne cumpăra nemţoaica. Ba nu-i plăcea pâinea, că era prea neagră; ba sucul, că nu era natural; ba cafeaua, că nu era Jacobs; ba detergentul, că ne adusese granule şi noi spălam de mână… etc. Mie mi-era egal, mai jos de atât nu

puteam să cad şi, în concluzie, îmi era egal ce mănânc sau cu ce detergent spăl hainele.

Că veni vorba de haine, le spălam cu mâna pentru că maşina automată era stricată. Era tot un fel de-a ne ţine ocupate, probabil de-aia n-a trimis pe nimeni s-o repare când i-a cerut tot Monica asta. Şi duminica, pentru că sâmbăta lucram, spălam împreună câte o vană întreagă de haine murdare, ca două negrese. Până când Nicu a aflat că noi spălăm hainele cu mâna şi le ducea la el acasă să le spele la maşină. Pe ale lui amândouă.

Măritată în Germania

Primul weekend în care am ieşit a fost la Cristina, l-a sunat pe şefi şi i-a anunţat că sâmbăta vine după mine pe la prânz. Conducea soţul ei, pentru că ea nu voia, îi era frică, deşi avea carnet. Nu m-am mirat deloc, am stat şi eu 12 ani cu carnetul în buzunar şi maşina în garaj fără să fiu în stare s-o conduc.

Eram foarte bucuroasă să ştiu că am s-o întâlnesc, deşi nu ştiam la ce să mă aştept. Trecuseră vreo şase ani de când nu mai ştiam nimic una de alta, şi vreo patru sau cinci de când trăia în Germania.

Era neschimbată, doar mai slabă şi mai guralivă decât oricând. Părea foarte emoţionată de întâlnire şi vorbea, vorbea, vorbea nonstop. Cred că îi lipsea o prietenă acolo, pentru că acum simţea nevoia să-mi povestească toată viaţa ei, toate bucuriile şi necazurile, voia să plângă şi să râdă, şi astea toate deodată. În maşină s-a aşezat lângă mine şi a făcut abstracţie totală de soţul ei, pe care l-a ignorat de fapt tot timpul pe care l-a petrecut cu mine. Nu mi-am făcut probleme de la început, dar la cină mă simţeam puţin stingherită de faptul că noi ciripeam fără întrerupere şi el nu înţelegea nimic. La început i-am propus Cristinei să vorbim toţi în engleză, dar după cinci minute am renunţat. Aveam prea multe să ne spunem şi timpul era prea scurt. După masă s-a scuzat şi s-

a retras la biroul lui.

Casa Cristinei era nouă, impecabilă, modernă şi confortabilă. Cu toate astea, casa lăsată în Sighişoara o depăşea în ochii mei, deşi mai veche şi nu atât de perfectă. O construiseră în curtea socrilor, cu credit ipotecar. Avea o bucătărie super utilată, toată inox, dotată cu ultimele noutăţi în materie de aparatură. Se schimbase Cristina mea. Am lăsat o fată alintată, care nu ştia să spele un vas şi să facă o ciorbă, şi am găsit o adevărată matroană. Aranjase o masă superbă, cu şervetele colorate şi cu lumânări asortate. Pregătise pizza. Nu cumpărată, chiar o făcuse ea. Şi prăjitură şi îngheţată şi ce vreau eu din frigider. Mi-a povestit cum l-a cunoscut pe Gerhard, cum s-a măritat cu el, ce a aşteptat când a venit şi ce a găsit de fapt. S-au cunoscut prin intermediul verişoarei ei şi îl văzuse doar în poze. Şi-au scris câteva scrisori, băiatului i s-au aprins călcâiele şi s-a dus să o cunoască. Şi a avut ce să îi placă, pentru că, nefiind o frumuseţe, e însă o persoană fermecătoare, veselă, educată, vorbeşte perfect germana, cu situaţie şi carieră. A mai mers o dată în România şi a luat-o de nevastă. Cristina ştia despre el, înainte de a veni în Germania, că are un apartament separat în casa părinţilor lui, cu toate cele necesare unei familii tinere. Apartamentul exista, e drept, dar într-o casă dărăpănată şi veche, cu igrasie şi cu singura baie improvizată în pivniţa casei. Vă daţi seama de reacţia ei, venită din vila superbă de pe culmile Sighişoarei! Mi-a spus că a plâns vreo doi ani neconsolată, după care, într-o dimineaţă, s-a trezit şi i-a zis clar că dacă nu vrea să-i facă o casă nouă, ea se întoarce în România. Neamţul, un zgârcit fără pereche, n-a mai avut scăpare. Au luat credit şi s-au apucat de casă.

Cristina a lucrat la început într-un magazin de parfumerie şi a tot căutat degeaba ceva în meseria ei. După câţiva ani de căutări, nemţii au înscris-o cu bursă la

un curs de recalificare. Ceva ce se face şi la noi în ţară, cu diferenţa că acolo au rezultate concrete. A început să studieze ceva legat de informatică. În timpul celor doi ani de studiu i-au plătit o bursă care acoperea inclusiv costul biletelor de autobuz şi de tren pentru deplasarea spre şcoală. Nu avea banii ei şi se plângea că neamţul nu-i dădea mai nimic, că îi cerea socoteală până la ultimul fening. Că visa să termine odată şcoala, să aibă banii ei şi să îşi poată ajuta mama şi familia din ţară. Nu avea nici cea mai mică intenţie să facă un copil cu el. Mi-a povestit cum o controla dacă a făcut bine curăţenie în casă trecându-şi degetul pe marginea ramelor de tablou, cum se ascundea de el ca să-i sune pe cei de acasă şi să le trimită câte un pachet. Dar toate le povestea cu veselie, făcând haz de necaz. Nu era nici deprimată şi nici nefericită. Ba chiar mi-a spus că, în ciuda a toate cele povestite despre viaţa ei de acum, ar face la fel: s-ar mărita tot în Germania. Nu mi-a zis dacă tot cu el sau cu altul. Dacă mă gândesc bine, ar fi putut-o nimeri mult mai rău decât atât. Nu era băiat rău, era pur şi simplu neamţ.

Pe mine m-a culcat într-o cameră la mansardă, în care avea o sală de gimnastică în miniatură. Obsesia ei mai nouă erau kilogramele şi chiar pierduse câteva din facultate. Eu eram moartă de oboseală şi mi se închideau ochii de somn. A venit cu mine în cameră şi s-a aşezat pe marginea patului, continuând să îmi povestească una şi alta până când eu am adormit, în timp ce ea vorbea, şi vorbea… Tot atunci mi-a dăruit un inel minunat cu trei diamante mici, pe care îl port şi acum şi am să-l port mereu.

A doua zi, m-a dus să îmi arate oraşul în care trăia: Prorzheim. Nu prea avea mare lucru de vizitat, fusese distrus aproape în întregime în timpul războiului şi acum era o metropolă nouă, modernă, cu edificii pe care le poţi vedea în orice oraş. În centru, făcuseră o colină înaltă cu

tot molozul pe care îl adunaseră la reconstrucţie, iar în vârful ei un loc de reculegere şi luare aminte pentru generaţiile viitoare. împrejurimile erau însă impresionante: era poarta de intrare în munţii Pădurea Neagră, şi tot oraşul era împrejmuit de verdeaţă. Casa ei era undeva la marginea oraşului, treceai efectiv prin pădure ca să ajungi la ea. Toată zona era străbătută de drumuri laterale, pe care nu se circula cu maşina şi care erau pline de biciclişti, familii cu copii, sportivi de tot felul şi de toate vârstele. Se bucurau de soare şi pădure, de sfârşitul de săptămână şi nici că le păsa de grămada de moloz care le decora oraşul.

Am rămas la ea toată duminica, i-am cunoscut pe socrii ei, am încercat să-l plac pe Gerhard pentru că era soţul ei şi am uitat de via lui Frankenmuller. La plecare a început să-mi pregătească pachetul de drum şi a golit tot frigiderul. La un moment dat, am crezut că îl va împacheta şi pe ăla. A trecut de la frigider la dulapul de haine, capitol la care a contribuit şi soacra ei cu câteva lucruri utile, printre care se numără şi parpalacul de care v-am pomenit mai devreme. A fost unul dintre cele mai bune weekenduri pe care le-am petrecut în Germania, iar Cristina cea mai plăcută surpriză a ultimilor ani. Era aceeaşi, ba chiar îmbunătăţită.

Învinşi şi învingători

După câteva săptămâni de muncă la sârme, tapenă, la hală sau pe lângă casă, eram în mare în formă şi aveam o condiţie fizică de invidiat. Cred c-aş fi putut participa la maraton şi cel puţin l-aş fi terminat. Pe de altă parte, eram plină de bătături, băşici, julituri şi vânătăi. Cele mai oribile le aveam pe picioare şi se datorau tapenei. În momentul în care capsam panglica pe butaş, îmi sprijineam tapena pe picior în zona coapsei, pentru că mâna îmi obosea şi nu mai aveam putere. Cum întotdeauna am fost sensibilă şi m-am învineţit la cea mai mică lovitură, acum eram practic neagră pe toată jumătatea de sus a coapsei.

Într-o seară în care făceam baie şi Monica îmi povestea ceva de-ale ei în timp ce spăla nişte haine la chiuvetă, m-a văzut şi a început să ţipe disperată că ce-am păţit, că am făcut hemoragie internă sau mai ştiu eu ce, că ea o cheamă pe şefa să mă vadă şi să aducă un medic. Şi chiar a chemat-o, chiar dacă eu m-am opus categoric să-i arăt babei picioarele mele. Le-am zis să se liniştească, că n-am nimic, că sunt aşa de câteva zile bune şi ştiu exact de la ce. Le-am arătat cum mă ajutam cu tapena, sprijinind-o de picior şi am scăpat de medic. Şi aşa am scăpat pentru câteva zile de munca la tapenă şi am ajuns la banda de îmbuteliere.

Monica şi ţiganii lucrau de câteva zile la fabrică. Pe mine însă mă ducea tot la tapenă cu polonezele, pentru că le ţineam ritmul.

Banda de îmbuteliat v-am zis că era practic în casa lor. Într-o hală în care aveau maşinăriile şi care se continua cu un salon cochet în care primeau cumpărătorii şi ofereau spre degustare produsul finit. Aici şefa era şefă, ea era cu organizarea şi mai ales cu ordinele. Şi nu era cu nimic mai bună ca el. Cu siguranţă, oamenii ăia nu ştiau a vorbi normal, ştiau doar să strige. Tot atunci a apărut pe firmament şi unul dintre fiii lor, care măcar era frumuşel şi discuta pe un ton mai civilizat. Părea mai uman, dar asta nu a contat prea mult până în final. Tot baba zbiera mai tare.

Linia era completă, începea de la umplerea sticlelor, etichetare, ambalare în cutii de carton şi se termina cu stivuirea cutiilor pe paleţii pe care-i încărcau direct în camioane. Am lucrat pe rând la toate punctele şi era ca în filmul ăla cu Charles Chaplin care strângea şuruburi la o fabrică. Ne-ar mai fi trebuit vreo două-trei mâini în plus ca să facem faţă lucrărilor. Totul trebuia să meargă uns, pentru că banda nu se oprea, nici măcar când vreunul se scăpa pe el şi trebuia musai să meargă să-şi facă nevoile.

Ca să nu se blocheze toată şandramaua, ceilalţi îşi puneau costumul de Superman şi lucrau pentru doi. Dacă totuşi se întâmpla să se blocheze, sticlele se adunau grămadă şi începeau să se spargă, moment în care doamna apărea imediat ca din pământ şi se apuca să ne „laude şi felicite" şi să ne zică şi ea cât de „minunate" sunt naţiile din care venim. Nu-mi amintesc foarte clar toate fazele de la bandă. Una în care trebuia să iei sticlele de vin să le aşezi într-o cutie de carton, alta în care trebuia să faci cutiile de carton, alta în care trebuia să pui dopul de hârtie peste cel de plută, locul în care se stivuiau cutiile şi în care se puneau etichetele în maşina de etichetat… Îmi amintesc că la pus sticle în cutii trebuia să iei câte 2 sticle odată într-o mană – sticle de 1 litru, pline – că altfel ţi se adunau toate grămadă şi începeau să se spargă chiar de-aici de pe bandă. „Shnell, shneller" s-a auzit cel mai mult aici. Aveam un buton de urgenţă pe care îl puteam folosi în caz de disperare maximă, dar după ce l-am folosit o dată, când deja aproape că mă scăpasem în pantaloni, nu am mai îndrăznit să repet mişcarea.

După una din fazele în care banda s-a blocat şi pe jos era plin de sticle sparte, vinul a inundat toată podeaua şi papucii noştri erau îmbibaţi, doamna a ieşit din cuşca ei de unde ne supraveghea şi a făcut o criză de isterie de proporţii. Ţopăia printre cioburi, ţipa şi ne înjura pe toţi la grămadă şi încerca să ne organizeze pentru a repune linia în mişcare cât mai repede. Şi cum ştia că mai bine de jumate dintre noi nu pricepea nimic din ce zbiară, gesticula ca un actor în filmele mute, adică patetico-demonstrativ, în aşa fel încât să priceapă tot prostul cum trebuie să te apleci şi să culegi cioburi, să dai cu mătura, cu mopul… Din ţopăială, a alunecat pe podeaua udă şi a tras o trântă de pomină cu curul exact în vinul după care îi părea atât de rău. Eu una m-am pus pe un râs isteric, şi am râs, am râs şi nu mă puteam opri… aşa cum te loveşte

râsul atunci când n-ai voie să râzi, eşti la ora de mate, sau la o şedinţă şi îţi vezi şefa cu o bucată de hârtie igienică lipită de toc chiar atunci când începe să facă prezentarea la care ai muncit tu toată noaptea. Nu s-a grăbit nimeni cu ajutatul, eram toţi ocupaţi cu hohotitul. Până la urmă baba s-a ridicat, din pantaloni îi picura vinul roşu şi, drept răzbunare, pe mine nu m-a mai lăsat în altă zi la hală.

Cel mai specializat aici era Daniel, camerunezul de care v-am povestit. Părea că este mereu peste tot şi ne salva pe rând din încurcături pe toţi. Mai ales pe ţigani, care erau foarte puţin descurcăreţi, ca să nu zic tonţi, şi mult prea lenţi pentru banda nemţească. Spărgeau sticlă după sticlă, chiar dacă nu se bloca banda. Lipeau etichetele invers pe sticle, încurcau operaţiile între ele şi uitau să pună anumite chestii prin cutiile de vin. La înfoliat paleţii au făcut fiecare pe rând spectacol fără bani, se încurcau în bandă, îşi prindeau fularele cu plasticul şi în final paietul arăta ca şi cum ar fi fost scăpat de pe stivuitor înainte de a fi încărcat. Au încercat fiecare pe postul ăsta, care se presupunea că este treabă de bărbat, nici măcar atât de complicată. Daniel le-a explicat şi le-a arătat de vreo zece ori cum se face. Inutil, nu serveau pentru aşa ceva. Culmea e că nu serveau la nimic, nici la munca fizică, brută, pentru că nu rezistau la efort şi erau înceţi ca melcul; nu pricepeau nimic în nemţeşte, dar nici în româneşte, pentru că atunci când eu încercam să le explic, în cuvinte simple şi ca unor copii de generală, ce au de făcut, mă priveau cu nişte ochi de văcuţă, aprobau, dar în final făceau ce-i ducea capul pe ei. Se plângeau, sau mai bine zis ne puneau pe noi să ne plângem în numele lor pentru calitatea şi cantitatea mâncării, a zilei de muncă prea lungi, a vecinilor de casă cu care au fost cazaţi… După ce şefa s-a lămurit că n-are pe cine instrui pentru că sunt neinstruibili şi după ce-au făcut mai multe pagube decât un cutremur în hala de îmbuteliere, nemţoaica a

convocat consiliul de familie şi au hotărât că n-au ce face cu creştinii ăştia. Cred că şefii s-au lecuit de biserici şi organizaţii de binefacere, cel puţin din punctul ăsta de vedere. După trei săptămâni de la sosire, i-au trimis acasă, la cererea lor. M-am întrebat dacă chiar au ajuns înapoi sau au făcut vreo oprire, au scos instrumentele şi au tras ceva cântări pentru care probabil au câştigat de zece ori mai mult decât noi. Aveau contract pe trei luni şi n-au rezistat nici măcar una întreagă. Eu şi Monica eram nişte eroine. Cântând în vie

Până să plece ţiganii noştri, am avut şi câteva zile de muncă relativ plăcute. Mie cam întotdeauna îmi fugea mintea din câmp, adică încercam să mă gândesc la tot felul şi să evadez în alte lumi. Cel mai mult îmi aminteam de anii de studenţie, în care-am făcut o grămadă de practică agricolă, unde ne distram grozav şi cântam cât ne ţineau bojocii. Amintindu-mi de anii ăia, am început să-mi recapitulez repertoriul de atunci şi, încet, încet, m-am apucat de cântat. La început cântam în surdină, adică mai mult pentru mine. După o vreme, mi s-a alăturat şi Monica, entuziasmată să audă câte-o piesă pe care o ştia şi ea. După care ni s-au alăturat specialiştii, adică ţiganii care făceau efecte speciale, şi ne aminteau versuri pe care noi le uitasem. Am cântat de toate, muzică populară, cântece de petrecere, ţigăneşti, româneşti şi eu am făcut numeroase solouri din repertoriul internaţional. Pentru mine aveam deja un repertoriu personalizat, mă distram cu ABBA, Queen, fragmente din Pink Floyd, încercam şi jazz, orice, nu conta. Nu ştiam niciun cântec întreg, de fapt. Dar răsună via de vocea mea!

Decretasem imnul acelei epoci piesa Summertime, care mi-a plăcut întotdeauna şi din care ştiam câteva versuri, pe le repetăm până la saturaţie. Nu a mea, a celor care erau obligaţi să mă asculte, într-una din zilele în care am răcnit piesa pe repeat până la exasperarea tuturor,

moşu* a rămas cu noi pe câmp. Era o zi de tras la sârme, deja eram specializaţi, toţi aşteptam să plece cum făcea în ultima vreme şi să ne apucăm de cântat. Stătea la capătul rândului şi ne urmărea de acolo. Eu am tăcut ce-am tăcut, după care m-am apucat de cântat. Bineînţeles, imnul sezonului, cântat la volum corespunzător unui imn. De data asta nu m-a acompaniat nimeni. S-a apropiat de noi şi a urmărit să vadă cine cânta. Sincer, m-a durut în fund de privirea lui şi mi-am văzut de lucru şi de urlat:

„Summertime.
And the livin is ea sy Fish are jumpin
And the cotton is high
Your daddy’s rich
And your mamma’s good lookin
Se hush little baby Don’t you cry”.

Se potrivea de minune, era vară, era cald şi mie îmi venea mereu să plâng. Mi-a zâmbit, pe cuvânt. M-a privit lung şi stupefiat la început, apoi mi-a zâmbit. Mie pur şi simplu mi s-a întors stomacul pe dos.

N-am ştiut niciodată să fac faţă avansurilor bădărane ale libidinoşilor pe care-i găseşti la tot pasul. Bineînţeles, în condiţiile date păream foarte vulnerabile, eu şi Monica. Şi polonezele, care chiar dacă erau o naţie spurcată, erau blonde şi cu ochi albaştri. Murdare şi nemachiate, de proveninţă dubioasă, dar accesibile, dată fiind situaţia. Am urât întotdeauna bărbaţii care profită de poziţia în care s-au căţărat sau în care s-au născut fără să se caţere pe nimic şi din care au impresia că toate femeile ar trebui să le pice la picioare, de preferabil în genunchi. Istoriile lui cu poloneze trase şi împinse printre rândurile de vie erau celebre şi, într-un fel, explicabile. Un bărbat mic de statură, bătrân şi urât, vulgar şi marcat de moartea tatălui în Polonia, aflat în postura de-a stăpâni chiar şi temporar o mână de femei de origine poloneză. Cu româncele n-avea nimic şi noi nu eram blonde şi cu ochi albaştri, dar eram la

fel de vulnerabile. M-a dus într-un lot în care doar eu ştiam să fac lucrarea. Eu singură! S-a învârtit în jurul meu, mi-a spus tot felul pe păsărească lui şi mi-a zâmbit în continuare… La câţiva paşi era restul grupului, iar Monica striga din când în când numele meu, pentru a se face auzită. Nu m-a atins, dar n-a fost departe. Probabil a citit în privirea mea că sunt vulnerabilă, dar nu suficient. Că mă supun, dar nu mă stăpâneşte. Aveam prieteni nemţi şi cred că asta l-a ţinut la distanţă mai mare decât ar fi sperat el. Poate că dacă ar fi greşit punând mâna, ar fi ieşit ceva memorabil, pentru că întotdeauna am visat să bat măr un libidinos ca el!

Tot legat de „Summertime”, am o amintire care spală greaţa ultimei relatate. O seară de duminică în care am văzut cel mai frumos bărbat din viaţa mea. Ciudat, acum dacă mă gândesc pe unde am mai umblat, este curios că asta mi s-a întâmplat tocmai în Germania.

M-am dus cu Monica în piaţa noastră şi aşteptam să prindă legătura la telefon cu familia ei. Era o seară liniştită, piaţa se golise deja de oameni, era călduţ şi un cer roşu de apus îmi amintea că sunt singură. Mă gândeam la ai mei şi m-a năpădit nostalgia. Mi-era milă de mine, aşa cum stăteam pe banca aia, îmbrăcată într-un trening jerpelit şi cu şlapi de gumă în picioare. Îmi imaginam cum mi-ar fi stat mie acolo, frumos îmbrăcată şi parfumată, la braţul unui bărbat, fie el şi neamţ. Cum ar fi fost să fiu iubită acolo, pe meridianul lor? Cum ar fi fost să fiu iubită, aşa cum visasem în tinereţe că voi fi, fără să îmi închipui vreodată că dragostea se termină ca salamul de la magazin. Să fiu adorată şi răsfăţată, prinţul să vină pe patru roţi, cu o caroserie tunată, cu muzică de jazz urlând din difuzoare şi toată strada de nemţălăi să iasă în poartă ca să vadă cum o fură pe românca cea harnică. Satul acela micuţ, liniştit şi plin de flori colorate era oricum un vis din care nu făceam parte. Mi-a fost uşor să mă imaginez răpită

şi salvată, eu, Cenuşăreasa unei lumi de mâna a doua.

În parcare era o maşină extraordinară. Printre maşinile pe care le vezi la ei în mod normal, se ascundea o bijuterie specială. Habar n-am ce marcă era, pentru că nu mă pricep, dar pot să vă spun că era ceva retro, sport, decapotabil, poate Porsche sau aşa ceva. Se potrivea de minune cu visul meu de un romantism învechit. Priveam pierdută în gânduri maşina şi mă imaginam alături de salvatorul meu, râzând fericită şi cu părul fluturând în vântul cald de iulie. Şi pe când visam mai bine, văd apropiindu-se de maşină un bărbat care în acel moment mi s-a părut cel mai frumos bărbat din lume. Purta un costum lejer, de in alb, era bronzat, un fel de prinţ al deşertului rătăcit prin lumea reală. Părea că nu se grăbeşte, plutea visător cu mâinile în buzunare, fluierând încetişor… ia ghiciţi ce? Summertime! Şi culmea, se îndreaptă chiar spre maşina cu pricina. Cred că m-aş fi dus cu el oriunde în momentul acela.

Nu mi-a aruncat nici măcar o privire, dar asta nu conta. Momentul de visare s-a încheiat când i-a venit jumătatea, o nemţoaică urâtă aşa cum numai ele pot fi, sau poate chiar mai urâtă decât restul. Pe el, străinul cel frumos, l-am visat de multe ori cu ochii deschişi printre rândurile de vie, printre butaşi, printre sticle de vin… îl vedeam şi noaptea, pândind după colţ un moment să-mi facă un semn, pe acoperişul fierbinte din nopţile calde de vară… Şi el a fost un înger păzitori Respirări furate

Au fost şi zile în care ne-a fost puţin mai bine mie şi Monicăi, sau cel puţin nu ne-a fost aşa de rău. Una ne-am petrecut-o făcând curat. Urmau să vină polonezele şi trebuia curăţat un pic locul. Era în alt sat, şefa ne-a dus cu maşina până acolo. Era o joacă pentru mine şi Monica, după zilele din câmp, după blestemata tapenă şi banda diavolească. Ne-a lăsat acolo, aprovizionate cu soluţii şi cârpe, şi s-a dus în treaba ei. Am terminat cu Monica

repede (floare la ureche curăţenia) şi am aşteptat să vină după noi, fumând şi povestind fericite. Casa avea o curte interioară în care erau mai multe locuinţe. Ne-am instalat pe o bancă în curte, bucurându-ne de timpul liber câştigat pe neaşteptate. De la o locuinţă vecină a apărut un neamţ care a intrat în vorbă cu noi. Din spusele lui, am înţeles că familia Frankenmuller nu era iubită nici aici, toţi vecinii ştiau cum se folosesc de polonezi, clienţi la respectivii de ani de zile. Ne-am plâns şi noi de-ale noastre şi timpul trecea fără să ne caute nimeni. S-a făcut amiază, iar Monica, rea de foame, a scos pachetele cu sandvişuri pe care le-am împărţit cu el. Ca să se revanşeze, ne-a făcut gofre cu sos de ciocolată şi cafea. A fost o zi plăcută.

În primele weekenduri, n-am avut curajul să încălcăm interdicţia şi să ieşim din sat, cu excepţia zilelor în care ne căutau prietenii de prin Germania şi ne duceau la ei, cu acordul şefilor. Într-o duminică, însă, polonezii ne-au povestit despre o serbare populară din satul vecin şi ne-au propus să mergem cu toţii acolo. Cum deja prea puţin îmi păsa de ei, iar Monicăi şi mai puţin, am acceptat. Ne-am dus pe jos până în satul vecin toată banda de români, polonezi, ţiganii (care încă mai erau acolo) şi câţiva dintre băieţii din Camerun.

Africanii nu aveau acelaşi statut cu noi. Ei erau emigranţi ilegali, lucrau la negru şi stăteau fiecare pe unde puteau. Daniel era într-un oraş pe la vreo 100 de km de Hellfeld şi venea la lucru în fiecare zi cu trenul şi autobuzul, în condiţiile în care ziua de lucru începea la 7. Ei erau plătiţi diferit, câştigau în fiecare zi banii cash, pentru că veneau când doreau şi când puteau. Majoritatea aveau şi alte locuri de muncă şi visau cu toţii la un statut legal în Germania.

Daniel era un tip cu şcoală, vorbea germana, franceza şi engleza şi era foarte respectat de şefi. Respectul avea însă legătură strictă doar cu munca pe care

el o presta cu foarte multă pricepere şi conştiinciozitate. N-ar fi făcut însă nimic pentru el, n-ar fi mişcat un deget ca să-l ajute să aibă un rost cu adevărat în ţara lor. Poate chiar dimpotrivă, dacă ar fi avut vreo reclamaţie, ar fi fost primii care l-ar fi dat pe mâna poliţiei şi l-ar fi urcat în avionul de repatriere. Pe toţi ne ajuta Daniel. Ne ducea scrisorile la poştă, ne cumpără tot felul de la magazin, ne sprijinea la muncă, ne explica chestii neştiute din lumea lor modernă şi misterioasă pentru noi... Eu i-aş da lui Daniel cetăţenia tuturor ţărilor în care sunt stăpâni cei ca Frankenmuller!

Ne-am aranjat, eu cu Mona mea, şi am pornit la drum. Eu mi-am luat costumaşul de mătase gri, costumas pe care mi-l cumpărasem în rate, chiar înainte de-a pleca, şi de care eram mândră nevoie mare. Un fel de pijama făcută dintr-un material tare la modă pe-atunci, piersică, pentru cine îşi aminteşte. Monica şi-a pus şi ea hainele cele mai bune, ne-am rujat şi aranjat aşa cum am ştiut noi mai bine. Am evadat efectiv, după ce am pândit ca să ieşim din curte când nu era nimeni pe la porţi şi geamuri. Ne-am dus pe jos până în satul apropiat, să fi fost vreo 7 – 8 km, poate, şi am găsit la locul respectiv un cort ca de nuntă, în care nemţii erau toţi frumos aliniaţi pe băncuţe. Mâncau, beau vin, bere şi cântau melodii de-ale lor. A fost oribil când au început să se bălăngăne în stilul lor caracteristic, legănând halbele de bere şi paharele cu vin.

Se uitau la noi ca la nişte extratereştri şi mă bucur că le-am stricat distracţia, măcar nemţoaicelor. Nu dansa nimeni, deşi formaţia a început să cânte şi altceva, nu doar de-alea de te joci cu palmele şi-ţi dai ghionturi. Nu ne-a intimidat cu nimic faptul că ne priveau ca pe nişte maimuţe şi nu se ridica nimeni la dans. Ce mai conta? Oricum nu ne cunoştea nimeni, sau cel puţin aşa credeam noi. Ne-am pus pe dans şi trebuie să spun că polonezii chiar ştiau să danseze foarte bine. Am dansat vals, tango şi

de toate pentru toţi. Până la urmă s-au ridicat şi nemţii şi am dansat cu câţiva dintre ei, cei mai curajoşi. Probabil că după aia nu i-au mai salutat vecinii. Nu pot să zic că m-am simţit chiar, chiar bine. Era clar că nu ne vor acolo, că ne dispreţuiesc fără niciun motiv de fapt. Nici măcar nu ştiau bine cine suntem şi de unde am apărut, sau cel puţin aşa îmi închipui eu. Dar am rămas cu satisfacţia că am încălcat interdicţia şi că le-am stricat cheful.

Şi iar nu mă pot abţine să comentez acum, după câţiva ani de la întâmplare, cât de diferite sunt naţiile noastre! Cum îi primim noi pe ei, cum le cedăm întotdeauna locul cel mai bun, cum le gătim mâncarea noastră cea mai bună, chiar dacă sunt nemţi sau mai ştiu eu ce. Triste clasamente

Două zile de muncă la nemţi rămân printre cele mai teribile din clasamentul personal, adică din toată viaţa mea de angajat de până acum. Într-una dintre ele m-a dus la câmp şi m-a lăsat singură toată ziua (repet, toată ziua), iar, în final, m-a uitat acolo.

Locul I

Ziua a început normal, cu toată trupa de internaţionali în furgoneta verde. Pe mine însă m-a lăsat pe un lot, mi-a explicat în grabă ce am de făcut şi mi-a zis că se întoarce să mă ia mai târziu. Mai târziu nu ştiam ce înseamnă. Eu speram că la amiază, măcar. Trebuia să fac tăieri şi bănuiesc c-am fost aleasă datorită cunoştinţelor mele într-ale tăierilor. Am rămas singură cuc, pierdută printre loturile de vie, fără să am nici cea mai mică idee unde mă aflu. Nu aveam ceas la mine şi, după cum ştiţi deja, nici mobil. Ceas n-am purtat niciodată până când am primit cadou unul la care nu voi mai fi renunţat, ca la inelul primit de la Cristina. Atunci, însă, nu aveam. M-am temut că-mi pierd minţile singură acolo, că n-o să mă mai caute nimeni niciodată şi am să mă evapor pur şi simplu din peisaj. M-am gândit la toate cele bune, atât cât am

putut. La amintirile cele mai vesele cu fetele, la practica din tinereţe şi la muzica mea, la filmele preferate şi la cărţi… am cântat şi cred că am şi râs de una singură… Am încercat din răsputeri să-mi amintesc cine sunt şi ce caut eu acolo, dar mai ales unde vreau să ajung. Cine a fost fata aia care se revolta şi care stătea în picioare în faţa oricui şi unde naiba s-a dus? Am prins şi o furtună mai micuţă, ceva tunete şi trăsnete, dar nici măcar atunci nu m-a căutat să vadă dacă mai trăiesc. Toată ziua singură acolo, printre rânduri nesfârşite de vie, la câţiva kilometri de orice aşezare omenească, fără nici cea mai mică idee unde se află cea mai apropiată dintre ele. Seara, când deja începuse să se întunece, m-am aşezat la marginea lotului, încercând să-mi imaginez cum voi rezista unei nopţi singură în vie. Nu se vedea nimic în jur, nici urmă de oameni sau maşini, nici măcar un zgomot nu ajungea până acolo.

Nu ştiu cum am supravieţuit acelei zile. Cred că doar puterea mea să evadez din real m-a salvat şi atunci. Ca şi altă dată, şi ca de prea multe ori până atunci. Preferabil ar fi fost să stau în lumea reală şi să mă confrunt cu demonii reali, poate n-aş fi ajuns în câmpul acela blestemat.

A venit după mine foarte târziu, era noapte deja, în condiţiile în care era vară şi ziua era lungă. De fapt, mă uitase acolo. Şi-a amintit doar când i-a dus pe toţi acasă, iar Monica a început să mă caute şi să întrebe disperată de mine.

Locul II

Cealaltă zi n-a fost chiar atât de grea, pentru că am fost împreună cu Monica. De data asta ne-a lăsat pe amândouă singure la întins sârme. A început destul de plăcut, nu ne mai speria de mult singurătatea printre rândurile de vie, frică nu ne era de nimeni şi de nimic. Era o zi senină şi călduţă, ne-am apucat de lucrat şi de povestit. Nu ni se terminau niciodată poveştile, aveam o

viaţă întreagă de povestit.

S-a înnorat dintr-odată şi la început nu ne-am speriat. Dar norii se adunau tot mai negri şi vântul bătea din ce în ce mai puternic. La început ne-am pus hainele de ploaie şi am continuat lucrul, aşa cum eram deja obişnuite. În momentul în care vântul părea că ne va lua pe sus, ne-am oprit. Monica era convinsă că o să vină să ne ducă acasă, aşa că a insistat să ne aşezăm la intrarea în parcelă, ca să ne vadă când ajunge. La orice motor, se ridica, convinsă că au ajuns.

A început o furtună teribilă, cu fulgere şi tunete care îţi spărgeau timpanele, cu un vânt care a rupt crengi de vie şi a răsturnat stâlpi de spalier. Ne-am cuibărit una lângă alta şi Monica s-a rugat fără încetare pentru amândouă. A durat o eternitate. Seara la ştiri am văzut că fusese una dintre cele mai puternice furtuni care bântuise Germania în ultimii ani. Satul avea străzile inundate şi şoselele blocate de copaci căzuţi, casele aveau acoperişurile sparte şi toată piaţa era plină de bucăţi de ţigle, table şi crengi căzute peste rondurile de flori. Tot timpul ăsta noi am stat în câmp, singure, două muieri toante care au vrut să muncească pentru un pumn de dolari şi nimic mai mult.

Nu a venit moşu după noi, a venit băiatul lui. Apa curgea de pe noi, iar hainele ne atârnau greu. De la ploaia aia mare, pe câmp şi pe şosea curgeau şuvoaie murdare şi cizmele noastre erau pline de pământ. Cu greu am ajuns până la maşină, dar n-a schiţat niciun gest de ajutor. A întins o folie pe bancheta din spate şi ne-a cerut să ne descălţăm înainte de-a urca în maşină. Nu ne-a întrebat nici măcar în treacăt dacă suntem bine şi nici nu părea să se simtă vinovat pentru că ne lăsase acolo în timpul uraganului. Era mai preocupat de maşina lui, un Mercedes, bineînţeles, se murdărea tapiţeria preţioasă. Urăsc maşina asta şi nu vreau să am niciodată un

Mercedes. Alienaţii

Mi se pare că dacă v-am povestit despre cele două zile de coşmar, v-am spus totul despre Germania. Nu mă plâng, de fapt aş face la fel ca prietena mea Cristina. Aş pleca din nou, dacă ar trebui. Pentru că toate au avut rostul lor, la capătul drumului am reuşit s-o găsesc pe fata aia pe care o credeam pierdută. Şi toată lumea a avut de câştigat până la urmă, chiar şi fetele mele. Mai bine plecată, decât aşa cum eram înainte. Toţi avem momente de rătăcire şi de căutări. Şi n-o să ştiu niciodată dacă virajul din viaţa mea a fost ales potrivit, dar a fost singura alegere pe care am găsit-o eu în acel moment. Mă pierdusem odată din cauză că nu regăseam nimic în viaţa mea din ceea ce imaginasem eu că va fi. Am schimbat macazul brusc după revoluţie, m-am responsabilizat şi am hotărât să caut stabilitatea, pentru că aşa credeam eu că trebuie să fie o mamă bună. Cum n-am găsit-o, deşi am tot căutat-o vreo zece ani, la un moment dat m-am pierdut şi n-am mai ştiut ce să caut în continuare. Am renunţat la spiritul rebel şi am devenit o nevastă cuminte şi o gospodină conştiincioasă, dar până la urmă din atâta cuminţenie am fost percepută ca o matroană mărginită, mirosind a ceapă prăjită şi a zacuscă cu fasole. Şi când am înţeles că nu mai pot fi ceea ce-am fost înainte, dar nu voiam să rămân nici ceea ce eram, m-am pierdut din nou. Nu puteam fi iubită, pentru că nu mă iubeam nici eu. Şi n-am ştiut cum să mă comport în lipsa iubirii. Era singurul motiv pe care-l consideram acceptabil pentru renunţările mele şi o pierdusem şi pe aia.

Poate unii dintre cei care şi-au lăsat copiii în grija soţilor sau bunicilor, şi-au luat lumea în cap să culeagă căpşuni, să culeagă castraveţi în sere, să cureţe casele şi hotelurile, să grijească copiii şi bătrânii celor născuţi pe meridiane mai norocoase au plecat doar pentru bani. Sau poate că nu. Eu una am văzut luminiţa de capătul tunelului

pe care n-o vedeam aici, am văzut o rază de speranţă şi m-am îndreptat spre ea. Imediat după plecare, am avut mari îndoieli asupra deciziei mele şi a trebuit să treacă ani buni ca să înţeleg că n-am plecat doar de grija banilor, eu căutam şi altceva, care era mult mai important decât banii. Uraganul democraţiei pe care îl trăisem în ultimii ani ne-a măturat fără milă pe unii dintre noi. M-am simţit ca prinsă de un val uriaş, învârtită, băgată la fund şi zdrelită de nisipul aspru de la mal, înecată pe jumătate şi apoi scuipată afară, aproape fără suflare. Lucrurile se schimbau cu repeziciune, în timp ce eu eram într-o amorţeală inexplicabilă, preocupată doar de fetele mele, de casa mea, de borcanele de zacuscă şi murături. Nu mai ţinea, nu era suficient să faci ciorba bună şi copii frumoşi, trebuia să faci faţă şi concurenţei care, în timp ce tu tăiai julien zarzavaturile, studia pe internet noutăţile, ieşea prin lume şi se transforma odată cu ea. Eu păream rămasă la fundul prăpastiei.

Şi poate că şi alţii au simţit la fel atunci când au lăsat familii, care multe nu au mai fost niciodată ca înainte, au lăsat părinţi şi bunici pe care nu i-au mai regăsit şi prieteni pe care i-au reîntâlnit reci şi indiferenţi. Cu toţii, însă, cei ca mine şi Monica, cei care au rezistat până la final, am avut motive bine întemeiate ca s-o facem. Chiar dacă pentru unii motivele au fost doar mărcile, care le puteau face viaţa mai uşoară, temporar, cel puţin, şi mai ştergeau din listele lungi de datorii. Poate că au fost şi alţii ca mine care au fugit de ceva ce i-a speriat mai tare decât o datorie la bancă, au fugit mai degrabă de ei, decât de cei din jurul lor.

Vă asigur acum că nicio umilinţă trăită pe meleaguri străine nu a fost atât de dureroasă ca cea trăită acasă, în ţara mea. Nicio dezamăgire pe care am avut-o acolo, departe de casă, nu s-a comparat cu durerea provocată de acele deziluzii ale anilor de democraţie din ţară. Cei care

ne-am încumetat să păşim în afara cercului, mai mult sau mai puţin norocoşi în căutările noastre, am plătit tributul însingurării, autoînvinovăţirii, alienării, durerii, dorului, tristeţii, melancoliei incurabile. Unii, printre care mă număr şi eu, ne-am regăsit doar după mulţi ani, aceiaşi oameni, aparent, dar foarte diferiţi în fond, cu sufletele peticite ca un joc de puzzle cu piese desperecheate, cu amintirea unor ani în care pelicula vieţii tale pare interpretată de un personaj necunoscut ţie.

Nu ştiam exact ce-o să fac când se va termina contractul de muncă în

Germania. Am plecat din ţară cu ideea să nu mă întorc degrabă. Aveam o prietenă, o fostă colegă de facultate, care trăia în Barcelona. Îmi puneam mari speranţe în ajutorul ei, de fapt, era unicul meu plan şi singura mea şansă să-l pot îndeplini. Ştiam că voi avea bani destui să pot ajunge la ea şi să mă întreţin o vreme din ei, până găsesc ceva de lucru pe-acolo. N-aveam nevoie decât de un acoperiş deasupra capului, restul mi-l rezolvam eu într-un fel sau altul.

Pe de altă parte, eram foarte epuizată după cele trei luni, îmi era îngrozitor de dor de fete şi de căsuţa mea plină de flori. De tot ce mişcă în satul meu de la poalele iubiţilor Apuseni, de viaţa mea aşa cum a fost, cu bune şi rele. Doream cu disperare să mă întorc acasă şi speram în secret să se ducă naibii toate planurile mele de exil.

Cu prietena mea din Barcelona am reuşit să vorbesc de câteva ori la telefon. Era în Spania de vreo doi ani, cu sora şi cu soacra ei, şi lucra la curăţenie în case. Copilul ei, un băiat de vârsta fiicei mele mai mari, era acasă cu soţul ei. Plecase şi ea tot din postul de profesoară, dintr-o generală de lângă oraşul ei, unde fusese chiar directoare adjunctă în ultimii ani. Bărbatul ei, care era şi el un fost coleg de facultate, avea un restaurant în gara oraşului. Se căsătoriseră în facultate şi păreau, ultima dată când îi

văzusem împreună în ţară, o familie fericită.

Nu mă putea primi la ea. Stătea într-un apartament cu mai mulţi români, o practică foarte obişnuită printre românii din Spania acelor ani. împărţea camera cu soacra şi sora ei şi nu mai era niciun loc liber. Am răsuflat uşurată şi am început să mă gândesc la întoarcere, la faptul că cei doi nemţi erau dispuşi să-mi facă şi la anul o ofertă de muncă pentru că erau mulţumiţi de mine şi de Monica. Ba chiar mi-au propus să le aduc oameni de încredere din satul meu, bărbaţi care să fie ca noi, ca mine şi Monica, români, şi nu ţigani. Perspectiva de a reveni în fiecare an şi revitaliza economia familiei era o rază de speranţă. Nu erau foarte mulţi bani, dar erau suficienţi pentru a astupa găuri, pentru o vacanţă pe litoral, câte-o reparaţie la casă, o canapea nouă sau mai ştiu eu ce. Nu aveam ambiţii de îmbogăţire, nu îmi doream mai mult decât orice familie obişnuită care munceşte şi se descurcă cu facturile şi eventual îşi permite câte un moft din când în când. Întotdeauna am avut convingerea clară că cei ca mine, care muncesc pe salariu, nu ajung niciodată să se îmbogăţească din asta. Şi în ciuda faptului că trecuseră doar trei luni de când am zburat fericită de-acasă, acum voiam să mă întorc şi totul să fie ca înainte.

Câteodată, un fapt mărunt şi care pare neînsemnat îţi schimbă radical destinul. Cristina m-a sunat într-o seară să mă anunţe că bărbatu-meu vrea neapărat să vorbească cu mine, că să fac orice să-l sun, că trebui musai, musai să îmi spună ceva. Cum erau şi fetele la mijloc, normal că mi-am sacrificat seara şi m-am dus să stau la coadă la telefon şi să mă enervez pentru legătura de doi bani care se prindea foarte greu. S-ar fi putut întâmpla orice acasă, nu puteam să mă fac că nu ştiu nimic, nici usturoi n-am mâncat, nici gura nu-mi pute. L-am sunat şi mi-a zis că între timp a făcut rost de numărul de telefon al unui fost coleg de muncă de-al lui care era stabilit în Spania. Că vorbise cu el

la telefon şi că era dispus să mă ajute, adică să-mi ofere o vreme un acoperiş deasupra capului. Ţin minte că l-am întrebat unde, în ce oraş şi că mi-a repetat de câteva ori numele acelui oraş, despre care nu mai auzisem niciodată până atunci. GIRONA. Asta a fost momentan şi pentru o vreme singurul lucru pe care îl ştiam despre locul în care urma să plec: Girona, Spania. Marea evadare

Acum trebuia să-mi planific fuga, ceea ce nu era foarte simplu, având în vedere izolarea în care trăiam şi nepriceperea despre cum funcţionează multe pe acolo. Vă vorbesc de 2001, an în care în România nu existau nici cârduri, nici bancomate, nici telefoane mobile la îndemâna oricui şi în care libera circulaţie prin Europa era încă un vis. Habar n-aveam de internet şi adevărul e că pe vremea aia nici nu mă pricepeam la calculatoare. Nu că aş fi un as acum! Acasă aveam o rablă îngălbenită (n-aveam nici telefon fix, darămite conexiuni…) la care se jucau fetele, iar la şcoala unde am predat salariul se dădea încă în plic. Eu am trăit la ţară, într-o ţară care era suburbană şi rămasă rău în urmă. Imaginaţi-vă că aţi fi în străinătate, într-un sat cu un singur telefon public, fără poştă şi cu un magazin pentru mărunţişuri şi pâinea de toate zilele, fără laptop şi acces la internet. Fără maşină, cu o linie de autobuz la dispoziţie pentru care ai un orar scris pe nemţeşte, o limbă pe care o dibui, dar n-o citeşti foarte bine şi cu perspectiva vizei pe cale de expirare. Deci plănuieşte o evadare din satul ăla, fără să afle şefii, ca să nu cheme poliţia şi să te lege.

(mi rămânea să apelez la cei din afară care mă puteau ajuta. Mă gândeam la Cristina, care ştia despre planul meu cu Spania. Dar Cristina era la 100 de km distanţă, fără maşină, fără bani şi sub tutela lui Gerhard. De Nicu îmi era pur şi simplu ruşine, făcuse deja prea multe pentru mine. Până la urmă a fost Daniel, camerunezul, cel care m-a ajutat. M-a pus să-i scriu pe o

foaie de hârtie numele oraşului respectiv şi a doua zi a venit cu o listă completă de trenuri, avioane şi autobuze care ajungeau până acolo. Am ales, la sfatul lui (era emigrant cu vechime), varianta trenului, pentru că el zicea că autobuzele sunt mai atent controlate la vamă. Eu aveam viză până în 30 iulie şi contract de muncă la fel. Trebuia să fug înainte, era un risc care mie mi se părea enorm să călătoresc cu viza expirată atâta drum. Daniel era convins că în tren nu se urcau vameşi, pentru că niciunul nu ieşea de pe teritoriul UE. Aşa că am cumpărat bilet de tren, mai bine zis bilet la cele trei trenuri pe care urma să le schimb până acolo. Ca să pot pleca înainte de finalizarea contractului, am pus-o pe Cristina să-i mintă pe şefi că mă duce la ea câteva zile şi dup-aia mergem împreună în România, cu maşina lor. Părea plauzibil şi nu am avut nicio problemă.

În dimineaţa cu pricina mi-am făcut valiza, mi-am încasat banii munciţi cu sudoare şi mi-am luat la revedere pentru totdeauna de la Monica şi Frankenmuller. Nu i-am revăzut niciodată! Cu valiza imensă şi fără roţi pe care o trăgeam târâş după mine, m-am dus la staţia de la autobuzul din sat, luându-mi la revedere pentru totdeauna şi de la Hellfeld.

(mi doresc să mă întorc, întotdeauna mi-am dorit să revăd piaţa cu telefonul şi rândurile nesfârşite de vie. Aş vrea să le revăd pe toate, cu mintea de-acum. Să mă plimb pe străzile cu piatră cubică din sătucul acela al naibii de frumos, să stau la o cramă şi să degust şi eu din vinul acelor vii… Să mă servească şefa cu un pahar, de ce nu? Ba chiar aş face o tură cu furgoneta, dar aş vrea să-l plimb eu pe moşu de data asta. Nu, nu vorbesc de răzbunare acum, vorbesc despre împăcare.

Pe Monica o caut şi nu ştiu cum să dau de ea. Îmi amintesc doar că era de pe undeva de lângă Reghin, numele ei de familie mi s-a şters din memorie. Numele

satului, la fel.

Plecam din Germania cu mâinile pline de răni, aveam coapsele negre ca nişte vinete bine coapte, vreo 6 – 7 kile minus (uraaal) şi o condiţie fizică de zile mari. Plecam având convingerea că şi ei, nemţii, sunt oameni ca oricare alţii, unii harnici, unii mai puţin, şi buni şi răi, unii rasişti, alţii mai puţin, dar cu siguranţă mai norocoşi decât noi, românii. Nu-i pot judeca pe toţi după comportamentul celor întâlniţi pe plantaţia lui moşu şi mă feresc de generalizări, deşi aici trebuie să recunosc că ar merge… Ş-apoi, ce vreţi, dacă au făcut efortul să ne caute în România şi să ne facă oferte de muncă, era clar că nu aşteptau muncitori care o iau la fugă la o simplă ploaie-l

N-am avut niciodată o părere strălucită despre ei, cu toate maşinile lor tari şi cu toată ţara lor înflorată şi ordonată. Unul dintre hobby-urile adolescenţei mele au fost filmele de dragoste din perioada celui de-al doilea război mondial. Vezi „Yankeii”, „Strada Hanovra”, „Secretul din Santa Victoria”, „Tunurile din Navarone”, „Zorba grecul”… poveştile alea dulci despre amoruri pasionale, pierdute în praful războiului, despre eroi care învingeau puternica armată nazi prin trucuri de ţărani deştepţi şi oneşti. Toate astea e adevărat că m-au influenţat, alături de multe, multe altele. Şi apoi, când am fost în prima vizită după revoluţie (prin aprilie 1990) în Germania, m-au şocat comentariile vesticilor despre estici (nemţii din fosta RDG), cum că sunt nişte sărăntoci leneşi şi cu prea multe pretenţii, că din cauza lor a scăzut nivelul de trai, că au de plătit şi mai multe impozite. Acum nu îşi mai puteau lua două Mercedesuri, vezi, Doamnei Trebuiau să împartă cu fraţii lor de sânge!

În timpul facultăţii am făcut o vreme voluntariat la Crucea Roşie, în perioada cu ajutoarele de afară. Umblam prin sate şi împărţeam cu cei de la Crucea Roşie Germană. Am făcut asta împreună cu Cristina, noi făceam pe

interpretele pentru delegaţiile lor. Aici am cunoscut un neamţ care s-a împrietenit mai bine cu noi, cel pe care îl voi numi aici Peştelefiert, poreclă căpătată de la noi pentru culoarea de tomată spălăcită pe care o avea. A venit în vacanţă, prima dată el, după care ne-am dus noi la el. Era student la medicină, mama lui îl creştea singură şi nu aveau o situaţie prea roz. S-a înscris la Crucea Roşie ca să scape de armată. Când a venit la noi, l-am primit aşa cum ştiu românii să-şi primească oaspeţii. Eu stăteam pe-atunci într-un apartament cu două camere, cu mama şi cu bărbatu-meu, eram încă studentă în an terminal. Şi vorbesc despre un apartament cu două camere de dimensiunile unei cutii de chibrituri, vreo 50 metri pătraţi, cam atât trebuie să fi avut. Am chemat-o şi pe Cristina la noi, doar oamenii buni încap oriunde. L-am lăsat singur în cameră şi noi am dormit cum am putut. L-am dus, l-am plimbat şi i-am pregătit tot felul de specialităţi, cu entuziasmul obişnuit cu care primeam orice fel de musafiri, dar mai ales pe ăsta venit din ţări străine şi evoluate.

În prima zi a vizitei a vomat toată ziua, a făcut o criză de fiere din cauză că a mâncat până a uitat de el. La primul duş, ne-a cerut un vaşlapăn. Cristina, care vorbeşte perfect germana, era disperată, nu înţelegea ce vrea Peştelefiert. Şi el, cu inteligenţa lor proverbială, în loc să-i explice fetei în alt mod ce naiba e aia ce-i trebuie, îi repeta acelaşi cuvânt de zeci de ori: vaşlapăn, vaşlapăn, vaşlapăn. Cred că de-aia nu l-am uitat nici în ziua de azi. Şi dă-i şi zi-le. Striga cuvântul de parcă Cristina şi noi restul eram surzi, dar nu l-a dus capul să ne explice altfel ce rahat era vaşlapănul ăla. De fapt, era o bucată mică de prosop, pe care o folosea să se săpunească, ceva ce noi oricum nu folosim nici în ziua de azi, pentru că avem alte chestii mai evoluate pentru asta. Deci probabil că nici acum n-am fi înţeles ce e vaşlapănul lui.

Trebuie să vă spun că pe vremea aia, în vara lui *90, nu aveam apă caldă în fiecare zi. Poate vă mai amintiţi de programul de apă caldă, câteva ore pe zi, din două în două zile. Nouă ne mai rămăsese de pe vremea împuşcatului o instalaţie improvizată pentru duş, care consta dintr-o oală mare şi verde, cu smalţul sărit, în care încălzeam apa pe sobă, o duceam în baie şi din care, cu ajutorul unui ibric de fiert nechezolul, făceai un duş ceauşist. De unde naiba vaşlapene, geluri de duş şi alte chestii?

Cât a stat la noi, a gustat din toate mâncărurile puse pe masă, dar nu s-a atins de vinete, de celebra şi nelipsita noastră salată de vinete. Nu voia nici măcar să guste, de parcă era Fermina din cartea lui Márquez, dar pe mine m-a lăsat rece chestia. Nu-i plac vinetele omului şi gata. Acasă la Cristina s-a întâmplat la fel. Mama ei pregătise şi ea aceeaşi salată. Cristina insista ca el să guste, că sunt foarte bune, hai, ia un pic, că nu mori. El nu şi nu. După o conversaţie mai lungă în germană din care eu nu înţelegeam mare lucru şi nici nu îi dădeam importanţă, unde nu se pune Cristina mea să strige la el, să-l înjure pe el şi pe toţi nemţii la un loc. Mie mi se părea că este pe punctul să-l scoată afară din casă cu picioare în fund. Neamţul s-a ridicat şi a ieşit din bucătărie, roşu ca racul şi vizibil agasat. Cristina ne-a explicat foarte indignată că nu voia să guste vinetele pentru că-şi închipuia că e carne crudă – v-am zis eu că-s proşti. Neamţul a crezut că suntem suficient de sălbatici ca să mâncăm carne crudă de culoare verde!!!, că, dacă habar nu avem ce e aia vaşlapăn, putem să mâncăm orice rahat. Cristina s-a crizat şi s-a calmat destul de greu, pe mine m-a amuzat şi mi-a confirmat părerea despre ei: încrezuţi, autosuficienţi şi mărginiţi.

La el în vizită m-am dus doar eu şi bărbatul meu şi rău am făcut. Mă rog, el s-a străduit în limitele bunului simţ şi a ospitalităţii nemţeşti, să zic aşa. Adică ne număra

chiftelele când mâneam, feliile de pâine, sticlele de apă şi suc băute. Bărbatu-meu era tot timpul mort de foame şi toată vacanţă am fost un pachet de nervi amândoi. Un lucru îl aveam foarte clar în cap. Nu îi uram pe nemţi, dar nu aş fi trăit în Germania nici în ruptul capului.

La coborârea din autobuzul marii evadări, mă aştepta Daniel. L-au apucat nervii când a văzut ce valiză căram. Mi-a zis că nu pot pleca la drum cu coşciugul ăla după mine şi s-a apucat să-mi sorteze hainele, ca să încapă într-un ghiozdănaş elegant şi cu roţi pe care mi l-a dat el. Mi-a scos hainele pe rând şi râdea ca un apucat, pentru că aveam mai mult costumase de gospodină tip pijama din piersică decât ţoale normale şi practice. Mi-a aruncat la tomberon o parte din ele, şi oricum nu-mi părea rău după ele, pentru că erau deja trecutul. Eu eram alta, una nouă şi îmbunătăţită, cu bani în buzunar şi mai slabă ca oricând. Julită şi vânătă, dar mult mai sigură pe mine, parcă deja semănăm cu fata aia care fusesem acum câţiva ani. Mi-a dat o pereche de pantaloni sport şi un tricou modern, adidaşi în picioare şi o şapcă Nike cu cozoroc pe cap, m-a urcat pe tren şi a dispărut pentru totdeauna din viaţa mea. Spania. Catalunya

Habar n-aveam unde mă duc, iar o luasem pe-un drum despre care nu ştiam ce destinaţie are. Dar de data asta şi la propriu, nu doar la figurat. Ştiam că oraşul se numeşte Girona, nu ştiam dacă e la sud, nord, est sau vest. Despre Spania ştiam doar tipicul pe care îl ştiau toţi românii pe vremea aia, sau poate doar românii neumblaţi în lume, cum eram eu: flamenco, coride, Madrid, Barcelona, Sagrada Família, Dalí, Picasso, război civil, Julio Iglesias şi câteva cuvinte din amintiri, că eu la telenovele nu mă uitam. Nu reuşeam să-mi amintesc nici măcar harta Spaniei, cu forma şi graniţele ei. Nu ştiu, poate că suferisem un blocaj mintal, parcă ceva îmi mâncase o parte a creierului, pentru că nu reuşeam să-mi

amintesc nici engleza, pe care am vorbit-o bine înainte, nici harta Europei cu forma ţărilor, oraşe şi capitale, vecinii de graniţă a ţărilor prin care treceam… ce mai, chiar aşa proastă nu sunt, cum eram în momentul ăla! Nu începuse încă migraţia masivă spre Spania, iar puţinii români care trăiau deja acolo nu îşi făceau încă vacanţele acasă. Era vremea vizelor, cei ajunşi pe-acolo nu se dădeau duşi cu una, cu două. Aşa că ajungeau puţine veşti despre viaţa lor şi puţine chestii din care să tragi anumite concluzii ajutătoare.

Primul tren a fost un personal, cu care am trecut graniţa în Franţa. L-a ales Daniel, spunând că în trenul ăsta nu va urca absolut nimeni să controleze paşapoarte, şi chiar aşa a fost. Al doilea tren pe care l-am luat din Metz a fost aglomerat, dar eu aveam cuşetă, aşa că m-am instalat în patul meu şi am dormit liniştită toată noaptea. M-a mirat faptul că toţi păreau că merg în vacanţă, toţi cărau după ei colace, rogojini, pălării de soare şi aproape toţi aveau copii. Erau majoritatea francezi, dar eu eram prea obosită să-mi bat capul. A doua zi de dimineaţă, culoarul era plin de lume când m-am trezit. Se uitau fascinaţi pe geam şi… ce să vezi: o întindere strălucitoare de apă, pe care razele dimineţii o făceau orbitoare, o oglindă platinată care mai să mă orbească cu atâta frumuseţe; un ţărm cu dune aurii, stânci abrupte şi o vegetaţie pe care o vedeam pentru prima dată în viaţă. Uimită de peisajul feeric şi de surpriza să văd ceva ce părea a fi O MARE, am întrebat un francez de lângă mine „ce apă e aia?”

M-a privit stupefiat după care mi-a răspuns „La mer Méditerranée, chérie!”

După niciun sfert de oră, am coborât în Portbou. Nu ştiam dacă mă aflu în Spania sau încă în Franţa. La megafoanele din gară vorbeau în toate limbile şi cei din jurul meu la fel, era plin de turişti şi era greu să-mi dau seama unde sunt. Am întrebat la ghişeu şi mi-au zis

„Spain”. Deci, reuşisem!

Port Bou este o staţiune superbă de pe malul Mediteranei, cu un aer boem şi romantic, aşa cum probabil era Vama Veche pe vremea bună. Soarele strălucea, era cald şi cerul era de un albastru copleşitor. Eram fericită, eram entuziasmată, îmi venea să chiui şi să sar într-un picior de fericire, să-i iau pe toţi din jurul meu la pupături. Cum toţi erau în vacanţă, erau şi ei ca mine, fericiţi, deşi din alte motive. Toate chipurile erau vesele, relaxate, zâmbitoare şi amabile, aşa cum e tot omul atunci când e în concediu.

Ştiam că de-aici până-n Girona mai erau doar două ore cu trenul. Am întrebat la ghişeul de informaţii şi am aflat că pot schimba legătura pentru care ar fi trebuit să mai stau şapte ore să aştept, aşa că am luat primul tren. Mă grăbeam să ajung, deşi ar fi trebuit să mai stau să mă bucur de acel moment de glorie personală în decorul fantastic al micuţei staţiuni. Nu uitam însă că aveam un scop, chestia asta mi-a ieşit foarte greu din cap şi consideram că încă nu merit aşa ceva.

M-am urcat într-un personal care oprea în toate staţiunile înşirate pe litoral şi era înţesat de turişti. Se vorbeau toate limbile pământului în trenul ăla. La un moment dat s-au aşezat pe băncuţa din faţa mea doi bătrânei care păreau de-ai locului şi au început o conversaţie într-o limbă stranie. Nu era spaniolă, nici nu semăna cu spaniola, mai degrabă cu portugheza, mi se părea mie. Dar nu era nici portugheză. Sinceră să fiu, m-am gândit că sunt aproape de Portugalia sau prin zonă şi că ăştia doi vorbesc ceva dialect portughez… Aveam un ghiveci în cap şi aş fi dat atunci orice pe un atlas geografic.

Total greşită impresia mea de-atunci, Girona e la celălalt capăt al Spaniei, la graniţa cu Franţa, în nord est. Făceam de fapt cunoştinţă cu catalana, pe care acum o vorbesc, o gândesc, am urât-o şi-am iubit-o şi mi-a devenit

a doua limbă. À-propos, e catalană şi nu catalona, e Catalunya şi nu Catalonia. Asta pentru toţi politicienii români care o dau drept exemplu când e vorba de autonomie teritorială şi greşesc sistematic numele limbii şi a regiunii!

Girona e al doilea oraş ca mărime din Catalunya, după Barcelona. E un oraş magnific, cu un cartier vechi absolut fascinant şi care urma să fie casa mea. Pe deasupra, Catalunya e una dintre regiunile cu cel mai bun standard de viaţă din Spania şi are un litoral cu cele mai frumoase locuri pe care mi-a fost dat să le văd în viaţă. Dar asta aveam să aflu mai târziu.

La gară urma să mă aştepte Ionel, pe care eu îl cunoscusem o singură dată la o ieşire la iarbă verde cu firma lui bărbatu-meu. Era un mecanic auto, foarte priceput, cu mâini de aur, care îşi luase lumea în cap şi se făcuse şofer de tir în Spania. Eu îl cunoscusem foarte puţin în ţară şi nu-mi aminteam cum arată. Nu eram sigură că el îşi aminteşte de mine.

Pe toată durata drumului, am întrebat la fiecare staţie în care oprea trenul dacă este Girona. Pe parcursul călătoriei ştiusem exact programul, aveam totul însemnat pe biletul de tren: la ce oră urc, la ce oră cobor. Era un bilet complet (la noi există aşa ceva măcar acum?), deşi ruta începea la Saarbrücken şi se termina în Girona. Ăsta ultimul era un fel de personal, alt tren decât ăla pe care îl aveam eu în orar, eram speriată să nu cobor în altă parte sau să trec de Girona.

Când am ajuns la destinaţie, mi-a fost clar de ce toţi îmi ziceau să stau liniştită, e imposibil să treci de Girona fără să-ţi dai seama. E un oraş mare, cel mai mare prin care trecuse caravana plină de turişti. Am intrat în oraş pe deasupra lui, pentru că liniile de cale ferată trec pe un pod suspendat care străbate aproape tot oraşul. Nu mi-a făcut nicio impresie la început. În afară de dorinţa de-a mă

întâlni cât mai repede cu Ionel, de-a ajunge la capătul călătoriei, nu mai simţeam nimic. Habar n-am avut eu ca de fapt eram doar la începutul ei. Am coborât în gară şi am dat un telefon. Nu mă aşteptau aşa de repede, am avut noroc să-i găsesc încă acasă, mi-a replicat Ionel. Nu ştiam exact despre cine vorbea. Cine erau cei pe care îi găsisem acasă?

Au apărut după mine destul de rapid, Ionel şi cumnatul lui, după cum aveam să aflu mai târziu. Nu-mi aminteam figura lui Ionel, dar i-am recunoscut rapid pe amândoi. Aveau feţe de români.

Replica asta o auzisem de la Cristina, în Germania. La început am crezut că face pe interesantă, cum adică să recunoşti românii doar după feţe, haine, mers şi atitudine? Ne plimbam prin Prorzheim când mi-a arătat de la distanţă o pereche despre care mi-a zis că sunt români. Am întrebat-o surprinsă dacă-i cunoaşte şi mi-a zis că nu, dar că e sigură că sunt români. Într-adevăr, când ne-am apropiat de ei i-am auzit vorbind româneşte. „Cum ţi-ai dat seama?” „Nu ştiu, mi-a răspuns, dar niciodată nu mă înşel, îi recunosc după feţe: au feţe de români”.

După câţiva ani de Spania, am ajuns şi eu la fel. îi recunosc de departe, după port şi abia dup-aia după vorbă. Poate nu ne dăm seama, dar avem trăsături specifice, pe care începi să le observi doar făcând comparaţie cu ale naţiei convieţuitoare şi cu care te familiarizezi în timp. Şi mai au unii, mai ales în primii ani după ieşire, stilul românesc de-a se îmbrăca, care e greu de explicat, dar care face notă discordantă cu cei din jur. Treningurile, sau, ca să fiu în ton cu lumea, trelingurile cu dungă, sau după caz cu Hello Kitty pe bucă mare şi frumos decorată de rozul ţipător; şlapii de gumă sau adidaşii de cauciuc. Chiar dacă se îmbracă bine, ba chiar mai bine decât restul, tot îi recunoşti pe majoritatea dintre ei. Ne mişcăm altfel, am rămas cu impresia că gesticulăm mai mult decât restul şi

pentru că nu ne înţelege nimeni din jur avem tendinţa să vorbim mai tare, mai vulgar, mai colorat. Aşa cum ne şi machiem, noi româncele, mult mai strident decât oricare dintre spanioloaice. Unii renunţă greu la acest stil, alţii never, depinde cât sunt de plini de ei. Şi eu l-am avut, pentru că atunci când eşti sărac şi când îţi iei hainele de la second nu prea poţi zice că ai neapărat un stil anumel v-am zis deja de costumaşele aduse, dar alea erau acum la container în Germania.

Noi vecini de apartament

Urma să împart apartamentul cu Ionel, cumnatul lui şi încă o familie de români care aveau doi băieţi. Cel mai mic dintre băieţi era foarte amuzant, nu vorbea deloc româneşte. Toată lumea i se adresa în limba noastră, el răspundea în spaniolă. Erau deja de trei sau patru ani aici, nu-mi amintesc bine. Dintre toţi locatarii, doar familiştii aveau acte şi lucrau legal, restul erau la negru şi sperau să-şi legalizeze într-un fel sau altul situaţia. Am înţeles din discuţii că asta era cea mai mare preocupare a tuturor, să-şi facă actele şi să intre în legalitate, că de muncă era destul.

Apartamentul era măricel, dar nu cine ştie ce mare scofală, aş zice eu acum. Avea un living şi trei dormitoare, toate ocupate. Eu am primit sufrageria, mai bine zis canapeaua din sufragerie, pe care o împărţeam ziua cu copiii şi seara cu toţi cei care se uitau la televizor. Atunci mi s-a părut totul grozav, mare şi spaţios, utilat şi ca lumea. Să nu uităm că-l comparam cu apartamentele româneşti, în care crescusem eu şi toţi prietenii mei, singurele cu care puteam face atunci comparaţii. Două sau trei camere, bucătarii minuscule, camere de zi în care erau nelipsite canapelele care se trăgeau şi pe care întotdeauna dormea cineva, din lipsă de spaţiu. Vopseaua în ulei, albastru în baie şi roz sau galben în bucătărie. Nu simţisem lipsa spaţiului în apartamentul în care

crescusem, pentru că toţi trăiam la fel, cu una, două camere în plus sau în minus, în tinereţe chiar puţin îţi pasă dacă camera în care stai este mare sau mică, important era să fie plină de prieteni, să poţi face chefuri cât de dese şi să fii singur acasă dacă se poate în timpul ăla. Toţi prietenii mei au crescut în apartamente cam la fel, am făcut revelioane, majorate şi aniversări în ele şi vă spun drept c-am încăput, n-am avut nevoie de săli şi restaurante.

Apartamentul de aici avea trei dormitoare şi o sufragerie, un „comedor" cum se zice în spaniolă, adică locul în care se mănâncă. Nu e de glumă cu locul unde se mănâncă, pentru că la ei mâncarea are cu totul altă conotaţie decât aici. N-o să vezi la ei abundenţa de feluri pe care o vezi la noi, mai ales la sărbători, când înşirăm pe mijlocul meselor mii de platouri şi platouaşe de nu mai încap nici farfuriile, nici paharele comesenilor. La ei nu se face mâncare în exces, dar asta nu înseamnă că te scoli flămând de la masă. Dau foarte mare atenţie calităţii, preferă mâncarea uşoară, proaspătă, mai bine bună, decât multă. Dar la fel dau importanţă momentului în sine, adică aranjează masa frumos, cu tacâmuri, şerveţele, pahare, pentru ei, nu doar pentru musafiri; de obicei sunt punctuali, au ore stabilite în familie pentru prânzul sau cina împreună, depinde de orarele de viaţă ale fiecăreia. Adică, ce mai, orice amănunt legat de mâncare contează tot atât de mult ca mâncarea în sine, pentru că îi leagă pe cei din aceeaşi casă, îi adună pentru câteva momente împreună cu adevărat. Aici din păcate avem vieţi atât de trunchiate, cu orare pe care nu le mai ştim nici măcar noi, dar mai nou nici copiii noştri. Este greu să vrei să stai la amiază împreună la masă, dar este uneori la fel de greu la cină. Ar trebui să fie o cină nocturnă, pentru că lumea se adună târziu pe-acasă, dar după 6 nu e bine să mai mănânci, ca să nu ai coşmaruri. Este de înţeles că noi ne-

am obişnuit să vrem abundenţă de feluri, farfurii cu cât mai încărcate, cu atât mai bine. Venim după ani în care până şi pâinea era la raţie, iar acum, că e la liber, ne cheltuim cea mai mare parte a salariului pe ea, făcând să pară altceva decât o chestie vitală, care ne ţine-n viaţă. Şi venim după anii cu bucătării micuţe, cu mese înghesuite la care abia dacă încăpeam şi fără mese în sufragerie, pentru că sufrageria nu mai exista din lipsă de dormitoare suficiente. Aşa că mesele întinse se puneau doar de sărbători, sau eventualilor musafiri, care aveau astfel ocazia să vadă serviciul primit la nuntă de la naşi şi cele mai bune pahare scoase de prin vitrine. Aici însă este cu adevărat un consens naţional, fie că sunt catalani, andaluzi, madrileni… Masa e sfântă. Toată viaţa lor, programul de lucru şi orarul şcolilor se învârte în jurul acestei teme de importanţă naţională! „La comida” şi „la siesta” de după nici Dumnezeu nu le deranjează. Sunt foarte puţini spanioli care să îi spună camerei ăsteia salon, deşi cuvântul există şi la ei. Este camera pentru mâncat, camera pentru servirea mesei. Orarul de muncă este cu pauză la prânz, cel puţin o oră, la şcoli şi la muncă. Copiii lor merg acasă şi mănâncă sau, dacă nu, mănâncă la cantina de la şcoală, care nu lipseşte de niciunde. Şi dacă părinţii n-au posibilităţi, statul le dă bursă, dar nu rămâne niciun copil flămând. La început, programul cu pauza de la prânz mi s-a părut groaznic şi fără sens, dar ei au speranţa de viaţă cea mai ridicată din Europa. Copiii lor chiar se aşază la prânz la masă, mănâncă trei feluri calde, în timp ce ai noştri ies de la şcoală pe la 3, după ce-au înghiţit toată ziua sandvişuri, în cel mai bun caz, sau plăcinte şi covrigi, în varianta proastă. Ajung acasă morţi de oboseală şi oricum acasă nu e nimeni să le încălzească ceva, pentru că mama şi tata ajung târziu, după ce se termină orele în plus peste cele opt ore care le sunt plătite la muncă.

În apartament eram în total cinci adulţi şi doi copii.

Cum însă toţi bărbaţii erau şoferi pe tir, plecau lunea şi se întorceau vinerea sau sâmbătă. În prima săptămână, adică începând cu a doua zi a sosirii mele, am rămas singură, pentru că A., singura femeie din casă, şi-a luat copiii şi s-a dus cu soţul ei în călătorie.

Nu prea ştiam cu ce să încep. Nu ştiam spaniolă şi majoritatea spaniolilor nu ştiu nici engleză, nici germană. Stăteam într-un cartier foarte colorat şi la propriu, şi la figurat. Era un cartier de blocuri, cu locuinţe ieftine în care trăiau la grămadă spanioli cu africani, marocani şi alţi arabi, estici şi asiatici, sud-americani şi latinoamericani… Numărul emigranţilor din Spania este copleşitor, chiar şi cel oficial. Cel neoficial este dublu sau poate triplu, nu cred că-l ştie cineva cu adevărat. Noi eram şapte în apartament, dintre care doar jumate erau oficiali. Era un cartier de apartamente modest, dar era mult mai aranjat decât cele de la noi, avea locuri de joacă, spaţii verzi, alei betonate şi îngrijite, trotuare şi parcări marcate, garaje, băncuţe şi umbreluţe, toate facilităţile de care ai nevoie, bănci, magazine, şcoli, grădiniţe.

Pe stradă circulau fără reţineri arabi în hainele lor albe şi lungi, arăboaice acoperite complet de voaluri şi basmale, africance în rochii multicolore şi turbane haioase. Seara era o agitaţie impresionantă pe stradă şi în parcul comun, unde se auzeau vorbind o mulţime de limbi şi se adunau o multitudine de culori la grămadă. Mi-a plăcut acest amestec de rase, după ce în Germania părea că e foarte bine delimitat până unde sunt acceptaţi emigranţii şi de unde nu mai au voie. Am înţeles mai târziu că şi aici erau probleme, dar de altă natură şi la altă dimensiune decât la teutoni. Aici se jucau la grămadă copiii spaniolilor cu cei de alte culori, mamele supravegheau şi schimbau păreri, bătrânii jucau petanca, ceva cu mingi de metal pe care le aruncau într-un careu, tinerii făceau grupuri departe de privirile mamelor. O lume frumoasă, în care

părea că au loc cu toţii şi că aparţine tuturor.

Am început să ies din casă puţin câte puţin, încercând să-mi iau repere care să mă ajute să recunosc locul, ca să nu mă pierd. Eram singură, într-un oraş pe care nu-l cunoşteam, nu ştiam limba, n-aveam mobil şi oricum n-aş fi avut pe cine suna dacă m-aş fi pierdut. Pe deasupra, îmi expirase şi viza, deci eram o ilegală. Nu prea ştiam eu ce înseamnă asta şi ce mi s-ar fi întâmplat dacă m-ar fi prins, dar oricum ideea nu-mi plăcea. De fapt, în toţi anii care au urmat n-am avut niciodată probleme cu asta. Dacă ai sau nu rezidenţă legală, e prea puţin important. Nu contează, atâta timp cât îţi vezi de-ale tale. Problema vine doar când îţi cauţi de lucru, e greu să găseşti ceva bun şi bine plătit, le e frică şi lor, pentru că amenzile sunt foarte mari. În anii ’90, toată lumea avea lucrători la negru, mai ales la curăţenie, la copii şi bătrâni, în agricultură şi construcţii, în transport ca şoferi pe internaţional. Adică slujbe pe care ei nu prea voiau să le facă, fie că sunt prost plătite, fie cer sacrificii pe care ei nu sunt dispuşi să le facă. Eu am ajuns în timpurile în care începeau să fie mai exigenţi şi se găsea tot mai greu de lucru fără acte. Şi totuşi, nu era imposibil.

Nu să mă pierd mi-era cel mai frică, ci să nu păţesc ceva grav şi să mi se piardă urma definitiv. Toate lunile care au urmat şi în care am trăit într-un fel singură, am umblat cu un bilet în geantă pe care scria numele meu, adresa din Spania şi cea din România, numărul de telefon din România şi cel al lui Ionel, unul dintre colegii de apartament. Mă înspăimânta gândul că dacă mă calcă vreo maşină pe stradă, de exemplu, nu mă va căuta nimeni la morgă pentru identificare şi că voi sfârşi îngropată din mila primăriei, la groapa săracilor.

Singur

Cei cu care stăteam în apartament erau aproape tot timpul plecaţi, aveau fiecare problemele şi preocupările

lor. Aici când vii, când iei decizia asta, trebuie să vii pe puterile tale şi nu pe-ale altora, să fii convins că efortul şi sacrificiul trebuie să-l faci tu, să nu aştepţi îndurarea altora şi nici omenia lor. Că nimeni, chiar dacă o face, nu e obligat nici să te ajute şi nici nu trebuie să se simtă obligat să o facă, sau vinovat dacă n-o face. Eram mai pe puterile mele decât în Germania, unde aveam de împărţit doar munca, nu şi banii. Contractul de muncă era egal pentru toţi şi plata de la sfârşit era garantată, într-un fel. Nu trebuia să facem concurenţă pentru nimic, nu era cazul să ne evidenţiem prin muncă şi nici să părem unii mai deştepţi decât alţii. De invidiat nu aveam ce să invidiem, eventual aveam câte unii dintre noi o pereche de cizme de gumă în plus sau parpalace de ploaie mai bune. În Spania s-a schimbat puţin problema, aici eram egali doar în ceea ce privea trecutul nostru, care nu mai însemna nimic şi n-avea nicio importanţă. Era ca şi cum ai spune c-am tras linia şi am luat-o toţi de la început, urma să fim ceva, să fim cineva, nimeni n-avea o certitudine despre ceea ce urma. Era o competiţie care aducea pe tapet şi unele chestii urâte din mintea şi sufletele pustiite ale unora.

Toţi am fost ajutaţi mai mult sau mai puţin la început, chiar şi cei care povestesc c-au dormit prin parcuri, că prietenii la care veniseră nu mai răspundeau la telefon şi uşile se închideau în faţa lor. Chiar şi ei au ajuns în casele altor prieteni sau ale unor necunoscuţi care le-au întins până la urmă o mână. Toţi am fost ajutaţi de alţi români sau de alte naţii, fie că vom admite sau nu lucrul ăsta. Sigur că ne place să ne batem cu pumnul în piept, strigând că eu singur am făcut tot, eu singur m-am descurcat, am muncit pe brânci şi am ajuns, şi am făcut, şi am dres. Într-adevăr, nimeni nu s-a dus la muncă în locul tău, dar cu siguranţă dacă nu te ajuta cineva, n-ai fi ajuns să te duci la munca aia prima, aia de la început şi pentru care ai crezut că l-ai prins pe Dumnezeu de-un picior atunci când te-au

luat.

Prima mişcare pe care-am făcut-o a fost să încerc să învăţ limba, să mă obişnuiesc cu cartierul şi cu oraşul. Am început cu un intens „studiu de limbă”, ca materiale didactice am folosit presa gratuită, un ziar local de anunţuri pe care îl găseam la cutia poştală şi prin magazine. Înţelegeam câte un cuvânt pe ici-colo şi am început să le leg între ele cu ajutorul unui ghid de conversaţie pe care-l aveam. Mi s-a părut foarte uşoară încă de la început şi mi-a făcut mare plăcere să o studiez în stilul meu neortodox, cu ziare, reviste şi anunţuri de la mica publicitate. Acum ador limba spaniolă! O găsesc deosebit de expresivă, generoasă în sinonime şi subtilităţi şi am cuvinte pe care-mi place să le folosesc chiar şi când vorbesc româneşte cu ai mei. Şi nu pentru că vreau să mă dau mare sau pentru că am uitat cum se zice – oricum, fetele mele vorbesc spaniola mai bine decât mine, nu mă pot da mare cu asta. Pur şi simplu consider că acel cuvânt spaniol exprimă mult mai bine ceea ce vreau eu să spun şi că niciun cuvânt din limba mea nu are semnificaţia pe care eu o caut. Asta poate şi pentru că, între timp, sentimentele şi modul de-a gândi s-au schimbat şi am adăugat puţin din spiritul spaniol. Am rămas profund româncă, aceeaşi ardeleancă încăpăţânată care poartă mereu în suflet respiraţia Apusenilor. Am adăugat însă şi briza mediteraneană, nostalgia traiului departe de munţii mei, entuziasmul şi bucuria cu care trăiesc zi de zi spaniolii. Capacitatea lor fantastică de a se bucura de lucruri mărunte, calmul cu care-şi înfruntă problemele şi destinul. M-am îmbogăţit… aş vrea eu să cred. Adică nu cu averea aia pentru care vin mulţi români în Spania, măsurată în Audi-uri, Mercedes-uri, prostioare cu marcă pe ele sau lanţuri de aur la kil, ci cu acea bogăţie fără preţ, care se măsoară în cunoaştere, înţelegere, acceptare, renunţare, toleranţă, bucuria unei plăceri simple şi conştiinţa vieţii

care se duce fără îndoială tot spre apus.

În prima duminică din Spania, am ieşit la restaurant împreună cu un grup de români. Erau colegii de muncă ai vecinilor de apartament, împreună cu nevestele şi copii. Am fost un grup mare şi am ieşit undeva în afara oraşului, o clădire veche, superbă, din piatră, ca o cazemată veche. Am aflat mai târziu că era o „masia catalană” (fermă veche), refăcută şi modernizată, cum poţi găsi o mulţime pe-aici şi care fac deliciul turiştilor. Mi se părea fantastică situaţia tuturor românilor de la masă, erau aproape toţi cu familiile acolo, lucrau şi aveau un loc al lor căruia să-i zică casă. Ai mei erau departe, eu stăteam în casa altora şi de lucru nu ştiam când o să găsesc. Aparenţele înşală, sau situaţia mea, care părea mult mai disperată decât era de fapt, mă făcea să văd greşit realitatea. De fapt, majoritatea n-aveau acte, stăteau în chirie împărţind apartamente cu prieteni sau rude, aveau slujbe unde erau exploataţi şi, în general, fraieriţi cu banii.

Astea însă nu le ştiam eu, spre norocul meu, poate aş fi dat bir cu fugiţii de la început. Scopul ieşirii a fost să-i cunosc, să încerc prin telefonul fără fir să găsesc ceva, orice, de lucru. Am cunoscut şi un spaniol, primul, care era şeful lor, un patron de firmă de transporturi. Am vorbit şi cu el tot în scopul ăsta. Erau deja câteva persoane care cel puţin păreau dispuse să mă ajute, deşi tema cu găsitul de lucru era foarte delicată.

Eram optimistă şi încrezătoare, e uşor într-o climă ca cea de aici, cu mult soare şi cer senin în fiecare zi, în cartierul colorat şi vesel în care trăiam, plin de forfotă şi zumzet până noaptea târziu. Nu eram încă disperată, aveam banii din Germania, îmi plăteam partea de chirie, de cheltuieli şi îmi cumpăram de-ale mele. Le trimiteam bani acasă şi eram liniştită pentru că ştiam că fetelor nu le lipseşte nimic.

Începusem să sun mai des acasă, aveam mai mult

timp şi acum mă gândeam la ele tot timpul. Mi le imaginam în parcul de joacă, pe străzile din centru, prin magazinele de jucării şi printre rafturile cu iaurturi Danone. Acum aveam prea mult timp liber şi simţeam că mă omoară lipsă de ocupaţie, senzaţia de om fără rost, de care nu puteam scăpa oricât de tare mă străduiam să învăţ spaniola aia şi să caut de lucru. Ştiam că am obligaţia să nu-i dezamăgesc pe cei pe care i-am sacrificat, care cred în mine şi au aşteptări. Aşteptările erau pe măsura renunţărilor şi abandonurilor. Apoi mai era singurătatea, pentru că aici chiar eram singură, nu doar mă simţeam singură. Petreceam zile întregi fără să schimb o vorbă cu nimeni şi mă simţeam ca un bagaj uitat într-o gară.

care stă în mijlocul peronului, încurcă pe toată lumea şi de care nu întreabă nimeni niciodată. Cu toate astea, eu credeam în norocul meu!

În următoarele săptămâni a fost mai uşor. Angela, colega mea de apartament, a renunţat la călătorii şi a rămas acasă. Ne-am cunoscut mai bine şi am devenit oarecum prietene. Nici ea nu avea prea mulţi cunoscuţi pe-aici, deşi avea deja vreo trei ani de Spania şi lucra în două locuri. Mi-a arătat oraşul şi m-a ajutat mult cu limba. În fiecare dimineaţă făceam cu ea lecţii de spaniolă. Cum n-aveam dicţionar, îmi făceam o listă de cuvinte româneşti pe care voiam să le învăţ, ea mi le traducea, apoi învăţăm cuvintele noi şi mă asculta ca la şcoală. Vorbea foarte bine spaniolă, iar mie mi se părea că niciodată nu voi ajunge să vorbesc atât de bine ca ea.

Încet, încet, am ajuns să am un vocabular destul de bogat în cuvinte, pe care nu eram în stare să le leg într-o frază, aşa că am trecut la reviste de scandal, pe care le citeam şi îmi notam expresii noi pe care ea mi le traducea. A mers repede cu spaniola, după câteva săptămâni mă descurcam, şi am început să caut mai serios de lucru. Angela suna la toate anunţurile care ni se păreau potrivite,

adică pentru curăţenie în casă, supravegheat copii sau bătrâni, spălat vase prin restaurante…

Am găsit în sfârşit şi primul anunţ la care m-au chemat la interviu. Era o pereche tânără, care urma să se stabilească în apropiere de Girona şi aveau nevoie de o persoană internă. Adică să locuiască la ei acasă şi să facă de toate. Culmea, el era neamţ, l-am cunoscut pe amândoi şi le-am prezentat toate referinţele mele, inclusiv cele din Germania, le-am dat şi numărul de telefon al foştilor mei şefi şi mi-au zis c-o să-i sune. Am dat interviul în engleză şi germană cu el şi în spaniola bâjbâită pe care o ştiam cu ea. Mi-au zis că da, mă angajează, dar că mai durează un timp cu mutatul. Că încă mai au lucrări de făcut la casă, dar în septembrie o să încep. Am negociat şi salariul, condiţiile de muncă, pauze, libere…

M-am bucurat şi am sunat fericită acasă, aveam deja un rost, nu mai eram chiar un bagaj uitat pe peron. Trebuia doar să mai am puţină răbdare, să mă bucur de timpul liber şi să mă odihnesc după munca de pe plantaţie. Mi-am petrecut timpul cu Angela şi copiii, învăţând limba, dormind mult şi vizitând oraşul. Bomba a căzut după vreo trei săptămâni, timp în care n-am mai căutat nimic. M-a sunat doamna pe care nu mai ştiu cum o chema şi mi-a zis că s-au răzgândit şi nu mă mai pot angaja. Nu mi-a dat detalii, mi-a urat mult succes şi gata. Nu ştiu dacă au sunat în Germania sau nu, dar mie mi-a căzut cerul. Dădusem un interviu în trei limbi străine, le-am prezentat diplomele universitare şi poze cu familia mea, dovezi că am lucrat ca profesoară în România nouă ani. Şi toate astea pentru un post de îngrijitoare de copii şi femeie în casă. În ce ţară venisem?

Cel mai greu a fost să dau telefon acasă şi să le spun. Să te recunoşti învinsă în faţa celor pe care-i iubeşti este tare greu. Şi iar am început căutarea. Iar am luat ziarele şi anunţurile de la mica publicitate. Am mai obţinut un

interviu, de data asta în Girona. Era o familie de vârstă medie, cu un apartament foarte luxos în plin centru, care aveau gemeni, băiat şi fată de-o lună. Vă închipuiţi pentru ce mă angajaul iar un interviu şi tot în engleză. Erau amândoi farmacişti şi vorbeau bine engleza. Ea făcuse doctoratul în SUA. M-au angajat cu condiţia să vorbesc cu copiii doar în engleză, limbă în care mi se adresau şi ei. Orarul meu era de la 8.30 dimineaţa la 18.30 seara. Urma să mănânc la ei la prânz şi aveam liber sâmbăta. Mă plăteau atunci în pesetas şi era echivalentul la 590 de euro pe lună. Mă ocupam de copii, îi plimbam şi făceam curăţenie în casă în timp ce dormeau gemenii. Nu era greu. Era ceva ce făcusem toată viaţa acasă. Îngrijit de copii şi casă toate româncele o fac. Doar că banii erau puţini şi copiii nu erau ai mei.

Muncind la negru în paradis

În prima săptămână de muncă, m-au dus în deplasare. Aveau o casă de vacanţă la mare, într-o staţiune frumoasă, dar foarte aglomerată: Platja d'Arc. La doar juma de oră de oraş, este favorita celor din lumea bună a Gironei. Se mută vara în vilele lor impunătoare şi confortabile şi îşi continuă viaţa de-acolo, de la reşedinţa de vară. Fac naveta la muncă cu maşina pentru că benzina nu-i o problemă, femeile îşi văd de case, de copii şi de bronzat.

A lor era o vilă splendidă. O casă mediteraneană tipică, ascunsă de verdeaţă, cu ziduri groase de piatră, un salon mare cu o ieşire amplă spre terasa care înconjura toată casa; dormitoare simple, mobilă puţină, plante multe. Nuanţe de alb, albastru, roşu cărămiziu, lemn natural… Avea vreo cinci, şase dormitoare, o bucătărie mare şi mai multe băi. Curtea umbroasă cu gazon, plante de climă caldă şi un porcho imens, pavat, înconjura toată casa la exterior. Pe pavimentul de culoarea pământului erau împrăştiate şezlonguri şi fotolii, măsuţe, ghivece de lut ars,

amfore din care se revărsau plante exuberante. Era o splendoare! Ca să nu mai zic de staţiune, plină de palmieri, părculeţe şi magazine cochete, cazinouri şi terase. Plaja e imensă aici, largă, mărginită de o alee pietonală înţesată de terase unde te poţi lăfăi pe canapele comode, privind marea turcoaz şi turiştii fericiţi. Terasele au cel mai frecvent muzică live şi pe Santana îl auzeam cel mai des pe-acolo. „Samba pa ti41 a fost imnul acestei etape.

Fiecare staţiune are farmecul ei specific pe litoralul catalan, pe Costa (mea) Brava. Plaja nu are aceeaşi geografie de-a lungul ţărmului. Sunt plaje mari, întinse şi late, cu nisip fin, mărginite de dune nisipoase îmbrăcate în ierburi aurii bătute de vânt; multe dintre ele sălbatice, neamenajate, te poţi aşeza oriunde, nu te ridică nimeni, nu te deranjează nimeni; plaje abrupte lângă stânci împădurite, golfuri mici şi pietroase cu peşteri şi profunzimi întunecate; stânci falnice care cresc direct din mare şi pe care catalanii şi-au făcut cetăţi, turnuri de supraveghere şi care acum sunt adevărate muzee în aer liber. Sunt sute de golfuleţe mici şi secrete, la care doar cei din zonă ştiu a ajunge pe cărările săpate în stâncă, prin vegetaţie. Am fost pe o plajă micuţă, parcă făcută pentru perechi care vor să fugă de ochii altora, o plajă ciudată din pietre destul de mari, netede şi şlefuite de valuri, de o culoare închisă, aproape negre. Apa din acest golf era incredibil de limpede şi de o culoare închisă, ca de smoală! Marea e diferită şi ea, culoarea ei depinde de plaja pe care-o scaldă; turcoaz, albastru închis, verde profund. E foarte curată şi translucidă, vedeam fundul la adâncimi foarte mari şi erau o grămadă de peşti care înotau cu tine până la margine; e mult mai sărată (am probat) decât marea noastră, fără mirosul acela puternic de mare de la noi care ţi se impregnează în piele şi haine. Satele pescăreşti înşirate de-a lungul coastei sunt mult, mult mai frumoase decât staţiunile turistice. Majoritatea caselor

sunt albe, pline de flori, construite foarte aproape unele de altele, astfel că formează străduţe înguste, umbroase, majoritatea pavate cu piatră naturală. De obicei, vara sunt pline de artizanat local şi înţesate de turişti, iar iarna rămân goale, pustii, bătute de vântul rece şi de o tristeţe molcomă înduioşătoare. E o binecuvântare şi un spectacol al naturii litoralul catalan. Mă simt foarte norocoasă că l-am văzut, m-am îndrăgostit profund şi ireversibil de el, şi o să-l port în suflet pentru totdeauna, ca pe o comoară preţioasă. E unul dintre cadourile cele mai frumoase pe care mi le-a făcut viaţa.

Copiii sunt frumoşi peste tot şi eu m-am ataşat repede de „ai mei”. Cristina era mică, slabă şi urâţică, plângea mult şi voma aproape tot timpul, în timp ce Luis dormea şi râdea mereu, era grăsuţ, bucălat, cu ochi mari, albastru-verzui, ca un copil din reclame. Toţi se purtau frumos cu mine, iar eu încercam să le fac pe plac, pentru că mi-erau dragi copiii şi pentru că aveam nevoie de banii ăia, chiar dacă erau puţini. Nu făceam altceva, nu făceam mâncare, curăţenie, pentru că aveau o sud-americancă care făcea totul în casă. Eu îngrijeam copiii, făceam plimbări lungi cu căruciorul, profitând de frumuseţea staţiunii, de mare şi de soare.

Casa aparţinea familiei şi cu noi stătea şi mama lui, o doamnă de la care am luat prima lecţie despre femeia spaniolă tradiţională. Era o bătrânică de vreo 80 de ani, văduvă, simpatică şi perfect lucidă. Nu era deloc ceea ce ştiam eu despre bunicuţele din ţara mea. În fiecare dimineaţă se trezea la oră fixă şi se aranja, ca şi cum ar fi fost ziua de mers la biserică. Apărea în fiecare zi îmbrăcată altfel, cu costume, rochii, taioare clasice, încălţată în pantofi de stradă eleganţi, întotdeauna cu toc şi care sunau puternic pe pavimentul de gresie, asortată cu bijuterii, machiată şi coafată, în prima zi când am văzut-o, am crezut că pleacă undeva, că aşteaptă să vină taxiul s-o

ducă, apoi am înţeles că asta era stilul ei de viaţă. Nu lucrase niciodată, era o perfectă „mestressa de casa”, supraveghea atent treburile casnice şi pregătirea mesei. Cu toate astea, nu uita să fie cochetă, îngrijită şi să continue să fie de fapt, înainte de toate, femeie. Aparţinea altei epoci, era obişnuită cu alt stil de viaţă. Era din garda veche a societăţii spaniole, în care femeile aveau datoria (şi limitarea) de-a vedea de casă şi de copii, în timp ce bărbatul trebuia să plătească facturile.

Nu ştiu vouă, dar mie mi s-a întâmplat în multe perioade ale vieţii să-mi pese foarte puţin de cum arăt. Sarcina, lehuzie, copii mici, alăptat, copii bolnavi, perioade de şomaj sau concedii cu depresii… zile întregi în care nu ieşeam din halate de casă. Zile întregi în care te vedeai orice altceva, numai femeie nu, şi odată cu asta se ducea naibii şi respectul de sine, relaţia cu tine şi cu alţii. Degeaba te aştepţi în perioade ca astea să fii văzută, n-are nimeni ce vedea, normal că devii invizibilă pentru că, fără să ştii, te comporţi ca o fantomă. Şi ne place sau nu să recunoaştem, multe probleme încep de aici: tu te faci că nu eşti, eu mă fac că nu te văd! Acuma, nu ştiu cine generează problema, cine greşeşte primul şi cine este mai vinovat decât celălalt. Femeia, căreia începe să-i pese tot mai puţin de cum arată, sau bărbatul, care o face să simtă că nu-l mai interesează cum arată ea l Pentru că inevitabil în viaţa unei femei care naşte sunt momente în care n-ai ce face, nu poţi fi sexy, că n-ai cum. Aşa că, dacă atunci simţi că lui nu-i pasă pentru că are oricum la ce se uita, că nu eşti doar tu pe lume, chestia poate degenera în nu se ştie ce! Nu mă mândesc c-am trecut prin perioade de-astea şi mă îndoiesc să fie femeie care să zică că n-a trecut, iar doamna mai sus citată a fost un exemplu admirabil pentru mine. De la ea am înţeles exact că nu contează dacă cineva te vede sau nu, dacă cineva te va complimenta sau nu pentru ţinuta ta, pentru frumuseţea şi cochetăria ta. Este

prea puţin important dacă e vreun bărbat prin preajmă care să-ţi vadă mărgelele. Cel mai important este să faci asta pentru tine şi atunci cu siguranţă cineva îţi va zâmbi, Dacă nu altcineva, atunci măcar femeia frumoasă şi mulţumită din oglinda tal

În Spania, doar după *8 o a fost aprobat divorţul, până în anii ’70 o femeie trebuia să ceară aprobarea unui bărbat pentru a deschide un cont în bancă pe numele ei, nu avea dreptul să deţină paşaport sau să facă o reclamaţie la poliţie sau la judecător fără acordul soţului, al fratelui său al tatălui. Acum nu mai e valabil, dar concepţiile se schimbă greu. Femeile sunt mai prost plătite decât bărbaţii pentru munci egale, sunt puţine femei în posturi de conducere şi violenţa domestică atinge un indice înspăimântător, în 2007 au fost ucise peste 70 de femei; peste 600 de femei ucise de partenerul de viaţă în ultimii 10 ani. Se fac multe eforturi pentru a schimba toate astea şi se vede. Poliţia ridică bărbaţii cărora li se face reclamaţie chiar şi pentru o înjurătură spusă pe un ton mai ridicat şi femeia primeşte ajutor, asistenţă, protecţie din partea statului pentru ea şi copiii ei, dar, din nefericire, câte-o moarte se mai întâmpla. La noi cine le ţine socoteală? Femeia spaniolă modernă munceşte ca şi perechea ei acolo unde vrea, în orice domeniu de activitate, face carieră, se desparte şi divorţează, este mamă singură, în pereche tradiţională sau lesbiană, are o viaţă socială foarte activă şi pare că a uitat anii în care era considerată cetăţean de rang inferior, lese în grupuri de la adolescente, la „n” ani, dansând şi distrându-se, fără bărbaţii, sau, mă rog, fără perechile lor de gen opus. Ar părea chiar exagerat libertinajul lor, dacă ar fi să mă iau după regulile tradiţionale româneşti, care încă nu văd cu ochi buni găştile de mame şi bunici neînsoţite prin baruri şi cluburi. Îşi iau revanşa probabil, mai ales bunicile, scăpate spre apusul vieţii de zidurile unei societăţi

tradiţionale şi misogine. Au banii lor şi au aceleaşi drepturi şi datorii ca şi partenerii lor de viaţă. Româncele noastre probabil sunt încătuşate mai tare de lipsa banilor şi mai puţin de prejudecăţile sociale... Ceea ce le-a rămas spanioloaicelor ca un bun obicei din vremurile pe care vor cu disperare să le lase în urmă e obiceiul sănătos de-a fi mândre de frumuseţea lor, de cochetăria şi de eleganţa feminină. Poţi şi trebuie să fii îngrijită şi la 100 de ani, dacă ajungi până acolo. Nu e o ruşine şi nici n-o să auzi o femeie de aici să susţină că n-o mai interesează cum arată, că e bătrână şi nu mai contează, aşa cum auzi destul de frecvent declarat pe la noi. Recunoaşte, asta te interesează şi te va preocupa mereu... Pe-acolo se îmbracă modern şi se aranjează, nu există haine sau culori care să fie apanajul unei anumite vârste; ies la restaurante şi la cluburi, se complimentează între ele fără falsă pudoare, îşi spun între ele guapa (frumoaso), reina (regina). La început mi se părea stânjenitor, pentru că eu n-am fost învăţată cu vorbe de alint aşa în public şi am crezut că trebuie să fim mai degrabă modeste, decât mândre; dar acum îmi place, mi-e dor să-mi spună cineva reina, modestia o fi bună şi ea, dar autostima la fel, fiecare cu rolul ei. De la spanioloaice am învăţat că vârsta pe care o porţi în suflet e mai importantă decât cea pe care o arată ridurile de la colţul ochilor, că femeia are tot dreptul să iasă unde vrea ea, singură sau cu cine are ea chef... Că nu e nicio ruşine să vrei să atragi priviri, să îţi doreşti să fii admirată, să fii complimentată şi să te mândreşti cu complimentele primite. Şi că în general există încă viaţă după 40 de anii când am plecat din România, mă simţeam bătrână la 30 de ani; acum consider că viaţa începe după 40 de ani! Reţete culinare

Una dintre primele gafe pe care le-am făcut în noua mea carieră de babysitter, nu că aş fi făcut prea multe, a fost în bucătărie. Habar n-aveam de bucătăria spaniolă şi de diferenţele dintre bucătăriile noastre. Eram convinsă

că, în chestii elementare cel puţin, toată lumea mănâncă cam la fel. De unde era să ştiu eu cât e de diferită o bucătărie de alta, nu am avut ocazia nici să călătoresc prea mult şi nici să mănânc pe la restaurante internaţionale. Bucătăria nemţească nu se deosebeşte prea mult de-a noastră, mai ales de cea din Transilvania, cu influenţa saşilor, atât de evidentă în reţetele ardeleneşti (sau e invers?).

În seara de care-mi amintesc acum, sud-americanca avea liber şi m-au rugat să le prepar cina. Mi-au zis să le fac ceva simplu, un spanac cu ceva lângă. Nici prin cap nu mi-a trecut să-i întreb cum să-l prepari Eu ştiam să fac spanacul într-un singur fel, cu usturoi, lapte şi puţină fainã, aşa cum se face la noi. L-am preparat rapid şi le-am mai făcut două ochiuri lângă, aşa cum le făceam la fete acasă. Când le-am dus farfuriile la masă au rămas cu gurile căscate şi mai tare le-au căscat când au gustat din pireul meu de spanac. Era prima dată când mâncau pireu de spanac după unica reţetă care circulă pe la noi şi le-a plăcut foarte mult. M-au întrebat unde am învăţat să gătesc aşa, dacă am făcut vreun curs de specialitate. Eu am crezut că-şi bat joc de mine, era doar un spanac cu ochiuri, nu era nimic special. Mda, am făcut cursul de nevastă la şcoala comunistă a familiei şi la cel al economiei de tranziţie, în care a trebuit să învăţ să fac de mâncare din mai nimic, s-o înmulţesc şi s-o fac să ţină mai mult. Din punctul ăsta de vedere, consider că românceIe sunt un geniu culinar, iar modul în care au ştiut să-şi hrănească copiii şi să îi ţină sănătoşi în ciuda sărăciei de dinainte şi de după revoluţie este demnă de ode şi legende.

Nu îşi băteau joc de mine, chiar le-a plăcut mâncarea mea şi după aceea mi-au explicat că aici spanacul se spală, se trage la tigaie cu puţin ulei de măsline şi gata. Este poate mai puţin gustos, însă desigur mai sănătos şi mai bogat în vitamine. Cum este de fapt toată bucătăria

spaniolă, plină de salate simple şi savuroase, stropite din belşug cu ulei de măsline, cu puţină carne şi fără prăjeli, rântaşuri, sosuri şi alte chestii grele şi nesănătoase. Respect bucătăria românească, dar trebuie să recunosc că cea spaniolă este mai sănătoasă, mai simplă, deci mai puţin obositoare pentru bucătăreasă şi, cu toate astea, tot atât de savuroasă.

În Girona, când ne-am întors de la mare, le-am mai preparat câteva reţete româneşti şi am făcut câteva prăjituri cu care i-am impresionat. Mama gemenilor făcuse un curs de bucătărie înainte de a se căsători, pentru că nu ştia să facă nimic până atunci, chestie care era de neconceput pentru o femeie de categoria ei. Mi-a preparat şi ea o reţetă de prăjitură pe care o am încă în caietul cu reţete, moştenire de familie. A fost bună, ceva cu lămâie şi frişcă… Avea un arsenal impresionant de oale, tăvi, forme de copt, roboţi, aparate cu mii de funcţii, ustensile de amestecat, tăiat, ornat… M-a învăţat şi pe mine să le folosesc şi să le ştiu rostul la fiecare, chestie foarte importantă, având în vedere dotarea de la care plecasem eu. Nu că n-aş fi avut acasă destule prin bucătărie, familia mea avea tradiţie în prăjituri şi mese festive, dar eram departe de tehnica lori Torturile făcute după reţetele mele deveneau adevărate opere de artă în formele speciale de copt, ornate cu ustensilele speciale din dotare. Ar fi putut concura cu orice produs dintr-o patiserie de clasăl

După ce ne-am întors în Girona, doamna gătea în fiecare zi şi trebuie să recunosc că am mâncat preparate foarte bune la ea în casă. Am schimbat între noi multe reţete, am învăţat să gătesc altfel decât la noi, am prins secretele bucătăriei spaniole şi catalane. Le-am gătit şi eu de câteva ori specialităţi româneşti şi întotdeauna am avut succes cu preparatele mele, chiar dacă nu am găsit toate condimentele şi ingredientele tipice celor de acasă. Cel mai mult le plăceau însă prăjiturile şi torturile mele, reţete

moştenite de la Babi a mea, o mare artistă a bucătăriei dulci. A vrut s-o învăţ şi pe ea câteva reţete, vă daţi seama ce mândrie pe mine, urmam după un curs de specialitate în domeniu. Cel mai greu mi-a fost să-i explic doamnei cum e aia cu coptul la foc mic, la foc mediu sau mare şi până când… e gata. Reţetele mele nu aveau timpi de coacere şi cu atât mai puţin temperaturi specificate în reţetar. De unde până unde atâta ştiinţă…

În fiecare zi erau la prânz trei feluri de mâncare, niciodată nu se mânca a doua zi acelaşi lucru, masa era la oră fixă, se servea în comedor şi se sărbătorea ca un moment special al zilei în curs. Una dintre cele mai bune mâncăruri de care îmi amintesc din casa lor a pregătit-o la sărbătoarea castanelor, care coincide cu zilele Gironei, la sfârşitul lunii octombrie. A făcut vânat cu castane şi sos de vin roşu, foarte rafinat şi bun. Eu le-am făcut tort cu pireu de castane după reţeta familiei mele, în formele acelea speciale, din care i-a servit pe invitaţi şi pentru care am primit felicitări la scenă deschisă. Tortul de pireu de castane şi salată de vinete le-am pregătit de mii de ori în anii care au urmat şi au devenit un fel de carte de vizită de prezentare a bucătăriei româneşti.

Dar până acolo mai aveam mult drum de parcurs. Viaţă nouă în casă veche

Aveam un venit, o slujbă şi era momentul să-mi caut un loc al meu. Problema erau actele, adică lipsa lor şi faptul că nu puteam închiria un apartament pe cale legală, fără rezidenţă. Mai erau şi banii, care erau puţini şi din care trebuia să trimit acasă câte ceva, în fiecare lună. Am început să mă interesez de apartamente în care stăteau mai mulţi români, să încerc să găsesc o cameră subînchiriată într-unul. Cunoscusem o pereche de români fără copii, care aveau un apartament închiriat cu trei dormitoare. El tot şofer pe tir, ea deocamdată în căutarea unui loc de muncă. Am vorbit cu ea să-mi închirieze o

cameră, având în vedere spaţiul în plus pe care-l aveau. Nici ei nu stăteau prea pe roze cu banii şi, oricum, ea era toată săptămâna singură. Nu s-a lăsat greu convinsă, am negociat preţul camerei, contribuţia la cheltuieli, am stabilit care e camera mea. Urma să mă mut duminică seara. Mi-am făcut bagajele, n-a durat mult, aveam doar o sacoşă şi m-am pornit. Surpriză: n-am avut noroc! Între timp, respectiva s-a răzgândit şi n-a catadicsit să mă avizeze. Drept scuză, mi-a zis că-i vin ceva neamuri din România, neamuri care până la urmă n-au mai ajuns niciodată. Explicaţia pe care am aflat-o de la alţii după o vreme a fost că doamnei i-a fost teamă că mă voi încurca cu domnul, aşa cum făcuse ea, de altfel. Erau o pereche de amanţi fugiţi împreună din ţară, de pe la casele lor, lucru pe care l-am aflat mai târziu. Am fost pe punctul de-a dormi în parc pe-o bancă, pentru că cei de la care plecasem ocupaseră deja canapeaua. Aveau musafiri şi, chiar dacă eu îmi plătisem cheltuielile, eram ştearsă din peisaj. Noroc cu omenia, care încă mai există la unii, şi cu mâna întinsă despre care vă vorbeam înainte.

Culmea e că aceeaşi femeie, amanta adică, m-a căutat câţiva ani mai târziu, când lucrurile se schimbaseră, ca să-mi ceară ajutorul pentru angajare. Adică a venit la firma unde eu lucram şi mi-a cerut să-i pun o pilă. Nu i-am pus, dar a continuat să vină, o dată, de două, de trei ori… până a primit-o şefu'. Şi şefului i s-a prezentat drept prietena mea! A angajat-o şi eu habar n-am avut o vreme despre recomandarea pe care şi-o făcuse singură. Acolo, amanta de profesie s-a încurcat cu un coleg de muncă şi a sfârşit prin a fi concediată. Eu n-am făcut un secret din istoria noastră, drept pentru care în firma aceea n-a avut mare trecere şi n-a fost apreciată decât la adevărata ei valoare.

N-am avut noroc cu subînchirierea şi părea că va fi foarte dificil să găsesc ceva care să îndeplinească toate

condiţiile. Prea puţin îmi păsa cum va arăta casă, ce condiţii vor fi. Aveam nevoie de un loc al meu, un loc în care să pot închide uşa camerei şi în care să nu pară că cineva mă suportă şi îmi face o favoare pentru asta. Trecuseră deja trei luni de când mă simţeam stingheră şi străină în casa altora şi nu doar mi se părea, chiar eram în plus în casa acelor oameni. Nu mai puteam continua aşa. Cum nu găseam nimic de una singură, iar colegii mei de apartament voiau să se mute şi ei, am decis să căutăm ceva împreună şi să lăsăm familia să ocupe liniştită întreg apartamentul.

Am găsit un apartament din care voiau să plece nişte români şi care era foarte ieftin, proprietarul nu cerea acte şi avea trei dormitoare. L-am acceptat, deşi era într-o stare catastrofală, vechi şi lipsit de orice confort. Ar fi trebuit să mai aşteptăm puţin, dar Angela şi familia ei se cam săturaseră de noi. Deşi nu pot spune că ne-au dat afară, am înţeles că îşi doreau să trăiască ca o familie adevărată. O chestie de altfel foarte rezonabilă şi de înţeles. Iar apartamentul, deşi se plătea din banii tuturor în mod egal, era închiriat pe numele lor, ei fiind singurii legali din casă. Aşa că am acceptat apartamentul pe care urma să-l împart cu cei doi care m-au aşteptat la început la gară. Lucrau ca şoferi, plecau lunea şi se întorceau vinerea. Cum orarul meu de muncă era până seara târziu, nu mi s-a părut tragic să locuiesc în condiţiile alea, mai ales că partea mea de chirie era doar de 80 de euro pe lună, plus cheltuielile de întreţinere care nu depăşeau, împărţite la trei, mai mult de 30 – 40 de euro. Puteam să mai trimit bani acasă, ceea ce mă interesa pe mine mai mult decât faptul că tocmai camera mea era morbidă, nu avea nici măcar ferestre, baia era mică, înghesuită şi mizeră, nu aveam încălzire, iar bucătăria era plină de furnici. Măcar era bine situat, pe o stradă principală, unde eram aproape de staţia de autobuz şi aveam o alimentară chiar la parter.

Cu oamenii ăştia doi, care m-au aşteptat la gară şi cu care am împărţit apoi apartamentul, n-am avut nimic în comun înainte de-a pleca din România. Fără obligaţii, poate doar din milă, s-au oferit să mă ajute şi să mă primească în casa lor, aşa împărţită cum era. Îşi vedeau de munca lor, încercau să adune bani şi probabil visau cu ochii deschişi momentul în care vor fi împreună cu familiile lor. Depărtarea de casă, singurătatea şi particularul situaţiei de emigrant a şters toate diferenţele dintre noi, chiar şi cele legate de sexul căruia aparţineam, în Spania am fost camarazi şi colegi de apartament, nimic mai mult. Degeaba vă gândiţi şi la altele, că n-aveţi la ce, dar n-aveţi decât, dacă asta vreţi. Oamenii ăştia m-au respectat şi s-au comportat ca nişte gentlemani de la început până la sfârşit, am împărţit bune şi rele, în general ne-am ajutat cât am putut şi am încercat cel puţin să nu ne încurcăm. În timpul ăsta, acasă, în satul meu, vecinii mă combinau cu o grămadă de bărbaţi, cu toţi cunoscuţii pe rând şi cu unii dintre cei pe care încă nici măcar nu-i cunoscusem şi despre existenţa cărora habar n-aveam! Asta e, aici filmul bate viaţal

Şi aşa a început o altă etapă a vieţii mele. Urmă să-mi înfrunt încă o dată destinul, într-un apartament de coşmar, îngrijind copiii altora şi avându-i mereu în minte pe-ai mei. În timpul săptămânii, orele treceau fără să-mi dau seama, ocupată cu copiii care îmi erau în fiecare zi tot mai dragi. Apartamentul acestei familii era în centrul oraşului, după cum v-am zis, şi asta a fost un mare noroc al meu. În fiecare zi ieşeam cu gemenii la plimbare pe străzile din oraşul vechi, Barri Veil, cum se zice în catalană. Girona este un oraş fascinant, are un cartier vechi de sute de ani, de mărimea satului meu din Apuseni, datat de prin 1600. Cartierul este înconjurat de zidul cetăţii, mai vechi decât cetatea în sine, şi de unde se vede întreg oraşul. Totul este renovat şi foarte bine întreţinut, majoritatea caselor fiind

locuite, locul este curat şi de un farmec boem cum rar ţi-e dat să simţi în alte locuri pline de clădiri moderne. Străduţele mici şi întortocheate se pierd într-un labirint în care, după fiecare colţ, te aşteaptă o nouă surpriză. Poţi pierde ore în şir descoperind minunăţiile arhitectonice ale acestui cartier de poveste, fără să te plictiseşti vreodată. Eu una mi-am pierdut zile întregi străbătând străduţele pavate cu piatră şi sunt mereu surprinsă de ceva nou, un colţişor, o piatră, un zid, o poartă pe care mi se pare că o văd pentru prima dată. Oraşul este străbătut de râul Onyar, peste care trec podurile la fel de celebre ca şi cetatea în sine; podul de piatră, podul de fier, podul Sf. Augustin. Casele par construite de-a dreptul din râu, au faţadele pictate în culori vii, în multe culori pastelate care înveselesc oraşul sub soarele care străluceşte aproape în fiecare zi.

Terasele sunt peste tot, sunt mereu pline, iar forfota lor redă oraşului vechi sufletul şi pulsul vieţii. Şi ele, terasele, cafenelele şi restaurantele gironeze au un farmec aparte. Între zidurile de piatră groase şi reci, au reclădit o lume caldă, în care viaţa freamătă permanent, iar oamenii, prin veselia lor, redau culoarea bucăţilor de istorie cenuşie. Nu cred că acest cartier vechi ar avea aceeaşi valoare fără oamenii care-l populează, fără terasele şi restaurantele lui, fără buticurile mărunte, fără florile intimidate de soarele puternic de la ferestre şi fără lumina care străbate de la geamurile locuitorilor lui. Ar fi doar o cetate istorică la care plăteşti bilet la intrare, intri pentru copiii tăi, ca să le arăţi cum trăiau strămoşii, pentru o scurtă şi plictisitoare lecţie de istorie. Valoarea acestui cartier stă în viaţa care palpită între zidurile lui, oamenii care trăiesc, suferă, iubesc, urăsc, visează, cresc copii care aleargă pe stradă, ca în orice alt cartier. Oricât aş vorbi despre acest oraş pe care-l iubesc şi-l visez cu ochii deschişi, este prea puţin pentru a-i descrie farmecul.

Toate străzile principale din Spania se numesc Rambla şi în toate oraşele de aici, oricât de mici ar fi, găseşti o Rambla. Ei bine, apartamentul în care lucram era tocmai pe Rambla de Girona, ceea ce mă făcea o privilegiată. Stăteam eu unde stăteam, dar lucram pe Rambla şi-mi petreceam toată ziua în inima acestui oraş de povestel

Vara trecuse, era deja octombrie spre sfârşit şi începea să se facă tot mai frig. Eu aveam doar câteva haine de vară, plecasem cu puţine lucruri din Germania. Aveam doar parpalacul protector şi era cazul să-mi cumpăr câte ceva.

M-am dus la mercadillo, un fel de târg spaniol, mi-am luat două treninguri groase şi o pereche de adidaşi de care nu m-am mai despărţit multă vreme. Astea două ţinute şi parpalacul au fost singurele în care m-a văzut Rambla tot acest timp. Spun Rambla pentru că restul, adică gironezii, oricum nu se uitau la mine. Atunci credeam că sunt transparentă, pentru că mă plimbam pe Rambla şi nu mă salutam cu nimeni, nu cunoşteam pe nimeni, nu atrăgeam privirile nimănui, bărbat sau femeie. Mă simţeam o intrusă care nu poate păcăli pe nimeni cu trăsurica ei de marcă, o biată „sân papeles” care pe Rambla plimbă copiii altora. Nu aveam trecut pentru nimeni, prezentul se prezenta într-un trening ieftin şi viitorul era un mare necunoscut.

Multă vreme, chiar după ani trăiţi acolo, am avut aceleaşi senzaţii ori de câte ori am revenit pe aceste străzi, până când mi-am găsit un loc printre ei, când am simţit că aparţin acelor locuri. Durează ani buni până când un loc de care nu te leagă nimic devine şi-al tău. Poate pentru unii este nevoie de mai mulţi ani, pentru alţii de mai puţini şi poate, pentru unii, acest moment nu vine niciodată. La mine a venit când am început să am amintiri legate de aceste străzi, când am început să recunosc feţe ale străinilor cu care în mod inevitabil mă reîntâlneam zi de zi.

Atunci când aveam deja o cafenea preferată, o terasă la care ieşeam repetat cu puţinii prieteni pe care îi aveam, un magazin la care vânzătoarea mă recunoştea şi-mi spunea pe nume, banca pe care mă opream mereu pentru o pauză scurtă. Momente în care deja aveam un trecut, un trecut comun cu locul pe care îl îndrăgisem din prima clipă, de fapt. Dar de care aveam nevoie să mă ataşez şi asta nu vine de azi pe mâine. Este nevoie de timp, răbdare şi trebuie să pui mai mult de la tine, pentru că locul îţi dă orice vrei, te ajută să recreezi decorul de care ai nevoie ca să te reinventezi, un om nou, care a tras o linie şi a început de la zero.

Nici după câţiva ani de trăit acolo nu eram total vindecată de complexul că eu nu aveam un trecut în acele locuri. Cea mai ruşinoasă invidie mi-o dădeau ieşirile cu colega mea de serviciu, devenită cea mai bună prietenă a mea, născută, crescută şi şcolită în Girona. Deşi asta se întâmpla după mai mulţi ani, în care eu deja mă simţeam gironeză. Nu exista loc în care să ieşim şi să nu se întâlnească cu cineva cunoscut. Un amic, un vecin, un fost coleg de şcoală, ceva verişori sau cumnaţi, părintele cuiva de la şcolile copiilor ei, o fostă colegă de serviciu… Ceea ce, în Girona, un oraş mic, în care dacă ai trăit şi studiat toată viaţa acolo, este inevitabil.

În Spania nimeni nu mi-a vorbit urât, nici în casa unde lucram şi nici peafară, când mă plimbam cu copiii, şi nici mai târziu, prin alte case şi la alte munci pe care le-am făcut. Nu mi-a strigat nimeni să plec în ţara mea, nu m-au jignit în niciun fel şi nici nu cred că interesa pe cineva cu adevărat treningul meu sau faptul că sunt o emigrantă. Toate au fost doar în mintea mea de atunci şi asta fără niciun motiv real din partea spaniolilor. Mie mi-a trecut, am fost apoi foarte fericită printre ei şi m-am chiar simţit de-a lor. Eu cred că şi asta a fost tot în mintea mea, dar e mai bine aşa. De ce să alegi să te simţi exclus, pentru că

din mintea şi atitudinea ta vin multe. N-o să-ţi deschidă ei braţele ca să te accepte, de vreme ce tu le ţii bine strânse şi te uiţi urât la ei. Era o societate foarte deschisă în anii ăia, lucrurile probabil că s-au mai schimbat şi pe-acolo, criza care i-a lovit i-a mai urâţit şi pe ei, dar eu oricum cred c-aş fi la fel. De fapt, acolo am simţit pentru prima dată că suntem cu adevărat liberi şi că lumea asta largă ne aparţine tuturor, restul sunt doar graniţe pe care ni le impunem noi, nimeni altcineva. Graniţele trebuia să le trec eu şi, dacă am acceptat s-o fac, am fost primită cu drag în lumea lor.

Într-un fel, ţinuta cu care umblam şi apartamentul dezastruos în care acceptasem să trăiesc mi le asumam tot ca pe o pedeapsă. Mintea mea era setată pe scop şi mi-a luat multă vreme să înţeleg că aveam o datorie şi faţă de mine, nu doar faţă de alţii. Câştigam puţin, după ce plăteam chiria şi trimiteam bani acasă nu-mi rămânea mare lucru. Nu prea se punea problema să adun bani. Am încercat să găsesc de lucru şi în weekend, dar n-am reuşit. Niciuna dintre persoanele la care apelasem nu m-a ajutat cu nimic, iar şefii mei, deşi ar fi putut, nu voiau s-o facă. Îmi plăcea mult Spania, dar am înţeles printre rânduri că-mi va fi foarte greu să încep de la zero cu doi copii şi fără acte. Şi că, dacă voi reuşi, va dura mult mai mult decât mai puteam eu răbda.

Spaniolii sunt obişnuiţi cu emigranţii, şi ei au fost obligaţi să plece în căutarea unui destin mai bun. Europa e plină de spanioli care au plecat în anii ’50—6 o, în căutarea unui destin mai bun pentru ei şi familiile lor. Catalunya şi alte regiuni mai bogate sunt şi ele noua casă a andaluzilor din sud, care au fugit de un pământ arid şi fără recursuri. Sunt toleranţi cu noii veniţi. Cu toate astea, nu e uşor să-ţi găseşti de lucru în slujbe calificate. Majoritatea celor de afară au slujbe pe care ei nu le vor. Aveam impresia că în momentul în care începi să ai ambiţii, să visezi un loc mai

bun se termină cu amabilitatea lor. Nu e aşa, e la fel ca oriunde, de fapt.

Cei pe care îi acceptă cel mai uşor sunt argentinienii, cărora le recunosc diplomele universitare fără convalidare şi care majoritatea lucrează în calificările lor. De fapt, le sunt foarte recunoscători argentinienilor, care în vremurile grele de foamete au ajutat mult Spania, trimiţând alimente şi nu numai, îmi povesteau cei mai bătrâni despre vapoare pline de conserve cu carne de vită care au salvat de la foame familii întregi de spanioli, precum şi despre un adevărat exod al spaniolilor spre această ţară îndepărtată. Ţară în care au fost primiţi fără probleme. Este remarcabil faptul că nu au uitat, că acum, când şi ei trec prin vremuri dificile, răspund în acelaşi mod. Nu au uitat, spre deosebire de alţi vecini de-ai lor europeni, acei autosuficienţi în Mercedesuri, care au uitat ce-au provocat şi tot aşa au uitat şi ajutorul pe care nu l-au meritat, dar l-au primit din interese politice. Weekenduri de emigrant singuratic

Sâmbetele şi duminicile treceau cel mai greu, trebuia să-mi petrec toată ziua în casa cea urâtă, singură şi fără rost. Nu făceam mai nimic de mâncare pentru mine, niciodată n-am fost în stare să fac de mâncare doar pentru mine. Monica nu era lângă, să-mi gătească, aşa rămâneam tot weekendul iaurt, biscuiţi, fructe şi îngheţată. Nu mă căuta nimeni, iar mie mi-era ruşine să mă tot duc pe la alţii în vizite, să-i deranjez în singurele zile libere de care se bucurau. Îmi petreceam sfârşitul de săptămână învăţând spaniolă şi uitându-mă la un televizor sport, pe care îl găsisem în casă. Spre norocul meu, televizorul avea video şi închiriam din când în când câte-un film de la un club video din apropiere, atunci când nu făceam lungi plimbări singuratice prin oraşul de care mă îndrăgosteam în fiecare zi tot mai tare.

Am găsit aproape un bar cu internet, Nupi Cafe, unde

îmi scriam cu cei de acasă. Habar n-am avut ce-mi cerea bărbatul meu când mi-a zis să-mi deschid căsuţă de mail, pentru a comunica pe internet. Nu ştiam ce-i aia mail şi nici ăla internet. Am găsit cafeneaua cu pricina şi mi-am închiriat o oră. M-am pus pe scaun în faţa calculatorului şi am privit monitorul vreun sfert de oră. De fapt, habar n-aveam nici să-l deschid. M-am tot uitat aşa în gol spre monitor, până când barmanul, un băiat tânăr şi sufletist, m-a întrebat dacă totul e ok. Da, am zis eu, atâta doar că nu ştiu ce să fac cu ora asta închiriatăl Până la urmă, mi-a făcut căsuţa de mail, mi-a arătat ce şi cum funcţionează… bănuiesc că n-am fost nici prima, nici ultima. Am rămas buni prieteni, cafeneaua Nupi a devenit în timp cafeneaua noastră, a familiei, iar poza mea în faţa calculatorului de la Nupi a fost pe desktopul lor o vreme destul de lungă.

Aveam mult timp liber, sâmbetele şi duminicile erau prea lungi pentru mine. Toate încercările să găsesc ceva de lucru la sfârşit de săptămână au eşuat. Am fost şi la mare, într-o staţiune numită Lloret de Mar, ca să caut de lucru pe-acolo. Staţiunea era plină de „sân papeles” angajaţi prin baruri şi restaurante, dar trebuia să te recomande cineva. Ar fi vrut mulţi să mă angajeze, ştiam ceva engleză şi germană, aş fi fost utilă prin barurile unde străinii erau majoritari, dar toate se terminau cu întrebarea despre acte. Aşadar, în weekend aveam prea mult timp şi, când ai prea mult timp, începi să te tot gândeşti…

Eu mă gândeam la ceea ce va fi între mine şi bărbatul meu de-acum încolo, pentru că plecasem cum plecasem. Nu l-am părăsit, cel puţin când am plecat nu m-am gândit că aş putea s-o fac. Aveam în momentul acela o relaţie pe care nu ştiam cum s-o calific, nici bună, nici rea, poate mai degrabă nicicum.

Aparent, nimeni nu părea vinovat pentru eşec. E drept, călcasem pe bec, o greşeală de neiertat pe

vremurile alea, dar am făcut ce-a vrut lumea de la noi, adică ne-am dus la sfat şi ne-am luat. Şcoală am făcut, servicii aveam, creşteam împreună două fete sănătoase. Nu prea aveam timp să ne preocupăm de relaţia noastră, de analize şi terapii de cuplu. Atunci când te lupţi cu probleme mult mai concrete, cum ar fi nota de plată la gaz, discuţia despre lipsa de comunicare devine ridicolă. Şi trece un an, al doilea, al treilea şi alţii la fel şi ajungi să te gândeşti că nu mai are rost să aduci vorba despre anumite chestiuni, prea mult timp trecute sub tăcere. Oricum te-ai obişnuit aşa cum e, te blazezi, nu mai aştepţi mare lucru nici de la viaţă şi nici de la cel de lângă tine. Cam aşa mă simţeam eu când m-am urcat în trenul spre capitală, în căutarea vizei spre libertate. Nu ştiam asta atunci, cel puţin nu înţelesesem toate aşa cum le-am înţeles mai târziu. Ştiam doar că vreau să găsesc o soluţie, să găsesc un final oarecare şi să ies din menghina care mă sufoca. La problemele dintre noi ca pereche nu avusesem timp să mă gândesc şi nici nu ştiam că trebuie să mă preocupe. N-am fost învăţaţi să punem cărţile pe masă, nici la şcoala pe care-am terminat-o eu, nici în familie. Suntem din generaţia în care cărţile motivaţionale, trainingurile de echipă şi teoriile cu comunicarea nu erau încă la modă. Pe vremea de dinainte de revoluţie, toţi tăceam împreună, părinţii ne învăţau că e bine să-ţi păstrezi ideile şi convingerile.

Dragostea trece prin stomac şi în cazul nostru s-a demonstrat că o factură de gaz poate eroda chiar şi sentimente puternice, conservate ani întregi.

Oricum, consider căsnicia o instituţie sensibilă, periclitată de intemperii, ca o clădire fragilă pe nisipuri mişcătoare, or, în vremuri de răstrişte ca cele trăite de noi, apar fisuri care în final duc la ruine. Unele pot fi drese, altele niciodată… Dacă mai eram împreună, se datora într-un fel tot neputinţei economice de-a rupe legături,

indiferenţei cu care aşteptam ziua de mâine şi familiei, care n-ar fi acceptat uşor un divorţ. Părea uitat tot ce ne-a legat şi rămăseseră doar problemele care făceau comunicarea noastră imposibilă, în Germania nu m-am gândit prea mult la el, nu-mi rămânea suficientă forţă să o fac după o zi de muncă. Odată ajunsă în Spania, am început să-mi pun problema relaţiei noastre, a unui viitor împreună sau separat. Începusem să ne scriem pe mail din ce în ce mai mult, iar singurătatea în care trăiam mă făcea să-l vreau lângă mine. Ne ştiam de la 15 ani, îl consideram cel mai bun prieten al meu. Ce se întâmplase în ultimii ani cu noi? Oare se terminase totul?

Din România încă se ieşea cu viză, pentru care se plăteau bani grei. Eu n-aveam suficienţi să i-o plătesc, aşa că i-am cerut să renunţe la ideea să vină la mine, convinsă că aici nu prea are mare lucru de făcut. Mă gândeam că cel mai bine ar fi să mă întorc acasă. Eram convinsă că vom cheltui bruma de bani adunaţi cu greu şi că n-o să găsească nimic de lucru. Şi apoi ce se va întâmpla cu fetele, le lăsam doar cu bunicii? Pentru mine nu era o soluţie, l-am zis că eram hotărâtă să mă întorc acasă de Crăciun şi că voi merge iar în Germania, dacă trebuie. Pe moment, mi se părea soluţia cea mai bună, după ce-am văzut cum stau lucrurile în Spania. Şi nu pentru că nu-mi plăcea Spania sau Girona, oamenii de-acolo, clima, oraşul, marea atât de aproape… Fără acte eram însă hotărâtă să nu aduc fetele aici.

Familia la care lucram acceptase să mă ajute cu actele, după multe insistenţe şi tergiversări. Aveam nevoie de o ofertă de muncă de la ei, cu care aş fi putut obţine o rezidenţă şi drept de muncă. Era genul de job pe care ei nu-l doreau, şi cu puţin noroc aş fi devenit „legală”. La îndrumarea unor români, am apelat la o avocată, la Paquita, care se ocupa de asta.

O grămadă de avocaţi spanioli s-au îmbogăţit cu

afacerea asta, profitând de bieţii oameni, românii plăteau şi rămâneau şi fără bani, şi fără acte. Nu dădeau nici chitanţe, iar la sfârşit, fără bani şi fără acte, ia-i de unde nu-s. Măcar mie nu mi-a cerut bani înainte, spre norocul meu. După multe insistenţe, în care timpul a trecut în defavoarea mea, am reuşit să-i conving pe cei pentru care munceam să-mi facă oferta care era atât de importantă pentru mine. De restul urma să se ocupe Paquita. Poate că aş fi reuşit, dar, chiar cu vreo două săptămâni înainte de-a depune dosarul meu, s-a schimbat legea şi Partidul Popular care guverna atunci a blocat toate portiţele de-a obţine acte pentru emigranţi. Legea nu lăsa nicio cale de scăpare, cu excepţia reunificării familiei. A fost o lovitură decisivă şi eram hotărâtă să mă întorc. Fără acte poţi trăi până mori liniştit, poţi aduna ceva bani făcând munci în construcţii, la curăţenie, în agricultură. Nu poţi însă avea o viaţă normală, nu poţi închiria un apartament, nu poţi obţine un credit la bancă, nu poţi nici măcar să cauţi un serviciu legal, cu toate drepturile la servicii sociale, drepturile băneşti legale, dreptul la pensie şi la vacanţe. La douăzeci de ani şi fără copii în grijă, mai poţi accepta soluţii temporare şi ai timp să aştepţi o schimbare de lege, de guvern. Eu nu mai aveam timp şi aveam responsabilitatea a doua suflete care mă aşteptau. Şi încă o dată am început să mă gândesc cu dor acasă şi la momentul întoarcerii. Mici diferenţe… mari

N-a fost să fie nici de data asta. Între timp, cu un împrumut şi ignorând cu desăvârşire toate sfaturile mele, bărbatul meu îşi cumpărase o viză. Nu prea ştiu cum şi ce făcuse, dar m-a anunţat că vine în decembrie. Eu hotărâsem deja în capul meu să mă întorc de Crăciun, el m-a anunţat că ajunge la începutul lunii decembrie.

Aveam o problemă nouă: unde o să-l cazez. Camera în care stăteam era foarte mică, cam cât o debara de la blocurile româneşti. Eu aveam un pat de-o persoană, urât,

din fier ca de spital, un dulap cu două uşi plângătoare şi un scaun şchiop, pe care îmi lăsam seara hainele. N-aveam idee cum o să rezolv asta până la venirea lui, dar printre gândurile negre despre viitorul incert începusem să mă bucur că va fi lângă mine în curând.

Problema care mă frământa mai tare era ce va face, ce va munci, chestiune mult mai importantă decât organizarea. Între timp îşi luase carnetul de şofer profesionist, vorbea engleză şi franceză. Astea însă nu aveau nicio importanţă aici, fără puţin noroc. Speram la o muncă de şofer pe tir, pentru că majoritatea românilor de pe-aici asta făceau. Era o slujbă în care nu avea neapărată nevoie de spaniolă de la început, se câştiga foarte bine şi nici de acte nu te prea întrebau patronii.

Între timp, zilele treceau la fel pentru mine. În fiecare zi luam autobuzul la 8 dimineaţa, era aproape întotdeauna acelaşi şofer, programul copiilor mici cam la fel în fiecare zi, o ştiţi voi, mamelor: mâncat, dormit, jucat, distrat, râs, iar mâncat, plimbat, dormit… seara, după băiţă, mă întorceam acasă, era cam 8 seara când ajungeam.

N-am cunoscut pe nimeni, nu aveam niciun prieten şi, în afară de familia din ţară, nu mă suna nimeni la telefonul mobil cumpărat între timp. Sâmbăta şi duminica eram la fel de singură, din când în când mai ieşeam la câte o terasă cu colegii de apartament şi cu foştii vecini de apartament, e drept foarte rar. La plajă ajungeam cu puţin noroc în weekend, atunci când ne lăsa cineva maşina sau ne invitau puţinii care aveau una. Niciunul dintre cunoscuţii mei cei mai apropiaţi nu avea maşină pe-atunci. Eu am prins vremurile în care românii de pe-aici nu aveau maşini mai tari decât patronii lor. Abia mai târziu am văzut şi de-astea, de exemplu fata de la curăţenie în casă care venea la lucru cu BMW-ul, în timp ce patronul avea un Seat Panda pentru deplasări scurte prin oraş. Nu că şi l-ar

fi permis, adică prima, şi nu că nu şi-ar fi permis altceva, al doilea…

Descopeream o lume care semăna mult cu ceea ce ar fi putut fi România noastră post revoluţionară. Familii medii, cu salarii nu foarte mari, cu apartamente modeste, dar suficiente şi accesibile pentru toţi, cu facturile plătite la zi şi care totuşi mai puteau cumpăra câte-un căruţ plin de la supermarket, cel puţin o dată pe săptămână. Salariaţi cu venituri de simpli muritori, chiar mai mici decât media europeană, dar cu o viaţă aparent bună, o vacanţă din când în când, ieşiri cu prietenii, o maşină bună în garaj. O lume în care pensionarii nu erau bogaţi, dar aveau cluburile lor, făceau activităţi, excursii, cursuri, seri de dans. În care tinerii puteau munci în timpul studiilor, pentru că aveau unde şi îşi puteau permite o viaţă a lor, fără să împartă casa cu părinţii şi implicit cu salariul acestora. Toată lumea avea dreptul la consultaţii medicale gratis, dar de-a dreptul gratis, copiii de emigranţi erau şcolarizaţi după vârstă şi fără prea multe formalităţi şi hârţogării, şi asta doar pentru că li se respecta dreptul internaţional la educaţie. În general, este vorba despre respectarea unor drepturi esenţiale legate de tot, pentru că dreptul la o viaţă demnă o au şi pensionarii, şi angajaţii, şi tinerii… Funcţionari îţi explicau cu răbdare şi fără blazare ce şi unde să te adresezi pentru a-ţi rezolva problemele, poliţişti te salutau politicos atâta timp câte îţi vedeai de treburile tale şi asociaţii sociale fel de fel îţi puteau da o mână de ajutor real.

Nu vreau să idealizez societatea de aici, de fapt eu cred că nu există aşa ceva. Vreau doar să spun că nu întotdeauna legile şi bugetul mic al unei ţări sunt cele care ne fac viaţa imposibilă. De cele mai multe ori, cei din spatele sticlei de la ghişeu sunt problema unui moment, cei care îţi vorbesc în scârbă sau nici măcar nu se obosesc să-ţi vorbească, se grăbesc, sunt indispuşi şi stresaţi şi vor

neapărat să-ţi arate şi ţie că ai picat într-un moment prost, adică în timpul programului de lucru. Tu, care nu ai încotro şi trebuie să faci un consult la medic sau să-ţi schimbi neapărat paşaportul, n-ai decât să suporţi, dacă vrei să fii „servit”. Rar, sau poate niciodată, n-am ieşit dintr-o instituţie românească cu toate răspunsurile la întrebările puse, fără nervi şi cu treburile rezolvate din prima încercare.

Din păcate, nu este necesară atitudinea lor ca să ne simţim cum suntem de fapt, adică nişte cetăţeni ai unei tranziţii permanente… de la rău, la mai rău. Este suficientă absenţa infrastructurii de peste tot unde contează de fapt, a corupţiei care ne înconjoară ca un mucegai, pe care azi îl ştergi şi mâine e la loc. Pentru a schimba puţin, doar puţin, recunosc, nu e nevoie doar de fonduri europene şi de ajutoare nerambursabile, este nevoie şi de bun simţ, iar asta nu costă bani.

Îmi amintesc acum de primele contacte pe care le-am avut cu consulatul român din Barcelona. Pentru a obţine programare, era nevoie să suni şi să ceri programare telefonic. Aveam un singur număr de telefon la dispoziţie, la care am încercat de zeci de ori să sun. Ba nu-ţi răspundeau, ba îţi intra un mesaj într-o spaniolă de baltă. Cum nu puteam rezolva anumite probleme decât trecând pe-acolo, am insistat câteva zile la rând să sun şi am reuşit să obţin o programare. Mă întreb: dacă ai avea o urgenţă în care ar trebui să intervină, ce s-ar întâmpla? Pentru că în Spania nu sunt doar români emigranţi, sunt şi turişti români. După zile de nervi cu telefonul în mână, am ajuns şi acolo. Era exact aceeaşi atmosferă ca oriunde în ţară, acelaşi tratament tipic nesimţit specific instituţiilor româneşti. De fapt, funcţionarii aceia sunt acolo pentru noi, toţi românii de-acolo, aşa cum suntem, buni sau răi, români sau ţigani. Sunt plătiţi din impozitele părinţilor noştri pensionari din ţară şi ale tuturor românilor cu salarii

mizere. M-am simţit ca şi cum aş fi ajuns înapoi în ţară şi am intrat în panică. Ne-au îmbrâncit, ne-au repezit, ne-au certat când n-am ştiut să completăm formularele, ca să nu mai vorbesc că n-aveau nici pixuri şi nici mese la care să te aşezi să le completezi.

Aceeaşi atmosferă ca la Cluj, când ne-am întors după câţiva ani, ca să schimbăm paşapoartele. Coadă dezorganizată, atitudine de superioritate, rea voinţă. Şi ca o ultimă noutate: atitudinea de total dispreţ faţă de emigranţii veniţi din Spania sau Italia, căpşunarii şi femeile de la curăţenie. Nu ne lăsau nici la coada românilor de acasă, dar nici la cea a românilor stabiliţi în străinătate. Deşi eram rezidenţi acolo de unde veneam, nu eram cetăţeni ai ţării respective. Ne-au categorisit cetăţeni de categoria a doua chiar în ţara a cărei cetăţenie o purtam pe paşaport!

A venit şi decembrie şi urma să sosească perechea mea de-o viaţă. Am mai adăugat un pat simplu în debara, acum trebuia să sari direct în pat din uşă, nu mai rămânea loc nici pentru scaun, iar uşile dulapului se deschideau pe jumătate.

A ajuns într-o duminică, spre norocul lui, aşa că eram acasă. M-a sunat din gară şi-am pornit spre el în fugă. N-am mai luat autobuzul de data asta, n-am mai avut răbdare să aştept în staţie. Ne reîntâlneam după 7 luni. Trecuseră doar 7 luni? Mie mi se păruse o viaţă de când plecasem. L-am aşteptat cu paella, şi-am cumpărat Coronitza, berea pe care visa de mult să o guste, începea o altă etapă, de data asta eram împreună. Barcelona

Aşa cum am zis, speram să-şi găsească de lucru ca şofer de camion. Nici măcar nu încercam altceva, era unica şansă să câştige un salariu care să ne permită să ieşim din mizerie, chiar dacă n-am fi rezolvat actele. Ar fi putut câştiga dublu faţă de cei din construcţii şi cel puţin triplu faţă de mine. Trebuia să-şi plătească datoria de la

viză, să trimitem bani în ţară la fete şi să adunăm ceva bani, ca să ne mutăm din apartamentul groazei. Nu ştia nicio boabă de spaniolă, dar aici erau şoferi care lucrau de doi, trei ani cu toate că ştiau foarte puţină, unii aproape deloc. Stăteau cu săptămânile singuri în camioane prin Europa, nu aveau ocazia nici să înveţe şi nici să practice prea mult ceea ce mai prindeau după ureche. Am apelat la toţi prietenii noştri şoferi şi i-am rugat să vorbească cu patronii lor pentru el.

Tot Ionel, acelaşi din gară, de la început, ne-a ajutat şi acum. Pentru început, avea nevoie de puţină practică, aşa că l-a luat cu el pe camion şi l-a învăţat să fie tirist. A făcut şcoala în ţară, dar n-a condus în viaţa lui un camion, în afară de orele obligatorii de la şcoală. Din prima săptămână când a ajuns, s-a urcat pe camion cu prietenul lui şi a plecat la practică. Deşi voluntară, să zic aşa, a fost foarte importantă în acel moment.

Cadoul pe care ni l-am făcut în primul weekend împreună a fost o vizită în Barcelona. Era visul nostru vechi să vedem Sagrada Família, faimoasa catedrală a faimosului Gaudi. Am luat autobuzul şi ne-am dus fericiţi spre monstrul sacru al catedralelor mondiale. Recunosc, eu am fost şi înainte de sosirea lui prin Barcelona. A fost o tentaţie prea mare, Barcelona era la 100 km de mine. N-am rezistat şi bine am făcut. Oricum, banii ăia pe care i-am cheltuit atunci pentru moftul meu nu mă făceau nici mai bogată, nici mai săracă. Singurele valori care mi-au rămas din toată peregrinarea sunt legate de aceste mici nebunii făcute pentru experienţe personale şi nu pentru bonuri de casă.

Barcelona e mai mult decât un oraş plin de obiective turistice celebre în lume. Pentru mine, Barcelona e buricul pământului. E senzaţia reală pe care am avut-o pe Rambla, înconjurată de oameni de toate rasele, veniţi din toate colţurile pământului, de saltimbanci şi artişti anonimi, de

diversitatea limbilor şi culturilor care îşi lasă amprenta peste noua şi cosmopolita Barcelona. Rambla, străbătută de turişti curioşi şi barcelonezi grăbiţi, impresionantă prin clădirile care o limitează, dar unică prin oamenii care o animă. M-am simţit acasă în Barcelona, era casa tuturor, pentru că oricât de freak sau de conformist ai fi, te regăseşti în Barcelona. Aici nici ceea ce e vechi nu e tradiţional şi nici ceea ce e nou nu e pur şi simplu modern. E oraşul tuturor şi e unic, iar eu o să-i port în suflet pentru totdeauna minunatul lui spirit. Sagrada Família, catedrala care nu seamănă cu nimic, poate doar cu visul unui arhitect cu o minte genială, catedrala neterminată nu ar sta niciunde în lume la fel de bine ca acolo. Înconjurată de oraşul flămând de viaţă, sfidează realul ca un castel de nisip gigantesc, ajuns aici în mod bizar din lumea fantastică a poveştilor cu zmei, balauri şi feţi frumoşi. Era imposibil să ne dezamăgească.

Am străbătut pe jos puţin din gloria acestui mare oraş şi am revenit de-a lungul anilor, ori de câte ori am avut ocazia. De fiecare dată am avut aceeaşi senzaţie: c-am ajuns în centrul universului. Plimbările prin Barcelona, ca şi celelalte escapade pe care le-am făcut mai târziu prin Catalunya, au fost premiile cele mai mari pe care ni le-a dat viaţa pentru curajul nostru. Am văzut locuri de vis pe Costa Brava, sate catalane care par să fie decor pentru filmele cu cavaleri şi domniţe, sate pescăreşti cu farmec boem şi aer de acuarelă, muzee care nu seamănă cu muzee şi cetăţi care seamănă cu muzee. Nimic din toate astea nu le voi pierde, nimic nu va fi uitat sau risipit. Trofeele mele stau în sufletul meu la loc de cinste.

Cu tot efortul depus, au trecut două luni lungi şi grele până când bărbatul meu şi-a găsit de lucru. Timpul trecea şi noi ne afundam tot mai rău în disperare.

Între timp, eu plecasem de la familia gemenilor. Discuţiile au început de la actele pe care nu le obţinusem

la timp din cauza relei voinţe a lor şi, în final, normal, de la bani. Vă reamintesc, câştigăm 560 de euro pe lună şi lucram de la 8 la 7 seara. Mi-au cerut să stau câte o oră în plus seara, iar eu am cerut bani în plus. Am avut parte de o reacţie spontană de strigăte şi insulte, aşa că s-a terminat la fel de spontan. Era momentul să merg mai departe Am plecat într-o seară, fără să întorc capul. A fost singurul loc de muncă, din multe altele care au mai urmat şi de la care am plecat fără să las loc de bună ziua, unde nu m-am întors niciodată să salut şi singurii şefi cu care nu am rămas prietenă. Îmi părea rău pentru copii, mi-ar fi plăcut să-i revăd în timp…

A urmat o perioadă în care niciunul n-am lucrat. După vreo lună de voluntariat pe camion, timp în care aştepta un camion liber, patronul a luat pe altcineva în locul lui. A fost norocul celuilalt, care s-a aflat la momentul şi în locul potrivit. Am rămas cu buza umflată, dar cu experienţa pe camion. Banii din Germania aproape se terminaseră, premoniţiile mele se adevereau şi eram în pragul disperării. Într-o dimineaţă caldă de februarie, cu magnoliile înmugurite deja, am ieşit la plimbare în cartierul în care locuiam. Era o zi de muncă, toată lumea făcea ceva, se ducea undeva, avea treabă. Ne simţeam abandonaţi de soartă şi am încercat să facem un rezumat, să stabilim termene. Ne-am pus problema să ne întoarcem acasă, dar eram plini de datorii de la viza pe care-o cumpărase. Culmea, în ianuarie 2002, adică după o lună de la sosirea lui, vizele au fost eliminate… Am stabilit o lună ca termen maxim de forţare a norocului, după care eu urma să plec prima. Oricum, slujbele pe care le puteam găsi eu nu ne-ar fi ajuns ca să putem trăi aici amândoi şi să menţinem fetele acasă. O lună. Asta a fost decizia luată. Norocul care îţi face soarta

Nu a durat nicio săptămână şi am găsit de lucru într-un atelier de croitorie unde coseam nasturi, făceam tivuri

şi butoniere. Nu sunt chiar antitalent la capitolul ăsta, dar e departe de-a fi o muncă pe care o ştiu face bine. Am făcut şi eu ce-am putut, erau câteva ore pe săptămână şi, chiar dacă nu mă pricepeam, nu m-a dat afară. Aveam bunăvoinţă, cred că asta a fost apreciată mai mult decât nepriceperea. Pot spune cu toată sinceritatea că a fost slujba pe care am ficut-o cel mai prost dintre toate slujbele mele. Şi nu din rea voinţă. Degeaba m-am străduit, toate tivurile îmi ieşeau strâmbe, butonierele se descoseau, iar aţele atârnau triste pe haine. Am fost o „cusătoreasă" catastrofală şi, totuşi, nu am fost concediată. Avea suflet patroana mea, îi mulţumesc pentru răbdare şi sper ca bunătatea ei să fie răsplătită în timp. Montse mă ducea din când în când să-i fac curat în casă, îmi dădea să-i calc haine, mă lua cu ea la munte, la mama ei, unde ajutam şi acolo prin casă. Făceam orice, niciodată n-am simţit că munca m-a umilit în vreun fel. Ţinea la mine, îi povesteam mult despre viaţa mea de acasă, de fetele mele, de situaţia din ţara mea. Bărbatul ei era patron de tiruri şi majoritatea şoferilor erau români. De fapt, fetele din atelier erau toate românce. L-am rugat să-l ia şi pe-al meu la lucru. Mi-a zis că n-are nimic liber deocamdată, dar o să vadă ce poate face. L-a mai trimis din când în când în câte-o cursă în doi şi l-a dus la lucru la munte, unde avea un teren de vânătoare pe care îl întreţinea şi curăţa din când în când. A mai făcut câte un ban şi, mai ales, i-a mai crescut moralul. A venit într-o seară cu o sută de euro câştigaţi la munte atât de încântat şi îmi flutura banii în faţă ca şi cum ar fi câştigat un milion la loto. Într-adevăr, pentru noi atunci valorau cam cât un milion pentru alţii. Tot prin intermediul lui am aflat de un francez care îşi deschidea un birou de expediţii şi căuta o secretară. M-am dus la interviu şi m-a angajat pentru că ştiam ceva germană.

Lucram acum şi la atelier, şi la birou. Francezul nu avea prea multe prune în straiţă, părerea mea e că nu avea

un chior şi că habar n-avea de transporturi. Dar norocul nostru, al meu şi al soţului meu, a venit de aici. În aceeaşi clădire în care era biroul francezului, mai avea biroul un alt patron de tiruri, Bernardo, care avea şi el majoritatea şoferilor români. Într-o zi l-am auzit plângându-se că unul dintre şoferi îi plecase şi că a rămas cu tirul încărcat. Că n-are pe nimeni să trimită să-i descarce tirul. Eu m-am băgat în vorbă şi i-am zis că ştiu eu un şofer, dacă îl interesează. M-a întrebat pe cine şi i-am zis de-al meu şofer. Bărbatul tău e şofer de tir?, m-a întrebat de vreo două ori. Da, e şofer de tir. Şi a mai lucrat undeva? Spre norocul nostru mai lucrase puţin la celălalt, l-a sunat şi i-a confirmat telefonic că se poate conta pe soţul meu. Aşa că, în seara aia, inginerul meu şi-a început cariera de şofer de tir. L-a chemat la birou şi i-a dat cheile camionului, telefonul de firmă şi adresa de descărcare. Urma să plece la Valencia, chiar în seara aia.

Târziu, după vreo doi ani, am aflat din întâmplare povestea primei experienţe ca şofer. Nu era genul care să se plângă şi nici mare povestitor de anecdote la un pahar. Totuşi, după câţiva ani, când deja era un experimentat tirist, ne-a dezvăluit la un chef cum a găsit adresa de descărcare în Valencia. Pe vremea aia nu erau încă GPS-uri, iar hărţi n-a găsit în camion. Nimeni nu l-a întrebat dacă avea sau nu hărţi, sau bani să-şi cumpere. El ştia că trebuie să ajungă în Valencia şi dus a fost. Oraşul l-a găsit cumva, deşi autostrăzile lor sunt labirinturi, acum ştie toată lumea, cred. Trebuia să găsească ieşirea corectă de pe autostradă şi vă asigur că asta e chiar foarte complicat, un oraş ca Valencia poate avea 20 – 30 de ieşiri care te duc în diferite zone ale metropolei. A cerut ajutorul colegilor de muncă şi a ieşit cu bine din labirint, dar adresa nu ştia nimeni să-i explice pe unde e. La vremea aia abia dacă înţelegea câte un cuvânt în spaniolă, aşa că nu putea cere ajutor prin telefon patronului. Drept urmare, când deja era

pe direcţia bună, a început să oprească din intersecţie în intersecţie şi să întrebe unde e firma cu pricina. L-am întrebat de ce-a oprit aşa des şi mi-a zis că nu reuşea să ţină minte mai departe de prima explicaţie şi direcţie pe care i-o indica respectivul: dacă îi zicea „à la primera la izquierda” se ducea la stânga şi se oprea, că nu înţelegea şi nu putea reţine ce i-a zis mai departe. Se oprea din nou, întreba pe altul şi tot aşa vreo două ore şi „nM persoane întrebate, până când a ajuns la destinaţie. Iar când a ajuns, hazul mare a fost că ăia de acolo nu ştiau nimic de marfă şi nu voiau să-l descarce. Cum nu pricepea nimic, m-a sunat pe mine şi mi-a zis să mă duc să vorbesc cu şeful lui să văd ce se întâmplă, în final s-a lămurit totul, marfa era pentru alţii şi bărbatul meu, inginer mecanic cu licenţă, a lucrat ca şofer de tir în Spania 7 ani buni, a ajuns să fie unul dintre cei mai căutaţi şi nu s-a văitat niciodată de soarta lui.

Următoarele drumuri pe care le-a făcut au fost în Peninsula Scandinavă, în plină iarnă. L-a trimis într-o luni, pe el şi pe un coleg de-al lui, şi s-au întors după trei săptămâni. La plecare nu i-a avertizat despre durata călătoriei. Şi dacă ar fi ştiut, tot aia era, pentru că mai mulţi bani tot n-avea de unde să-şi ia. Eu îi luasem de mâncare ce-am putut şi mai avea la el vreo 50 de euro, ceea ce pentru noi era o mică avere. Eu trăiam o lună cu banii ăia. Card n-avea, doar eu aveam un cont în care oricum nu era mare lucru. Se cam golise de când cu lunile în care lucram doar eu, sau niciunul. Oricum, şefului lui nici nu-i trecuse prin cap să-l întrebe dacă avea sau nu bani. E greu să-ţi închipui cum e să nu ai, când ţie nu-ţi lipseşte nimic. La un moment dat, când am văzut că practic făcea naveta între Germania şi Suedia şi că nu are de gând să-l aducă acasă, i-am zis că i s-au terminat banii. Cum adică, s-au terminat banii? Păi să scoată de pe card, mi-a zis. Păi nu are aşa ceva. Cum, nu are un card la el?

Păi nu are nici la el, nici acasă, şi niciunde, i-am zis. Acum îi înţeleg perplexitatea, atunci mai puţin. Era greu să-ţi închipui atunci că mai există cineva fără cont în bancă şi fără cel puţin un card în buzunar. Pentru noi, însă, care veneam dintr-o ţară în care totul era cash, era ceva normal.

Mie, când mi-am deschis primul cont în bancă, a trebuit să-mi arate cum funcţionează maşina de dat bani. Trebuie să recunosc că nu reuşesc să ţin minte cum îi zice în româneşte, pentru că eu am aflat de existenţa ei în Spania şi pentru mine întotdeauna se va numi cajero, sau caixer din catalană, pentru că acolo am aflat eu de existenţa lui şi pe atunci nu ştiam cum îi zice în româneşte. Primele dăţi când am scos bani trebuia să mă abţin să-i zic mulţumesc, atât mi se părea de fascinant faptul că-mi spunea bună ziua, îmi ştia numele şi mai îmi dădea şi bani. În satul meu, nu era nici măcar telefon fix, darămite cajeros, când am plecat eu. Bietul bărbatul meu, cum nu avea ce pune în el, nu avea nici cont. Bernardo m-a întrebat câţi bani şi-a luat la el şi mi-a râs în faţă când i-am zis că destui, după părerea mea. Suma i s-a părut ridicolă, el cheltuia atât probabil la două, trei mese.

De fapt, şoferii spanioli aveau cârduri de firmă şi aveau diurne pentru mâncare în deplasare. De ce oare credeţi că avea doar români fără acte la lucru? Un şofer spaniol nu i-ar fi stat nici mort trei săptămâni afară, fără bani pentru mâncare de la firmă. În vremea aia un spaniol ar fi luat pentru aceleaşi curse cel puţin 3.000 de euro pe lună, în timp ce pe-al meu îl plătea cu 1600 fix, indiferent de lungimea curselor pe care le făcea. Norocul lui a fost că naveta între Germania şi Suedia se făcea cu bacul, pe care se îmbarcau cu tir cu tot. Aici era bufet liber non stop, adică de seară când te îmbarcai, până dimineaţa la debarcare. Şi aici mâncau până nu mai puteau, el şi colegul de navetă, se spălau, îşi spălau hainele, şi se

odihneau ca oamenii. Nu era chiar ce trăisem eu în Germania, dar avea şi el partea lui de mizerie.

S-a întors după trei săptămâni şi numai datorită vizitei pe care o primea colegul lui de suferinţă. îi venea nevasta din România şi nu se văzuseră de vreo doi ani. Aşa a acceptat să-i mai aducă pe-acasă, faptul că nu mai aveau bani şi haine curate nu l-a impresionat deloc. Îmi amintesc şi acum ziua în care a intrat cu tirul în curte. Eu am ieşit afară să-l salut, în timp ce el parca cu spatele. Se uita la mine fericit, râzând cu gura până la urechi şi a dat prea mult cu spatele, până a dărâmat gardul de cărămidă din spate. Nu era primul care o făcea, gardul era foarte slab şi probabil că ar fi ajuns un picior să îl dărâme. Ca să nu mai zic că avea o rablă de camion, era obosit şi nu avea ochi în acel moment pentru oglinda retrovizoare. Cum Bernardo era un coleric, am ştiut ce-o să urmeze. Am fugit repede înăuntru ca să nu văd şi să nu aud nimic, pentru că Bernardo era deja afară, strigând cât îl ţinea gura. L-a dat afară pe loc, i-a luat telefonul şi cheile camionului şi a strigat vreo oră prin curte că toţi românii sunt nişte idioţi. Pe-al meu asta nu l-a speriat prea tare, s-a apucat să aranjeze în camion marfa pe care o adusese din Suedia şi să-şi strângă lucrurile. Mă aştepta pe mine să termin programul de lucru şi să mergem acasă. Nici eu nu eram foarte disperată că-şi pierduse munca, cred că devii imun după câteva experienţe ca ale noastre. Eram fericită că s-a întors şi nu mă puteam gândi la altceva. După nici două ore de la scandal, Bernardo, deja calm, s-a dus la el şi l-a întrebat la ce naiba se uitase când dădea cu spatele? Răspunsul lui a fost simplu: tu la ce te-ai fi uitat în locul meu? l-a dat cheile şi telefonul înapoi, şi aici a rămas trei ani. Am început să câştigăm ceva bănuţi şi bineînţeles că am început să ne gândim la reunirea familiei rătăcite. Premiul etapei

Începutul sfârşitului acestei perioade se apropia. Şi a

culminat într-o bună zi, în care am început să plâng în hohote pe stradă, privind o familie cu copii plimbându-se fără griji şi fără să-şi poată imagina ce au declanşat. Am plâns până când am luat decizia pe care trebuia să o iau pentru că venise momentull la sfârşitul lui aprilie, am renunţat la apartament şi m-am dus acasă. El a rămas să doarmă în camion, ca majoritatea colegilor lui de breaslă pe atunci, să mai adune bani şi să încerce ceva cu actele. Mă întorceam acasă după un an. Eram hotărâtă să-mi caut de lucru acasă, să încerc ceva şi să nu mă întorc în Spania. Aş fi vrut foarte mult să reuşesc acasă, de fapt asta mi-am dorit în sufletul meu mereu.

Călătoria cu autobuzul a fost nesfârşită şi plină de emoţii. Mi-a fost frică la intrarea în ţară, pentru că depăşisem perioada legală şi mă întorceam după un an, fără rezidenţă. Am plătit însă ceea ce se plătea şi am trecut cu bine. Am fost vreo cinci în autocar cu perioada depăşită şi, dintre toţi, l-au coborât doar pe unul. De la graniţă până acasă mi s-a părut drumul cel mai lung, autobuzul se oprea din sat în sat, ca să lase pachete, iar la ieşirea din Oradea ne-a oprit poliţia, ne-a făcut să tragem pe marginea drumului şi să aşteptăm… nu ştiu ce. După vreo trei ore în câmp, fără să vină nimeni să ne spună mai staţi sau plecaţi, am pornit mai departe. Chestii balcanice!

Au fost şapte luni în care am fost fericită şi liniştită. Fetele erau bine, casa mea era cea mai frumoasă şi primitoare casă din lume, florile mele erau tot acolo şi câinele bătrân la fel. Deşi a urmat o altă lungă perioadă de separare, am fost liniştită şi mulţumită tot acest timp, şi nu am avut deloc impresia că pierd sau irosesc timp. Din Spania mă suna în fiecare duminică şi trebuie să recunosc că-mi era dor de mare, de soarele spaniol, de agitaţia şi forfota serilor de vară. Aici era linişte, multă linişte, toţi doreau să plece undeva dacă nu o făcuseră încă, toţi aveau pe cineva departe, toţi pândeau celularele, dacă sună sau

dacă au vreun mesaj. Am încercat, aşa cum am zis, să-mi caut de lucru. Am fost la singura agenţie de forţă de muncă din oraşul meu şi mi-am depus dosarul. Am aşteptat vreo două luni să fiu chemată la vreun întreviu. Am intrat la o firmă de materiale de construcţii, care căutau o secretară. Nu mi-au făcut contract, nu am semnat nimic, foarte tipic pentru perioada aia. Oricum, nici nu a fost necesar. În a doua săptămână după ce-am început, au venit şefii mari, nişte nemţi, care au făcut un circ oribil când au văzut cifrele de vânzare, şi când au auzit că directorul şi-a luat un „personal assistant" în condiţiile în care ei nu vindeau încă aproape nimic. Firma era germană, iar directorul era un ceh tânăr care nu vorbea nicio boabă de română. Nu pot să zic că m-au dat afară, pentru că nici nu mă angajaseră, de fapt. Nu mi-au dat niciun chior pe săptămânile acelea şi firma de recrutare mi-a zis că n-are ce să le facă. S-a terminat rapid, n-a contat în CV şi nici n-a lăsat traume. După experienţa asta, n-am mai încercat nimic. Îmi petreceam ziua cu fetele, cu florile mele şi cu telefoanele din Spania. Am făcut ce n-am făcut într-un an şi de care în tot acest timp mi-a fost extrem de dor. Am fost mamă, am fost prietenă, am fost fiică, am fost eu… A fost o perioadă foarte atipică pentru mine, fără program şi fără orare şi, aş putea spune, fără stres. Nu aveam niciun plan, dar nici nu voiam unul. Am vrut doar să stau, să mă bucur de copiii mei, de casa mea, de mine şi de timpul liber. Eram obosită.

Demi s-a întors prin noiembrie, cu speranţa să-şi facă actele printr-o nouă variantă. Trebuia să meargă la Bucureşti, pentru că şeful lui depusese o cerere nominală pentru el la Ministerul Muncii. Pe baza acestei oferte de muncă, putea primi apoi în Spania acte de rezidenţă şi drept de muncă. Cel puţin teoretic. Ne-am regăsit toţi după un an şi jumătate şi urma să plecăm împreună spre nouă viaţă, în România nu mai aveam ce încerca.

Peregrinii

Ultimele zile acasă au fost grele. Au fost cele mai grele zile din viaţa mea. Demontam lucrurile din casa pe care atât de mult o iubeam, singura mea casă de atunci şi dintotdeauna. Toate amintirile, fiecare bucată de sticlă, de lemn, de lut, tot ceea ce am fost şi tot ce a însemnat ceva pentru mine şi pentru cei pe care îi iubeam. Cum o să pot trăi fără toate, cum o să mai fiu eu şi cum am să mă regăsesc, dacă las totul în urmă? Am dat spre păstrare multe din nepreţuitele mele lucruri şi am împachetat câteva de care nu m-am putut despărţi. Am dăruit florile pe care le îngrijisem ani întregi şi am vârât printre hainele din valize lucruşoare care să mă ajute să-mi aduc aminte mereu cine sunt şi unde mă îndrept. M-am despărţit încă o dată de toate şi de toţi şi am plecat pentru patru ani lungi.

Nu vreau să mai zăbovesc asupra acestui episod, care chiar şi acum, după atâta timp, mă impresionează profund. Fetele erau de data asta cu mine şi mă durea mai mult durerea lor decât a mea. Le luam din locul în care ele erau fericite, strada aia prăfuită era toată lumea lor, jucăriile rupte şi julite aveau suflet, iar casa lor era palatul lor.

Am plecat cu o dubiţă jerpelită, înghesuiţi între sacoşe şi pachete. Au rămas în urmă bunicii şi câinele bătrân, pe care nu aveam să-l revăd niciodată. A fost o călătorie interminabilă, fetele plângeau şi dormeau, dormeau şi plângeau, şi mă întrebau din oră în oră cât mai este. Am ieşit din ţară într-o noapte geroasă de decembrie, iar la graniţă am văzut termometrul care arăta – 22 grade.

A fost călătoria cea mai tristă, încercarea cea mai grea prin care am trecut toţi anii ăştia acum rememoraţi. Drumul acela spre niciunde, cu speranţa care doarme în sufletele pustiite de tristeţe şi amar, cu întrebări fără răspunsuri despre un viitor pe care nu-l poţi nici măcar întrezări… Amintirile care revin dureros… fetele care s-au

născut acolo… fetele mele care au învăţat acolo să umble, să vorbească, limba lor, care oare va mai fi a lor? Familia… fetele mele oare vor mai avea noţiunea de familie pe care am avut-o eu? Mormintele pe care le laşi în urmă, tradiţiile familiei mele, voi fi oare în stare să le transmit? Şi, mai presus de orice, întrebarea la care nu găseam niciun răspuns: OARE MERITA?

Nu am avut nicio problemă cu autorităţile vamale până la intrarea în Girona, destinaţia finală. Aici ne-au oprit poliţiştii catalani, mossos d'esquadra sau moşii, cum le zic românii de pe aici. Cum eram într-o dubiţă cu număr de România, ne-au oprit pentru control în plină noapte. Probabil că feţele noastre nu le-au părut prea legale şi ne-au cerut să coborâm toţi din maşină. Am întrebat în spaniolă dacă şi copiii, au dat dovadă de compasiune zicând că ele pot rămâne în maşină. Ne-au înşirat de-a lungul unui zid şi au pus farurile maşinii de poliţie pe noi. Au cerut actele şi au început să dea telefoane la centrală pentru a cere detalii despre noi, în timp ce ne-au cerut să coborâm toate bagajele şi să caute în fiecare paporniţă. Când au ajuns la ale mele, au scos şi câteva dintre lucruşoarele pe care eu le împachetasem printre haine: vaze, bibelouri, rame cu fotografii, tacâmuri, farfurii, pahare… M-au întrebat ce fac cu ele aici, de vreme ce stau doar o lună în vacanţă. Le-am răspuns foarte hotărâtă că soţul meu rămâne să lucreze aici o vreme mai lungă şi că are nevoie de toate pentru noua lui casă. Nu ştiu dacă au crezut povestea, cert e că s-au oprit din căutări în momentul în care unul dintre moşi mi-a spart o vază pe care o scosese din ascunzişul ei. M-am înfuriat rău şi le-am zis că nu le-am cărat până acolo ca să le spargă ei şi că oricum nu vor găsi altceva în sacoşele mele, chiar dacă vor căuta în toate. După vreo oră de aşteptare, ne-au cerut scuze, m-au felicitat pentru spaniola mea şi mi-au zis să mă gândesc să caut de lucru ca interpret, după care ne-au dat

drumul.

În anii care au urmat, am ajuns chiar să lucrez ca interpret pentru poliţie şi judecătorie şi m-am gândit de multe ori la vorbele acelui poliţist.

Un alt început

Apartamentul pe care îl închiriasem fără să-l vedem, cu ajutorul unor prieteni şi prin telefon, era aşa cum poate să fie un apartament pe care nu l-ai văzut înainte de a-l închiria. Destul de vechi, mobilat cu resturi, aproape toate defecte sau pe punctul de-a colapsa. Era totuşi într-o zonă bună, centrală, şi avea avantajul că era mare. Aveam un salon cu terasă, trei dormitoare şi două băi, o bucătărie dotată cu un balcon separat. Era mobilat, avea electrocasnice… Nu era nici pe departe casa în care visasem să aduc fetele, dar era un acoperiş doar pentru noi unde, în sfârşit, eram împreună!

Am ajuns cu două zile înainte de Crăciun, frânţi după călătoria groazei şi am încercat să facem puţină atmosferă de sărbătoare. Am cumpărat un brad ieftin, de plastic, pentru că în Spania brazii naturali sunt rari şi ca atare foarte scumpi, şi am pus toate amintirile la vedere, pentru a ne simţi mai acasă. Câteva globuri, beteală de doi bani, o instalaţie electrică… A rezultat un decor de Crăciun patetic, de magazin chinezesc, care mi-a produs o traumă atât de puternică, încât acum, oricâte decoraţiuni de Crăciun aş avea, consider că nu sunt destule. Eu măcar am o scuză plauzibilă.

În noaptea de Crăciun am fost invitaţi la masă acasă la Bernardo, cel care ne ajutase cu actele şi care era fericit să ne vadă în sfârşit pe toţi împreună. A fost frumos, am făcut chef împreună, români şi spanioli, iar fetele s-au simţit bine, deşi era ciudat Crăciunul acesta cu palmieri, mare şi plajă! Au fost noii colegi de muncă a lui bărbatu-meu, şoferi români, majoritatea singuri, cu familiile departe sau fără, şi familia mare a lui Bernardo, fraţi,

surori, copii, cumnaţi… Dintre români, doar cel cu care a fost în călătoria nesfârşită prin peninsulă era acolo cu nevasta. Ne ştiam dinainte de plecarea mea. Ei i-am lăsat moştenire locul de muncă de la atelierul de croitorie, iar ea a rămas câţiva ani buni acolo, pentru că era un loc călduţ.

Bernardo locuieşte într-o casă situată într-un loc privilegiat, de o frumuseţe rară, într-o staţiune de pe coastă, pe o colină înaltă, de unde se vede şi marea, şi muntele, deodată. Locul este spectaculos, priveliştea îţi taie respiraţia, iar casa este o construcţie specifică locului, albă, simplă, aerisită şi veselă. Am mâncat sarmale, salată de vinete, de boeuf, prăjituri româneşti de casă, dar şi gambaşi, paella, marisco şi alte câteva specialităţi nelipsite de la mesele spaniole. Tot acolo ne-am petrecut şi revelionul şi am început anul 2002 împreună, fericiţi şi cu mari speranţe într-un viitor mai bun.

Era de fapt al doilea Crăciun în Spania pentru mine şi pentru bărbatul meu. Primul Crăciun am încercat să mi-l amintesc, dar sinceră să fiu, nu reţin absolut nimic legat de el. Dar ştiţi cum? NIMIC. Am încercat să-mi amintesc dacă am avut brad sau nu, ce-am mâncat sau ce-am făcut, dacă am fost sau nu pe undeva. Zero absolut. Cred că în cazul ăsta, creierul meu a refuzat să reţină primul şi de fapt singurul Crăciun petrecut fără fetele mele, probabil fără brad şi fără nicio luminiţă de speranţă în suflet. Eram în casa cea urâtă şi cred că singurul lucru pe care l-am avut atunci de Crăciun au fost conlocuitoarele noastre furnici.

Acum, în timp ce vă povestesc toate astea, îmi dau seama că şi Revelionul era al doilea din Spania. Păi de primul îmi amintesc tot atâtea ca şi de Crăciun. Singurul lucru pe care mi-l amintesc cu adevărat este că în 1 ianuarie am fost la plimbare în Lloret de Mar. Staţiunea este absolut superbă, un orăşel cam de mărimea

Mangaliei, cu străduţe pline de istorie, cu vile cocoţate pe coline verzi şi cu o grădină botanică de-a lungul coastei, combinaţia perfectă antistres între parc, soare, mare şi verdeaţă. Plimbarea debutului de an a devenit apoi o tradiţie a familiei mele, în fiecare an am revenit în Lloret pentru plimbarea care aduce noroc.

Lloretul, dacă vreţi să-l vedeţi, şi vă asigur că merită, mergeţi să-l vedeţi în extrasezon. Vara este plin ochi de tineri care vin exclusiv la distracţie, dar la distracţie de genul că mă îmbăt până pic pe stradă sau urlu la lună pentru că eu sunt în vacanţă şi nu-mi pasă de nimeni. Este locul în care se fac banchetele de final de an şcolar ale localnicilor, englezilor, nemţilor, nordicilor… mă rog, cei care-şi permit să-şi trimită copiii la aşa ceva. Petrecerile de burlaci şi burlăciţe, chefurile gen majorate… cam asta este atmosfera aici. Dacă vrei aşa ceva, este locul ideal de pe Costa Brava. Eu, cum nu caut aşa ceva, în condiţiile în care pot merge la mare pentru că vreau să aud marea, nu mergeam vara în Lloret decât cu eventualii musafiri, pentru a le arăta grădina botanică, pentru a savura un cocktail în barurile de pe plajă.

Sau, dacă eram deprimaţi, eu sau bărbatul meu. Şi să vă spun de ce. Era un loc, chiar pe faleza staţiunii, unde soseau şi plecau autocarele cu turişti. Ei bine, noi ne aşezam acolo, pe balustrada de beton, şi îi urmăream pe cei care plecau. Vă daţi seama cam ce faţă ai când ţi se termină concediul şi pleci de la mare într-o ţară ploioasă şi sumbră de prin norul Europei?! Ei bine, nouă ne trecea deprimarea o vreme. Pare Coll

După adresa pe care o aveam, fetele urmau să fie repartizate la o şcoală publică din apropiere, care nu-mi inspira foarte multă încredere. De fapt, aş fi vrut foarte mult să intre la un colegiu semiprivat din apropiere, colegiul Pare Coli, la care mai erau înscrişi şi alţi copii de români. Ce vreau să spun cu semiprivat? Adică nu e privat

sută la sută, pentru că o parte din buget este de la stat şi o parte din fonduri proprii. La un colegiu privat nu mi-aş fi putut permite să le dau, nu ştiu exact la cât se ridică taxele, dar am auzit de colegii la care era vorba şi de 1.000 de euro pe lună. La colegiile astea oricum nu le-ar fi primit, decât în condiţii cu totul speciale. Familiile îşi înscriu copiii de când se nasc, aşa a făcut şi mama gemenilor, de acolo mai ştiam ceva amănunte legate de colegiile private. Primeau şi copii săraci, bursieri pe care îi finanţau ei, aveau câteva locuri pe an pentru ei. Oricum, nu mă interesa locul pentru săraci din aceste colegii…

Demi n-a fost de acord cu şcoala asta pentru că era condusă şi patronată de maici, adică o şcoală religioasă catolică. Să nu credeţi că-i obliga să meargă la slujbă sau să se roage în fiecare zi. Profesorii sunt toţi „civili”, iar materia care se preda nu are nimic de-a face cu religia. Au norme mai stricte, legate de ţinută, de comportament şi trebuie să plăteşti în fiecare lună o sumă de bani, care, de fapt, nu e chiar atât de mare. Am vrut să dau fetele acolo pentru că am crezut, într-un moment de inconştienţă, că maicile au suflet bun, doar ele sunt cele care fac misiuni pentru săraci şi ajută oamenii la greu. Sau nu? Am sperat că ele o să aibă mai multă înţelegere pentru fetele mele, mai multă răbdare şi milă. Şi fetele aveau nevoie de răbdare, începeau clasa la jumătatea anului şi nu ştiau nicio boabă de spaniolă şi catalană. Trebuie să recunosc acum ruşinată că a fost şi snobism la mijloc, nu voiam să meargă la o şcoală unde copiii africanilor şi ai marocanilor erau majoritari şi despre care se ştia că sunt mai slabe şi sub nivelul celorlalte. Nu toate şcolile publice, dar asta era una dintre cele mai slabe. Am scuza mamei, care vrea tot ce e mai bun pentru copiii ei. Am regretat abia mai târziu, când am învăţat cu adevărat ce înseamnă toleranţa şi convieţuirea, când am acceptat până la urmă faptul că religia şi credinţa nu au uneori nimic în comun cu mila

creştinească, care de fapt nu vine din norme, vine pur şi simplu din sufletele noastre, îndoctrinate sau nul

Nu mi-am ascultat bărbatul, aşa că m-am dus la inspectoratul şcolar unde am cerut să vorbesc cu cineva, apărând aşa cum am ştiut mai bine şansa fetelor mele de a merge la o şcoală pe care o consideram eu potrivită aşteptărilor. Am făcut-o bine, după cum se pare, şi am primit repartiţie la şcoala pe care am ales-o eu din start, încă înainte de-a aduce fetele acolo. Vă reamintesc că, în acel moment, niciunul din familie nu avea acte de rezidenţă, chestie care este interesant şi foarte important de precizat. Practic, eram toţi ilegali, doar tatăl familiei le avea în curs de apariţie. N-a contat că n-avem acte, nu conta nici culoarea pielii, dacă cumva am fi avut alta decât avem; nici stiva de hârtii traduse şi legalizate care ţi se cer la noi în ţară pentru orice. Vă garantez că aici toate se fac pentru şi în favoarea copilului, care are dreptul să meargă la şcoală gratis, chiar dacă atunci când ajunge aici ştie doar alfabetul chinez, arab sau nu îl ştie deloc. Fetele au dat un test din care trebuia doar să rezulte că ele ştiu cât de cât să scrie şi să citească. Eu am avut voie să stau cu ele şi să le traduc şi tot acolo a fost şi nelipsitul psiholog care trebuia să se asigure că fetele mele nu sunt traumatizate de interviu. Nimeni nu mi-a cerut acte sau diplome de absolvire din ţară, n-am avut de convalidat nimic pentru ele. Ce să le ceri, dacă au dreptul să meargă la şcoală? Copiii care vin din Africa merg şi ei la şcoală imediat ce ajung aici, chiar dacă nu ştiu nici să scrie, nici să citească, unii dintre ei. Şi fiecare merge la şcoală după vârsta pe care o are şi nicidecum după convalidările pe care le fac comisiile şcolare. Am avea de învăţat de la ei, doar dacă am vrea să deschidem puţin ochii şi, odată cu ochii, sufletul. Pentru ei copilul e un mic rege, care înainte de orice are dreptul la educaţie şi la şanse egale în viaţă.

În luna februarie, fetele mele au început şcoala în

Spania, la colegiul pe care l-am ales eu pentru ele.

Ceea ce nu se poate cumpăra

Odată cu începerea şcolii, au început şi marile probleme. Fetele veneau de la şcoală din satul de la poalele munţilor, unde mama lor era profesoară, o şcoală mică în care toată lumea le cunoştea şi le iubea. Aici era o instituţie enormă, de renume şi cu tradiţie, în care se vorbeau două limbi pe care nu le înţelegeau, erau copii buni şi răi, erau zile bune şi mai puţin bune. Pe ele le scoteau de la orele normale pentru ore speciale în care învăţau spaniolă şi catalană, în paralel cu orele de clasă normale. Vă puteţi da seama cum le trecea ziua, atunci când toată lumea în jurul tău povesteşte, îţi vorbeşte, te întreabă, se joacă, iar tu eşti singurul care nu pricepe nimic…

Cea mare făcea crize de nervi în fiecare dimineaţă, strigând în gura mare că nu se mai duce la şcoală, iar micuţa, care avea şapte ani, mă întreba în fiecare zi, hohotind din tot sufletul, când ne întoarcem acasă, în fiecare dimineaţă era o dramă până le scoteam din casă. Îşi trăiau mizeria lor, pe care aş fi dat orice s-o evit.

Plângeau în fiecare seară până când adormeau epuizate şi cred că visau, ca mine la începuturi, că totul a fost un coşmar. Nu ştiu cum au reuşit ceilalţi părinţi în aceeaşi situaţie ca mine să-şi ajute copiii cu integrarea în lumea asta nouă. Mie însă nu-mi reuşea nimic din ceea ce încercam. Nici promisiuni, nici cadouri, nici ignorare, nici vorbe bune, dar nici rele… Ale mele au rămas aşa, visând în fiecare noapte că s-au întors la casa lor. Chiar şi după ani, chiar dacă acum visează în catalană sau în spaniolă, casa lor e tot acolo, pe strada prăfuită de la poalele Apusenilor. Nu pot să spun că au avut probleme cu integrarea. De fapt, ele nu voiau asta, nu aveau de ce să se integreze într-o lume pe care nu o doreau şi nu era a lor. Era a mea, nu o aleseseră ele şi nu le aparţinea. Din

fericire, micuţa era prea crudă şi inocentă ca să reziste prea mult bătăliei negaţiei. A sfârşit vorbind o catalană impecabilă, cu un accent inconfundabil de gironeză get-beget şi la şcoală s-a descurcat binişor. S-a integrat, şi-a făcut o grămadă de prieteni şi a făcut tot ce fac copiii fericiţi de pe-acolo.

Nu de la început, bineînţeles. Îmi amintesc o rană care acum e închisă, dar care a sângerat mult atunci. O chestie la care acum nu ştiu dacă i-aş mai da vreo importanţă…

Deşi nu eram bogaţi, nu ne lipsea nimic. Ne permiteam destule şi pentru fete nu făceam rabat de la multe. Cum în mai era ziua ei, la prima aniversare departe de casă, am invitat aproape toată clasa la un local special pentru aniversări, un fel de parc de distracţii miniatural pentru copii. Nu era ceva ieşit din comun, acasă întotdeauna am sărbătorit zilele lor cu mare fast, cu mulţi invitaţi şi cu mare tam-tam. Au venit colegii invitaţi, cu părinţi cu toţi, şi am plătit o grămadă de bani pentru a cumpăra bunăvoinţa adulţilor. Lucru pe care acum nu l-aş mai face, dar nu întotdeauna reacţionezi corect, uneori te laşi condus de sentimente, mai degrabă decât de raţiune. Prea puţin îmi păsase până acum de bunăvoinţa lor şi de felul în care mă vedeau ei pe mine şi pe bărbatul meu. iată că venise însă şi momentul ăsta, să-mi pese cum ne văd ei pe noi. Deşi nu se obişnuia, am plătit şi pentru părinţi câte ceva de la bar, iar eu am profitat de ocazia de a face puţină conversaţie cu ei. Speram să ne cunoască, să ne accepte şi să nu ne judece nici pe noi, dar mai ales pe fata mea, pentru naţia din care ne tragem. Voiam să facem impresie bună, iar fata mea să-şi facă prieteni printre colegi, iar asta trebuia neapărat să treacă de supervizarea părinţilor.

O chema Miriam pe fata asta şi era bună prietenă cu a mea, sau cel puţin aşa părea. Urma să-şi serbeze ziua la nicio lună după fiica mea şi nici nu mă gândeam că nu o

invită. Ştiam că totul depinde de mamă, dar era una dintre cele mai amabile, venise la petrecerea noastră şi păruse prietenoasă şi deschisă. Alexandra era sigură că o va invita şi aştepta cu nerăbdare petrecerea. Zilele treceau însă şi nimic. Fata mea era în fiecare zi tot mai tristă, cu privirea tot mai pierdută. Eu eram disperată, mă durea îngrozitor, plângeam în fiecare zi pe-ascuns, încercam să o înveselesc şi s-o încurajez. Nu cred că reuşeam prea bine. În final a invitat-o, chiar cu o zi înainte de eveniment, dar răul era gata făcut. Pentru fiica mea a fost un eveniment şi pentru amândouă o lecţie de viaţă. O lecţie dureroasă, de care mai bine ne-am fi lipsit. Nu totul se cumpără cu bani.

După puţin timp, şi-a făcut prieteni adevăraţi, pe care nu a trebuit să-i plătim pentru amabilitatea lor. Felul ei de-a fi au fost suficiente pentru a deschide uşile catalanilor. Fetele mele, şi eu lângă ele, am învăţat că valorăm prin ceea ce suntem. Că putem de multe ori să fim jos, pe un loc în care nu vrem să fim şi în care poate că nu meritǎm să fim. Nu are nicio legătură cu banii, nici cu poziţia socială, pe care o poţi pierde pe drum de-atâtea ori. Şi că de cei care te judecă din altă prismă te poţi lipsi de fapt pentru totdeauna. Este una din lecţiile de viaţă pe care, cu durere şi lacrimi, am învăţat-o împreună în toţi anii care au urmat şi care, cred eu, e una dintre cele mai importante pilde pe care o ducem împreună de-aici. Aş vrea să le reamintesc fetelor mele aceste lecţii şi să nu uite că roata se învârte mereu: azi eşti sus, mâine mai vedem… Prietenii la… catalană

Am găsit de lucru destul de repede după ce-am revenit în Spania. Făceam curat prin case, lucram la câteva familii şi câştigam destul de bine. Nu puteam căuta altceva, pentru că n-aveam încă nici rezidenţă, nici drept de muncă. Deocamdată îşi făcuseră actele tatăl şi fetele, ei aveau acum rezidenţa legală, eu mai trebuia să mai aştept un an. Aveau o lege absurdă, conform căreia copiii au

dreptul să stea cu tatăl, dacă el are rezidenţă legală, dar mama nu. Adică tatăl şofer de tir, plecat toată săptămâna, mama în ţara ei şi pe copii cine naiba îi îngrijeşte? Ce să zici, au şi ei mediteranismele lori Câştigam 7 euro pe oră şi lucram vreo 25 de ore pe săptămână. Nu era rău, în casele în care lucram eram respectată şi liniştită, nu era nimeni acasă în timp ce-mi făceam eu treaba, în fiecare dimineaţă, după ce trimiteam fetele la şcoală, mergeam spre casele mele. Făceam kilometri întregi pe jos, chestie care îmi plăcea mult. De fapt, nici munca pe care-o făceam, în condiţiile date la momentul respectiv, nu-mi displăcea de tot. Aveam timp să visez şi să-mi fac tot felul de planuri, aveam destulă libertate de mişcare şi program flexibil. Făceam o grămadă de planuri, pentru că aşa am făcut în toţi anii care au urmat după plecare. Am planificat din timp şi am gândit toate mişcările pe care le puteam face în etapele următoare. Am avut multă răbdare şi am fost perseverentă cu previziunile şi aşteptările.

Tot aşa am ajuns şi la orele de catalană, respectând un plan, dar şi din cauza unei şedinţe la şcoală în calitate de părinte, prima la care am fost convocată aici în Spania. O şedinţă de la care am ieşit ruşinată, pentru că n-am înţeles nimic. Şi doar era vorba de fetele mele, de educaţia lor! Nu a fost o şedinţă ca aici în România, la care se întâlnesc părinţii cu diriginta, se citesc notele şi se discută fondul clasei. Era vorba de o şedinţă pe şcoală cu toţi părinţii, cu directoarea şi cu toţi profesorii din şcoală, în care se discută inclusiv programa şcolară şi eventuale schimbări la propunerile părinţilor. Se discută, se propune, se combate şi se dezbate. Eu, care mai ştiam câte ceva despre astea din ţară, aş fi vrut să înţeleg tot şi să particip, dar catalana nu mi-a permis. Am ieşit jurând că asta n-o să se repete.

Şi m-am înscris la catalană, la cursurile gratuite organizate de Generalität de Catalunya, pentru toţi cei

care vor să înveţe limba asta rară. Mergeam la cursuri la Casa de Cultură, în fiecare luni şi miercuri, de la şapte seara. Aici mi-am făcut primii prieteni din afara cercurilor de români în care mă învârteam. Am avut colegi din Argentina, Uruguay, Chile, Venezuela, Columbia, Mexic, SUA, Germania, Republica Dominicana, Ecuador, Maroc, diferite ţări din Africa, Rusia, Polonia, Ucraina, Bulgaria şi altele câteva pe care nu le mai amintesc. Am vrut să scriu fiecare ţară pentru a vă putea transmite varietatea culturilor care mi-au invadat lumea, diversitatea obiceiurilor pe care le-am cunoscut. Cu mulţi dintre ei am devenit prietenă, am făcut primele ieşiri la terasele din Girona, am făcut chefuri cu mâncăruri tradiţionale şi ne-am ajutat cât am putut în problemele pe care le aveam ca emigranţi. Cu ei am gustat primele empanadas, am savurat grătarul de vită à la parrilla gătit de uruguayeni, celebrul lor dulce de leche, prăjiturele de cocos din Venezuela, cuşcuşul marocanilor făcut în zeci de feluri, cartoful dulce copt, am probat celebrul mate al sud-americanilor, am ascultat tangouri pe plăci zgâriate de patefon şi am dansat cu ei pe ritmuri latine fierbinţi. Am învăţat să deosebesc originea vorbitorilor de spaniolă după accentul tipic, după vocabularul folosit şi modul de-a formula propoziţiile. Am învăţat că argentinienii nu se suportă cu uruguayenii, că nici unii, nici alţii nu îi suportă pe columbieni, că ăştia la rândul lor nu-i suportă pe cei de mai sus… Că chilienii au ceva cu cei din Venezuela şi Perú şi aşa mai departe. Că, în general, pe argentinieni nu prea îi suportă nimeni din America de Sud şi îi consideră nişte încrezuţi. Că celor din Buenos Aires le spun „los porteftos”, nu ştiu de ce, dar ştiu că lor nu le place şi că Buenos Aires este un oraş fascinant, după părerea prietenilor mei uruguayeni, unul dintre cele mai frumoase oraşe din lume… De fapt, sunt toţi foarte apropiaţi ca obiceiuri, vorbesc toţi spaniola cu un accent dulce şi cântat, ascultă stiluri de muzică asemănătoare şi

au cam aceleaşi gusturi culinare, cu variaţii adesea neînsemnate. Îşi dispută mereu drepturile de autor în ceea ce priveşte originea diferitelor reţete culinare sau unele branduri de ţară, înfocaţi ca nişte veritabili latini şi sunt absolut toţi exagerat de patrioţi. Cel puţin în declaraţiil

Desigur, pentru cei mai umblaţi prin lume, povestea asta nu înseamnă nimic. Pentru mine însă odată cu ei s-a deschis uşa Universului şi, pe neaşteptate, în lumea mea mică şi prăpădită, a intrat întreaga planetă, cu toate culorile şi mirosurile ei. Mate, prieteni şi drept de muncă

O să încerc să vă explic ce este „mate”, nu aşa cum puteţi găsi în Wikipedia, ci aşa cum l-am perceput eu. Pentru că, departe de-a fi o simplă infuzie, mate este… un eveniment social. Cu toate eforturile făcute, nici eu n-am înţeles pe deplin tot secretul infuziei fermecate, probabil trebuie să fii sud-american pentru asta, cu toate că una dintre cele mai bune prietene ale mele este Susana, o uruguayancă pe care am cunoscut-o la cursurile respective.

Toţi vorbesc despre mate ca despre o băutură panaceu, bună pentru cei mici şi cei mari, bună la orice, legală şi accesibilă tuturor şi, totuşi, cu un substrat pe care eu doar pot să-l bănuiesc… Ce mi s-a explicat: că este o infuzie din „yerba mate”, un copac care creşte prin America de Sud. Frunzele lui, după o prelucrare elaborată, se folosesc pentru o infuzie care se bea dintr-un vas special, diferit ca formă şi mărime, în funcţie de zona de pe continentul sudic. Vasul poate fi fabricat din multe chestii, de exemplu din coaja unui fruct, cel mai des dintr-un dovleac ornamental, care este golit şi uscat. Sau sticlă, metal, lemn, porţelan, coarne sau piele de vacă, dar cel din dovleac este cel mai popular, pentru aportul de savoare pe care îl aduce infuziei. Din recipientul respectiv se bea cu un pai, la care ei îi spun „bombilla” sau „pajilla”. E făcut din metal, de multe ori este un obiect de valoare,

câteodată are decoraţii din metale preţioase, gravuri, însemne personalizate, uneori este o bijuterie de familie care se transmite în generaţii… şi are vârful rotunjit cu o sită fină care serveşte la separarea ierburilor. Infuzia conţine mateină, ceva cu acelaşi efect ca şi cafeina. De multe ori se combină cu ierburi digestive, calmante sau aromatice. Dacă se consumă în grup, fiecare trece vasul şi soarbe un trago din bombilla respectivă. În Argentina, vasul este micuţ, individual, în timp ce în Uruguay şi Brazilia este mare, pentru consum în grup şi se numeşte „chimarrao”, denumire împrumutată din portugheză. După cum vorbesc despre momentul în care „toman mate”, mie mi se părea că e ceva pe jumate legal, cu subînţelesuri cel puţin, de unde trag eu concluzia că mai amestecă ei, cel puţin din când în când, şi altfel de iarbă… Concluzie personală şi neconfirmată, în pofida insistentelor mele întrebări.

Multe am învăţat de la aceşti amici de pe tărâmuri mai mult sau mai puţin îndepărtate. De fapt, ei au fost primii mei prieteni de aici. Cu ei am început să simt că pot aparţine şi acestei lumi, acestei comunităţi colorate, vesele şi atât de diversificate. Şi tot cu ei am înţeles ce bogată poate fi o astfel de societate care se formează prin amestecul şi multitudinea de rase şi culturi, fiecare cu aportul personal. Am început să ascult muzica lor, să citesc cărţi care le-au marcat viaţa, să încerc obiceiuri aduse de peste mări şi ţări. La rândul meu, am vrut să le arăt cum suntem noi, ce obiceiuri avem, am încercat să le aduc puţin din Crăciunul nostru, tradiţia ouălor vopsite de Paşti, prăjiturile şi sarmalele noastre, muzica, folclorul… Am făcut ce-am crezut mai bine ca să ne cunoască aşa cum suntem, cu bune şi rele… Nu ştiu dacă am reuşit, dar cu siguranţă sunt încă mulţi pe-acolo care pomenesc clipele petrecute în casa mea.

M-am îndrăgostit de societatea multicultural din care

făceam parte, iar cursurile de catalană m-au ajutat s-o fac. M-au ajutat să mă integrez, aşa cum aşteptau şi spaniolii de la noi. Curios, mă integram tot printre emigranţi, de fapt. Puţinii spanioli care erau printre noi la cursurile de catalană abandonau pe rând sau se păstrau la margine. O singură spanioloaică mi-a devenit prietenă adevărată şi chiar m-a ajutat în drumul meu. Era o doctoriţă din Zaragoza, care îşi găsise un post aici şi care era obligată să înveţe catalana pentru serviciu. Chus, îi ziceam noi, dar o chema Maria Jesus. Mai târziu, ea m-a ajutat să-mi obţin permisul de muncă, lucru foarte mare, pentru că pe vremea aia nu era deloc uşor să obţii aşa ceva.

Când în sfârşit a venit şi momentul să-mi fac actele, după trei ani de Spania şi munci necalificate pe unde se nimerise, aveam dreptul doar la permis de şedere, fără drept de muncă. Pentru a obţine drept de muncă aveam nevoie de o ofertă din partea unui angajator, dar nimeni nu era dispus să-mi dea aşa ceva. Toate familiile la care lucram mă refuzaseră politicos. Nimeni nu se lega la cap cu asta. îi povesteam prietenei mele ce obstacole mi se pun, fără să mă gândesc că m-ar putea ajuta ea. N-a avut nicio ezitare şi fără întrebări suplimentare mi-a zis că îmi dă ea oferta aia, ce aşa mare lucru?! Şi, într-adevăr, mi-a dat toate actele necesare, a semnat unde a avut de semnat şi am aşa am obţinut şi eu toate drepturile legale. Ca românu nu-i nici unu …

În toţi acei ani, până la obţinerea permisului de muncă, am lucrat făcând curăţenie în case şi să nu credeţi că am vreo reţinere să recunosc. Permanent aveam în cap un plan şi mă obsedau toate chestiile care m-ar fi putut ajuta să fac un pas înainte. Mă duceam cu religiozitate la catalană, învăţam cu sârg şi treceam examenele, m-am înscris la toate activităţile relaţionate cu catalana şi am obţinut o grămadă de diplome pentru limba cea rară.

M-am înscris şi la Institutul Cervantes, la examenul

de limba spaniolă cu matriculă liberă. Adică nu m-am dus la cursuri, am învăţat acasă şi m-am dus doar la examen. Când m-am prezentat la examen şi căutam sala unde se face examenul, secretarele de la recepţie m-au întrebat dacă fac parte din comisia de examen. N-am înţeles de ce. De fapt, examenul era la Universitatea Girona şi se prezentau doar studenţii străini care făceau studiile aici. Secretarele m-au văzut aşa trecută şi au crezut că sunt profesoară. Am luat examenul, iar diploma de la Cervantes mi-e cea mai dragă dintre toate pe care le am.

Pe vremea aia eram singura româncă pe la cursurile de catalană. Mai târziu au început şi alţii să le frecventeze, iar acum sunt destui români care o vorbesc. Copiii celor ajunşi acolo acum 10 – 15 ani sunt deja adulţi… Atunci însă participarea mea la cursurile de catalană era văzută de românii pe care-i cunoşteam ca pe o stranie extravaganţă, majoritatea făceau mişto de mine… Cică la ce naiba îmi serveşte să vorbesc catalana ca să fac curat prin case? Drept să spun, prea puţin îmi păsa mie ce ziceau ei. Eu mă simţeam bine făcând asta şi ştiam că într-o zi o să mă ajute. Adevărul e că în cercul în care mă învârteam eu, am cunoscut tot felul de români, unii dintre ei au dus renumele nostru pe cele mai înalte culmi în Europa… Cred că ştiţi la ce mă refer. Şi nu sunt dintre compatrioţii noştri coloraţi la piele şi care poartă acel nume frumos pe care nu ştiu cine dracu' l-a propus şi aprobat! Vorbesc despre românii albi la piele, dar negri la minte, cei învăţaţi că din orice loc de muncă trebuie să şterpeleşti câte ceva, măcar un pic, aşa… ca să aibă rost să te duci la muncă. Sau cei care, odată ajunşi aici, îşi făceau un titlu de glorie înjurând şi blestemând naţia care i-a adoptat, sau pe celelalte naţii, cu care trebuiau să convieţuiască. Cel mai prost mă simţeam când ieşeam în grup cu românii şi începeau să-i înjure pe spanioli în gura mare. Mi s-a întâmplat să fiu chiar la masă cu ei şi, bazându-se pe faptul că oricum

spaniolii nu pricep româneşte, îi spurcau în toate felurile… Sau să fie invitaţi la masă de spanioli, să strâmbe din nas, să se uite cu greaţă în farfuriile aduse cu drag de gazdă şi să exclame: „Ce scârbos, eu nu mănânc aşa porcărul”. Şi ca să fie bine înţeleşi şi de cel care transpirase prin bucătărie spre scârba lor, se strâmbau şi strângeau gura pungă, în semn de total dispreţ. Mie una mi-a fost de multe ori ruşine că sunt româncă, nu din cauză că sunt eu, ci din cauză că erau români şi alţii din jurul meu.

Vă reamintiţi de romînca din cauza căreia am fost foarte aproape de-o noapte pe bancă în parc? Ne-am reîntâlnit după doi ani, când aveam şi eu familia mea şi o casă a noastră. Eu în plină activitate, cu drumurile mele, şcoala fetelor, cursurile de catalană, prietenii din lumea largă… Ea coafată, elegantă, de prin cabinet de cosmetică într-unul de estetică, încă fără serviciu… M-a luat peste picior cu catalana mea, m-a întrebat printre altele la ce naiba o să-mi servească? Din spusele ei şi din ce mi-a mai ajuns la urechi de la alţii, unii români de pe-acolo făceau mişto de mine, atât înţelegeau ei din dorinţa mea de integrare. De fapt, pentru mulţi dintre ei, integrarea era un concept pe care nici nu-l înţelegeau şi nici nu-i vedeau rostul, îi deranja să fie consideraţi emigranţi, dar continuau să iasă doar între ei, să trăiască în cercuri rupte de lume, să-şi ţină minţile închise, pentru că li se părea că nimic nu poate fi mai frumos decât obiceiurile lor de acasă şi nicio mâncare nu poate fi mai gustoasă decât cea făcută de ei, după reţetele noastre. Că n-au nimic de învăţat de la cei în ţara cărora veniseră, şi nici nu vor, de altfel, pentru că noi, românii, în general suntem cei mai frumoşi, cei mai deştepţi şi cei mai beton din lume.

Pur şi simplu… legală

Aveam doar permisul de muncă temporar şi mi-am găsit rapid de lucru. Era un patron de camioane care avea toţi şoferii români şi nu avea secretară. A fost primul meu

serviciu legal în Spania. Lucram jumate de normă la el şi păstrasem câteva din casele la care făceam curăţenie. Biroul era într-un sat de lângă Girona, unde ajungeam cu autobuzul. Îmi făceam programul aşa cum voiam eu şi mă descurcam cu amândouă joburile.

Aveam acte, aveam slujbe şi venise vremea să ne gândim la un apartament al nostru. Aşa am crezut atunci că e mai bine, toată lumea era prinsă de febra investiţiilor imobiliare. Era perioada în care se dădeau uşor credite ipotecare, nu aveai nevoie de girant, banca îţi dădea bani de casă, de notari şi de mobilă, dacă aveai nevoie. Ratele la creditele obţinute erau cam duble faţă de chirii, dar tuturor li se părea o afacere bună să cumpere ceva. Cine avea să-şi imagineze ce va urma odată cu creşterea euribor-ului ăla blestemat, când ratele s-au triplat peste noapte?! Am cumpărat apartamentul ca pe-o investiţie şi pentru că aveam nevoie de ceva mai concret pe care să-l considerăm casă, cu gândul că la plecare, dacă va fi să plecăm vreodată, îl vom vinde şi vom recupera banii investiţi în el. Deşi nu era nici vorbă de plecare pe undeva pe vremea aia… Şi pentru că, oricum am fi, tot români rămânem în gândire şi-n simţire, şi să trăiesc în chirie toată viaţa mi se părea un permanent provizorat.

Nu regret nimic din decizia luată atunci, cum de altfel sunt puţine chestii pe care le regret în toată povestea asta. Am avut o casă frumoasă, în care ne-am recâştigat un cămin, iar eu n-aş fi putut face asta într-un loc urât, neprimitor. Un apartament minunat, luminos şi spaţios, cu scară interioară, cu trei dormitoare şi două băi în care totul era nou şi frumos. Cu gresie albă şi pereţii într-un portocaliu vesel, aşa, ca soarele din Spania. M-am îndrăgostit de el de la prima vizită şi am ştiut că este casa în care vreau să trăiesc acolo. Fetele aveau fiecare camera ei, aveam o sufragerie enormă cu terasă, o bucătărie mare şi complet utilată. Ne-am cumpărat totul nou, seturi de

oale şi vase, prosoape, tacâmuri, farfurii şi pahare şi tot ce ai nevoie într-o casă.

În august 2004, când fetele erau în vacanţă în ţară, ne-am mutat în casă nouă. Am stat două săptămâni într-un apartament gol, aveam doar mobilă de bucătărie cu aragazul şi o saltea pe care dormeam cu Demi. După două săptămâni de aşteptare, electrocasnicele şi canapelele noi au sosit în aceeaşi zi şi casa mea începea deja să semene cu locul pe care îl visam de mult. Restul mobilelor le-am cumpărat de la IKEA, mobilă simplă, funcţională şi ieftină, fără prea multe brizbrizuri. Am închiriat o dubiţă şi, cu o listă bine făcută după un catalog de la aceeaşi firmă, ne-am dus la Barcelona şi am cumpărat aproape totul deodată. În două săptămâni, casa noastră era dichisită, utilată şi era gata să primească fetele. Sunt foarte recunoscătoare acestui apartament care, departe de-a fi casa pe care o lăsasem în urmă, a fost un cămin în care familia mea s-a regăsit şi a înfruntat cu alt suflet şi elan încercările lumii în care îşi făcea un loc.

Cheltuielile nu s-au dublat, ci s-au triplat odată cu achiziţionarea apartamentului. În afară de rata la bancă care era atunci dublă faţă de chiria pe care o plătisem, mai plăteam comunitatea de proprietari, asigurări de viaţă şi de casă obligatorii. Nu pot să mă plâng, le puteam plăti pe toate şi trăiam bine. Fetele au fost întotdeauna bine îmbrăcate, nu le-a lipsit nimic la şcoală, au mers la ore particulare, micuţa a mers la sport şi pe cea mare am dat-o la pictură. Mergeam mult la cinematograf, la terase, la plajă. Am văzut tot ce se poate prin Catalunya, le-am dus la parcuri acvatice, la zoo, la muzee. Aveam acelaşi nivel de viaţă ca oricare familie de spanioli salariaţi, ba chiar mai bună decât a multora, şi asta datorită muncii pe care o făcea Demi şi care era foarte bine plătită. Să nu vă închipuiţi că ne lăfăiam în bani, plăteam la timp datoriile şi facturile, aveam de toate prin frigider, ne îmbrăcam bine,

dar nu mărci şi alte fiţe, pentru că nu suntem genul, ce mai, ne permiteam ieşiri şi mofturi de oameni normali. Adică ceea ce visasem atunci când am fugit din ţară, fără să privim înapoi. N-am avut niciodată vise de îmbogăţire şi, ca să fiu cinstită, nici n-am făcut-o. Am trăit însă după voia noastră, fără să ne lăfăim în luxul pe care îl înţeleg unii, dar fără să intru în panică atunci când îmi vine factura lunară de gaz. Aici am învăţat să nu-mi fie frică de ziua de mâine, atâta timp cât pot munci, o să mă descurc. Mi-au trebuit ani de zile să nu mă mai culc făcând adunări şi scăderi în cap…

Am trăit destul de diferit faţă de mulţi dintre compatrioţii noştri de-aici, pentru că n-am făcut obsesii pentru maşini de lux, bijuterii, telefoane sau alte chestii din categoriile respective. Am încercat să nu ne refuzăm anumite bucurii mărunte şi ca atare am trăit pentru noi şi nu pentru bani, ca să zic aşa. N-aş fi conceput să fac ca mulţi români emigraţi, care stăteau aici de câţiva ani ca şi noi, dar n-au fost nici măcar o dată la cinematograf cu copiii lor. Ca să nu mai vorbesc de concedii, muzee, grădini zoo, parcuri acvatice sau altele ca astea. Noi am încercat, fără să exagerăm, să ne bucurăm de viaţă şi de momentele nu foarte dese în care eram împreună. Nu cred că am cheltuit fără măsură, n-am făcut decât să încercăm să nu pierdem în continuare timpul pe care nu-l mai recuperezi, cu toţi banii din lume.

Nu zic că noi am făcut mai bine decât cei care au ales ca scop al vieţii lor să adune bani prin străinătăţi. Şi nu îi condamn absolut deloc, ceea ce sper să facă şi alţii, în legătură cu alegerile noastre. Să fie fericiţi cu alegerea lor, şi să mă lase în pace cu a mea! Pe de altă parte, ne-am văzut de ale noastre, am muncit mult şi ne-am bucurat atât cât am putut de rezultate. Dar nici n-am furat motorină din rezervorul tirului, n-am vândut marfă furată din camioane, n-am folosit în viaţa mea cârduri false cumpărate de la

compatrioţii care se ocupau cu asta şi nu mi-am cumpărat absolut nimic din marfa furată de aceiaşi: telefoane, camere video, aparate foto, cosmetice, ceasuri etc. N-am făcut avere, am trăit aşa cum am dorit s-o facem atunci când am plecat, adică decent, nimic mai mult. Desigur, sunt mulţi care ar folosi alte cuvinte pentru comportamentul nostru, unul ar putea fi cu siguranţă „fraieri”.

Am cunoscut şi o categorie de români care nu lipseau duminica de la biserică! Erau foarte credincioşi şi păreau la o adică foarte cinstiţi, îşi cărau copiii după ei cu voia lor sau fără, îi obligau la posturi lungi şi absurde şi, într-un fel, nu-i lăsau să se adapteze noii lumi în care i-au adus. Copiii lor trebuiau să trăiască aici, dar după aceleaşi reguli şi obiceiuri după care o făcuseră ei în satul de unde au plecat. Cu toată credinţa lor, casa le era un depozit de produse şterpelite din diferite surse, cel mai frecvent de la locul de muncă. Şi culmea, eu cred că oamenii ăştia dorm cu conştiinţa împăcată, pentru că să furi de unde munceşti nu e un păcat, nu-i aşa? Aşa sunt învăţaţi românii! Şi asta probabil că se va schimba foarte greu în concepţia unei generaţii care a asimilat o ilegalitate că pe un drept civil. Pentru ei, să furi de la patron nu e chiar un păcat, înseamnă mai degrabă să te descurci sau „să te scoţi”, în limbaj actual. Sunt mulţi care gândesc aşa pe-acolo, dar la fel de mulţi sunt fraierii ca noi. Uniforme şi false valori

Până să ajung la biroul cu camioanele, am făcut curăţenie în case, aşa cum ştiţi deja. Chiar dacă era fără acte, eu aveam un program stabil şi o făceam cu deplină responsabilitate, pentru mine era un loc de muncă la fel de serios ca oricare altul. N-am lipsit aproape niciodată în cei trei ani cât am lucrat la aceste familii, deşi, pentru că n-am avut asigurare, acei ani nu mi se vor recunoaşte la pensie. Nu aveam concedii plătite, nici drept la concediu de boală, nici prime… Familiile la care mergeam erau oameni buni,

mă respectau, iar în casele lor nu ţi se întorcea stomacul pe dos, n-am motive să-mi amintesc perioada asta cu dezgust. Nu puteam face mai mult fără acte şi continui să cred că nu e ruşine să munceşti. Ştiam ce o să mă aştepte atunci când am revenit în Spania.

Nu trebuie să vă repet că nu-mi era ruşine cu mine. Pentru fetele mele schimbarea era totuşi şocantă şi cum s-ar fi putut altfel? Le era greu să înţeleagă că mama lor, care acasă fusese profesoară, era acum femeie de serviciu. Ce puteau ele să înţeleagă din schimbarea asta, pentru că habar n-aveau că salariul ăla de profesoară nu făcea nici cât o săptămână de muncă a unei femei de serviciu!

Cea mare mi-a cerut să nu merg la şcoala lor îmbrăcată cum vin de la lucru, deşi nu-mi scria în frunte meseria şi nici nu mă costumam special în femeie de serviciu. Atunci m-a durut, dar acum, când mă gândesc, mă umflă râsul. Bernardo (vi-l amintiţi, nu?) mi-a sugerat, într-un acces de furie ca reacţie la replica Dariei, să mă îmbrac cu un halat, să-mi pun basma pe cap, să iau o găleată în mână şi o mătură pe spate şi să merg aşa la şcoală. Bineînţeles că n-am făcut-o, era o adolescentă rebelă şi neîmpăcată cu deciziile părinţilor şi care încerca cu disperare să se adapteze unei realităţi copleşitoare pentru ea. N-am ştiut să stăpânesc crizele ei de adolescentă furioasă pe viaţă, pe noi, pe şcoală, pe societate în general. Nu era vorba despre adaptare, pentru că ea refuza să se adapteze, de fapt. Se izola de lume, nu-şi dorea niciun prieten, fie români, fie spanioli, şi a început să înveţe din ce în ce mai rău. După ce-a crescut, nu mai venea cu noi, oriunde am fi chemat-o. La filme, la mare sau la munte, la parcuri de distracţii, la Barcelona… Nimic din ceea ce-i puteam oferi aici n-o interesa. Am trecut împreună prin etape emo, punic, gotic, perioade în care se îmbrăca cu hainele mele sau ale lui taică-su, în care se îmbrăca cu aceleaşi haine câte-o lună… Momente în care

se isteriza şi îmi striga că se aruncă pe geam şi chiar arunca pe geam hainele pe care îi cream eu să le îmbrace la şcoală... Adică, ce-i cream eu? Să meargă la şcoală, să înveţe, să-şi bage minţile-n cap, că altă expresie mai bună ca asta acum nu găsesc! Am dus-o aşa ani buni, cu scandaluri mai mari sau mai mici. Am fost cu ea la un psihiatru pe care ni l-a recomandat de la şcoală. Eram mereu pe la uşile şcolii, să mă sfătuiesc cu profesorii, dar toţi aveau aceeaşi părere despre ea: refuza orice vine din partea lor şi a noastră. Psihiatra la care m-am dus cu ea gratis, prin serviciile sociale, mi-a spus după câteva şedinţe că fiica mea n-are nimic, că e normală reacţia ei. Că asta se întâmplă cu mulţi dintre adolescenţii de aici, unde mai pui că la ea fusese şi schimbarea radicală prin care trecuse. Întotdeauna a fost un copil inteligent şi sensibil, pentru care schimbarea a fost o traumă greu de depăşit. În toţi acei ani m-am simţit vinovată pentru nefericirile şi ratările fiicei mele. M-am considerat mereu principala vinovată, am trăit cu convingerea că am greşit şi am distrus viitorul copilului meu. Mă consideram vinovată fără drept de apel că n-am fost în stare să-mi cresc copilul acasă, să-mi protejez copilul de traume cu astfel de consecinţe. Nici acum n-am scăpat de gândurile astea, n-aş putea spune că familia mea a avut o traiectorie aşa cum ar fi trebuit s-o aibă, cel puţin din punctul de vedere al psihologilor. Dar oare câte familii au traiectoria aceea care se presupune că nu produce traume, în vremurile pe care le trăim noi?

Continui să mă simt vinovată pentru toate astea. La ce mai e bună o mamă, dacă la asta nu s-a priceput? Şi, oricum ar fi, vinovăţia o poartă în suflet într-un fel sau altul fiecare mamă, chiar şi atunci când stă şi bea o cafea liniştită pe o terasă la soare, timp în care ar putea face ceva pentru familie! Pe de altă parte, încep să cred că lecţia de viaţă pe care au primit-o a fost valoroasă, că

fetele mele sunt acum mai puternice, cel puţin au văzut partea cenuşie a vieţii şi, chiar dacă au văzut-o prea devreme, tot le va servi odată. Au cunoscut o lume şi o societate deschisă, cu bunele şi relele ei, pot face comparaţii şi poate vor şti mai bine să aleagă între rău şi bine. Au înţeles că lumea asta e a noastră a tuturor, trebuie să începem toţi în ea l că puterea care zace în noi şi de care nici nu suntem conştienţi de multe ori este acolo, înăuntrul nostru, şi este cel mai bine pusă în valoare de încercări şi cotituri. Te ridici, te scuturi de praf şi mergi mai departe. Nu m-ar mira ca peste ani să se reîntoarcă în Spania sau să plece oriunde altundeva în lumea asta largă. Sunt libere să o facă şi să-şi aleagă drumul în viaţă, oriunde cred ele mai bine. Dacă or s-o facă, ştiu la ce să se aştepte, ştiu că drumul e greu, plin de renunţări şi nostalgii incurabile.

Eu una, după toate aceste experienţe, aş putea să emigrez chiar mâine oriunde în lume. Credinţă, obiceiuri şi norme de bun-simţ Motive ca de exemplu diferenţele dintre felul nostru de-a fi şi al unora dintre compatrioţi m-au făcut să mă îndepărtez şi de biserica noastră, care între timp se deschisese chiar în cartierul în care locuiam. Era, de fapt, o capelă pe care o împărţeam la început cu un alt cult, nu mai ştiu exact care. Asta până când românii s-au apucat să modifice capela după plăcerea lor, să schimbe locul scaunelor, să repoziţioneze totul, să redecoreze, să scoată scaune şi să pună covoare, să atârne tablouri şi icoane şi să picteze după bunul plac, astfel încât locul nu mai semăna deloc cu ceea ce fusese înainte, bineînţeles fără să ceară acordul celor cu care împărţeau spaţiul. Nu ştiu dacă ceilalţi au plecat pentru că au primit alt spaţiu sau pentru că invazia simbolurilor ortodoxe a fost mai presus de dorinţa lor de a-şi păstra identitatea, asta înainte de-a năvăli românii peste ei. Nu am suportat niciodată ipocrizia şi nici fanatismul de niciun fel, ori aici erau

categoric în exces. Am încercat să-mi păstrez obiceiurile, cele pe care am vrut să le păstrez, în limitele pe care eu le-am considerat necesare. N-am fost mare practicantă niciodată, n-o să mă laud cu contrariul, dar nici împotrivă nu m-am pus. Faptul că exista de-acum un loc al nostru de întâlnire, aparte fiind conotaţiile religioase pe care le implica, a contat mult pentru mine. Speram să adune comunitatea, să ne sudeze puţin şi, de ce nu, să ne amintească ceea ce suntem, de unde am plecat, nu de alta, dar ca să putem rămâne oameni integri şi respectaţi. Cred însă că, pentru mine, din start, debutul micii noastre biserici a fost un eşec. Am considerat că exemplul dat prin sfidarea oricărei norme de bun-simţ a convieţuirii a fost înjositor pentru noi toţi, iar mesajul pe care credeam eu că trebuie să-l comunice preotul comunităţii de români a fost terfelit şi batjocorit. Astfel că, după câteva încercări umile să comunic cu responsabilii şi cu credincioşii, am considerat că mi-era la fel de bine înainte fără ei, dacă nu chiar mai bine. Vizitele mele ulterioare pe-acolo s-au redus la slujbele de înviere, care adunau o mulţime de oameni. Veneau greci şi ruşi, pe lângă toţi românii de prin zona Gironei. Nici acolo n-am văzut din partea preotului nostru eforturi să se adapteze diversităţii de obiceiuri şi neamuri care veneau după o rază de lumină. Nu-şi ieşea din ce ştia el, urma tradiţia şi obiceiurile de la el, probabil vreun sat pierdut de lume, iar grija primordială în final era să facă ceva bani în cutia milei, doar toată lumea trebuie să trăiască din ceva. Nu conta diversitatea enoriaşilor care băgau banii, conta doar ceea ce ştia el şi credea că e demn de promovat, asta spre bucuria celor din zona lui, care se târau pe sub masă şi îşi exersau capacităţile de-a umbla în genunchi în jurul, pe sub şi prin altar, scene care păreau desprinse din evul mediu. Nu vreau să extind comentariul, atâta doar că au fost momente în care cei din afară, care vedeau spectacolul şi care nu ştiau prea multe despre

obiceiurile noastre, cred că ne-au considerat un fel de sectă fanatică periculoasă pentru societate. Nu condamn pe nimeni, poate doar pe preot, care consider că avea o datorie de împlinit altfel decât în ţară, nu doar obiceiuri de respectat, aşa cum era în cazul enoriaşilor simpli şi fără alte aşteptări, în general.

La biroul cu camioanele am lucrat din februarie până în octombrie, când şeful s-a hotărât că are nevoie de o secretară catalană şi m-a dat afară. De fapt nu m-a dat afară, efectiv contractul meu de muncă s-a terminat şi nu mi l-a reînnoit. Am fost extrem de afectată de decizie atunci şi eram disperată. Nu credeam că o să mai găsesc alt loc de muncă similar. Acum pot să afirm fără reţinere că s-a datorat şi altor aşteptări neîmplinite ale patronului, care probabil că sperase mai multe atunci când m-a angajat şi mi-a lansat o invitaţie la un congres inventat tocmai în Republica Dominicana, cu all inclusive, şi pe care eu l-am refuzat cu încăpăţânare pentru că deja ştiam că nu totul se cumpără nici cu bunăvoinţă şi nici cu bani şi pentru că era o chestie care n-avea nicio legătură cu munca depusă de mine la birou.

Nu îmi permiteam să stau fără serviciu, acum aveam şi ipotecă, pe deasupra. Am început să caut orice, fără să-mi pese ce va fi. Şi am găsit. Nu a durat nicio lună şi deja lucram la o măcelărie din cartierul meu, ca ajutor. Făceam şi curăţenie, dar ajutam şi la prepararea mâncării, pentru că aveau şi serviciu de catering. A fost cred cel mai oribil serviciu pe care l-am avut în toată viaţa mea! Eram foarte respectată pentru că ştiam să fac de toate la bucătărie, le preparam clătite pe care le vindeau urgent, i-am învăţat reţete cu care aveau întotdeauna succes. Mă tratau bine, dar mie nu-mi plăcea deloc. Am făcut o alergie pe piele de la soluţiile cu care lucram la dezinfectare şi de la freonul camerelor frigorifice în care stăteam mult timp, m-am umplut de bube şi de coşuri pe faţă. Am mai învăţat şi eu

câte ceva despre bucătăria catalană. Cel mai mult îmi displăcea că lucram sâmbătă de la zece dimineaţa până la zece seara, în condiţiile în care Demi era acasă doar sâmbăta şi duminica. Duminica el trebuia să plece seara, aşa că practic ne vedeam cam o noapte şi o juma de zi pe săptămână. Eram însă hotărâtă să nu plec de acolo decât la altă slujbă, la cea pe care o aşteptam de aproape patru ani.

Între timp, eram înscrisă la toate firmele de recrutare din oraş, cu ţintă clară de a ajunge la un birou sau la ceva care cât de cât să se potrivească cu ambiţiile mele. Mă sunau din când în când şi mă trimiteau la o fabrică de dulciuri, în ture de noapte, sau îmi propuneau slujbe de doi bani, mai rele decât curăţenia din case, atât doar că erau cu acte.

Până într-o zi în care m-am enervat, m-am dus la una din firmele de recrutare şi am cerut un interviu cu agenta mea. Era o catalană tânără şi frumuşică, care m-a primit imediat şi care s-a dovedit foarte amabilă, l-am cerut amabil să deschidă CV-ul meu şi să-l citească cu atenţie. Să vadă nivelul studiilor mele, calificările, limbile străine vorbite şi alte chestii care nu sunt deloc amănunte într-un CV. După care, tot amabil, dar ferm, i-am cerut să nu mai sune pentru slujbe de rahat pe care şi eu le pot găsi fără ajutorul ei. Să mă sune doar atunci când sincer crede că a găsit ceva potrivit pentru mine!

Îi au şi ei pe-ai lor

Şi a venit şi clipa aceea. M-au chemat la un interviu la o firmă de transporturi, pe postul de asistent. Nu eram secretara nimănui, eram asistentă de logistică.

Cinstită să fiu, nu mi-am dat nicio şansă! Era una dintre firmele cele mai mari din branşa transporturilor de pasageri din zonă, o firmă veche, cu tradiţie, de care ştia tot omu'". Înfiinţată prin 1920, tipică şi profund catalană. Interviul a fost în catalană şi cred că faptul că eram aici

doar de trei ani şi vorbeam binişor a fost decisiv. Eu însă eram absolut convinsă că m-au chemat doar pentru a-şi face planul de interviuri şi poate din curiozitatea de a intervieva o româncă cu tupeu. Când m-au chemat la al doilea interviu, am început să sper că am o şansă.

Înainte de-al doilea interviu, am păţit ceva urât şi cred că asta m-a făcut să par total relaxată, pentru că de fapt eu mă gândeam la altceva şi-mi era perfect egal dacă mă angajează sau nu. În dimineaţa aia am fost la muncă la măcelărie şi aveam la mine 200 de euro pentru o factură. Era vorba de o factură de la firma Avon, la care făceam ceva vânzare printre prietene. Mi-am lăsat geanta cu banii în vestiar, într-un dulap în care aveam şi eu un loc al meu, un spaţiu unde aveau acces doar de-ai casei şi puţinii furnizori ai firmei, cu care colaborau de ani buni. În acea zi însă erau acolo doi electricieni, rude de-ale patronilor, care reparau ceva prin curte. Nici prin cap nu mi-a trecut să-mi ascund lucrurile în altă parte. La ora la care aveam planificat să ies, m-am îmbrăcat şi am luat un taxi ca să ajung la interviu. Când am ajuns şi am vrut să plătesc, ia banii de unde nu-s. Erau singurii bani pe care îi aveam la mine. În stare de şoc, l-am rugat pe şofer să mă ducă la un bancomat şi să mă aştepte să scot bani pentru a plăti cursa. Tot în stare de şoc am intrat şi la interviu, pentru că eu lucram la măcelărie pentru 800 de euro pe lună şi mi se furaseră banii pe o săptămână de muncă. Nu ştiu dacă asta m-a ajutat la ceva, dar slujba am luat-o.

Bineînţeles că m-am plâns patronilor despre furt. Era un magazin în care casa de bani era destul de descoperită, să spun aşa. M-am gândit că ar mai putea dispărea şi altă dată bani, nu doar de-ai mei, şi aş fi putut fi chiar suspectată de furt. Am făcut destul de mult tărăboi pe tema asta, nu neapărat pentru banii furaţi, ci pentru perspectiva deloc plăcută de-a fi vreodată pusă într-o astfel de postură, l-am rugat insistent să verifice bine cine ar fi

putut fura banii mei şi, în concluzie, banii oricui din firmă. Este adevărat că m-au privit destul de circumspect începând cu data respectivă, îmi repetau mereu că de la ei nu a dispărut niciodată nimic, că toată lumea care intră la ei în curte este de-a casei, şi că nu s-a mai întâmplat niciodată. N-au reclamat furtul la poliţie. Eu am plecat de la firma lor la sfârşitul lunii, fără niciun alt incident, şi am rămas prietenă bună cu patronii şi cu toată familia lor. Se lăudau cu mine la toţi clienţii pentru serviciul pe care îl obţinusem. „Delia noastră o să lucreze la Teisa la birou de-acuma, nu ne mai face clătite!” Chiar ţineau la mine. În locul meu am dus tot o româncă, care a rămas acolo ani buni, poate şi acum e tot acolo. După vreo jumătate de an m-au sunat şi mi-au povestit că au prins hoţul. Faptele s-au repetat, au început să urmărească atent şi au pus până la urma camere de filmat. Hoţul era nepotul lor, electricianul!

Eu am început noua slujbă în prima jumătate a lui ianuarie 2005. Orare şi oroare

Nici nu ştiu ce să vă povestesc despre perioada asta. Toate sunt contradictorii în capul meu legat de firma unde am lucrat cei mai mulţi ani din Spania. Îmi amintesc că n-am putut dormi câteva nopţi înainte, din cauza emoţiilor. Totul era nou, era practic debutul meu într-o lume la care aspiram să aparţin şi care acum îmi crea insomnii. Pătura clasei muncitoare capitaliste, cu toate drepturile salariale, cu dreptul la zile libere şi concediu plătit, prime şi bonusuri, orare fixe şi suprasolicitante, dar măcar stabile. Îmi era frică de nivelul de catalană, de lipsa de experienţă la calculator, de puţina experienţă în munca de birou. De invidia celorlalţi şi de răutatea pe care mă aşteptam să o găsesc. Şi unde le mai pui că trebuia să merg cu maşina la serviciu, eu, care aveam carnet de mulţi ani şi habar n-aveam să conduc.

Am luat câteva ore de condus de la un bătrân pensionat, care fuma trabuc, iar în urma maşinii de şcoală

rămânea mereu o dâră largă de fum înecăcios. El mi-a spus două chestii foarte faine ca să-mi treacă frica de condus. Prima a sunat aşa: gândeşte-te că eşti gravidă şi că oricât ţi-ar fi de frică, copilul ăla trebuie să se nască, orice-ar fii şi a doua: trebuie să fii conştientă de faptul că şi ceilalţi din trafic te văd pe tine, nu doar tu pe eil Mă vizita din când în când la Teisa, să vadă dacă sunt binel şi el a fost un personaj interesant din viaţa mea.

Orarul de la Teisa era de coşmar, ceva cu care nu m-am obişnuit niciodată şi probabil nu m-aş putea obişnui nici după 20 de ani. De la nouă la unu, pauză de prânz şi înapoi de la patru la opt seara, cu sâmbătă liber. Stăteam la jumătate de oră cu maşina până la lucru, aşa că în afară de cele opt ore la serviciu, două eram în maşină pe drum spre lucru sau de întoarcere spre casă. Nici salariul de început nu era mare lucru de capul lui, practic câştigam mai puţin decât făcând curat în case, unde aveam timp liber şi orar la dispoziţie. Pentru mine însă totul era fantastic, mi se părea c-am dat lovitura şi-am prins trenul cel mare. Aşa sunt unii, nu se gândesc la marea lovitură pentru că se îmbogăţesc, ci pentru că li se dă mai mult de muncă, dacă tot o pot duce! Eu m-am băgat de bunăvoie într-o chestie care, în afară eventual de autostimă, nu-mi aducea mare lucru în plus, cel puţin pentru început. Mă refer la chestii materiale, desigur. Şi totuşi, cu orarul ăla de „mierda”, cu salariul de începător mai mic decât la măcelărie, pentru mine era lovitura cea mare! Concluzia: niciodată nu m-a ajutat prea mult capull

Cred că despre Teisa o să pot vorbi corect şi la obiect doar peste câţiva ani, după ce voi înţelege mai bine ce m-a determinat să mă agăţ cu atâta disperare de slujba aia. Poate ambiţia să demonstrez că pot să fac o muncă de la egal la egal cu ei, dorinţa de-a fi egala lor şi de-a aparţine în sfârşit lumii lor… Nu prea ştiu clar, cert e că m-am încăpăţânat de la început să fac posibilul şi imposibilul, să

înfrunt toate ironiile şi să demonstrez că valorez tot atât cât una de-a lor. Nivelul meu de catalană nu era rău pentru o emigrantă, dar acum, după câţiva ani în plus de practică pe frontul Teisa, stau şi mă mir cum de înţelegeam totuşi ceea ce-mi cereau oamenii ăia. Cele mai mari probleme le aveam cu telefonul, pentru că de foarte multe ori nu înţelegeam numele persoanelor care telefonau sau ale firmelor pe care le reprezentau. Iar când suna cineva pentru directorul general, care era categoric un catalan sucit şi pretenţios, mă treceau toate transpiraţiile. Nu odată mi s-a întâmplat să mă beştelească din cauză că n-am ştiut să-i repet corect numele celor care-l căutau. Deşi asta cu răspunsul la telefon nu era munca mea, de fapt. În firmă era o telefonistă care era plătită pentru asta, noi restul o făceam doar ocazional. Mi-am inventat un sistem ca să-nvăţ numele lor imposibile, mi-am scris pe un tabel numele celor care sunau mai des şi am studiat chiar şi cartea de telefon pentru a mă obişnui cu numele catalane. În momentul în care le vedeam scrise, nu mai aveam nicio problemă. Pentru exemplificare, un nume catalan imposibil: Colledevall. Păcat că nu vă pot spune cum se-aude, ca să înţelegeţi mai bine la ce mă referi Acum îmi vine să râd când mă gândesc la toate astea. Am ajuns ca după o vreme să mă aprecieze şi să aibă atâta încredere, ei în mine şi eu la fel, tot în mine adică, încât îmi permiteam să-i spun directorului că n-am înţeles bine cine-l caută, dar dacă-l interesează poate întreba chiar el.

Deşi, după ceva vreme, se întâmpla foarte rar să nu înţeleg ceva în catalană, fie el nume sau orice altceva.

Directorul meu general merită o atenţie specială în paginile mele. Era un personaj pe care l-am urât şi admirat totodată şi în egală măsură, care îmi inspira groază şi teroare la început, mi-a creat insomnii şi coşmaruri, dar care, după o vreme de rodaj obligatoriu, m-a respectat la fel de mult cum l-am respectat şi eu pe el. Un bărbat înalt

şi suplu, cărunt şi frumos, cu o ţinută de lord englez, un gentleman cum rar mai vezi azi. Toată lumea din firmă îl trata cu „voste” (dumneavoastră), chiar şi cei care aveau 30 de ani vechime în firmă. Nu avea calculator în birou, pentru că nu ştia să-l folosească, era de modă veche, zic eu în termeni eleganţi, deşi unii răutăcioşi ziceau ce e învechit şi depăşit de evenimente, îi plăcea ca angajaţii să creadă că el controlează totul şi, într-un fel foarte special, o făcea. Toată lumea din firmă îi purta un respect amestecat cu frică şi admiraţie, ştia pe nume fiecare angajat din firmă, inclusiv şoferii şi mecanicii. Habar n-avea însă de toate chichiţele administrative ale firmei şi din păcate nu prea avea habar despre ce face fiecare angajat din firmă. Bineînţeles, în afară de şoferi, de care toată lumea ştia exact ce fac. La biroul unde am început eu, lucrau pe atunci nouă oameni, cu mine cu tot, eu fiind singura emigrantă de la birou. Firma avea delegaţii şi în alte oraşe din Catalunya, în Olot, în Barcelona şi în Banyoles. Va să zică, eu eram la centrală. În afară de personalul administrativ, mai erau cam 130 de şoferi de autocar şi autobuz, firma fiind specializată pe transport de persoane. Aveam linii urbane, de oraş, linii interurbane şi transport pe bază de contracte, transport şcolar, de muncitori şi excursii la cerere.

Sr J. era spaima vieţii mele, şi cred că-mi era la fel de groază de el ca de profa de mate din liceu. Nu cred că i-am plăcut foarte mult la început, deşi eu făceam tot efortul să-i fac pe voie cu orice îmi cerea. N-avea habar de munca pe care o făceam, chestie de care mi-am dat seama mult mai târziu, o să vină vremea să povestesc şi aia, da’ mai încolo puţin. Pe el îl interesau tot felul de tâmpenii, cum ar fi să fii foarte atent cu telefonul, cu cei care intrau cu diverse probleme la firmă, să ai tot timpul zâmbetul pe buze şi obligatoriu să fii mereu bine dispus, să fie toate ordonate şi la locul la care îi plăcea lui să fie, să fii dispus mereu să

faci orice tonterie pe care ţi-o cerea şi care nu intra în atribuţiile tale… Am făcut felurite munci în paralel cu treaba mea efectivă: am pregătit cafele, am cumpărat prăjiturele, am avut grijă să fie tot timpul sala de conferinţe curată, am dus şi adus tot felul de acte şi am făcut comisioane particulare pentru el sau familia lui, am făcut ordine de nenumărate ori în dosare şi fişiere care nu erau ale mele, am reparat yale şi uşi care se stricau, am schimbat becuri etc… Am suportat nervi nejustificaţi şi am primit foarte puţine laude la început. Munca mea era foarte complexă şi diversificată şi eu o făceam chiar binişor, sunt sigură, altfel aş fi zburat la finalizarea contractului temporar. Făceam logistică cu şeful de trafic, controlam reviziile tehnice, kilometrajul şi consumul de motorină, tahograful şi fişele şoferilor, dar facturam şi cursele firmei, primeam corespondenţa şi facturile exterioare… O grămadă, dar era ok, le duceam pe toate pentru că aveam un orar personal de funcţionare perfect stabilit şi întotdeauna aveam grijă să las loc şi pentru tonteriile lui Sr J.

A trebuit să demonstrez dublu, triplu şi înzecit faţă de una de-a lor că pot face munca mea bine, şi nu doar munca mea… A trebuit să fac şi celelalte chestii din lista pe care eu am denumit-o „iertaţi-mă că nu m-am născut catalană44, asta ca să mi se ierte accentul şi neştiinţa în pronunţia numelor. Să nu credeţi că mă plâng, am fost, în felul meu ciudat de a gândi, mândră s-o fac. Ştiu pe de altă parte ca peste tot în lume poliţele se plătesc la fel şi, dacă acasă n-am avut experienţa la o firmă particulară, am avut totuşi destulă imaginaţie ca să-mi închipui că aşa este peste tot. Acum cred că înţeleg mai bine de ce nu mai vreau să fac asta niciodată l Eu mi-am plătit poliţele corporatiste legate de ierarhii şi mi le-am plătit prin muncă cinstită, acolo unde mulţi nici măcar n-au încercat s-o facă.

Primele avantaje ale muncii în legalitate în toamnă,

la începutul lui septembrie, am făcut primul concediu plătit după 4 ani. N-am avut curajul să-mi iau mai mult de o săptămână liberă, aşa că am ales o destinaţie apropiată şi accesibilă pentru noi. Oricum, n-am reuşit să mă destind, eram tot cu gândul la munca mea, nu eram încă sigură pe mine, duceam acasă problemele de la serviciu şi de multe ori visam noaptea cum să le dreg ca să fie bine. Chiar înainte de a pleca în concediu am fost cumva promovată, să zic aşa. Adică promovare din aia tipic corporatistă, îţi dăm mai mult de lucru pentru că vedem că poţi şi te descurci. Cu mărirea de salariu mai aşteptăm, să vedem dacă meriţi cu adevărat.

Am ales să vizităm o ţărişoară mică şi total necunoscută până la descinderea noastră în Spania, pot spune chiar exotică pentru noi. E vorba despre Andorra, o ţărişoară pierdută prin Pirinei, un principat care pare refugiul personajelor de poveste la care visam în copilărie. Am stat la un hotel de 4 stele, am beneficiat de all inclusive prima dată în viaţă şi-am fost la cel mai mare şi grozav spa din Europa, după cum se laudă ei; se numeşte Caldea. Am savurat din plin această vacanţăl o ţărişoară de poveste, cu două oraşe mai măricele şi o mulţime de vile împrăştiate pe pante abrupte şi golaşe. Un loc ciudat, în care clădirile înalte şi moderne, maşinile de lux şi extravaganţa magazinelor n-au reuşit să mă convingă că ei nu trăiesc într-un alt secol sau într-o altă dimensiune decât restul planetei. Cu străzi înguste şi pavate pe care se plimbă mai mulţi poliţişti decât civili, îmbrăcaţi cu uniforme roşii şi fanteziste, asemănătoare cu a unor paji de curte regală. Plimbările pe străzile din Andorra mi s-au părut plimbări în lumea lui Făt-Frumos şi mă aşteptam să apară după fiecare colţ caleaşca din dovleac a Cenuşăresei. A fost scurt, a fost fantastic într-un fel acest prim concediu de lux pentru familia mea, pentru că a fost ca un basm frumos în care a ajuns în sfârşit şi

Cenuşăreasa.

Lucrurile intraseră pe un făgaş oarecum normal. Aveam un serviciu destul de bun, fetele mergeau la şcoală, cumpărasem un apartament frumos în care aveam de toate şi ne simţeam bine. Nu aveam mulţi prieteni catalani sau spanioli, dar ieşeam la cursurile de catalană şi aveam prieteni acolo. Viaţa mea socială nu era foarte interesantă, eram practic toată ziua la serviciu, restul orelor le petreceam gătind şi îngrijind casă, fetele şi restul treburilor pe care le facem toate, oriunde ne-am afla. În weekenduri eram de obicei frântă, recuperam somnul şi, dacă mai aveam putere, ieşeam la un film sau la plajă. Puţinele ieşiri din rutină le făceam cu prietenii de la catalană, dar nu erau foarte dese, pentru că toţi eram morţi de oboseală şi fără prea mulţi bani.

Simţeam nevoia să revăd ţărişoara pe care o lăsasem în urmă, şi am început să plănuiesc concediul următor în România. În momentul în care s-au făcut primele grile de concedii din anul care începuse, m-am programat la o lună de concediu şi am ştiut cu o jumătate de an înainte că în 9 iulie 2006 plec spre casă.

După 4 ani de absenţă, reveneam cu multă emoţie ACASĂ.

Ne-am cumpărat pentru călătorie o cameră video cu care voiam să înregistrez şi să duc cu mine cât mai mult posibil. Speram ca imaginile pe care o să le înregistrez o să-mi potolească dorul de ţărişoara abandonată. Îmi amintesc cu claritate chiar şi momentul în care am pornit, aranjatul maşinii, ora plecării… Ţin minte că ne-am încrucişat pe drum cu unul din autocarele de la firma la care lucram eu şi ne-am salutat cu bucurie. Toată lumea ştia că plec în concediu după câţiva ani de absenţă şi toţi ştiau că aşteptasem asta cu emoţie tot anul.

A mers destul de bine până prin Ungaria, când am părăsit autostrada. Aici ajungi deja pe jumătate mort de

oboseală, epuizat nervos şi habar n-ai că de abia acum începe aventura. Din Budapesta până aproape de ieşire n-am avut tăbliţe indicatoare şi habar n-aveam cât mai este până la graniţă. Între timp s-au mai schimbat lucrurile, dar atunci ni s-a întâmplat să găsim un indicator pe care scria 25 de km până la graniţă şi după încă vreo 15 km un altul care să indice 62 km până în acelaşi loc. Oricum, mie mi s-a părut infernală acea porţiune, pe care am parcurs-o cu camera de filmat deschisă pentru a nu rata intrarea în ţară, plângând şi râzând isteric din cauza emoţiei şi a epuizării.

Bineînţeles că până la graniţă am rămas fără baterie la cameră şi am ratat filmarea de la intrare.

Nu pot să comentez obiectiv cum am găsit România la întoarcere. Mie îmi plăcea tot ce vedeam, chiar dacă ţin minte că în Oradea mi se părea că toţi circulă pe unde apucă, că oraşul părea ca după un război civil, cu clădiri vechi şi abandonate peste tot, că totul părea pustiu şi abandonat. Că şoseaua naţională nu avea marcaje şi mie mi se părea mereu că circulam pe lângă drum, că tirurile care erau într-un număr exagerat circulau fără nicio lege şi şoferii lor îi terorizau pe toţi ceilalţi, că satele păreau la fel ca pe vremuri, rustice, abandonate şi fără viitor. Cu toate astea, eu eram fericită şi mi se părea cel mai frumos loc din lume.

Acum cred că ştiu ce mi se întâmplase. Nu ajunsesem să mă leg şi mă simt aparţinând altui loc. Nu aveam cum să privesc cu ochi critici ţara mea, de vreme ce era unica pe care o simţeam a mea. Nu fac parte nici din grupul celor care afirmă cu uşurinţă „casa mea este acolo unde mi-e bine”! În fond şi la urma urmei, eram doar în vacanţă, o perioadă care se termină într-o lună şi ştiam că mă voi întoarce, nu era un loc în care să rămân, să trăiesc, să muncesc. Este foarte adevărat, avem o ţară foarte frumoasă, dar oare este suficient? Nu vreau să întind

discuţia pe tema asta, toată lumea ştie răspunsul la această întrebare şi toată lumea ştie şi ce ne lipseşte, de fapt!

Refuzam să văd părţile proaste, aşa cum fetele mele refuzaseră să vadă părţile bune din Spania. Iar în momentul în care am ajuns pe porţiunea de drum de unde se vedeau munţii mei, defileul pe care l-am visat cu ochii deschişi toţi aceşti ani, a fost momentul în care am ştiut că asta e singura casă pe care o am şi aşa va rămâne pentru totdeauna, indiferent de drumuri, dotări şi de restul lipsurilor care umpleau lista nesfârşită.

Casa mea, deşi rebegită de vreme şi abandon, era cea mai frumoasă casă din lume. Odată ajunsă aici, am închis uşa şi poarta şi am refuzat să ies. Mi-am petrecut prima săptămână din concediu ieşind doar în curtea casei, filmând fiecare frunză şi floare din grădina mea, plângând în hohote oricând cineva deschidea uşa şi mă întreba cum e pe dincolo. Aş fi vrut să rămân pentru totdeauna aici şi cred că atunci am început să mă gândesc că aş putea-o face, trebuia doar să vreau cu adevărat. Deşi nu aparţineam altui loc, eram altă persoană. Aveam încredere în mine şi eram convinsă că se poate şi acasă, se poate oriunde, depinde doar de mine. Anii petrecuţi afară mi-au demonstrat că sistemul nu te poate învinge şi chiar mă credeam invincibilă şi puternică.

Nu-mi amintesc sfârşitul vacanţei şi drumul de întoarcere. Îmi amintesc doar momentul în care am ajuns în apartamentul meu frumos, care era acum casa mea cea nouă. Am intrat în bucătărie şi am început să caut lucrurile prin dulap. Uitasem unde ţin paharele, unde ţin farfuriile, unde am pus cănile… În casa din România, am găsit totul, după patru ani de absenţă, cu ochii închişi. Aici nu mi-am amintit nimic după mai puţin de-o lună. Umblam prin bucătărie şi deschideam nervoasă fiecare dulap, întrebând cu voce tare unde sunt paharele, unde ţinem cănile, unde

este faţa de masă? A fost ca şi cum aş fi intrat în casa unor străini, din greşeală. Vin când nu mai aştepţi

Am revenit la serviciu şi la rutina de fiecare zi, cu sufletul mai greu de amintiri şi cu mintea plină de România. Nu cred că m-am mai uitat vreodată la toate discurile filmate acasă, dar erau acolo şi asta conta mult.

A urmat un an foarte bun, un an în care am început să mă simt şi acolo acasă. S-a întâmplat atunci când nu credeam că se va mai întâmpla vreodată, conform acelor principii cărora, dacă doreşti ceva cu prea mare încrâncenare, nu va veni, nu-l vei găsi, nu-l vei câştiga… Acel ceva te va găsi pe tine atunci când îl consideri o cauză pierdută. Nu am de unde să ştiu şi nu cred că se poate calcula cât durează acomodarea. Probabil că la fiecare individ e altfel, aşa cum fiecare iubim şi urâm diferit, tot aşa ne desprindem şi ne deprindem diferit. Cam ca plantele, le muţi într-un loc în care unele încep să se veştejească şi altele brusc să înflorească, în acelaşi loc. La mine a durat mult şi, înainte de-a mă bucura pentru ceea ce câştigasem, cu siguranţă că mi s-au veştejit cel puţin câţiva neuroni.

A fost un an în care m-am simţit mai catalancă decât româncă, aveam mai mulţi prieteni catalani şi spanioli decât români, aveam o viaţă socială foarte vie şi diversificată. Am început să frecventez cluburi de dans, restaurante şi să merg la spectacole cu prietenele mele, aşa că aveam tot mai multe amintiri plăcute despre locurile din jurul meu. Amintiri legate de oameni de acolo. Aveam deja terasa mea preferată, magazine favorite, coafeza şi cosmeticiana mea, brutăria de la care cumpăram mereu acelaşi tip de pâine, aprozarul din colţ… Mă descurcam foarte bine la serviciu, eram deja un nume pe-acolo, şoferii mă căutau pentru orice fleac, pentru că ştiau că eu le rezolv multe din probleme; şefii mă apreciau şi mă respectau, salariul îmi crescuse şi aveam banii mei

pentru mofturi şi nu numai l Mă mişcam ca peştele în apă prin orarul meu aglomerat, găteam sănătos, făceam cumpărături, citeam: era foarte cronometrat totul. Făceam cursuri de dans, în loc de catalană, pentru că deja nu mai aveam nevoie de cursuri. Visam în catalană şi vorbeam cu mine în cap în catalană, cel mai des. Fetele erau bine, Alexandra vorbea româneşte cu accent catalan şi scăpa cel puţin câte un cuvânt de-a lor la zece de-ale noastre. Avea o grămadă de prietene, învăţa bine şi era un copil vesel şi frumos. Daria nu neapărat se liniştise, învăţa tot atât de prost, dar avea şi ea cercul ei de prieteni cu care pierdea zilele şi nopţile, după modelul binecunoscut al oricărui adolescent normal şi sănătos. Făcea cursuri de pictură şi am descoperit că am o fată foarte talentată. Citea mult, citea tot ce îi recomandam eu şi tot ce-i pica în mână şi parcă devenea pe zi ce trecea tot mai comunicativă şi mai puţin revoltată. Ne amenința însă foarte des că la 18 ani se întoarce în România1 Aveam bani destui, nu mai aveam nicio grijă legată de facturi sau amănunte cum ar fi mâncarea… ne îmbrăcam bine, aveam dulapurile pline, parcă chiar începeam să prind tot mai mult gustul hainelor bune, mai scumpe, nu neapărat de marcă, asta n-a reuşit să mă pasioneze niciodată! Eram ascultată, îmi impuneam punctul de vedere oriunde era nevoie, nu aveam reţineri legate de faptul că sunt emigrantă, sau legate de accentul meu ciudat. Ştiam să îmi rezolv problemele, eram bătăioasă şi tăioasă dacă era nevoie; pe la primărie, sau legat de alte chestii administrative, ştiam să îmi apăr drepturile şi, în sfârşit, o făceam. Toate astea m-au făcut să mă cred cineva, poate mai mult decât era cazul şi să am impresia că toate mi se datorează doar mie, muncii depuse, efortului făcut, abilităţilor mele, alea pe care le am, puţine câte or fi. Astea şi faptul că vorbele mele, calme sau nervoase, erau ascultate, de la primărie până la brutărie; de faptul că în sfârşit înţelesesem că eu contez,

nu sunt o oarecare părticică fără însemnătate, că eu sunt societatea din care fac parte şi că un sistem sănătos nu te înfrânge atunci când vrea el, ci doar atunci când renunţi tu la luptă.

La începutul anului următor, în ianuarie, România a intrat în UE. Ţin minte că aşa, din nimic şi dintr-odată a început să vorbească toată lumea de noi, adică despre români şi România. Despre câte posibilităţi se deschid ţării noastre, câte uşi şi câte oportunităţi. Toată lumea părea interesată să investească şi să câştige un ban pe noua piaţă deschisă. Erau încă vremuri bune în Spania, nu se vorbea despre criză, imobiliarele şi construcţiile câştigau la greu şi toată lumea căuta o portiţă pentru investiţii pe piaţa din lumea nouă a estului sălbatic.

Demi avea deja ani grei de camion, se săturase şi îmi spunea mereu că ar vrea să încerce ceva nou. De şapte ani pleca în fiecare zi de-acasă lunea şi se întorcea vinerea sau sâmbătă. Oricine s-ar sătura până la urmăl Câştiga foarte bine, ar fi fost foarte greu, dacă nu chiar imposibil să câştige la fel într-o altă slujbă, chiar şi de inginer. Diplomele nu le convalidasem, nici eu, nici el. Am avut o încercare, dar am făcut greşeala să trimit originalele pentru traducere, iar poşta română le-a rătăcit. După ce le-am recuperat, n-am mai avut nici chef, nici timp s-o mai facem. Probabil ar fi putut câştiga undeva pe la jumătate din bani lucrând ca inginer începător, aşa că nu speram să găsim ceva.

Nu am căutat noi slujba asta care ne-a adus înapoi în România; practic ne-a găsit ea pe noi. A început când colega mea de serviciu, devenită între timp cea mai bună prietenă a mea, a venit încântată cu un anunţ din ziar, care spunea că se căuta un inginer pentru o filială de producţie în România. Era vorba despre o fabrică din domeniul auto. Nu se specifica naţionalitatea dorită. Am trimis şi noi CV-ul soţului meu, care se potrivea bine cu cerinţele postului.

Ne-am pus multe speranţe în anunţ, i-am cumpărat un costum şi o cravată, piese care lipseau cu desăvârşire din garderoba lui. Acolo nimeni nu ne chema la nunţi şi pe camion nu-i trebuia costum. A urmat interviul la Barcelona, la o firmă de recrutare pentru personal calificat. La interviu bănuiesc că a făcut impresie bună şi aşteptările noastre erau foarte mari. L-au refuzat însă cei de la fabrică, care doreau un inginer de-al lor, un spaniol sau un catalan. Am primit o scrisoare de refuz după vreo lună şi ne-am scos din cap ideile fanteziste. Nu pot să spun că am suferit o dezamăgire foarte mare, mai degrabă ne-a adus puţin cu picioarele pe pământ.

Cei de la firma de recrutare au fost însă mai dezamăgiţi decât noi şi i-au propus să-i caute de lucru, în Spania sau România, pentru un post în specialitatea lui. De aici a început totul, aşa ne-a găsit slujba pentru care ne-am întors acasă.

N-a fost o perioadă uşoară, negocierile au durat luni de zile, suspansul şi nesiguranţa noastră la fel; probabil că soarta a hotărât asta pentru noi şi, în ciuda tuturor îndoielilor şi fricilor noastre, s-a întâmplat. A fost mai presus decât noi şi eu sper că şi asta a fost pentru ceva anume, despre care vom afla şi vom înţelege atunci când va veni timpul s-o facem. Epilog

Aş vrea să dedic un capitol fiecărei persoane din viaţa mea de după. Ar fi prea multe capitole, chiar dacă unii dintre ei au fost pasageri. Începând cu Monica, Nicu şi Daniel; ţiganii noştri tonţi şi înceţi, polonezii cu sticlele ascunse prin buzunare, nemţii în general, pentru că aici nici măcar nu pot face categorisiri în buni sau răi…

Ionel, care mi-a dat un loc în casa lui alături de restul din apartament, Angela şi familia ei. Angelei chiar ar trebui să-i dedic mai mult, pentru că m-a ajutat să învăţ spaniolă, m-a plimbat şi mi-a arătat oraşul, m-a ajutat să sun pentru anunţuri de muncă, a fost prima prietenă la

început de drum. Au urmat apoi alţii, inclusiv funcţionarul de la bancă, cel care m-a învăţat cum funcţionează maşina de dat bani, barmanul de la Nupi, cel care m-a învăţat să folosesc calculatorul. Patroana de la croitorie, care nu m-a dat afară, deşi am fost o catastrofă a tivitului şi a butonierelor, şeful lui Demi care ne-a ajutat cu actele şi l-a iertat după ce i-a stricat gardul, care ne-a făcut să simţim că avem o familie spaniolă şi ne-a învăţat să iubim bucătăria spaniolă.

Lui Chus, doctoriţa din Zaragoza, care mai mult decât prietenia ei mi-a dat o identitate în sistemul de asigurare spaniol. Printr-o simplă semnătură, mi-a schimbat viaţa. Ce mici şi ce neînsemnate par anumite gesturi pe care le facem din omenie şi care pot schimba viaţa cuiva!

Susanei, uruguayanca cea exigentă, care m-a certat şi mi-a cerut întotdeauna mai mult, din prea multă iubire şi din dorinţa de-a mă şti fericită şi împlinită. Nu ştiu dacă am vorbit suficient despre ei toţi, probabil că nu.

A urmat apoi Silvia, prietena mea bună, care mi-a înţeles sufletul mai bine decât mine şi care m-a ajutat să-l accept şi eu aşa cum e.

Este injust să întâlneşti şi să iubeşti astfel de oameni şi apoi să te trezeşti fără ei. La început am fost debusolată şi pierdută, dar mai apoi am început să mă gândesc la norocul pe care l-am avut. Aş fi putut să nu-i cunosc niciodată şi probabil istoria vieţii mele ar fi fost o poveste banală despre o femeie oarecare. Oamenii din viaţa noastră sunt cea mai valoroasă avere. Chiar şi cei răi, proşti sau prost intenţionaţi te învaţă ceva. Restul decorului se schimbă mereu în jurul nostru, fie că ne deplasam noi sau se mişcă doar lumea în jurul nostru. Nimic nu este imobil şi chiar dacă rămânem toată viaţa în casa în care ne-am născut, lumea se schimbă într-un mod pe care îl percepem mai greu din punctul în care te

înţepeneşte atâta stabilitate. Ceea ce dă valoare sunt însă personajele care populează decorul din jurul tău şi tot ei sunt cei care te pot sau nu scoate din amorţeala în care ai căzut. O ţară poate fi cea mai frumoasă din lume, poate fi un tărâm al perfecţiunii, dar asta nu te ajută cu nimic atâta timp cât oamenii din ţara aia nu-ţi plac şi nu poţi trăi lângă ei. Poate de-aia am rămas eu cu impresia că Germania e urâtă, chiar dacă am văzut-o şi ca turist. Întotdeauna m-am simţit cumva, într-un fel incomod, cam ca nişte muşte pe care ei nu le au, de fapt, şi pe care, dacă tot apar, încearcă să le extermine într-un fel sau altul. Şi poate de-aia mi-a plăcut Spania, mult mai imperfectă şi cu câte-o pată pe ici, pe colo, dar unde am simţit în final că pot să fiu acceptată şi am voie să fiu eu, printre ei. Pentru că mai mult ca orice pe drumul acesta lung pe care l-am parcurs, alături de ei toţi, cei care mi-au făcut companie într-un moment mai lung sau mai scurt al călătoriei mele, m-am regăsit pe mine, cea de azi, cea care a plecat dintr-un sat de la poalele Apusenilor şi care nu s-a mai întors niciodată la fel. The Queen of the Universel

Acum 5 ani reveneam pe pământul unde aveam rădăcinile. În satul de la poalele Apusenilor, ca să văd seara de pe terasă soarele ascunzându-se cuminte printre stâncile brăzdate de-o apă frenetică, numită la fel ca strada mea: Hasdate. Aş fi putut spune pur şi simplu c-am revenit pe Pământ. Punct! Nu din cauză c-aş fi fost între timp pe Marte sau prin alte galaxii, dar, odată întoarsă acasă, părea că „plutirea41 se terminase şi aveam nevoie din nou să învăţ să umblu cu picioarele bine înfipte pe pământ.

Îmi amintesc când am plecat din Girona, cu maşina plină de tot ce adunasem pe-acolo, utile sau mai puţin, dar ale noastre. Este ciudat cum încă nu ştiu să mă desprind de obiecte, deşi ar fi fost normal să învăţ, după atâtea despărţiri şi renunţări şi după atâtea lecţii practice despre

cât de puţin avem nevoie în pelerinajele noastre. De fapt, despre cât de puţine obiecte, pentru că altfel avem nevoie de foarte multe, dar care în orice caz nu sunt chestii ce încap prin valize. Şi, totuşi, casa mea era înghesuită în Bubulina, iar restul depozitat într-o boxă închiriată până la un posibil transport spre casă. Nu semăna deloc cu plecarea în Germania şi nici atât cu cea definitivă în Spania, alături de fete. Prima, plecarea spre Germania, a fost foarte bine asezonată cu entuziasm şi multă, multă speranţă de mai bine; în schimb, aia spre Spania cu fetele a fost o disperare mută, condimentată cu frică şi întrebări fără răspuns. Cu remuşcări, cu vinovăţie, cu amar… şi cu disperata nevoie ca cineva, ceva, oricine sau orice să-mi confirme că fac bine ce fac. Bineînţeles, nici acel ceva şi nici acel cineva n-a apărut!

Plecarea din Girona a fost mai degrabă sub semnul nostalgiei, a unei bucurii calde de-a fi trăit toţi acei ani pe-un tărâm magic, într-un oraş de poveste pe care îl iubeam ca şi cum ar fi fost al meu. A bucuriei de-a fi cunoscut prieteni din toate colţurile lumii, care m-au învăţat să văd viaţa cu alţi ochi şi mi-au arătat lumea lor aşa cum n-o cunoscusem până atunci. De-a fi trăit lângă mare, aproape de o mare care n-are asemănare şi care a fost refugiul meu toţi anii aceia. Mândră de mine şi împăcată pentru că reuşisem să mă integrez acolo, să fiu una cu toţi aceia care formau o lume minunată şi plină de culoare. Îmi aminteam şi casa plină de furnici, ba chiar m-am dus să-i fac poze înainte de plecare, nu cumva să uit (ca şi cum aş fi putut…). Îmi aminteam şi zilele de luptă, dezamăgirile, deziluziile… dar într-un mod ciudat, fără ranchiună şi fără tristeţe. Pur şi simplu ele au fost, au lăsat oarece urme, şi în final au avut rostul lor. Sincer, mă simţeam The Queen of the Universe! Eram convinsă, n-aveam niciun dubiu că fac bine ce fac, că vom reuşi acasă, că va fi bine. Eram convinsă că ţărişoara mea merge pe calea cea bună şi că

eu am văzut de fapt unde ar vrea ea să ajungă. Că voi trăi s-o văd ajungând acolo şi, poate, voi fi în stare să fac ceva, oricât de mic sau lipsit de importanţă pentru asta.

Acum îmi vine să râd şi sunt convinsă că şi voi zâmbiţi, chiar dacă discret şi cu indulgenţă. O dată de starea mea exaltată, de mândria mea nedisimulată, de parcă aş fi făcut cine ştie ce mare scofală pe-acolo; şi apoi de convingerile mele cum că cineva de-aici ar avea nevoie de experienţele mele occidentale. Stau acum şi mă întreb de ce am reuşit acolo să fiu mândră de fiecare pas al meu, de fiecare reuşită oricât de neînsemnată ar părea; cum de eram acolo atât de optimistă şi convinsă de puterea mea de-a muta munţii din drumul meu? De unde atâta magie în lumea aia să te schimbe într-atât încât să te vezi dintr-odată The Queen of the Universe? Mă rog, nu chiar dintr-odată, au fost câţiva ani, dar pentru o viaţă de om „dintr-odată" este o expresie adecvată…

Asta simţeam eu când lăsam în urmă Catalunya, ţara mea de adopţie, ţara în care am fost, pentru un moment al vieţii mele, The Queen of my Universe.

— Sfârşit –

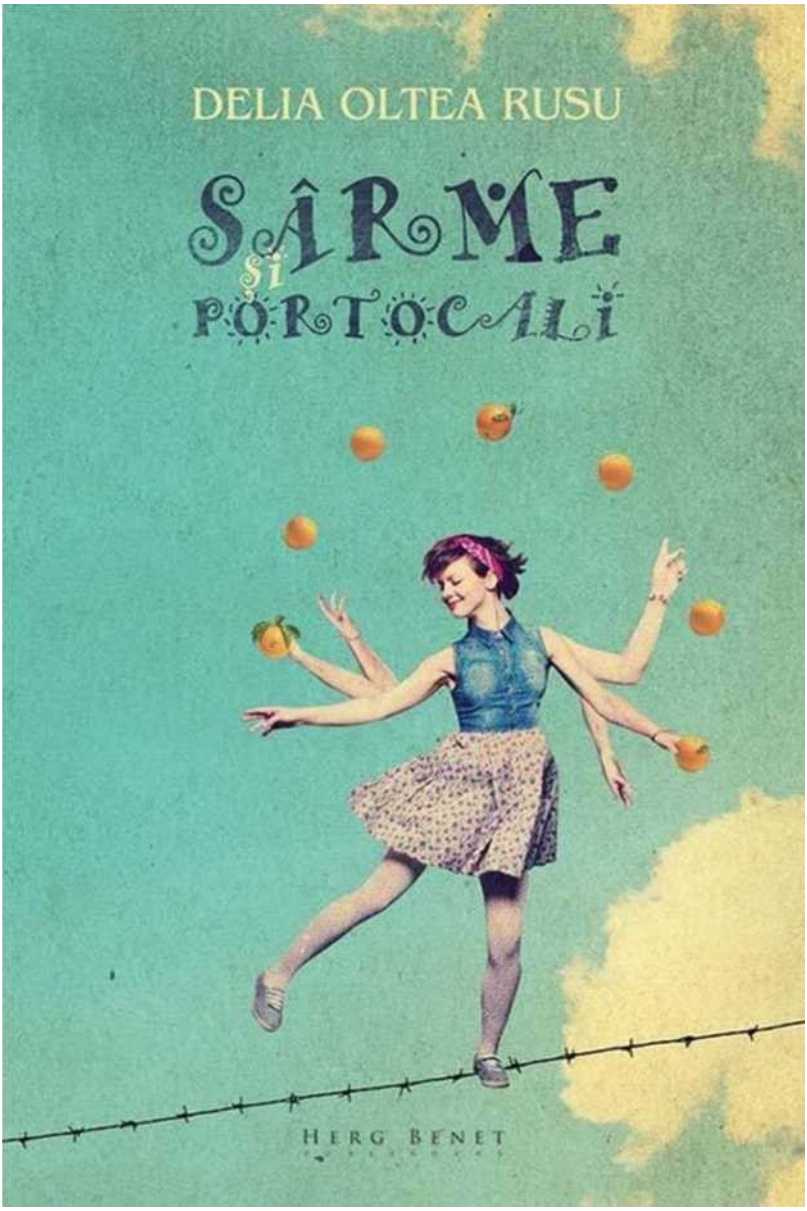

DELIA OLTEA RUSU

Sârme şi portocali
Editura HERG BENET 2015

Amintirile unei peregrine

De fapt, totul a început de la o ştire. La jurnalul de seară au apărut reprezentanţi ai guvernului german, care anunţau un program de contracte de muncă pentru români în Germania. Era pe vremea când vizele se plăteau, iar de contracte de muncă legale, pe dincolo, nu era nici vorbă. În ziua următoare, m-am urcat în tren şi am luat Bucureştiul la picior, căutând locul în care să mă înscriu şi eu. Am mers prima dată la ambasada lor. Nu era. De-acolo am ajuns pe la Ministerul Muncii. În final, am găsit şi m-am înscris pe o listă nesfârşită de interesaţi. Apoi am aşteptat, am dat ceva interviuri despre care o să povestesc mai încolo şi, în final, am plecat. Dar s-o luăm pe rând…

Habar n-aveam unde, la ce şi pentru cât timp plec. Îmi amintesc doar melancolia şi disperarea cu care priveam munţii din zarea Sibiului, având convingerea clară că n-o să-i revăd degrabă. Ştiam că plec în Germania la muncă, tocmai primisem viza pe paşaport. Problema era că nu voiam să mă întorc şi era clar că drumul e doar dus.

Nu iei o decizie atât de radicală pentru un moft. Recunosc că mi s-a reproşat şi chiar mi-a trecut şi mie asta prin cap în clipele grelei în ultimii ani de după revoluţie, m-am simţit prinsă într-un cerc al neputinţei şi am avut mereu senzaţia că pot mai mult, nu doar că vreau mai mult de la viaţa mea. Senzaţia asta m-a dus mereu înainte. Şi am reuşit, zic eu. Mi-am şters cu buretele limite, am renăscut cu fiecare despărţire care a urmat. La fiecare cădere m-am ridicat, fiecare loc în care am ajuns m-a format şi m-a ajutat să mă regăsesc, am învăţat că fiecare uşă închisă înseamnă o fereastră deschisă. Am ignorat principii pe care le credeam irefutabile. Uneori am încălcat doar convenţii, pe care eu le credeam principii. Dar

pachetul acela de reguli erau cele după care credeam eu că mă voi ghida toată viaţa şi despre care în final am aflat că sunt făcute doar să stabilească limite. Limite pe care atunci nu mi le cunoşteam, limite despre care nici măcar nu doream să aflu. Pentru că undeva, pe drumul dinspre tinereţe spre responsabilitate, mă pierdusem pe mine.

Lăsam acasă două fete mărunte şi dezorientate, un collie trist şi lăţos, o mamă cu o pensie mizeră. Au ieşit la poartă să mă conducă pe drumul care începea într-un sat oarecare din Apuseni. Plecam la muncă în Germania, fericită de schimbarea pe care o făceam şi convinsă că viaţa noastră va fi mai bună. A noastră şi nu doar a mea! În largul pelerinaj care a urmat, m-am întrebat de multe ori: ce-am căutat de fapt? De ce n-am ştiut să mă mulţumesc cu mai puţin şi să rămân acolo, în căsuţa mea dragă cu pomi şi flori, cu fetele mele care aveau nevoie de mine şi nu cereau nimic mai mult decât ceilalţi copii de vârsta lor?

Aceste rânduri caută încă răspunsul la întrebare. Mi-ar fi foarte uşor să vă spun că m-a dus doar grija zilei de azi şi a celei de mâine departe de toţi şi de toate. Ar fi o minciună elegantă şi un motiv pe care o bună parte a românilor l-ar accepta cu uşurinţă. Chiar şi eu credeam asta, atunci când am plecat. Adevărul gol-goluţ despre decizia mea l-am aflat mult mai târziu, atunci când am înţeles că în toată istoria vieţii mele personajul principal sunt eu. Că, în afară de actor principal, sunt regizor, scenarist şi producător. Că multe dintre regulile şi principiile după care doream să mă ghidez în viaţă erau depăşite de vremurile pe care le trăiam. Era timpul schimbării, dar schimbarea o dictam eu. Am regretat de multe ori firea mea rebelă, nesupusă, pretenţioasă, fiind convinsă de faptul că nemulţumirea îmi vine doar din neputinţa de-a mă mulţumi cu puţin.

Mai târziu, în Spania, visam că totul e la fel, că sunt acasă, că nu s-a schimbat nimic, lucrez la şcoală şi viaţa

merge neschimbată înainte. Voiam să şterg cu buretele plecarea, să fac să dispară ultimele luni din viaţa mea. „Este ca după un divorţ” îmi spunea cineva. „Îţi aminteşti doar lucrurile bune”. Şi voiam cu disperare să îmi amintesc şi de cele rele, măcar de cele pe care atunci le înţelegeam şi acceptam. De frigiderul ăla nenorocit care semăna de multe ori cu o peşteră tristă, de facturile enorme la gaz, de minciunile politicienilor şi deziluziile ultimilor ani, de caietul cu datorii de la magazin şi de cei io ani fără vacanţe. De hainele de la second hand cu miros de vechi, de puiul împărţit cu grijă ca să ţină mult, de brânza topită întinsă cu economie pe sandvişul de şcoală al fetelor. De comisioanele din vânzare pe care niciodată nu le primea bărbatul meu şi, mai presus de orice, de neputinţa de a ieşi dintr-un cerc închis, care părea pe zi ce trece mai strâns şi mai sufocant.

Plecarea a fost tulburătoare. Cu inima oscilând între disperarea de a părăsi doi copii şi fericirea de a păşi în afara cercului. Amintirea fetelor împreună cu mama şi cu bătrânul collie în poarta casei mi-a rămas pentru totdeauna ca o stampă a unei etape care s-a încheiat. Două copile care nu înţelegeau că plec pentru mult timp, că plec într-un fel pentru totdeauna, că mama lor, aşa cum era atunci, nu se va mai întoarce niciodată.

Am urcat în autocar cu 5 mărci germane în buzunar, cu biletul cumpărat pe banii obţinuţi din bijuteriile vândute, cu o valiză plină de lucruri care apoi s-au dovedit inutile şi cu sufletul plin de speranţă. Germania

În viaţă trebuie să ai puţin noroc. Sau e adevărat că norocul ţi-l faci singur? Nu ştiu dacă vine singur, norocul adică, sau depinde mai mult de tine. Acum tind mai mult ca oricând să cred că dacă nu faci rău, dacă eşti un om principial şi onest, efortul şi lupta cu tot ce-ţi scoate viaţa în faţă se termină cu bine. Acesta a fost unul dintre principiile de viaţă cu care am plecat de-acasă şi pe care

am încercat în timp să-l păstrez neschimbat. Şi nu mi-a fost greu să-l păstrez, pentru că, inevitabil şi fără să mă gândesc la consecinţe, am crezut mereu în bunătatea oamenilor, în regulă simplă a faptei bune care se bazează pe cei şapte ani de-acasă. În naivitatea mea am crezut mereu că dacă eu nu sunt în stare să fac rău unui semen de-al meu, acela îmi va răspunde la fel. Astfel că am fost de nenumărate ori în viaţă furată, şi nu mă refer doar la bani şi alte bunuri personale pe care s-au găsit unii să şi le dorească la fel de mult ca mine. Am rămas într-un fel acelaşi copil naiv care a deschis singură uşa unor hoţi în urmă cu ani. Doamna cu părul lung şi roşcat a venit pur şi simplu la mine, spunându-mi că este trimisă de mama. Cu cheia care îmi atârna spânzurată de gât i-am deschis politicos, după care m-am dus să-mi cumpăr o îngheţată din banii frumoasei doamne. Noroc mare să primeşti bani de la musafiri ca să-ţi cumperi îngheţată! Când m-am întors, nu m-a mirat deloc prezenţa domnului care îndesa ceva în nişte sacoşe supradimensionate. Nici nu era urât, avea şi el părul cam lung şi purta nişte pantaloni tare evazaţi. Erau anii ’70. Au plecat însă imediat după ce-am ajuns eu cu îngheţata şi m-a cam mirat, pentru că veniseră s-o vadă pe mama, iar mama urma să ajungă repede. Era la defilare, unde era tot oraşul, pentru că venea Ceauşescu. Când au ajuns ai mei acasă, le-am povestit despre vizita celor doi, senină şi fără să înţeleg de ce se agită atât. Nu, nu eram deloc speriată, nu, nu mi-au făcut nimic, nu, cum să mă lovească, au fost foarte drăguţi şi amabili, frumoşi de-a dreptul, aşa, cu părul lor lung şi cu ţinuta lor altfel decât a oamenilor mari pe care îi cunoşteam. Semănau mai degrabă cu nişte staruri de la televizor. Nu m-au speriat deloc şi, dacă ar fi să discutăm despre traume, cred că mai rău mi-a făcut perioada care a urmat, cu casa plină de poliţie, interogatorii şi mai ales cu lamentările mamei, care au durat ani buni după

eveniment, îi furaseră toate rochiile, blănuri, ce mai: tot ce-avea mai bun prin dulapuri. M-am simţit vinovată pentru că nu mai avea rochia pe care tocmai şi-o făcuse pentru întâlnirea de io ani de la terminarea facultăţii. Tatii i s-a furat magnetofonul şi benzile cu muzică de jazz, cu rock, cu muzica decadentă şi atât de inaccesibilă în anii aceia. Atunci n-am ştiut, dar a fost cea mai grea pierdere din casă, o pierdere care a marcat familia mea mult mai dureros decât pierderea rochiei de banchet.

Norocul meu în Germania s-a întrupat într-un român emigrat de câţiva ani buni, plecat din satul meu şi stabilit cu familia în Lanberg, la doar 10 kilometri de locul în care eu urma să-mi încep aventura în căutarea unei vieţi mai bune.

M-a aşteptat la sosire, m-a dus în casa lui şi m-a omenit. M-a ajutat apoi în tot timpul acelei perioade teribile, m-a sunat mereu, mi-a adus tot ceea ce i-am cerut şi a fost mereu prezent pentru mine. A făcut tot ce i-a stat în putere ca în timpul perioadei „Germania” să mă simt protejată şi însoţită, atât el, cât şi soţia lui. Să nu simt atât de acut sentimentul de alienare care arde sufletele şi le transformă în cenuşă. M-a făcut să mă simt cineva acolo unde eram nimeni. Pentru toţi ceilalţi, eu eram doar o mână de lucru ieftină printre altele, câteva sute, o unealtă de muncă calificată, robotizată şi importată dintr-o ţară fără importanţă. Vândută de ţara în care valoarea ei era redusă la nivelul de obiect al muncii, cu importanţa naţională zero. Un cetăţean neînsemnat al unei ţări despre a cărei poziţie pe hartă se ştia prea puţin, un negoţ probabil rentabil pentru statul român şi la fel de indecent şi murdar ca orice negoţ cu suflete din toată istoria omenirii.

Urma să mă stabilesc în Hellfeld, un sat din sud vestul Germaniei. Îl văzusem pe internet înainte de a pleca din România. Ştiam doar că o să lucrez la vie, într-o zonă

cu mulţi producători de vin, renumita „Weinstrasse”. Era regiunea Rinului, care, fiind plină de plantaţii viticole şi crame, intrase în circuitul turistic pentru amatorii de vin şi degustătorii pasionaţi. Şi, recunosc, era frumos, era un vis bucolic şi viu colorat. Un gigantic tablou pictat cu sate romantice şi pline de flori, case albe şi curate, restaurante şi crame pitoreşti, cu străzi pavate şi asfaltate. Totul atât de curat, simplu şi ordonat, fără praf şi aş spune fără imperfecţiuni. Nu aveau nici măcar muşte! O lume de care noi eram atât de departe. Europa civilizată. Incredibil de aproape pentru lumea asta mare şi dureros de departe pentru cei care simt dramatic distanţa lumilor cărora le aparţin.

Nicu m-a dus la familia la care urma să lucrez. Deşi vorbeam puţină germană, am avut noroc cu el pentru că recunosc: la început nu înţelegeam nimic din ce-mi vorbeau cei doi. Adică cei doi viitori patroni ai mei, un neamţ bătrân şi nevasta lui. Neamţul vorbea cu un puternic accent din zonă, după cum mi-a explicat Nicu, iar eu nu prindeam nicio iotă.

O să fac o paranteză şi voi povesti istoria mea cu limba germană. Am studiatla şcoala generală din clasa a doua până într-a opta. Fosta mea profesoară de germană, care îmi era şi dirigintă, a făcut o treabă bună, spre surpriza mea şi a tuturor celor din familie. Nici eu nu m-am crezut în stare să susţin o conversaţie în limba germană, asta până când am fost obligată s-o fac. Până în vara în care am aflat întâmplător despre contractele de muncă în Germania de la un jurnal de ştiri şi m-am hotărât să mă prezint la interviu, în aşteptarea scrisorii de invitaţie la interviu, m-am apucat de studiat germană. Cu un ghid de conversaţie din bibliotecă şi multă determinare, am încercat să-mi reamintesc ceea ce nu credeam că ştiu. Mi-am compus şi mi-am tradus un discurs pe care mă gândeam să îl ofer la interviu. Adevărul este că eu m-am

pregătit foarte bine pentru interviul acesta. Şi recunosc că toţi acei ani de generală, deşi nu mi-am dat seama, au fost temeinici şi germana învăţată a stat la baza plecării mele. Revin cu norocul în viaţă. Nu ştiu cât este întâmplător şi cât depinde de efortul pe care îl faci şi de ceea ce eşti dispus să sacrifici. Oricum, în momentul în care a venit scrisoarea, eu eram pregătită pentru orice întrebare, aveam un discurs perfect şi faptul că sunt inginer horticultor m-a dus în zona de care vă vorbeam înainte.

Familia Frankenmuller

Familia la care am fost repartizată avea o avere care se măsura în vreo cinci-şase case, o mică făbricuţă cu linie de îmbuteliere pentru vin; un hotel şi două restaurante, dintre care unul cu specific vânătoresc şi vreo câteva dealuri de viţă-de-vie, că n-am reuşit să aflu niciodată numărul în hectare. Pe noi ne angajase pentru munca în vie, care se întindea cât vezi cu ochii. Suprafeţe enorme, extinse pe toată întinderea văii, până la limitele Rinului. Un peisaj impresionant şi care se lăsa admirat de pe colinele din jur ca o foaie de hârtie enormă desenată cu sute de plantaţii de vie, întrerupte doar de drumuri bine aliniate şi de sate perfecte. Valea Rinului este unul dintre locurile cele mai frumoase care mi s-au întipărit în memorie în toţi aceşti ani. E frumoasă Germania. Frumoasă, deşi poate unii o cred doar banală, în uniformitatea ei.

Îmi amintesc de un spaniol pe care l-am cunoscut mult mai târziu şi care susţinea sus şi tare că Germania e cea mai urâtă ţară din Europa. Şi adevărul e că le văzuse pe toate, pentru că ani buni a fost şofer de camion pe rute internaţionale. La o discuţie despre ceea ce trebuie să vezi şi nu în Europa, el a exclus Germania de pe listă. Şi ca argument a fost asemănarea şi monotonia arhitecturii

germane, foarte frumoasă de altfel, dar monotonă şi poate fără amprenta personală a locului. El zicea că dacă te lasă în Germania fără să-ţi spună unde, habar n-ai dacă eşti în nord, în sud, est sau vest. Nu ştiu dacă greşeşte sau nu, n-am văzut chiar toată Germania. Un sâmbure de adevăr este în spusele lui, satele de-acolo erau cam toate la fel şi, dacă mă gândesc acum, cam la fel cu ceea ce văzusem înainte în alte zone. Dar asta nu înseamnă că nu merită să vezi Germania. Fiecare loc are ceva magic, oriunde găseşti ceva special dacă ştii să priveşti nu doar cu ochiul, găseşti surpriza care în final să-ţi lase în memorie fotografii unice.

Mie mi-a rămas printre altele fotografia acelei întinderi vaste de viţă de vie văzută de pe colinele Pădurii Negre, mărginită de marele Rin şi punctată de sate înflorate, sub un cer mereu schimbător, foarte rar senin, aproape permanent ciufulit de nori pufoşi. O întindere atât de vastă, încât aveai impresia că poţi vedea până la capătul pământului în zilele senine. Şi unde mai pui că vedeam toate astea din locuri pustii, locuri în care liniştea profundă făcea toată întinderea mai imensă şi mai copleşitoare, locuri în care nu se făcea turism şi în care turiştii erau o poveste din altă lume. Mă copleşea peisajul şi mă mângâia momentul în care natura, prin măreţia ei, mă făcea să mă simt ca aparţinând locului, cu toate că cei din jur încercau să mă convingă că totul le aparţine doar lor. Mă bucuram în pauzele furate de câte o ţigară fumată în colţul gurii şi de fiecare imagine pentru care nu plăteam nimic. Un turist incognito printre rândurile de viţă de vie, bucurându-se în secret de bonusul neaşteptat pe care i-l oferă natura!

În momentul acela, casa familiei Frankenmuller a fost pentru mine impresionantă. Un conac boieresc vechi, cu patină şi un oarecare şarm, dotat cu toate cele necesare confortului actual. Plin de trofee de vânătoare, cu artizanat nemţesc împrăştiat cu generozitate peste tot, cu multe

încăperi pe care niciodată n-am reuşit să le număr. Era casa în care locuiau cei doi, patronul şi nevasta lui. Tot aici aveau birourile, micuţa fabrică şi linia de îmbuteliere, cu o cramă organizată pentru a primi clienţii la degustare. Aveau o mulţime de obiecte agăţate peste tot: animale împăiate, puşti de colecţie, mobilă veche, statuete şi tablouri, poze alb-negru îngălbenite de vreme; toate te copleşeau şi te convingeau de poziţia lor de mic burghezi îmbogăţiţi, în prima noapte m-au cazat aici, într-o cameră drăguţă şi cochetă, pe acelaşi palier cu ei.

Cu tot farmecul de necontestat al camerei, prima noapte a fost oribilă. Eram singură, într-un loc necunoscut, în casa unei familii despre care nu ştiam nimic şi cu perspectiva unor luni departe de cei dragi. În plus, simţeam din plin oboseala şi emoţia călătoriei. Am reuşit să adorm târziu, plângând în pernă cu gândul la fetele mele.

Dimineaţa, la micul dejun, doamna ne aştepta în bucătărie. Zic că ne aştepta, pentru că, odată cu mine, la 6.30 dimineaţa au apărut în bucătărie şi alţi muncitori despre care atunci nu ştiam nimic. Am aflat doar că sunt polonezi şi că vom lucra împreună. Pe faţa mea se citeşte foarte uşor totul şi nemţoaica a remarcat rapid faptul că n-am avut o noapte uşoară. Spre surprinderea mea, în loc să mă consoleze sau să se facă măcar că nu vede, m-a muştruluit ca pe un copil prost, că cică nu-mi permit să plâng deja, că abia de-am ajuns, ce naiba, deja plâng?

M-a şocat observaţia, pentru că nu mă simţeam încă cetăţeanul de mâna a doua care eram pe punctul să devin. Încă n-aveam noţiunea de inapartenenţă cu care trebuia să mă impregnez în aşa măsură încât să ştiu exact care îmi este locul în lumea lor. Am înţeles cu greu şi abia după o vreme că ei doreau să ne controleze din toate punctele de vedere. Ca să foloseşti un om trebuie să-l supui, înainte de orice. N-aveam voie să fim trişti, pentru că păream

exploataţi şi asta dădea o imagine rea familiei în sat. Era ca într-un lagăr, trebuia să părem veseli, să lucrăm cântând şi să transpirăm fericiţi pe plantaţie.

Cu câtă germană înţelegeam eu în acel moment, am priceput că ziua de muncă începe la 7 dimineaţa şi se termină la 7 seara. Că trebuie să-mi pun la mine mâncare din ce era pe masă la micul dejun.

Astea fiind spuse şi făcute, m-au îmbarcat împreună cu polonezii într-o furgonetă condusă de bătrânul neamţ şi mi-am început cariera de muncitor sezonier în Germania. Munca la patron neamţ

Bătrânul neamţ era teribil. Avea o faţă de roşie, de ţăran trăit mult afară, purta aproape mereu un fel de costum verde despre care nici acum nu ştiu dacă era de vânătoare sau era un costum popular, şi conducea o furgonetă, tot verde, în draci. Era aproape întotdeauna nervos, mai mult striga decât vorbea şi nu zâmbea niciodată. Era coşmarul bieţilor polonezi care îl cunoşteau deja şi a devenit apoi şi al nostru, cei care ne-am alăturat echipei mai târziu.

Furgonetă în care ne-am urcat nu avea nimic adaptat pentru muncitori în partea din spate. În condiţiile în care lucra cu zilieri de când lumea şi pământul, adică de vreo 20 de ani bunii Avea doar trei locuri în faţă, iar în spate era pentru mărfi. Cum deocamdată eram singura femeie, am avut onoarea în prima zi să stau în faţă. Dar asta nu s-a repetat şi de altfel nici nu mi-am dorit, pentru că scârba pentru el era mai mare decât groază de-a urca în spate, alături de restul colegilor. Echipa s-a mărit în zilele ce-au urmat, am stat împreună înghesuiţi pe bidoane, cutii, lăzi şi în picioare, agăţaţi fiecare de ce puteam. Intram câte 10 – 12 oameni îndesaţi printre obiecte care uneori erau pline de sângele animalelor vânate de moşu* pentru restaurantele lui. Şi credeţi că lui moşu hitlerist îi păsa că noi ne lovim şi cădem unii peste alţii în spatele lui? Pe

drumurile de ţară pe care ne deplasam, printre parcelele de vie, mergea ca la raliu, râzând încântat când noi strigam din spate şi ne răsturnăm unii peste alţii ca bolovanii. Era mult mai atent când îşi plimba câinii de vânătoare, decât pe noi. Şi nu uit cum pornea întotdeauna când ne muta de la o parcelă la altal De multe ori s-a întâmplat ca unul dintre noi să nu reuşească să urce la timp şi prindea duba din fugă, în timp ce nebunul pornea în trombă şi cu bietul pasager spânzurat pe jumătate în afară, cu uşa deschisă. Niciodată nu se uita să vadă dacă suntem toţi sus şi suntem instalaţi pentru pornire. „Timpul e bani" şi banii erau mai importanţi ca noi, nişte bieţi muncitori străini.

În prima zi de muncă, am fost singura femeie şi singura româncă. Am lucrat cu o echipă de vreo 7 – 8 polonezi şi trei băieţi din Africa. Am fost fericită să fiu în echipă cu africanii, pentru că toţi vorbeau engleza, limbă pe care o prefer germanei, uşor de înţeles de ce. Bătrânul ne-a lăsat, i-a dat scurte indicaţii unui polonez care părea că e şeful de echipă şi s-a dus cu bolidul lui verde.

De-aici a început zăpăceala. Vreau să vă explic că eu am terminat facultatea de horticultură, dar sunt de la oraş şi nu am prea lucrat la vie, de fapt nici la câmp sau altundeva în agricultură. După terminarea facultăţii, am intrat în învăţământ şi cam asta era toată experienţa mea de ţăran. Ştiam câte ceva despre tăieri şi lucrări la vie, dar totul era teorie. Munca fizică îmi era mai străină decât germana, că pe-aia măcar o bolboroseam cât de cât. Polonezii mei au intrat în fugă în vie şi s-au apucat de treabă imediat. Ce să-mi explice mie ce am de făcut sau să îmi arate vreunul ceva?! Şi nu glumesc când zic că fugeau. Chiar fugeau şi trăgeau de sârmele alea pe care erau întinse coardele de vie. Nu s-au obosit să-mi explice mie ce am de făcut, şi nu pentru că erau băieţi răi, ci pentru că ăsta era ritmul cu care ei erau obişnuiţi şi ştiau că, dacă

pierd timpul cu mine, e de rău. Eu, după ei. Am luat-o şi eu la fugă, încercând să trag cu coada ochiului şi să văd dacă trag bine de sârme sau nu. Nu mai ţin minte cum am reuşit să mă prind de mişcări, dar cert e că, cel puţin la alergat, i-am ajuns din urmă. Mult mai târziu am înţeles ce făceam de fapt. Ridicam sârmele de la spalier, cu coarde cu tot, şi apoi venea un tractoraş special cu care se făcea tăierea în verde. Dar asta am ştiut doar după vreo câteva săptămâni, când am văzut tractoraşul făcând lucrarea respectivă. Sârmele alea erau grele al naibii, din când în când se încurcau şi unde mai pui că trebuia să faci totul în ritm super alert. Eu am făcut şi aerobic la viaţa mea, dar aici să ştiţi că era mult mai sprintât ca acolo.

Prima zi de muncă nu a fost atât de grea, spun eu acum, ştiind ce a urmat. Dar atunci am crezut că dacă nu o să mor de epuizare, sigur o să dau bir cu fugiţii. Nu se lucra într-un ritm normal, se lucra fugind. Coardele erau foarte grele şi sârmele se încurcau mereu. Nu conta că eram femeie. Nimănui nu-i pasă că tu nu le poţi ridica. Din când în când, mai venea câte un polonez şi mai mă scotea de la greu. Dar cel mai mult m-a ajutat un camerunez, unul dintre băieţii din Africa de care v-am zis mai înainte şi care s-a dovedit mai târziu a fi al doilea mare noroc al meu. Daniel, un fel de înger păzitor

Pauza de masă de o oră ne-am petrecut-o zăcând epuizaţi printre rândurile de vie. Mai ales eu, pentru că ceilalţi erau deja antrenaţi. Eu, femeie, româncă, împreună cu vreo zece bărbaţi necunoscuţi. Nu-mi amintesc acum clar acea zi. Ceea ce îmi revine în memorie sunt însă nenumăratele pauze pe câmp care au urmat în acele luni. Timp în care redeveneam oameni normali şi în care nu mai conta nimic în afara momentului scurt de odihnă. Probabil că nu m-am bucurat niciodată mai mult în viaţă de timpul liber ca atunci. Indecentă bucurie, murdară bucurie a unui sandviş savurat cu unghiile pline de noroi, printre cetăţenii

fără însemnătate ai unei lumi pe care nici măcar nu mă mai oboseam s-o consider nedreaptă sau într-un fel anume. Nu semănau cu pauzele din studenţie, în care se spărgeau timpanele de bancuri, glume sau cântece. De cele mai multe ori, aţipeam privind cerul şi încercând să nu mă gândesc la nimic.

Seara la 7, bolidul verde s-a întors după noi şi ne-a basculat în faţa casei, murdari, obosiţi şi pe mine total demoralizată. Un duş, cină şi la culcare, că mâine o luăm de la început. Aşa s-au scurs două zile lungi şi oribile. Monica

Mai mult decât munca teribilă şi frica pe care o insufla în mine bătrânul hitlerist, mă apăsa singurătatea. Nu pot să-i spun chiar singurătate, pentru că nu eram singură niciodată. Şi nici n-aş şti foarte bine să definesc golul din suflet de-atunci. Eu am fost singură la părinţi şi am crescut cu cheia atârnată la gât, n-aveam probleme cu singurătatea. Ba dimpotrivă, în ultimii ani, după ce-am avut fetele, tânjeam după momente de singurătate, mi-era dor de camera mea de bloc şi de clipe doar pentru mine. Poate ar trebui să se inventeze un cuvânt nou pentru ceea ce simţeam eu atunci şi poate ar fi o combinaţie între înstrăinare, furie, frica şi neliniştea că nu te vei mai regăsi tu pe tine niciodată. Aici nu mai eram nimic din ceea ce fusesem, nici fiică, nici mamă, nici nevastă şi nici profesoară. Dorul de toţi şi de toate era copleşitor şi evitam să mă gândesc în urmă. La prezent nu mă puteam gândi, pentru că nu era de gândit, era mai mult de fugit. Iar despre viitor nu aveam ce să gândesc. Nu ştiam cum se va sfârşi totul şi n-aveam niciun plan în minte. Drumul îmi părea deja fără întoarcere, deşi m-aş fi întors teleportată chiar. Şi chiar dacă mulţi nu recunosc niciodată, mai mult decât orice atunci m-a oprit ruşinea de-a mă recunoaşte învinsă. Trebuia să merg înainte, dar habar n-aveam spre ce anume.

Din fericire, lucrurile aveau să se schimbe în bine în curând.

Începusem deja să mă obişnuiesc cu trasul de sârme. Şi cu polonezii, şi cu africanii, şi cu bolidul verde fără scaune. Lucram şi atât.

Ziua care începuse era identică cu celelalte anterioare, aceeaşi echipă, aceeaşi muncă. Doar mâinile mele erau altele. Aveam nişte bătături cât cepele şi mă dureau îngrozitor. Nu aveam mănuşi, pentru că neamţul nu ne-a dat cât am lucrat acolo niciun echipament de protecţie, nicio mănuşă, nicio pelerină de ploaie, nicio cremă sau vreun medicament. Stăteam într-un sat în care era un singur magazin, pe care noi nu-l găseam niciodată deschis şi nu aveam de unde cumpăra nici măcar o pâine. Mănuşile mele şi restul celor necesare au venit de la îngerii mei păzitori. Nicu şi Daniel.

Încercând să suport cu stoicism usturimea din palme, trăgeam cu spor de sârme, când am auzit o femeie strigând din celălalt capăt al rândului. Culmea, striga ceva în româneşte. Mi-o amintesc şi acum. Purta o pălărie de soare albă, cu boruri mari, şi pantaloni scurţi. Era femeie şi era şi româncă pe deasupra. Am fost atât de fericită şi uimită să o găsesc acolo, de parcă aş fi văzut un miracol. Se numea Monica şi venea din Reghin. Era în prima zi acolo şi neamţul, idiotul, o adusese în câmp şi o lăsase acolo singură, spunându-i că o să ne întâlnească mai târziu. Mă rog, el i-o fi spus asta, dar ea săraca, cum ştia mai puţină germană decât mine, nu înţelesese mai nimic. Era aproape în pragul isteriei după vreo două ore în care nu văzuse ţipenie şi nu ştia încotro s-o ia. Pentru a înţelege disperarea ei, ar trebui să vă explic că viile în care lucram erau departe de sat. De multe ori mergeam cu maşina 20 – 30 de minute până acolo, iar suprafeţele erau atât de mari, încât nu se vedea decât vie în jur. Niciunul de acolo nu am fi ştiut să ieşim nici măcar la şosea, darămite să ne

întoarcem pe jos în sat. Printre parcele ne deplasăm cu un tractoraş cu remorcă pe care îl conducea polonezul şef, şi totul părea un labirint. Cum să nu te apuce disperarea? Pe ea o lăsase acolo dimineaţa singură şi habar nu avea ce se va întâmpla cu ea.

A fost atât de fericită când ne-a întâlnit, încât a izbucnit în plâns. Mi-a povestit printre lacrimi că e dintr-un sat de pe lângă Reghin, că e măritată şi are doi copii şi că a venit aici prin intermediul unei instituţii de saşi din zona ei. Că nu a mai fost niciodată în Germania şi niciunde, de fapt, şi că are o prietenă săsoaică măritată cu un neamţ care e la Mannheim. Că ea a ajutat-o să ajungă aici. Că spera că nemţoaica să ne lase să stăm împreună şi că ea nu suportă să stea singură. Atunci a fost începutul unei prietenii din acelea care nu se pot uita, care se leagă în viaţă numai în condiţii cum le trăiam noi, de muncă în regim sclavagist, separate de familii şi mai ales de copiii noştri, terorizate de bătrânul neamţ şi înconjurate de polonezi alcoolici. Am avut mare noroc una cu cealaltă. Ne-am ajutat şi ne-am încurajat tot timpul cât am stat acolo şi cred că fără ea nu aş fi putut câştiga acea bătălie.

În seara aia m-a mutat şi pe mine la cea care avea să fie casa mea pentru următoarele trei luni. Era practic lângă casa patronilor, o vilă nouă, superbă, care se pare că fusese a băiatului lor. Probabil că îşi făcuse altă casă departe de ei, ca să nu-i vadă tot timpul. Avea o poartă tipic săsească la intrare, floricele la fereastră şi era toată a noastră. Am avut de ales între patru dormitoare şi un salon imens. Puteam să ne stabilim unde doream să dormim. Am ales dormitorul principal, unde era un pat matrimonial. Pe mine ideea de a dormi în acelaşi pat cu ea nu m-a încântat deloc, dar a insistat şi s-a plâns atât de insistent că nu suporta singurătatea, încât în final am acceptat. Am găsit în casa în care erau abandonate o mulţime de cutii cu lucruri inutile un televizor mic, pe care l-am instalat în

dormitor, veioze pe noptiere şi totul arăta altfel. Faptul că aveam cu cine schimba o vorbă în româneşte şi fuma o ţigară la o şuetă a făcut să îmi crească moralul şi am început să sper că am să rezist până la final. Cum se câştigă banii capitalişti

Au urmat zile grele. Grele, dar fascinante, pentru că reuşeam să le trec cu bine şi să mă surprind mai degrabă pe mine, decât pe alţii. Zile în care am descoperit în mine puteri nebănuite, forţe care mă făceau să duc rândurile nesfârşite la capăt. Eu, o răsfăţată de la oraş, crescută într-un apartament de bloc cu 2 camere; eu, care nu ştiam în momentul în care am intrat la facultate nici să ţin o sapă în mână şi nici să deosebesc un morcov de un pătrunjel, lucram acum zi lumină în agricultură. Pe mine mă speria o jumătate de zi la sapă în curtea mică de-acasă, unde straturile pe care le aveam le lucram mai mult de ruşinea vecinilor, decât din plăcere. Nu m-am crezut niciodată în stare să lucrez zi lumină în câmp, din zori şi până când soarele apunea, iar neamţul sendura de noi să ne adune de pe câmp. Să mănânc pe brazdă, plină de băşici şi de praf. Sau să uit să mănânc din cauza oboselii, să mă ascund printre rânduri ca să-mi fac nevoile şi să nu-mi pese că mă vede toată hoarda de polonezi şi africani cu care lucram. Nu semăna deloc cu practica pe care o făcusem în liceu şi la facultate, perioade care au fost singurele mele experienţe reale legate de munca în agricultură.

Mi s-a spus de multe ori, copil fiind, că nu am minte pentru matematică. Şi până la urmă am crezut şi nici măcar n-am încercat să ştiu mai multă, convinsă fiind că sunt prea proastă pentru o ştiinţă atât de importantă. Apoi au fost alţii în viaţa mea care m-au convins că sunt o răsfăţată, pentru că aveam ceea ce alţii nu aveau, deşi atunci nimeni nu avea cu mult mai mult decât ceilalţi. Eventual o pereche de blugi în plus şi o gumă de mestecat în gură. Dar era mult pentru acele vremuri. Sinceră să fiu,

am urât tot ceea ce aveam în plus, pentru că mă făcea altfel decât restul şi asta îmi atrăgea invidia şi automat izolarea din cercul copiilor din bloc. Aşadar, am înţeles că să fii altfel nu aduce niciun avantaj, atâta vreme cât ceilalţi nu se mai joacă cu tine şi nu te mai vor printre ei. Dar pentru că toată lumea credea că sunt o răsfăţată, am început şi eu în timp să cred că sunt şi să mă comport ca atare. Aici îmi ieşea răsfăţul pe nas, de-a dreptull

Mi-am crescut fetele fără să le pun la treabă, pentru că şi pe mine ai mei m-au crescut la fel. Nimeni nu m-a pus să spăl vasele, să fac mâncare, să curăţ toată casa şi numai dup-aia ai voie să ieşi afară. M-am măritat şi habar n-aveam să fac cartofi prăjiţi. E drept că a fost foarte repede şi precipitat măritişul meu, poate că aş fi învăţat, să fi fost vreo 2 – 3 ani mai târziu. Am gândit că dacă m-am descurcat eu, se vor descurca şi fetele mele. Şi că până la urmă o să le iasă şi lor pe nas răsfăţul, aşa cum îmi ieşise şi mie. Dar şi ele tânjeau să fie ca restul. Aşa că fiica mea cea mică s-a cerut odată la sapă cu o prietenă la fel de mică şi ea, dintr-o familie cu vreo patru copii din vecini, care îi duceau la câmp de dimineaţa până seara. Nu ştiu eu ce îşi închipuia că este sapa, poate credea că fac castele de nisip cu o lopăţică puţin mai mare. Am lăsat-o să se ducă şi apoi am putut s-o ameninţ mereu că, dacă nu învaţă bine, ajunge toată viaţa ei la sapă.

Mă gândeam că nici pe mine nu m-a ajutat şcoala şi diploma de carton. Chiar dacă am reuşit s-o termin, în ciuda faptului că am dat examene chiar şi din matematică şi alte câteva materii înrudite cu ea. Salariul de profesoară de 100 de euro pe lună nu-mi ajungea nici să plătesc gazul în lunile de iarnă. Doar de aia eram aici, şi nu la catedră. Am obosit aşteptând să ajungem la capitalism sau oriunde altundeva şi să se termine cu tranziţia. Am terminat facultatea chiar când am început-o. Tranziţia, adică. Ce-i drept, nu regretam c-am făcut-o, mai degrabă regretam că

s-a terminat astfel. Anii de studenţie au fost minunaţi, mergeam în excursii şi aveam doar grija examenelor, în timp ce prietenii mei care nu intraseră la facultate se zbăteau deja cu orare şi ture de fabrică. Dar finalul nu mi-a adus ceea ce aşteptasem: o repartiţie. Fie ea în Oltenia, în Marea Baltă sau pe altundeva; un salariu de inginer şi un apartament repartizat de stat. Dintre toţi absolvenţii anului 1991, erau vreo trei sau patru care lucrau în meseria pentru care statul ne pregătise. Restul se recalificau ca profesori, contabili, patroni, poliţişti. Şi nu am fost o generaţie oarecare. Intrasem la facultate pe vremea împuşcatului, când cea mai mică medie de intrare fusese 8 şi ceva. Erau 18 pe un loc când m-am înscris la admitere. Iar cea mai mică medie de absolvire fusese peste 8.50, în timp ce mai mult de jumătate dintre colegii mei aveau peste 9. Chiar şi şefa mea de promoţie, o minte sclipitoare, lucra ca învăţătoare într-un sat abandonat de saşi, pe undeva prin Mureş, într-o şcoală plină de ţigani. Spun o minte sclipitoare, dar nu numai. O persoană pasionată cu adevărat de ceea ce studia, de genetică şi ameliorare, de plante şi botanică. Probabil că în altă ţară s-ar fi bătut pentru ea firmele de cercetare. Iubea plantele, iar când îşi făcea lucrarea de diplomă despre căpşuni, visa noaptea despre asta, vorbea despre căpşuni ca despre copiii ei. Pasiune, nu doar capacitate şi dorinţa de a lua o notă mare. A ajuns la o catedră la care nici măcar nu predă specialitate, deşi pe vremea aia, dacă te descurcai puţin cu manevrele, ajungeai rapid chiar profesor universitar.

În timp ce bătrânul neamţ profita la maximum de investiţia lui, muncitori buni şi mulţi pe bani puţini, nevasta lui încerca şi ea să se aleagă cu ceva. În duminicile în care nu lucram, venea cu câte o propunere: ba să-i călcăm haine, ba să-i curăţăm curtea, ba să-i săpăm florile. Cică ne plăteşte la sfârşit, la plecare. Am făcut o grămadă din muncile respective fără să văd un fening din asta. Banii

ni i-a dat pe toţi la sfârşit, şi asta tot ca să ne controleze. Ştia că suntem faliţi, fără o marcă în buzunar, şi că aşa nu puteam fugi niciunde. Ne şcolise bine, adică aveam total interzis să părăsim satul, să ieşim undeva fără să cerem voie înainte. Mai mult de atât, nu puteam să vorbim nici cu vecinii din sat. De câte ori se apropia de noi cineva să povestească cu noi, să ne întrebe de sănătate, apărea nemţoaica de niciunde, să asculte despre ce vorbim. Le era frică să nu ne plângem de condiţiile de muncă şi să-i facem de ruşine. Deşi eu cred că toţi ştiau adevărul, pentru că nu aveau niciun prieten în jur. Nu îşi vorbeau cu nimeni şi nici măcar nu se salutau cu vecinii din gard. Polonezii care lucrau aici aveau unii dintre ei 20 de ani vechime în muncă. Adică 20 de ani în care au mers şi au venit din Polonia, în care au lucrat mai mult sau mai puţin legal, în care i-au făcut avere moşului. Bătrânul avea o aversiune moştenită pentru polonezi, aversiune pe care nu făcea niciun efort să o ascundă. Ne povestiseră polonezii că tatăl lui fusese ucis pe front în Polonia. „Cine naiba l-a dus acolo?”, mă întreb eu. Îi înjura fără încetare şi li se adresa direct şi fără scrupule cu „schaize leute”. Se purta ca un adevărat hitlerist, demn de tatăl lui. Cu toată lumea, de fapt, dar cu ei în special. Povesteau despre un polonez care lucrase acolo şi care se înfuriase rău pe bietul moş. După un şir lung de insulte pe care le-a suportat cu stoicism, într-o zi în care i se umpluse paharul, l-a bătut pe moş zdravăn, a altoit-o şi pe babă, după care s-a întors mulţumit în Polonia lui de rahat.

De ceea ce ţi-e frică nu scapi. Şi cred că e adevărat, amintindu-mi acum ce a păţit Hanz. Nu-I chema aşa, dar oricum avea figură de Hanz. Aveam deja vreo săptămână de vechime în Germania, când şefa ne anunţă cu emfază că urmează să mai vină vreo câţiva români, toţi bărbaţi. Era foarte încântată de alegerea făcută, îi selectase prin intermediul unei organizaţii de saşi din zona Mureşului,

prin biserica reformată sau mai ştiu eu ce religie. Nu erau din aceia care au făcut efortul să meargă la Bucureşti la interviu. Nu, erau creştini harnici şi înţelepţi din zona săsească. Se pregătea să îi întâmpine cu mare zoală şi eu chiar credeam că vor veni nişte bărbaţi harnici şi serioşi, aşa cum ştiam că sunt nemţii de pe la noi. Ba chiar mă gândeam că va fi salvarea mea cu germana, pe care o înţelegeam totuşi din ce în ce mai bine. Şi, ce să vezi. Au apărut trei ţigani beliţi, negri şi slabi, care habar n-aveau de o boabă de germană, şi care se înscriseseră în biserica respectivă doar pentru perspectiva ieşirii în Germania. Nu-i vorbă, n-am avut probleme cu ei, erau băieţi cinstiţi, cântăreţi ca tot rromul şi făceau şi ei ce puteau. Nu prea multe, e drept. Şi să nu mai zic că trebuia să le explic şi în româneşte de două trei ori ca să priceapă ceva. Dar am făcut echipă bună în final, mai ales când au început să ne cânte de-ale lor, ca să ne mai înveselească zilele lungi de muncă.

În final, bătrânul neamţ m-a investit ca pe o mică şefă a grupului de conaţionali, fiind singura care bălmăjea ceva în nemţeşte. Mi-a atribuit locul din faţă în bolidul verde, pentru că bătrânul trata doar cu mine când era vorba de explicaţii şi indicaţii despre desfăşurarea zilei de muncă. Mă lovea disperarea când mă chema lângă el ca să îmi explice ce şi cum. Înţelegeam unu din zece cuvinte pe care le zicea, şi mai rău era când îmi explica pe unde trebuie să mă duc cu echipa în continuare. Pentru că, fiind deja mai mulţi, ne separase de polonezi. Şi asta o învăţase de la nazişti. Ne ducea într-un lot, îmi urla mie nişte explicaţii despre unde să mergem, pe acolo şi acolo, şi se ducea în treaba lui. Ceilalţi nici măcar nu-l ascultau, că oricum nu pricepeau nimic şi se bazau pe mine. De multe ori, când terminam câte un lot şi nu venea el să ne ducă la altul, ne mutam noi după explicaţiile pe care le pricepusem eu. Cum labirintul de vie nu purta nicio identificare care să

indice cine e proprietarul, lucram şi noi ce apucam. Oare câte loturi ale vecinilor cu care nu se saluta am lucrat? Să le fie de bine.

După o săptămână de muncă, eram o epavă. Noroc că făcusem înainte de a pleca sport la domiciliu. Nu ca să fiu în formă, nici nu bănuiam ce mă aşteaptă. Asta însă m-a ajutat foarte mult la ritmul pe care îl impuneau polonezii.

V-am spus doar, se lucra din fugă. Şi să tot fugi aşa de la 7 dimineaţa până la 7 seara nu e o glumă. Cu ritmul te înveţi. După prima săptămână eram în stare să fug şi până în România, dacă era cazul. Cu mâinile aveam însă probleme. Din cauza sârmelor, mi se făcuseră nişte băşici pline cât palma. Nu mă ajutau nici mănuşile de la Daniel, nici cremele pe care Nicu ni le adusese. Creme speciale pentru răni grave, profesionale, soluţii speciale de curăţat şi tot felul de pomade care să ne oblojească. Mă vizitaseră într-o duminică şi se speriaseră când mi-au văzut mâinile în halul acela. În afară de băşici, eram toată zgâriată şi julită şi plină de pământ bine instalat între răni. Până la coate eram toată vânătă. Cred că le-am lăsat o impresie jalnică pentru că, a doua zi, de la lucru a venit direct la mine cu o plasă plină de creme, alifii, medicamente, haine de protecţie, pelerine de ploaie, cizme de gumă şi altele. Probabil că mi-a salvat viaţa, având în vedere că în valiza pe care eu o cărasem din România erau numai lucruri inutile. Haine cu care aş fi putut merge eventual la practica din facultate. Ca să nu mai vorbesc de o le naţională pe care o cărasem, crezând, vezi doamne, că o să-i impresionez pe nemţi. Cu toate cele aduse de

Nicu, a devenit apoi un ritual în fiecare seară oblojirea rănilor. Când ajungeam acasă, ne îmbăiam pe rând, eu şi Monica mea, după care, cu o ţigară în colţul gurii, ne ungeam cu toate alifiile. Am împărţit tot ceea ce am avut acolo frăţeşte, nu a fost nimic numai al meu sau numai al ei. Totul a fost al nostru.

Pe compatrioţii noştri îi cazaseră la două case distanţă, împreună cu o parte din grupul de polonezi. Casa lor era veche şi dărăpănată şi se înghesuiau toţi în trei camere. Lor le făcea de mâncare nemţoaica şi se plângeau mereu că sunt morţi de foame, că nu le ajunge mâncarea, că o împart cu polonezii şi că nici nu le place. Că le dă numai cartofi fierţi fără gust şi resturi de la restaurantul lor. Mie şi Monicăi nu ne gătea. Ne cumpăra mâncare şi ne găteam noi. Sau, mă rog, trebuia să ne gătim. Mie, care n-am fost niciodată pretenţioasă, prea puţin îmi păsa dacă era sau nu mâncare gătită. După cinci ani de facultate, în care nici nu aveam idee unde e cantina studenţească, nu îmi păsa de mâncarea caldă, mai ales că seara picam moartă de oboseală. Colega mea de suferinţă însă ţinea la cină, la teoria cu mâncarea caldă şi gătită, aşa că ne împărţiserăm treburile gospodăreşti. Ea gătea de cină, iar eu mă trezeam prima, făceam cafeaua, pregăteam micul dejun şi pachetele pentru câmp. Când nu voiam să mănânc seara, mă certa ca pe un copil. Nu scăpăm fără cină caldă, la care luam ce-mi dădea, în timp ce povesteam vrute şi nevrute, despre copiii de acasă, despre bărbaţii noştri, dacă îi mai iubeam sau nu, despre deziluziile care ne aduseseră aici. Despre cum să facem să rezistăm până la sfârşit şi ce vom face cu banii câştigaţi.

Ea – şi dorea un frigider nou. Şi poate să mai repare câte ceva pe la casă. N-avea de gând să fugă şi desigur că dorea să se întoarcă în ţară. Avea ceva concret pe care să se bazeze: revenirea. Era măritată de câţiva ani buni cu al ei şi nu vorbea prea multe despre relaţia lor. S-or fi iubit probabil odată şi poate că nici acum nu se urau. Dar aveau în trecutul comun, la fel ca şi mine, anii tranziţiei, în care nici să vrei nu-ţi mai aminteşti cu uşurinţă de ce te-ai luat cu cel de lângă tine. Asta dacă nu cumva te-ai măritat gravidă şi ai un reper precis asupra pasului făcut. N-am crezut în căsnicie când eram tânără şi ar fi fost greu să

cred atâta timp cât primele mele amintiri sunt legate de o ceartă între ai mei, în care mă împărţeau şi-şi disputau credibilitatea în faţa mea. Adică pe mine o să mă asculte, ba pe mine, ba o să înţeleagă ea când va creşte, ba o să-nţeleagă un rahat, o să vezi. N-au ajuns niciodată să mă împartă, pentru că n-a fost cazul. Au preferat să rămână şi să continue disputa la scene deschise, până când tata s-a dus, aşa că niciunul n-a mai aflat efectiv cui aş da eu dreptate: ei sau lui. Oricum, mie mi s-a acrit de mică de scene în care oricum n-am ales pe nimeni, dar am tras concluzia minimă că asta nu-i de mine şi că prefer să n-am nimic de împărţit cu nimeni, nici măcar c-un soţ. Pe lângă toate astea, faptul că societatea „multilaterală11 în care crescusem ne intoxica cu teoriile despre rolul familiei pentru propăşirea neamului mă scârbise definitiv – credeam eu – de ideea mariajului. Nu m-a întrebat nimeni însă dacă vreau sau nu să mă mărit atunci când am rămas gravidă la 19 ani. Ceva anticoncepţionale de contrabandă folosisem eu, dar cine ştie ce era în sticluţa aia pe care scria cu litere slave ceva indescifrabil şi despre care eu crezusem că este sperm icid? Şi eram tânără şi ne iubeam, şi nopţile la mare sunt atât de ameţitoarei şi, de fapt, ce păcat chiar aşa mare am făcut? Acum nu s-ar mai grăbi nimeni să mă ducă la biserică, s-au schimbat vremurile, din fericire, Iulia, fiica mea care m-a dus în faţa altarului, a murit imediat după naştere. N-am vrut-o deloc şi ea s-a dus. Mi-au rămas în amintire doar plânsetele ei care m-au trezit dintr-un somn adânc, după o naştere interminabilă şi epuizantă. Am ştiut că este fiica mea, deşi în salon eram multe mame cu nou-născuţi. Mi-au arătat-o o clipă, după care a dispărut pentru totdeauna din viaţa mea.

Hellfeld – sediul central

Satul de adopţie temporară, Hellfeld, avea o piaţă publică, centrul – să zic aşa –, care era la doi paşi de casa noastră. Era locul în care ne adunam duminica, pentru că

aici se găsea singurul telefon public disponibil. Nu eram doar noi, adică polonezii şi românii de la ferma lui Frankenmuller. Se adunau toţi cei care lucrau la fermele şi restaurantele din jur, făcând coadă la cabină pentru a-şi suna familiile. Pe vremea aia românii încă n-aveau celulare. Se stătea la coadă ore întregi şi câteodată nici nu reuşeam să vorbim cu cei de-acasă. Eu îmi pierdusem răbdarea s-aştept şi renunţasem la telefoane. Oricum, să aud glasul fetelor mele la telefon nu mă făcea fericită, ba dimpotrivă. Mă simţeam vinovată pentru că le abandonasem, la fel de vinovată cum mă simţeam acasă când nu le puteam cumpăra nenorocitele alea de iaurturi Danone atunci când le-ar fi trebuit lor. Adică în fiecare zi. Nu ştiu de ce, dar o mamă se simte întotdeauna vinovată că nu face destul sau că nu face bine, indiferent de cum le întoarce pe toate. Eu o cotisem destul de rău şi de data asta, pentru că n-am scăpat nici acolo de sentimentul că sunt cea mai rea mamă din lume şi că m-am dus să lucrez ca o descreierată pentru câţiva pumni de dolari. Chiar dacă unul dintre motivele mele fusese iaurtul acela nenorocit. Oricum, nu era singurul, dar eu eram prea obosită să-mi caut scuze care oricum nu scuzau nimic. Nu ştiu nici acum care este greşeala cea mai mare, adică între cele două rele, care este răul pe care să-l alegi. Să rămâi şi să-ţi admiţi neputinţa, sau să pleci şi să-ţi abandonezi copiii? Fetele mele erau departe de mine, le abandonasem şi eram vinovată în ochii mei mai tare decât în ochii oricui altcuiva. Mă convingeam singură că sunt bine, că vor fi în siguranţă şi că nu le lipseşte nimic. N-aş fi suportat să aud contrariul şi de fapt mi-era groază de orice discuţie cu cei de-acasă. Dorul de ele nu mi se vindeca doar cu un telefon nenorocit şi cu altcineva nu mă interesa în acel moment să vorbesc. Singura zi în care am stat cu plăcere la coadă la telefon a fost ziua în care fiica mea Daria a împlinit zece ani, prima aniversare departe de ea. Zi în care am plâns şi

am cântat alături de compatrioţi „mulţi ani trăiască” rândurilor de vie.

Cu bărbatul meu nu vorbisem deloc de la plecare. Dor nu mi-era de el, n-aveam timp de asta şi oricum relaţia noastră din ultimii ani a fost oricum, mai puţin romantică. Copii mici şi timp puţin, bani cât să ai pe ce să te cerţi, kilograme în plus după cele trei naşteri, prietenii greşit înţelese, dragostea care trece după 3 – 4 ani, hobby-uri abandonate, business-uri falimentare, încăpăţânări, frustrări. Un fel de rezumat al unor ani trecuţi prea în grabă. Eram fericită să scap de o relaţie pe care nu ştiam în acel moment cum s-o revigorez şi nu mă gândeam deloc la ce va fi. Nu, nu mă simţeam iubită şi nu, nici nu simţeam că regretă prea tare plecarea mea. Poate doar o dezorientare de moment, toată viaţa am fost împreună, de pe la 15 ani, şi făceam parte deja dintr-un peisaj permanent. Restul decorurilor se mai schimbau pe parcurs, dar eu rămâneam mereu acolo. M-a învăţat cu prea multă iubire şi fie că acum îmi oferea prea puţină, fie că eram eu obişnuită cu prea multă… greu de spus. La plecare m-am simţit uşurată şi acum nu era momentul să mă gândesc la ce urmează. Nu vorbeam la telefon, n-aveam mail şi internet. Zero comunicare, ceea ce lui ar fi trebuit să-i convină de minune.

Le trimisesem un pachet prin cineva, cu bani şi cadouri şi consideram că era suficient. Trebuia să se descurce şi fără mine, cu ce l-aş fi putut ajuta de acolo? Pur şi simplu, nu voiam să vorbesc cu nimeni şi în special cu el. După câteva săptămâni de tăcere, îmi trimitea mesaje disperate prin toată lumea, prin şefii mei pe care-i suna la birou şi printr-o prietenă de-a mea, care se măritase cu un neamţ.

Cristina era o fostă colegă de facultate, o sighişoreancă cu care împărţisem camere pe vremea în care eram studente. Ne petrecuserăm multe vacanţe

împreună, iar mamele noastre, amândouă văduve, erau bune prietene. Îmi amintesc casa Cristinei ca pe un loc fantastic, cu o terasă enormă la etaj şi cu priveliştea cetăţii vechi în toată splendoarea ei. Cred că a fost cea mai frumoasă casă pe care-o văzusem eu în România şi, dacă stau să mă gândesc bine, rămâne în top 10 chiar şi acum. Întotdeauna am considerat că nimic nu înfrumuseţează mai bine o casă decât împrejurimile, priveliştea de pe terasă, de pe ferestre… Or, aici totul părea desprins din poveste!

În ultimul an de facultate, am stat împreună în gazdă la Cluj. Vorbea o germană perfectă, pentru c-a urmat şcoala generală în limba germană, ca mulţi copii de români din zona cu saşi. Avea un unchi stabilit cu familia în Germania şi, când a terminat facultatea nemăritată, neamurile din Germania i-au căutat un neamţ de treabă. După câteva luni de corespondenţă şi două vizite, şi-a făcut bagajele şi s-a dus în ţara mult visată. Nu ţineam legătura după facultate. Aflasem de la alţii că s-a măritat şi a plecat. Nu mă invitase la nuntă şi nici măcar nu-mi spusese că se mărită. Era cam aiurea, am fost bune prietene, dar eram gata s-o iert pentru asta. Pentru toată lumea, anii ’90 au fost frenetici şi necruţători, au zdruncinat şi prietenii, nu doar căsnicii. Ne-au luat pe toţi valurile schimbărilor şi ne-au cam izbit cu capetele de stânci, ne-au dat ameţeli şi chiar amnezii temporare. Când am aflat că locul unde o să lucrez e la vreo 100 km de oraşul unde locuieşte, am căutat-o. Nu mă aşteptam la mare lucru. Mai aveam o prietenă plecată cu care păţisem la fel. Ne evita mereu când venea în vizite prin ţară şi totuşi fusese cea mai bună prietenă a mea din adolescenţă. De aceea, n-aveam aşteptări prea mari de la Cristina. Şi mă înşelasem. Cristina mă căuta constant la telefon, îmi transmitea mesajele disperate de la soţul meu şi m-a dus la ea acasă în două weekenduri. Un aparat diabolic numit „tapena”.

Munca la trasul sârmelor s-a dovedit de fapt una foarte uşoară, faţă de ceea ce a urmat. N-am să uit niciodată cum îi zice aparatului cu care aveam să mă familiarizez curând: tapena. Era un fel de capsatoare diabolică, un „bând binden pistole” după cum am găsit acum pe net. Traduceţi voi, dacă aveţi chef. Mai mare decât una pentru capsat hârtie, avea un sul de panglică albastră îngustă dintr-un material plastifiat şi capse metalice care fixau banda. Amândouă se schimbau pe măsură ce se terminau rezervele, toate rezervele fiind la purtător şi se schimbau la faţa locului, în pas alergător. Servea la fixarea lăstarilor tineri de butaşi, după ce se tăia cu foarfecă ce era în plus. Deşi făcusem destulă practică la vie, nu văzusem în viaţa mea lucrarea asta. Butaşii de vie erau la câţiva centimetri de la nivelul solului şi se lucra de-a buşilea. Nu puteai să te târâi în genunchi, deşi încercasem şi varianta asta; nu mergea pentru că distanţa dintre ei era prea mare. Cam un pas şi jumătate între ei. Nu mergea decât fie aplecat, fie buburez şi în stil pasul piticului. În primele zile a fost îngrozitor. Nevestele polonezilor, care veniseră şi ele între timp şi aveau experienţă, lucrau de câţiva ani aici şi înaintau cu o viteză de speriat. Nouă ni se bloca mereu tapena naibii, rămâneam prea des cu ea fără panglică sau capse. Cu tot felul de chestii spânzurate de mijlocul nostru pentru depozitarea rezervelor de material, străduindu-ne să ne ţinem de ele fără niciun succes eram pur şi simplu un spectacol de patetism. De data asta era mai rău, pentru că poliţia nemţească era mereu în spatele nostru. Conta mult şi calitatea lucrării, nu doar cantitatea. Mereu în coasta noastră, striga şi înjura din tot bojocii naţiile spurcate din care facem parte.

Într-una din zile, am avut una dintre primele mele revolte din cariera de zilier. Tapena pe care am primit-o în dotare era veche şi mergea ca naiba, se blocau capsele, se

încurca panglica şi ca urmare eram în urma tuturor cu sute de metri distanţă. Daniel întotdeauna termina rândul lui şi făcea jumătate din al meu, de frică să nu mă lase neamţul seara acolo pe câmp. Am tot zis eu ce-am zis, că nu e bună, că „schaize machine”. Degeaba. Până într-o zi în care, tot ultima pe rând, am trântit-o de pământ, am ieşit din lot şi i-am zis că eu nu mai lucrez cu prostia aia, pe mine să mă ducă acasă şi de-acolo la gară. Când am pus aşa problema, neamţul a început să scuze maşina de fabricaţie nemţească, că e bună, că vezi doamne e „made in Germany” şi lucrurile nemţeşti nu se strică. Eu eram aia nefuncţională care n-aveam nimic de fabricaţie germană prin vene. l-am răspuns că şi Mercedesul e nemţesc, dar chiar şi ăla se strică. După un moment de uluială, s-a pus pe un râs isteric, s-a urcat în maşină şi s-a întors cu o tapena nouă. Şi rău a făcut, pentru că m-am specializat aşa de bine în lucrarea aia, că n-am mai scăpat o vreme. Cum să supravieţuieşti forţelor naturii

Clima Germaniei a fost una dintre marile mele surprize. Ieşisem puţin în lume şi nu mă preocupase niciodată clima Germaniei. Eram convinsă că sunt puţine diferenţe între cea de la noi şi a lor, eventual puţine variaţii de temperatură în plus sau minus. Adică mă gândeam că între România şi Suedia, de exemplu, or fi diferenţe mari, dar între Germania şi România nu prea. Toate cunoştinţele alea teoretice cu clima continentală, continental oceanică… păreau insignifiante. Dar nu sunt, vă asigur. În Germania vara era foarte cald când era cald şi foarte frig când era frig. Nu frig din acela că-ţi pui un jerseu şi gata. Nu, un frig că îţi trebuia un hanorac peste câteva jersee. Diferenţe de temperatură de la 32 – 33 de grade la 9 – 10 grade într-un sfert de oră. Începea cu o dimineaţă senină şi caldă şi se încheia cu furtună, vânt, tunete şi fulgere. Închipuiţi-vă cum plecam noi la câmp în fiecare dimineaţă. Părea că ne mutăm de fiecare dată când

ieşeam la muncă: haine pentru dacă era cald, haine pentru dacă era frig, haine dacă plouă şi schimburi pentru că, dacă te plouă, hainele de ploaie oricum nu te ajutau. Căram în fiecare dimineaţă rucsacul după noi ca şi cum am fi plecat la munte pentru o săptămână. Şi pe deasupra mai căram şi sacoşa cu tapenele, cu materialul de rezervă pentru piesa diabolică, foarfeci de tăiat, mâncarea, cizmele de gumă, apa, ţigările… Numai celularele ne lipseau pe atunci. Astea toate veneau îmbarcate în furgoneta de marfă verde şi ne serveau de scaun, că oricum n-aveam pe ce să ne aşezăm.

Eu avusesem noroc cu Nicu şi Cristina la capitolul haine de ploaie. Fiecare contribuise cu ce putuse: cizme de gumă aveam vreo trei perechi, aveau timp să se usuce de pe o zi pe alta; aveam pelerine de ploaie, pantaloni de ploaie, băşti şi şepci. Dar cel mai drag şi de folos mi-a fost un parpalac lung din fâş, special făcut pentru ploile de acolo, lung până mai jos de genunchi şi cu nişte buzunare imense în care încăpeau toate cele. Era foarte bine izolat, să zic aşa, ţinea de ploaie, era călduros şi foarte uşor, pe deasupra. MI-I dăduse soacra Cristinei, într-una din vizite. Aveam impresia că mă protejează nu doar de vreme. Părea că mă ascunde şi mă ajută să mă transpun în ceea ce trebuia să fiu acolo. Mi-a fost nelipsit în toate zilele din rucsac. îl am încă şi acum şi îl păstrez ca pe un obiect de preţ, un martor mut al dârzeniei mele.

Am prins de toate în Germania. Temperaturi sufocante de 35 – 36 °C şi furtuni cum nu mai văzusem niciodată în viaţă. Se înnora tare aiurea pe acolo. La noi ploaia venea aproape mereu din aceeaşi direcţie. În Germania, ploile veneau de peste tot şi din toate părţile. Părea că cerul cade pe tine, după ce cu cinci minute înainte era senin şi nici urmă de nor.

Lucrul nu se oprea pe ploaie. Ne mai opream noi din când în când să ne golim apa din cizme, să ne stoarcem

băştile şi mănuşile de protecţie. Am lucrat şi pe zile în care a plouat de dimineaţă până seara, mocăneşte. Ni se zbârcea pielea pe mâini şi pe picioare, ne muram şi ne uscam de la soare de câteva ori pe zi. Se îngreunau cizmele cu noroi şi umblam ca astronauţii, exerciţii bune pentru picioare, n-am ce zice, mai ceva ca la sală.

Într-una din zilele de ploaie, am învăţat ceva nou despre nemţi. Până în ziua respectivă vreau să vă spun că nu văzusem niciun neamţ lucrând în vie, nici la restaurant şi niciunde pe unde umblam noi. Toţi îşi lucrau via cu „ausländeri”.

În ziua despre care vă povestesc, o sâmbătă, apare un neamţ dornic de un câştig extra (sau poate nu era extra). O victimă a căderii nivelului de trai din marea Germanie, urmare a reunificării, a emigraţiei nedorite în special, problema de care nu evitau să se plângă în toate mediile, ori de câte ori apărea ocazia. Se urcă şi el în furgonetă, bineînţeles că l-a urcat în faţă, pe scaun, şi chiar a venit cu noi la lucru. Toţi îl priveam cu teamă şi credeam că e un fel de spion de-al lui moşu\ L-a lăsat în grija polonezului, care i-a explicat câte ceva din ce are de făcut şi hai la fugă, ca toţi ceilalţi. Spre norocul lui n-a nimerit la tapenă, că ar fi văzut pe dracul S-a nimerit o zi de tras la sârme, la care, până la urmă, dacă aveai condiţie fizică, nu era chiar aşa greu. A intrat cu elan în lot şi chiar s-a străduit cât a putut. A încercat să fie amabil cu noi, să-ntrebe de unde suntem, cum ni se pare munca la nemţi, de ce-am venit şi dacă am găsit ce-am aşteptat. Părea că-l interesează soarta noastră şi părea că nu-l deranjează faptul că eram străini. Oricum nu avea ce face, chiar era singur între noi, polonezi, români, ţigani, africani. Eram vreo 15 suflete care l-am fi mâncat cu fulgi cu tot. Ne întreba des când facem pauză, se mira de ce ne grăbim aşa, insista să micşorăm ritmul şi să mai facem câte-o pauză la capetele de rând i Era evident că nu-i plăcea

regimul de muncă pe fugă. Dar cum nimeni nu-i făcea caz, venea spăsit după noi, mereu ultimul, bombănind şi înjurând. Asta a fost până când a început ploaia, una din alea lente şi continue, care părea că nu se va opri degrabă. Noi, obişnuiţi deja, am ieşit la capătul rândului să ne îmbrăcăm cu ţinuta din rucsacuri. El a crezut că gata, plecăm. Când ne-a văzut că ne întoarcem la rânduri a început să strige la noi că suntem nebuni, că pe ploaia asta nu se poate lucra, că schaize, unde e moşul cu furgoneta şi de ce nu vine după noi. L-am liniştit cât am putut spunându-i că întotdeauna lucrăm pe ploaie, aşa e aici, la moşia lui Frankenmuller. El a refuzat să mai intre în rând şi ne-a strigat să facem la fel, să refuzăm să lucrăm pe ploaie şi luni să ne ducem cu el la biroul de forţă de muncă din Lanberg şi să îl denunţăm pentru exploatare şi tratament inuman. S-a oferit chiar să ne ajute, să ne aştepte în oraş, să ne conducă acolo şi să ne vină ca martor. Bineînţeles că nimeni nu-l băga în seamă. Nouă ne era gândul la teancul de mărci germane, la miile de români care ar fi dat orice să fie în locul nostru, la copiii de acasă care aşteptau pachete şi la datoriile lăsate în caietele de la alimentară. Şi apoi, împotriva cui era să ne revoltăm? Toţi eram acolo pentru că ne doriserăm şi majoritatea sperau să se întoarcă în fiecare an la muncă la acelaşi patron. A plecat uimit şi scârbit, pe jos, pentru că moşul nu venea să ne salveze în caz de ploaie. Ăsta a fost singurul neamţ pe care l-am văzut eu lucrând în Germania mea de zilier.

Cu siguranţă că nu este aşa, dar am înţeles atunci că nici nu sunt aşa de harnici cum se spune. În ultimii ani aveau salarii mari şi îşi permiteau multe, foarte multe. Nimeni nu mai accepta munca fizică, grea, solicitantă. Toţi îşi doreau servicii la birou, în fabrici, eventual, cu orare scurte, la trei-patru eşti acasă şi trai pe vătrai: viaţa e minunatăl în weekend scoteau mercedesurile şi rulotele de vacanţă din garaje şi se plimbau, fără nicio grijă pentru

ziua de mâine şi cu siguranţă fără să le pese cât costă litrul de benzină. În satul nostru, prin care trecea „ruta vinului”, o chestie turistică care combina pasiunea pentru vinul bun, turismul şi gastronomia, se făcea coadă pe şosea. În timpul săptămânii, puteai să te culci în stradă, că nu riscai mare lucru. Restaurantul cel mai celebru din sat era în piaţa publică şi era plin până la refuz în zilele alea, nu puteai arunca un băţ înăuntru. Am fost şi eu odată acolo, nu pentru că am vrut neapărat, mai degrabă pentru că insistase Monica să intrăm şi noi la o bere rece. Cred că era sâmbătă seara, după ce ne întorsesem de la muncă. Era frumos, curat, cu mult artizanat şi la ora aia cu destul de puţini clienţi. S-au uitat urât la noi, ne-au aşezat la o masă retrasă, deşi eram curaţi, spălaţi şi alte bubecap n-aveam, în afară de faptul că eram nişte auslenderi prăpădiţi. În altul n-am mai intrat acolo, oricum mi-a cam stat berea lor în gât.

Era pentru prima dată în viaţă când mă simţeam cetăţean de mâna a doua. A fost un şoc destul de mare tratamentul servit de patroni, dar a fost unul şi mai mare reacţia celorlalţi nemţi, despre care chiar nu înţeleg ce aveau cu noi. Făceam o muncă fizică, necalificată şi prost plătită pe care ei nu şi-o doreau. Eram acolo cu contracte legale pe care statul lor le oferise, din lipsă de forţă de muncă locală. Nu le făceam concurenţă în niciun domeniu, nici măcar la femeile şi la bărbaţii lor, că n-aveam timp pentru aşa ceva. Păstram curăţenia pe stradă, respectam vecinii şi noaptea dormeam ca lemnul, nu făceam chefuri sau alte trăsnăi ca să deranjăm. Cu toate astea, eram paria satului, din faţa cărora localnicii îşi fereau copiii ca de Baba Cloanţa. M-am întrebat de multe ori cum s-ar comporta românii, dacă ar fi puşi în situaţia în care erau nemţii acum. Adică să ne imaginăm un sat din Ardeal, de vreo IOC de focuri, nu mai mult, care se umple pe perioada de vară cu zilieri veniţi legal să muncească pe la patronii

de-acolo. Nu ţigani care îşi montează căruţele la capul satului, muncesc câţiva dintre ei şi restul fură găinile şi zarzavaturile de prin curţile oamenilor. Oamenii ăia sunt totuşi oameni ca oricare alţii, au sentimente şi necesităţi şi probabil că, dacă nu chiar ai sta cu ei la masă la o bere rece într-o seară, măcar nu i-ai arăta cu degetul şi n-ai da cu pietre după ei. Dar uite cum sunt unii, care se cred mai buni decât alţii şi care se cred îndreptăţiţi să-i desconsidere pe cei care nu-s de-ai lor. Acelaşi comportament îl aveau şi faţă de polonezi, şi faţă de noi, şi faţă de africani… Eram toţi în aceeaşi oală de cetăţeni mizerabili. Şi oare pentru că lucrau mai mult decât noi? Ce, preda o profesoară din Germania mai multă materie decât predam eu, zicea mai multe cuvinte deodată, scria mai multe cuvinte sau ce? Dar în timp ce ea câştiga 2500 de mărci pe lună, eu câştigam 120. Singura diferenţa era de geografie, bat-o vina. Multă vină am dat eu pe geografia asta. Ce noroc să te naşti pe un alt meridian!

Cu hărnicia lor mă lămurisem, şi cu mitul curăţeniei nemţeşti la fel. Cel puţin cu faptul că dacă acel mit e adevărat, familia Franken mul 1 ei era sigur o excepţie. V-am descris vila în care mă cazaseră pe mine şi Monica. O bijuterie, o mândreţe de casă. Ei bine, în spatele casei aveau un fel de depozit enorm construit sub pământ, cu pereţii îmbrăcaţi în piatră de râu, cu siguranţă conceput pentru păstrarea vinului. Niciodată nu am intrat prea adânc în tunelul groazei. Zăceau aici claie peste grămadă butoaie de vin stricat, gunoaie de tot felul, mobile, haine vechi, jucării stricate, sticle sparte, damigene cu mucegai. Poate nici cu trei, patru camioane de gunoi nu ar fi reuşit să care totul de acolo. Ştiţi vorba cu gardul vopsit. Casă mare, frumoasă, flori la ferestre şi maşini de marcă prin curte. Neam boieresc, cu argaţi şi patalama. Şi în spate, închis bine după porţile falnice săseşti, leopardull Floricelele erau foarte importante, să fie udate, curăţate

de frunzele uscate, să fie proaspete şi colorate, că dă bine la imagine. Veneam seara de la câmp şi stăteam cu Mona câte-o juma1 de oră să le udăm şi curăţăm de uscături, că nemţoaica făcea crize dacă nu erau în regulă. De faptul că noi eram julite, lovite, plouate şi bătute de vânt n-a făcut caz niciodată. Ce conta, gunoiul nu-l vedea nimeni din spatele frumoasei vile cu muşcate.

Tunelul groazei ascundea însă şi minuni, întruchipate în sticle de vin şi alte licori bahice. Polonezii, mari amatori, ştiau şi ei „Secretul din Santa Vittoria”. Şi după ce-au prins încredere în noi, ni l-au împărtăşit şi nouă, cu condiţia să le dăm şi lor din bunătăţi. Şi cum ei nu puteau veni la noi, că drumul dintre casele noastre trecea prin faţa casei şefilor, Monica le fura tot ce-i încăpea sub bluză şi le transporta în fiecare seară câte o doză de fericire. Am băut tot felul de vinuri vechi, poate unele chiar foarte valoroase, tot felul de rachiuri şi specialităţi. Aş fi furat sticle de acolo şi ca să le golesc în veceu, oricum nu le ţineau socoteala. Ştiu chestia cu răzbunarea arma prostului, dar nu se aplică în cazul ăsta, părerea mea. În fiecare seară degustam câte o specialitate şi Monica îşi îndesa sub bluza de trening trei-patru butelii pe care le căra la casa vecină, unde colegii noştri de muncă o aşteptau ca pe Mesia. Polonezii beau de stingeau, veneau şi la lucru cu sticle după ei, nu ştiu exact ce, dar îşi puneau băutura în sticlele de apă şi o treceau de la unul la altul. Asta nu-i împiedica să muncească, dar îi ajuta probabil să suporte injuriile zilnice ale nemţilor. Din buteliile ascunse prin tunel am dat cadou la toţi românii, polonezii, africanii şi la toţi cei care ne susţineau moral. Lui Nicu, Cristinei, am trimis acasă, am împărţit cu bunăvoinţă la toţi muncitorii de pe plantaţie, eu şi Monica la fel. Şi nu pentru că aşa fac românii de obicei. Consideram că meritau: unii să primească şi ceilalţi să fie păgubiţi. Mi-ar plăcea să ştiu că nemţii şi-au dat seama de descoperirea noastră şi de pierderile suferite.

Control şi izolare

Spuneam că polonezii, şi de fapt nici compatrioţii noştri, nu puteau să vină la noi acasă şi nu e o glumă. Şefii nu ne dădeau voie să ne vizităm.

Nu că ne-am fi vizitat nu ştiu cât, ce naiba aveam de vizitat când eram toată ziua la câmp împreună? La început, seara sau duminica, mai veneau pe la noi, mai ales compatrioţii. Ce-am fi putut povesti cu ei? câţi copii ai, ce-ţi mai face piranda, din ce trăiţi acasă? Stăteam în curte, pe scările din faţă, beam câte-o licoare din tunel şi-i bârfeam pe nemţi. Mai mâncau la noi câte-un sandvici, pentru că veşnic păreau lihniţi de foame, ne mai ajutau cu florile şi cu măturatul prin curte. Monica era mai vorbăreaţă, ei îi lipseau şuetele, probabil că eu tăceam mai mult decât ar fi vrut ea şi avea nevoie de oameni care s-o asculte. Într-o seară, sau poate era duminică, nu mai ştiu, ne-am trezit cu şefa peste noi. Eram în curte toţi şi spălam o maşină pe care ne-au cerut ei s-o spălăm, în ideea că cineva va veni s-o cumpere. Ne-au promis bani dac-o curăţăm bine, pe dinăuntru şi pe dinafară. Bineînţeles că n-am văzut banii, dar am găsit ceva mărunţiş prin torpedou. Şi, oricum, după maşina aia n-a venit nimeni cât am stat noi acolo. Era doar aşa, ca să ne dea ceva de lucru şi să ne ţină ocupaţi. Când a intrat val vârtej în curte, ştiind sigur că suntem toţi acolo, noi eram înarmaţi cu cizmele de gumă şi cu găleţi, bureţi, cârpe şi frecam de zor la maşina aia frumoasă, ceva model Porsche de colecţie. Bineînţeles că povesteam, râdeam şi făceam haz de necazul şi de prostia noastră. A intrat montată de scandal, ori că-i văzuse pe toţi venind, din spatele perdelelor, de unde ne pândea aproape mereu, ori că cineva îi dăduse raportul că suntem toţi grupaţi şi veseli la casa romăncelor. Poate că se aştepta la ceva mai rău, a fost cam un minut dezorientată de faptul că noi spălam maşina şi nu făceam vreo orgie în grup, dar nu s-a răbdat să nu-i scoată

pe toţi afară din curtea noastră. Şi nouă să ne ţină o teorie de rahat despre comportamentul moral şi alte chestii care pe ea n-ar fi trebuit s-o intereseze dacă le facem sau nu, atâta timp cât n-avea nicio legătură cu ziua de muncă şi contractul nostru cu ei.

Nu ştiu cum îşi putea închipui că am fi putut să ne încurcăm cu vreunul dintre falşii reformaţi. De fapt, noi căutam companie după zilele epuizante de muncă, ne ajutam cu una-alta şi ne împărţeam sărăcia. Nici nemţoaica nu cred că-şi imagina altceva, dar trebuia să ne ţină sub control, separaţi şi bine speriaţi. Dacă nu lucram pe câmp, trebuia să udăm florile, sau să facem curat în casă, sau să spălăm hainele. Dacă nu, să dormim, în niciun caz să ne întâlnim şi să glumim, să râdem şi, cu alte cuvinte, să ne simţim oameni normali. Asta nu era pentru noi, de pe meridianul de unde veneam fiecare. Era doar dreptul celor de pe meridianul lor.

Prea puţin i-a păsat Monicăi de interdicţia babei. Se ducea când i se năzărea să le care mâncare şi doze de veselie din tunel. Eu nu mergeam prea des şi nu pentru că-mi era frică de ei. Nu e partea mea tare să înfrunt pe cineva. Mi-am trăit adolescenţa în cei mai negri ani ai dictaturii comuniste. Am fost o răsfăţată a sorţii, ştiu. Departe de mine gândul să mă plâng că mi-a lipsit ceea ce multor români le-a lipsit atunci. Nu mi-a lipsit nimic, în afară de puterea de a accepta societatea în care trăiam. Un defect de fabricaţie (sau poate de educaţie) a făcut din mine – o răsfăţată, după cum mulţi ştiu – o rebelă fără leac. Şi asta n-a fost alegerea mea! Am refuzat să intru în UTC şi am fost singura elevă din clasă care n-a avut carnetul la terminarea liceului. Mai târziu, la facultate, nu m-a mai întrebat nimeni dacă vreau: m-au convocat!

Mi-au dat uniforma militară şi, pentru că armata era „a lor” atunci, eu mi-am suflecat pantalonii, mi-am descheiat nasturii la cămaşă, mi-am pus boneta pe-o

sprânceană şi le-am arătat faţa mea cea mai rebelă cu putinţă. N-am intrat niciodată în restul combinaţiilor ASC, PCR, ETC… dar probabil că n-aş fi scăpat dacă mai ţinea mult istoria asta. Nimeni nu scăpa, până la urmă. Examenul la politică din primul an l-am picat, pentru că am dat biletul înapoi: aşa am ştiut eu să prezint refuzul meu de-a învăţa doctrina lor. A trebuit să-l trec totuşi în toamnă… În viaţă mi-am exprimat revolta împotriva celor pe care le consideram nedrepte în felul meu, fel care nu cred că a contat prea mult, în unele cazuri. Aici însă eram un mieluşel cuminte şi tăcut. Nu prea înţeleg de unde până unde cuminţenia mea, probabil că eram prea bulversată de tot ceea ce mi se întâmpla, că n-aveam nicio reacţie. Îmi spuneau să stau, stăteam. Îmi spuneau să merg, mergeam… Îmi spuneau proastă şi credearul Ce se întâmplase cu fata aia nebunatică şi veşnic pusă pe harţă, habar n-am.

O persoană care îmi cere să respect chestii absurde, sau care mă jigneşte şi mă umileşte, mă surprinde şi, pe moment, mă scoate din circuit. Dacă se apucă cineva să strige la mine cu rost sau fără rost, îmi pierd glasul. Mi-e foarte greu să dau o replică spontană şi deşteaptă, îmi trebuie timp să rumeg în minte situaţia şi să mă enervez. Abia dup-o vreme încep să prind glas, şi să înfrunt nesimţirea, sau nedreptatea, sau jignirile… Iar eu nu aveam nici timp, nici chef s-o fac în acel moment. Preferam să evit problemele şi gata. Monica, însă, care avea alt caracter, mai bătăioasă, mai arţăgoasă şi categoric mai directă, îi întorcea nemţoaicei curul şi-şi vedea de-ale ei. Era miserupistă, adică, la toate sfaturile babei. Tot ea era cea cu reclamaţiile la mâncare şi în general la tot ce ne cumpăra nemţoaica. Ba nu-i plăcea pâinea, că era prea neagră; ba sucul, că nu era natural; ba cafeaua, că nu era Jacobs; ba detergentul, că ne adusese granule şi noi spălam de mână… etc. Mie mi-era egal, mai jos de atât nu

puteam să cad şi, în concluzie, îmi era egal ce mănânc sau cu ce detergent spăl hainele.

Că veni vorba de haine, le spălam cu mâna pentru că maşina automată era stricată. Era tot un fel de-a ne ţine ocupate, probabil de-aia n-a trimis pe nimeni s-o repare când i-a cerut tot Monica asta. Şi duminica, pentru că sâmbăta lucram, spălam împreună câte o vană întreagă de haine murdare, ca două negrese. Până când Nicu a aflat că noi spălăm hainele cu mâna şi le ducea la el acasă să le spele la maşină. Pe ale lui amândouă.

Măritată în Germania

Primul weekend în care am ieşit a fost la Cristina, l-a sunat pe şefi şi i-a anunţat că sâmbăta vine după mine pe la prânz. Conducea soţul ei, pentru că ea nu voia, îi era frică, deşi avea carnet. Nu m-am mirat deloc, am stat şi eu 12 ani cu carnetul în buzunar şi maşina în garaj fără să fiu în stare s-o conduc.

Eram foarte bucuroasă să ştiu că am s-o întâlnesc, deşi nu ştiam la ce să mă aştept. Trecuseră vreo şase ani de când nu mai ştiam nimic una de alta, şi vreo patru sau cinci de când trăia în Germania.

Era neschimbată, doar mai slabă şi mai guralivă decât oricând. Părea foarte emoţionată de întâlnire şi vorbea, vorbea, vorbea nonstop. Cred că îi lipsea o prietenă acolo, pentru că acum simţea nevoia să-mi povestească toată viaţa ei, toate bucuriile şi necazurile, voia să plângă şi să râdă, şi astea toate deodată. În maşină s-a aşezat lângă mine şi a făcut abstracţie totală de soţul ei, pe care l-a ignorat de fapt tot timpul pe care l-a petrecut cu mine. Nu mi-am făcut probleme de la început, dar la cină mă simţeam puţin stingherită de faptul că noi ciripeam fără întrerupere şi el nu înţelegea nimic. La început i-am propus Cristinei să vorbim toţi în engleză, dar după cinci minute am renunţat. Aveam prea multe să ne spunem şi timpul era prea scurt. După masă s-a scuzat şi s-

a retras la biroul lui.

Casa Cristinei era nouă, impecabilă, modernă şi confortabilă. Cu toate astea, casa lăsată în Sighişoara o depăşea în ochii mei, deşi mai veche şi nu atât de perfectă. O construiseră în curtea socrilor, cu credit ipotecar. Avea o bucătărie super utilată, toată inox, dotată cu ultimele noutăţi în materie de aparatură. Se schimbase Cristina mea. Am lăsat o fată alintată, care nu ştia să spele un vas şi să facă o ciorbă, şi am găsit o adevărată matroană. Aranjase o masă superbă, cu şervetele colorate şi cu lumânări asortate. Pregătise pizza. Nu cumpărată, chiar o făcuse ea. Şi prăjitură şi îngheţată şi ce vreau eu din frigider. Mi-a povestit cum l-a cunoscut pe Gerhard, cum s-a măritat cu el, ce a aşteptat când a venit şi ce a găsit de fapt. S-au cunoscut prin intermediul verişoarei ei şi îl văzuse doar în poze. Şi-au scris câteva scrisori, băiatului i s-au aprins călcâiele şi s-a dus să o cunoască. Şi a avut ce să îi placă, pentru că, nefiind o frumuseţe, e însă o persoană fermecătoare, veselă, educată, vorbeşte perfect germana, cu situaţie şi carieră. A mai mers o dată în România şi a luat-o de nevastă. Cristina ştia despre el, înainte de a veni în Germania, că are un apartament separat în casa părinţilor lui, cu toate cele necesare unei familii tinere. Apartamentul exista, e drept, dar într-o casă dărăpănată şi veche, cu igrasie şi cu singura baie improvizată în pivniţa casei. Vă daţi seama de reacţia ei, venită din vila superbă de pe culmile Sighişoarei! Mi-a spus că a plâns vreo doi ani neconsolată, după care, într-o dimineaţă, s-a trezit şi i-a zis clar că dacă nu vrea să-i facă o casă nouă, ea se întoarce în România. Neamţul, un zgârcit fără pereche, n-a mai avut scăpare. Au luat credit şi s-au apucat de casă.

Cristina a lucrat la început într-un magazin de parfumerie şi a tot căutat degeaba ceva în meseria ei. După câţiva ani de căutări, nemţii au înscris-o cu bursă la

un curs de recalificare. Ceva ce se face şi la noi în ţară, cu diferenţa că acolo au rezultate concrete. A început să studieze ceva legat de informatică. În timpul celor doi ani de studiu i-au plătit o bursă care acoperea inclusiv costul biletelor de autobuz şi de tren pentru deplasarea spre şcoală. Nu avea banii ei şi se plângea că neamţul nu-i dădea mai nimic, că îi cerea socoteală până la ultimul fening. Că visa să termine odată şcoala, să aibă banii ei şi să îşi poată ajuta mama şi familia din ţară. Nu avea nici cea mai mică intenţie să facă un copil cu el. Mi-a povestit cum o controla dacă a făcut bine curăţenie în casă trecându-şi degetul pe marginea ramelor de tablou, cum se ascundea de el ca să-i sune pe cei de acasă şi să le trimită câte un pachet. Dar toate le povestea cu veselie, făcând haz de necaz. Nu era nici deprimată şi nici nefericită. Ba chiar mi-a spus că, în ciuda a toate cele povestite despre viaţa ei de acum, ar face la fel: s-ar mărita tot în Germania. Nu mi-a zis dacă tot cu el sau cu altul. Dacă mă gândesc bine, ar fi putut-o nimeri mult mai rău decât atât. Nu era băiat rău, era pur şi simplu neamţ.

Pe mine m-a culcat într-o cameră la mansardă, în care avea o sală de gimnastică în miniatură. Obsesia ei mai nouă erau kilogramele şi chiar pierduse câteva din facultate. Eu eram moartă de oboseală şi mi se închideau ochii de somn. A venit cu mine în cameră şi s-a aşezat pe marginea patului, continuând să îmi povestească una şi alta până când eu am adormit, în timp ce ea vorbea, şi vorbea… Tot atunci mi-a dăruit un inel minunat cu trei diamante mici, pe care îl port şi acum şi am să-l port mereu.

A doua zi, m-a dus să îmi arate oraşul în care trăia: Prorzheim. Nu prea avea mare lucru de vizitat, fusese distrus aproape în întregime în timpul războiului şi acum era o metropolă nouă, modernă, cu edificii pe care le poţi vedea în orice oraş. În centru, făcuseră o colină înaltă cu

tot molozul pe care îl adunaseră la reconstrucţie, iar în vârful ei un loc de reculegere şi luare aminte pentru generaţiile viitoare. împrejurimile erau însă impresionante: era poarta de intrare în munţii Pădurea Neagră, şi tot oraşul era împrejmuit de verdeaţă. Casa ei era undeva la marginea oraşului, treceai efectiv prin pădure ca să ajungi la ea. Toată zona era străbătută de drumuri laterale, pe care nu se circula cu maşina şi care erau pline de biciclişti, familii cu copii, sportivi de tot felul şi de toate vârstele. Se bucurau de soare şi pădure, de sfârşitul de săptămână şi nici că le păsa de grămada de moloz care le decora oraşul.

Am rămas la ea toată duminica, i-am cunoscut pe socrii ei, am încercat să-l plac pe Gerhard pentru că era soţul ei şi am uitat de via lui Frankenmuller. La plecare a început să-mi pregătească pachetul de drum şi a golit tot frigiderul. La un moment dat, am crezut că îl va împacheta şi pe ăla. A trecut de la frigider la dulapul de haine, capitol la care a contribuit şi soacra ei cu câteva lucruri utile, printre care se numără şi parpalacul de care v-am pomenit mai devreme. A fost unul dintre cele mai bune weekenduri pe care le-am petrecut în Germania, iar Cristina cea mai plăcută surpriză a ultimilor ani. Era aceeaşi, ba chiar îmbunătăţită.

Învinşi şi învingători

După câteva săptămâni de muncă la sârme, tapenă, la hală sau pe lângă casă, eram în mare în formă şi aveam o condiţie fizică de invidiat. Cred c-aş fi putut participa la maraton şi cel puţin l-aş fi terminat. Pe de altă parte, eram plină de bătături, băşici, julituri şi vânătăi. Cele mai oribile le aveam pe picioare şi se datorau tapenei. În momentul în care capsam panglica pe butaş, îmi sprijineam tapena pe picior în zona coapsei, pentru că mâna îmi obosea şi nu mai aveam putere. Cum întotdeauna am fost sensibilă şi m-am învineţit la cea mai mică lovitură, acum eram practic neagră pe toată jumătatea de sus a coapsei.

Într-o seară în care făceam baie şi Monica îmi povestea ceva de-ale ei în timp ce spăla nişte haine la chiuvetă, m-a văzut şi a început să ţipe disperată că ce-am păţit, că am făcut hemoragie internă sau mai ştiu eu ce, că ea o cheamă pe şefa să mă vadă şi să aducă un medic. Şi chiar a chemat-o, chiar dacă eu m-am opus categoric să-i arăt babei picioarele mele. Le-am zis să se liniştească, că n-am nimic, că sunt aşa de câteva zile bune şi ştiu exact de la ce. Le-am arătat cum mă ajutam cu tapena, sprijinind-o de picior şi am scăpat de medic. Şi aşa am scăpat pentru câteva zile de munca la tapenă şi am ajuns la banda de îmbuteliere.

Monica şi ţiganii lucrau de câteva zile la fabrică. Pe mine însă mă ducea tot la tapenă cu polonezele, pentru că le ţineam ritmul.

Banda de îmbuteliat v-am zis că era practic în casa lor. Într-o hală în care aveau maşinăriile şi care se continua cu un salon cochet în care primeau cumpărătorii şi ofereau spre degustare produsul finit. Aici şefa era şefă, ea era cu organizarea şi mai ales cu ordinele. Şi nu era cu nimic mai bună ca el. Cu siguranţă, oamenii ăia nu ştiau a vorbi normal, ştiau doar să strige. Tot atunci a apărut pe firmament şi unul dintre fiii lor, care măcar era frumuşel şi discuta pe un ton mai civilizat. Părea mai uman, dar asta nu a contat prea mult până în final. Tot baba zbiera mai tare.

Linia era completă, începea de la umplerea sticlelor, etichetare, ambalare în cutii de carton şi se termina cu stivuirea cutiilor pe paleţii pe care-i încărcau direct în camioane. Am lucrat pe rând la toate punctele şi era ca în filmul ăla cu Charles Chaplin care strângea şuruburi la o fabrică. Ne-ar mai fi trebuit vreo două-trei mâini în plus ca să facem faţă lucrărilor. Totul trebuia să meargă uns, pentru că banda nu se oprea, nici măcar când vreunul se scăpa pe el şi trebuia musai să meargă să-şi facă nevoile.

Ca să nu se blocheze toată şandramaua, ceilalţi îşi puneau costumul de Superman şi lucrau pentru doi. Dacă totuşi se întâmpla să se blocheze, sticlele se adunau grămadă şi începeau să se spargă, moment în care doamna apărea imediat ca din pământ şi se apuca să ne „laude şi felicite" şi să ne zică şi ea cât de „minunate" sunt naţiile din care venim. Nu-mi amintesc foarte clar toate fazele de la bandă. Una în care trebuia să iei sticlele de vin să le aşezi într-o cutie de carton, alta în care trebuia să faci cutiile de carton, alta în care trebuia să pui dopul de hârtie peste cel de plută, locul în care se stivuiau cutiile şi în care se puneau etichetele în maşina de etichetat… Îmi amintesc că la pus sticle în cutii trebuia să iei câte 2 sticle odată într-o mană – sticle de 1 litru, pline – că altfel ţi se adunau toate grămadă şi începeau să se spargă chiar de-aici de pe bandă. „Shnell, shneller" s-a auzit cel mai mult aici. Aveam un buton de urgenţă pe care îl puteam folosi în caz de disperare maximă, dar după ce l-am folosit o dată, când deja aproape că mă scăpasem în pantaloni, nu am mai îndrăznit să repet mişcarea.

După una din fazele în care banda s-a blocat şi pe jos era plin de sticle sparte, vinul a inundat toată podeaua şi papucii noştri erau îmbibaţi, doamna a ieşit din cuşca ei de unde ne supraveghea şi a făcut o criză de isterie de proporţii. Ţopăia printre cioburi, ţipa şi ne înjura pe toţi la grămadă şi încerca să ne organizeze pentru a repune linia în mişcare cât mai repede. Şi cum ştia că mai bine de jumate dintre noi nu pricepea nimic din ce zbiară, gesticula ca un actor în filmele mute, adică patetico-demonstrativ, în aşa fel încât să priceapă tot prostul cum trebuie să te apleci şi să culegi cioburi, să dai cu mătura, cu mopul… Din ţopăială, a alunecat pe podeaua udă şi a tras o trântă de pomină cu curul exact în vinul după care îi părea atât de rău. Eu una m-am pus pe un râs isteric, şi am râs, am râs şi nu mă puteam opri… aşa cum te loveşte

râsul atunci când n-ai voie să râzi, eşti la ora de mate, sau la o şedinţă şi îţi vezi şefa cu o bucată de hârtie igienică lipită de toc chiar atunci când începe să facă prezentarea la care ai muncit tu toată noaptea. Nu s-a grăbit nimeni cu ajutatul, eram toţi ocupaţi cu hohotitul. Până la urmă baba s-a ridicat, din pantaloni îi picura vinul roşu şi, drept răzbunare, pe mine nu m-a mai lăsat în altă zi la hală.

Cel mai specializat aici era Daniel, camerunezul de care v-am povestit. Părea că este mereu peste tot şi ne salva pe rând din încurcături pe toţi. Mai ales pe ţigani, care erau foarte puţin descurcăreţi, ca să nu zic tonţi, şi mult prea lenţi pentru banda nemţească. Spărgeau sticlă după sticlă, chiar dacă nu se bloca banda. Lipeau etichetele invers pe sticle, încurcau operaţiile între ele şi uitau să pună anumite chestii prin cutiile de vin. La înfoliat paleţii au făcut fiecare pe rând spectacol fără bani, se încurcau în bandă, îşi prindeau fularele cu plasticul şi în final paietul arăta ca şi cum ar fi fost scăpat de pe stivuitor înainte de a fi încărcat. Au încercat fiecare pe postul ăsta, care se presupunea că este treabă de bărbat, nici măcar atât de complicată. Daniel le-a explicat şi le-a arătat de vreo zece ori cum se face. Inutil, nu serveau pentru aşa ceva. Culmea e că nu serveau la nimic, nici la munca fizică, brută, pentru că nu rezistau la efort şi erau înceţi ca melcul; nu pricepeau nimic în nemţeşte, dar nici în româneşte, pentru că atunci când eu încercam să le explic, în cuvinte simple şi ca unor copii de generală, ce au de făcut, mă priveau cu nişte ochi de văcuţă, aprobau, dar în final făceau ce-i ducea capul pe ei. Se plângeau, sau mai bine zis ne puneau pe noi să ne plângem în numele lor pentru calitatea şi cantitatea mâncării, a zilei de muncă prea lungi, a vecinilor de casă cu care au fost cazaţi… După ce şefa s-a lămurit că n-are pe cine instrui pentru că sunt neinstruibili şi după ce-au făcut mai multe pagube decât un cutremur în hala de îmbuteliere, nemţoaica a

convocat consiliul de familie şi au hotărât că n-au ce face cu creştinii ăştia. Cred că şefii s-au lecuit de biserici şi organizaţii de binefacere, cel puţin din punctul ăsta de vedere. După trei săptămâni de la sosire, i-au trimis acasă, la cererea lor. M-am întrebat dacă chiar au ajuns înapoi sau au făcut vreo oprire, au scos instrumentele şi au tras ceva cântări pentru care probabil au câştigat de zece ori mai mult decât noi. Aveau contract pe trei luni şi n-au rezistat nici măcar una întreagă. Eu şi Monica eram nişte eroine. Cântând în vie

Până să plece ţiganii noştri, am avut şi câteva zile de muncă relativ plăcute. Mie cam întotdeauna îmi fugea mintea din câmp, adică încercam să mă gândesc la tot felul şi să evadez în alte lumi. Cel mai mult îmi aminteam de anii de studenţie, în care-am făcut o grămadă de practică agricolă, unde ne distram grozav şi cântam cât ne ţineau bojocii. Amintindu-mi de anii ăia, am început să-mi recapitulez repertoriul de atunci şi, încet, încet, m-am apucat de cântat. La început cântam în surdină, adică mai mult pentru mine. După o vreme, mi s-a alăturat şi Monica, entuziasmată să audă câte-o piesă pe care o ştia şi ea. După care ni s-au alăturat specialiştii, adică ţiganii care făceau efecte speciale, şi ne aminteau versuri pe care noi le uitasem. Am cântat de toate, muzică populară, cântece de petrecere, ţigăneşti, româneşti şi eu am făcut numeroase solouri din repertoriul internaţional. Pentru mine aveam deja un repertoriu personalizat, mă distram cu ABBA, Queen, fragmente din Pink Floyd, încercam şi jazz, orice, nu conta. Nu ştiam niciun cântec întreg, de fapt. Dar răsună via de vocea mea!

Decretasem imnul acelei epoci piesa Summertime, care mi-a plăcut întotdeauna şi din care ştiam câteva versuri, pe le repetăm până la saturaţie. Nu a mea, a celor care erau obligaţi să mă asculte, într-una din zilele în care am răcnit piesa pe repeat până la exasperarea tuturor,

moşu* a rămas cu noi pe câmp. Era o zi de tras la sârme, deja eram specializaţi, toţi aşteptam să plece cum făcea în ultima vreme şi să ne apucăm de cântat. Stătea la capătul rândului şi ne urmărea de acolo. Eu am tăcut ce-am tăcut, după care m-am apucat de cântat. Bineînţeles, imnul sezonului, cântat la volum corespunzător unui imn. De data asta nu m-a acompaniat nimeni. S-a apropiat de noi şi a urmărit să vadă cine cânta. Sincer, m-a durut în fund de privirea lui şi mi-am văzut de lucru şi de urlat:

„Summertime.
And the livin is ea sy Fish are jumpin
And the cotton is high
Your daddy’s rich
And your mamma’s good lookin
Se hush little baby Don’t you cry”.

Se potrivea de minune, era vară, era cald şi mie îmi venea mereu să plâng. Mi-a zâmbit, pe cuvânt. M-a privit lung şi stupefiat la început, apoi mi-a zâmbit. Mie pur şi simplu mi s-a întors stomacul pe dos.

N-am ştiut niciodată să fac faţă avansurilor bădărane ale libidinoşilor pe care-i găseşti la tot pasul. Bineînţeles, în condiţiile date păream foarte vulnerabile, eu şi Monica. Şi polonezele, care chiar dacă erau o naţie spurcată, erau blonde şi cu ochi albaştri. Murdare şi nemachiate, de proveninţă dubioasă, dar accesibile, dată fiind situaţia. Am urât întotdeauna bărbaţii care profită de poziţia în care s-au căţărat sau în care s-au născut fără să se caţere pe nimic şi din care au impresia că toate femeile ar trebui să le pice la picioare, de preferabil în genunchi. Istoriile lui cu poloneze trase şi împinse printre rândurile de vie erau celebre şi, într-un fel, explicabile. Un bărbat mic de statură, bătrân şi urât, vulgar şi marcat de moartea tatălui în Polonia, aflat în postura de-a stăpâni chiar şi temporar o mână de femei de origine poloneză. Cu româncele n-avea nimic şi noi nu eram blonde şi cu ochi albaştri, dar eram la

fel de vulnerabile. M-a dus într-un lot în care doar eu ştiam să fac lucrarea. Eu singură! S-a învârtit în jurul meu, mi-a spus tot felul pe păsărească lui şi mi-a zâmbit în continuare… La câţiva paşi era restul grupului, iar Monica striga din când în când numele meu, pentru a se face auzită. Nu m-a atins, dar n-a fost departe. Probabil a citit în privirea mea că sunt vulnerabilă, dar nu suficient. Că mă supun, dar nu mă stăpâneşte. Aveam prieteni nemţi şi cred că asta l-a ţinut la distanţă mai mare decât ar fi sperat el. Poate că dacă ar fi greşit punând mâna, ar fi ieşit ceva memorabil, pentru că întotdeauna am visat să bat măr un libidinos ca el!

Tot legat de „Summertime”, am o amintire care spală greaţa ultimei relatate. O seară de duminică în care am văzut cel mai frumos bărbat din viaţa mea. Ciudat, acum dacă mă gândesc pe unde am mai umblat, este curios că asta mi s-a întâmplat tocmai în Germania.

M-am dus cu Monica în piaţa noastră şi aşteptam să prindă legătura la telefon cu familia ei. Era o seară liniştită, piaţa se golise deja de oameni, era călduţ şi un cer roşu de apus îmi amintea că sunt singură. Mă gândeam la ai mei şi m-a năpădit nostalgia. Mi-era milă de mine, aşa cum stăteam pe banca aia, îmbrăcată într-un trening jerpelit şi cu şlapi de gumă în picioare. Îmi imaginam cum mi-ar fi stat mie acolo, frumos îmbrăcată şi parfumată, la braţul unui bărbat, fie el şi neamţ. Cum ar fi fost să fiu iubită acolo, pe meridianul lor? Cum ar fi fost să fiu iubită, aşa cum visasem în tinereţe că voi fi, fără să îmi închipui vreodată că dragostea se termină ca salamul de la magazin. Să fiu adorată şi răsfăţată, prinţul să vină pe patru roţi, cu o caroserie tunată, cu muzică de jazz urlând din difuzoare şi toată strada de nemţălăi să iasă în poartă ca să vadă cum o fură pe românca cea harnică. Satul acela micuţ, liniştit şi plin de flori colorate era oricum un vis din care nu făceam parte. Mi-a fost uşor să mă imaginez răpită

şi salvată, eu, Cenuşăreasa unei lumi de mâna a doua.

În parcare era o maşină extraordinară. Printre maşinile pe care le vezi la ei în mod normal, se ascundea o bijuterie specială. Habar n-am ce marcă era, pentru că nu mă pricep, dar pot să vă spun că era ceva retro, sport, decapotabil, poate Porsche sau aşa ceva. Se potrivea de minune cu visul meu de un romantism învechit. Priveam pierdută în gânduri maşina şi mă imaginam alături de salvatorul meu, râzând fericită şi cu părul fluturând în vântul cald de iulie. Şi pe când visam mai bine, văd apropiindu-se de maşină un bărbat care în acel moment mi s-a părut cel mai frumos bărbat din lume. Purta un costum lejer, de in alb, era bronzat, un fel de prinţ al deşertului rătăcit prin lumea reală. Părea că nu se grăbeşte, plutea visător cu mâinile în buzunare, fluierând încetişor… ia ghiciţi ce? Summertime! Şi culmea, se îndreaptă chiar spre maşina cu pricina. Cred că m-aş fi dus cu el oriunde în momentul acela.

Nu mi-a aruncat nici măcar o privire, dar asta nu conta. Momentul de visare s-a încheiat când i-a venit jumătatea, o nemţoaică urâtă aşa cum numai ele pot fi, sau poate chiar mai urâtă decât restul. Pe el, străinul cel frumos, l-am visat de multe ori cu ochii deschişi printre rândurile de vie, printre butaşi, printre sticle de vin… îl vedeam şi noaptea, pândind după colţ un moment să-mi facă un semn, pe acoperişul fierbinte din nopţile calde de vară… Şi el a fost un înger păzitori Respirări furate

Au fost şi zile în care ne-a fost puţin mai bine mie şi Monicăi, sau cel puţin nu ne-a fost aşa de rău. Una ne-am petrecut-o făcând curat. Urmau să vină polonezele şi trebuia curăţat un pic locul. Era în alt sat, şefa ne-a dus cu maşina până acolo. Era o joacă pentru mine şi Monica, după zilele din câmp, după blestemata tapenă şi banda diavolească. Ne-a lăsat acolo, aprovizionate cu soluţii şi cârpe, şi s-a dus în treaba ei. Am terminat cu Monica

repede (floare la ureche curăţenia) şi am aşteptat să vină după noi, fumând şi povestind fericite. Casa avea o curte interioară în care erau mai multe locuinţe. Ne-am instalat pe o bancă în curte, bucurându-ne de timpul liber câştigat pe neaşteptate. De la o locuinţă vecină a apărut un neamţ care a intrat în vorbă cu noi. Din spusele lui, am înţeles că familia Frankenmuller nu era iubită nici aici, toţi vecinii ştiau cum se folosesc de polonezi, clienţi la respectivii de ani de zile. Ne-am plâns şi noi de-ale noastre şi timpul trecea fără să ne caute nimeni. S-a făcut amiază, iar Monica, rea de foame, a scos pachetele cu sandvişuri pe care le-am împărţit cu el. Ca să se revanşeze, ne-a făcut gofre cu sos de ciocolată şi cafea. A fost o zi plăcută.

În primele weekenduri, n-am avut curajul să încălcăm interdicţia şi să ieşim din sat, cu excepţia zilelor în care ne căutau prietenii de prin Germania şi ne duceau la ei, cu acordul şefilor. Într-o duminică, însă, polonezii ne-au povestit despre o serbare populară din satul vecin şi ne-au propus să mergem cu toţii acolo. Cum deja prea puţin îmi păsa de ei, iar Monicăi şi mai puţin, am acceptat. Ne-am dus pe jos până în satul vecin toată banda de români, polonezi, ţiganii (care încă mai erau acolo) şi câţiva dintre băieţii din Camerun.

Africanii nu aveau acelaşi statut cu noi. Ei erau emigranţi ilegali, lucrau la negru şi stăteau fiecare pe unde puteau. Daniel era într-un oraş pe la vreo 100 de km de Hellfeld şi venea la lucru în fiecare zi cu trenul şi autobuzul, în condiţiile în care ziua de lucru începea la 7. Ei erau plătiţi diferit, câştigau în fiecare zi banii cash, pentru că veneau când doreau şi când puteau. Majoritatea aveau şi alte locuri de muncă şi visau cu toţii la un statut legal în Germania.

Daniel era un tip cu şcoală, vorbea germana, franceza şi engleza şi era foarte respectat de şefi. Respectul avea însă legătură strictă doar cu munca pe care

el o presta cu foarte multă pricepere şi conştiinciozitate. N-ar fi făcut însă nimic pentru el, n-ar fi mişcat un deget ca să-l ajute să aibă un rost cu adevărat în ţara lor. Poate chiar dimpotrivă, dacă ar fi avut vreo reclamaţie, ar fi fost primii care l-ar fi dat pe mâna poliţiei şi l-ar fi urcat în avionul de repatriere. Pe toţi ne ajuta Daniel. Ne ducea scrisorile la poştă, ne cumpără tot felul de la magazin, ne sprijinea la muncă, ne explica chestii neştiute din lumea lor modernă şi misterioasă pentru noi... Eu i-aş da lui Daniel cetăţenia tuturor ţărilor în care sunt stăpâni cei ca Frankenmuller!

Ne-am aranjat, eu cu Mona mea, şi am pornit la drum. Eu mi-am luat costumaşul de mătase gri, costumas pe care mi-l cumpărasem în rate, chiar înainte de-a pleca, şi de care eram mândră nevoie mare. Un fel de pijama făcută dintr-un material tare la modă pe-atunci, piersică, pentru cine îşi aminteşte. Monica şi-a pus şi ea hainele cele mai bune, ne-am rujat şi aranjat aşa cum am ştiut noi mai bine. Am evadat efectiv, după ce am pândit ca să ieşim din curte când nu era nimeni pe la porţi şi geamuri. Ne-am dus pe jos până în satul apropiat, să fi fost vreo 7 – 8 km, poate, şi am găsit la locul respectiv un cort ca de nuntă, în care nemţii erau toţi frumos aliniaţi pe băncuţe. Mâncau, beau vin, bere şi cântau melodii de-ale lor. A fost oribil când au început să se bălăngăne în stilul lor caracteristic, legănând halbele de bere şi paharele cu vin.

Se uitau la noi ca la nişte extratereştri şi mă bucur că le-am stricat distracţia, măcar nemţoaicelor. Nu dansa nimeni, deşi formaţia a început să cânte şi altceva, nu doar de-alea de te joci cu palmele şi-ţi dai ghionturi. Nu ne-a intimidat cu nimic faptul că ne priveau ca pe nişte maimuţe şi nu se ridica nimeni la dans. Ce mai conta? Oricum nu ne cunoştea nimeni, sau cel puţin aşa credeam noi. Ne-am pus pe dans şi trebuie să spun că polonezii chiar ştiau să danseze foarte bine. Am dansat vals, tango şi

de toate pentru toţi. Până la urmă s-au ridicat şi nemţii şi am dansat cu câţiva dintre ei, cei mai curajoşi. Probabil că după aia nu i-au mai salutat vecinii. Nu pot să zic că m-am simţit chiar, chiar bine. Era clar că nu ne vor acolo, că ne dispreţuiesc fără niciun motiv de fapt. Nici măcar nu ştiau bine cine suntem şi de unde am apărut, sau cel puţin aşa îmi închipui eu. Dar am rămas cu satisfacţia că am încălcat interdicţia şi că le-am stricat cheful.

Şi iar nu mă pot abţine să comentez acum, după câţiva ani de la întâmplare, cât de diferite sunt naţiile noastre! Cum îi primim noi pe ei, cum le cedăm întotdeauna locul cel mai bun, cum le gătim mâncarea noastră cea mai bună, chiar dacă sunt nemţi sau mai ştiu eu ce. Triste clasamente

Două zile de muncă la nemţi rămân printre cele mai teribile din clasamentul personal, adică din toată viaţa mea de angajat de până acum. Într-una dintre ele m-a dus la câmp şi m-a lăsat singură toată ziua (repet, toată ziua), iar, în final, m-a uitat acolo.

Locul I

Ziua a început normal, cu toată trupa de internaţionali în furgoneta verde. Pe mine însă m-a lăsat pe un lot, mi-a explicat în grabă ce am de făcut şi mi-a zis că se întoarce să mă ia mai târziu. Mai târziu nu ştiam ce înseamnă. Eu speram că la amiază, măcar. Trebuia să fac tăieri şi bănuiesc c-am fost aleasă datorită cunoştinţelor mele într-ale tăierilor. Am rămas singură cuc, pierdută printre loturile de vie, fără să am nici cea mai mică idee unde mă aflu. Nu aveam ceas la mine şi, după cum ştiţi deja, nici mobil. Ceas n-am purtat niciodată până când am primit cadou unul la care nu voi mai fi renunţat, ca la inelul primit de la Cristina. Atunci, însă, nu aveam. M-am temut că-mi pierd minţile singură acolo, că n-o să mă mai caute nimeni niciodată şi am să mă evapor pur şi simplu din peisaj. M-am gândit la toate cele bune, atât cât am

putut. La amintirile cele mai vesele cu fetele, la practica din tinereţe şi la muzica mea, la filmele preferate şi la cărţi… am cântat şi cred că am şi râs de una singură… Am încercat din răsputeri să-mi amintesc cine sunt şi ce caut eu acolo, dar mai ales unde vreau să ajung. Cine a fost fata aia care se revolta şi care stătea în picioare în faţa oricui şi unde naiba s-a dus? Am prins şi o furtună mai micuţă, ceva tunete şi trăsnete, dar nici măcar atunci nu m-a căutat să vadă dacă mai trăiesc. Toată ziua singură acolo, printre rânduri nesfârşite de vie, la câţiva kilometri de orice aşezare omenească, fără nici cea mai mică idee unde se află cea mai apropiată dintre ele. Seara, când deja începuse să se întunece, m-am aşezat la marginea lotului, încercând să-mi imaginez cum voi rezista unei nopţi singură în vie. Nu se vedea nimic în jur, nici urmă de oameni sau maşini, nici măcar un zgomot nu ajungea până acolo.

Nu ştiu cum am supravieţuit acelei zile. Cred că doar puterea mea să evadez din real m-a salvat şi atunci. Ca şi altă dată, şi ca de prea multe ori până atunci. Preferabil ar fi fost să stau în lumea reală şi să mă confrunt cu demonii reali, poate n-aş fi ajuns în câmpul acela blestemat.

A venit după mine foarte târziu, era noapte deja, în condiţiile în care era vară şi ziua era lungă. De fapt, mă uitase acolo. Şi-a amintit doar când i-a dus pe toţi acasă, iar Monica a început să mă caute şi să întrebe disperată de mine.

Locul II

Cealaltă zi n-a fost chiar atât de grea, pentru că am fost împreună cu Monica. De data asta ne-a lăsat pe amândouă singure la întins sârme. A început destul de plăcut, nu ne mai speria de mult singurătatea printre rândurile de vie, frică nu ne era de nimeni şi de nimic. Era o zi senină şi călduţă, ne-am apucat de lucrat şi de povestit. Nu ni se terminau niciodată poveştile, aveam o

viaţă întreagă de povestit.

S-a înnorat dintr-odată şi la început nu ne-am speriat. Dar norii se adunau tot mai negri şi vântul bătea din ce în ce mai puternic. La început ne-am pus hainele de ploaie şi am continuat lucrul, aşa cum eram deja obişnuite. În momentul în care vântul părea că ne va lua pe sus, ne-am oprit. Monica era convinsă că o să vină să ne ducă acasă, aşa că a insistat să ne aşezăm la intrarea în parcelă, ca să ne vadă când ajunge. La orice motor, se ridica, convinsă că au ajuns.

A început o furtună teribilă, cu fulgere şi tunete care îţi spărgeau timpanele, cu un vânt care a rupt crengi de vie şi a răsturnat stâlpi de spalier. Ne-am cuibărit una lângă alta şi Monica s-a rugat fără încetare pentru amândouă. A durat o eternitate. Seara la ştiri am văzut că fusese una dintre cele mai puternice furtuni care bântuise Germania în ultimii ani. Satul avea străzile inundate şi şoselele blocate de copaci căzuţi, casele aveau acoperişurile sparte şi toată piaţa era plină de bucăţi de ţigle, table şi crengi căzute peste rondurile de flori. Tot timpul ăsta noi am stat în câmp, singure, două muieri toante care au vrut să muncească pentru un pumn de dolari şi nimic mai mult.

Nu a venit moşu după noi, a venit băiatul lui. Apa curgea de pe noi, iar hainele ne atârnau greu. De la ploaia aia mare, pe câmp şi pe şosea curgeau şuvoaie murdare şi cizmele noastre erau pline de pământ. Cu greu am ajuns până la maşină, dar n-a schiţat niciun gest de ajutor. A întins o folie pe bancheta din spate şi ne-a cerut să ne descălţăm înainte de-a urca în maşină. Nu ne-a întrebat nici măcar în treacăt dacă suntem bine şi nici nu părea să se simtă vinovat pentru că ne lăsase acolo în timpul uraganului. Era mai preocupat de maşina lui, un Mercedes, bineînţeles, se murdărea tapiţeria preţioasă. Urăsc maşina asta şi nu vreau să am niciodată un

Mercedes. Alienaţii

Mi se pare că dacă v-am povestit despre cele două zile de coşmar, v-am spus totul despre Germania. Nu mă plâng, de fapt aş face la fel ca prietena mea Cristina. Aş pleca din nou, dacă ar trebui. Pentru că toate au avut rostul lor, la capătul drumului am reuşit s-o găsesc pe fata aia pe care o credeam pierdută. Şi toată lumea a avut de câştigat până la urmă, chiar şi fetele mele. Mai bine plecată, decât aşa cum eram înainte. Toţi avem momente de rătăcire şi de căutări. Şi n-o să ştiu niciodată dacă virajul din viaţa mea a fost ales potrivit, dar a fost singura alegere pe care am găsit-o eu în acel moment. Mă pierdusem odată din cauză că nu regăseam nimic în viaţa mea din ceea ce imaginasem eu că va fi. Am schimbat macazul brusc după revoluţie, m-am responsabilizat şi am hotărât să caut stabilitatea, pentru că aşa credeam eu că trebuie să fie o mamă bună. Cum n-am găsit-o, deşi am tot căutat-o vreo zece ani, la un moment dat m-am pierdut şi n-am mai ştiut ce să caut în continuare. Am renunţat la spiritul rebel şi am devenit o nevastă cuminte şi o gospodină conştiincioasă, dar până la urmă din atâta cuminţenie am fost percepută ca o matroană mărginită, mirosind a ceapă prăjită şi a zacuscă cu fasole. Şi când am înţeles că nu mai pot fi ceea ce-am fost înainte, dar nu voiam să rămân nici ceea ce eram, m-am pierdut din nou. Nu puteam fi iubită, pentru că nu mă iubeam nici eu. Şi n-am ştiut cum să mă comport în lipsa iubirii. Era singurul motiv pe care-l consideram acceptabil pentru renunţările mele şi o pierdusem şi pe aia.

Poate unii dintre cei care şi-au lăsat copiii în grija soţilor sau bunicilor, şi-au luat lumea în cap să culeagă căpşuni, să culeagă castraveţi în sere, să cureţe casele şi hotelurile, să grijească copiii şi bătrânii celor născuţi pe meridiane mai norocoase au plecat doar pentru bani. Sau poate că nu. Eu una am văzut luminiţa de capătul tunelului

pe care n-o vedeam aici, am văzut o rază de speranţă şi m-am îndreptat spre ea. Imediat după plecare, am avut mari îndoieli asupra deciziei mele şi a trebuit să treacă ani buni ca să înţeleg că n-am plecat doar de grija banilor, eu căutam şi altceva, care era mult mai important decât banii. Uraganul democraţiei pe care îl trăisem în ultimii ani ne-a măturat fără milă pe unii dintre noi. M-am simţit ca prinsă de un val uriaş, învârtită, băgată la fund şi zdrelită de nisipul aspru de la mal, înecată pe jumătate şi apoi scuipată afară, aproape fără suflare. Lucrurile se schimbau cu repeziciune, în timp ce eu eram într-o amorţeală inexplicabilă, preocupată doar de fetele mele, de casa mea, de borcanele de zacuscă şi murături. Nu mai ţinea, nu era suficient să faci ciorba bună şi copii frumoşi, trebuia să faci faţă şi concurenţei care, în timp ce tu tăiai julien zarzavaturile, studia pe internet noutăţile, ieşea prin lume şi se transforma odată cu ea. Eu păream rămasă la fundul prăpastiei.

Şi poate că şi alţii au simţit la fel atunci când au lăsat familii, care multe nu au mai fost niciodată ca înainte, au lăsat părinţi şi bunici pe care nu i-au mai regăsit şi prieteni pe care i-au reîntâlnit reci şi indiferenţi. Cu toţii, însă, cei ca mine şi Monica, cei care au rezistat până la final, am avut motive bine întemeiate ca s-o facem. Chiar dacă pentru unii motivele au fost doar mărcile, care le puteau face viaţa mai uşoară, temporar, cel puţin, şi mai ştergeau din listele lungi de datorii. Poate că au fost şi alţii ca mine care au fugit de ceva ce i-a speriat mai tare decât o datorie la bancă, au fugit mai degrabă de ei, decât de cei din jurul lor.

Vă asigur acum că nicio umilinţă trăită pe meleaguri străine nu a fost atât de dureroasă ca cea trăită acasă, în ţara mea. Nicio dezamăgire pe care am avut-o acolo, departe de casă, nu s-a comparat cu durerea provocată de acele deziluzii ale anilor de democraţie din ţară. Cei care

ne-am încumetat să păşim în afara cercului, mai mult sau mai puţin norocoşi în căutările noastre, am plătit tributul însingurării, autoînvinovăţirii, alienării, durerii, dorului, tristeţii, melancoliei incurabile. Unii, printre care mă număr şi eu, ne-am regăsit doar după mulţi ani, aceiaşi oameni, aparent, dar foarte diferiţi în fond, cu sufletele peticite ca un joc de puzzle cu piese desperecheate, cu amintirea unor ani în care pelicula vieţii tale pare interpretată de un personaj necunoscut ţie.

Nu ştiam exact ce-o să fac când se va termina contractul de muncă în

Germania. Am plecat din ţară cu ideea să nu mă întorc degrabă. Aveam o prietenă, o fostă colegă de facultate, care trăia în Barcelona. Îmi puneam mari speranţe în ajutorul ei, de fapt, era unicul meu plan şi singura mea şansă să-l pot îndeplini. Ştiam că voi avea bani destui să pot ajunge la ea şi să mă întreţin o vreme din ei, până găsesc ceva de lucru pe-acolo. N-aveam nevoie decât de un acoperiş deasupra capului, restul mi-l rezolvam eu într-un fel sau altul.

Pe de altă parte, eram foarte epuizată după cele trei luni, îmi era îngrozitor de dor de fete şi de căsuţa mea plină de flori. De tot ce mişcă în satul meu de la poalele iubiţilor Apuseni, de viaţa mea aşa cum a fost, cu bune şi rele. Doream cu disperare să mă întorc acasă şi speram în secret să se ducă naibii toate planurile mele de exil.

Cu prietena mea din Barcelona am reuşit să vorbesc de câteva ori la telefon. Era în Spania de vreo doi ani, cu sora şi cu soacra ei, şi lucra la curăţenie în case. Copilul ei, un băiat de vârsta fiicei mele mai mari, era acasă cu soţul ei. Plecase şi ea tot din postul de profesoară, dintr-o generală de lângă oraşul ei, unde fusese chiar directoare adjunctă în ultimii ani. Bărbatul ei, care era şi el un fost coleg de facultate, avea un restaurant în gara oraşului. Se căsătoriseră în facultate şi păreau, ultima dată când îi

văzusem împreună în ţară, o familie fericită.

Nu mă putea primi la ea. Stătea într-un apartament cu mai mulţi români, o practică foarte obişnuită printre românii din Spania acelor ani. împărţea camera cu soacra şi sora ei şi nu mai era niciun loc liber. Am răsuflat uşurată şi am început să mă gândesc la întoarcere, la faptul că cei doi nemţi erau dispuşi să-mi facă şi la anul o ofertă de muncă pentru că erau mulţumiţi de mine şi de Monica. Ba chiar mi-au propus să le aduc oameni de încredere din satul meu, bărbaţi care să fie ca noi, ca mine şi Monica, români, şi nu ţigani. Perspectiva de a reveni în fiecare an şi revitaliza economia familiei era o rază de speranţă. Nu erau foarte mulţi bani, dar erau suficienţi pentru a astupa găuri, pentru o vacanţă pe litoral, câte-o reparaţie la casă, o canapea nouă sau mai ştiu eu ce. Nu aveam ambiţii de îmbogăţire, nu îmi doream mai mult decât orice familie obişnuită care munceşte şi se descurcă cu facturile şi eventual îşi permite câte un moft din când în când. Întotdeauna am avut convingerea clară că cei ca mine, care muncesc pe salariu, nu ajung niciodată să se îmbogăţească din asta. Şi în ciuda faptului că trecuseră doar trei luni de când am zburat fericită de-acasă, acum voiam să mă întorc şi totul să fie ca înainte.

Câteodată, un fapt mărunt şi care pare neînsemnat îţi schimbă radical destinul. Cristina m-a sunat într-o seară să mă anunţe că bărbatu-meu vrea neapărat să vorbească cu mine, că să fac orice să-l sun, că trebui musai, musai să îmi spună ceva. Cum erau şi fetele la mijloc, normal că mi-am sacrificat seara şi m-am dus să stau la coadă la telefon şi să mă enervez pentru legătura de doi bani care se prindea foarte greu. S-ar fi putut întâmpla orice acasă, nu puteam să mă fac că nu ştiu nimic, nici usturoi n-am mâncat, nici gura nu-mi pute. L-am sunat şi mi-a zis că între timp a făcut rost de numărul de telefon al unui fost coleg de muncă de-al lui care era stabilit în Spania. Că vorbise cu el

la telefon şi că era dispus să mă ajute, adică să-mi ofere o vreme un acoperiş deasupra capului. Ţin minte că l-am întrebat unde, în ce oraş şi că mi-a repetat de câteva ori numele acelui oraş, despre care nu mai auzisem niciodată până atunci. GIRONA. Asta a fost momentan şi pentru o vreme singurul lucru pe care îl ştiam despre locul în care urma să plec: Girona, Spania. Marea evadare

Acum trebuia să-mi planific fuga, ceea ce nu era foarte simplu, având în vedere izolarea în care trăiam şi nepriceperea despre cum funcţionează multe pe acolo. Vă vorbesc de 2001, an în care în România nu existau nici cârduri, nici bancomate, nici telefoane mobile la îndemâna oricui şi în care libera circulaţie prin Europa era încă un vis. Habar n-aveam de internet şi adevărul e că pe vremea aia nici nu mă pricepeam la calculatoare. Nu că aş fi un as acum! Acasă aveam o rablă îngălbenită (n-aveam nici telefon fix, darămite conexiuni…) la care se jucau fetele, iar la şcoala unde am predat salariul se dădea încă în plic. Eu am trăit la ţară, într-o ţară care era suburbană şi rămasă rău în urmă. Imaginaţi-vă că aţi fi în străinătate, într-un sat cu un singur telefon public, fără poştă şi cu un magazin pentru mărunţişuri şi pâinea de toate zilele, fără laptop şi acces la internet. Fără maşină, cu o linie de autobuz la dispoziţie pentru care ai un orar scris pe nemţeşte, o limbă pe care o dibui, dar n-o citeşti foarte bine şi cu perspectiva vizei pe cale de expirare. Deci plănuieşte o evadare din satul ăla, fără să afle şefii, ca să nu cheme poliţia şi să te lege.

(mi rămânea să apelez la cei din afară care mă puteau ajuta. Mă gândeam la Cristina, care ştia despre planul meu cu Spania. Dar Cristina era la 100 de km distanţă, fără maşină, fără bani şi sub tutela lui Gerhard. De Nicu îmi era pur şi simplu ruşine, făcuse deja prea multe pentru mine. Până la urmă a fost Daniel, camerunezul, cel care m-a ajutat. M-a pus să-i scriu pe o

foaie de hârtie numele oraşului respectiv şi a doua zi a venit cu o listă completă de trenuri, avioane şi autobuze care ajungeau până acolo. Am ales, la sfatul lui (era emigrant cu vechime), varianta trenului, pentru că el zicea că autobuzele sunt mai atent controlate la vamă. Eu aveam viză până în 30 iulie şi contract de muncă la fel. Trebuia să fug înainte, era un risc care mie mi se părea enorm să călătoresc cu viza expirată atâta drum. Daniel era convins că în tren nu se urcau vameşi, pentru că niciunul nu ieşea de pe teritoriul UE. Aşa că am cumpărat bilet de tren, mai bine zis bilet la cele trei trenuri pe care urma să le schimb până acolo. Ca să pot pleca înainte de finalizarea contractului, am pus-o pe Cristina să-i mintă pe şefi că mă duce la ea câteva zile şi dup-aia mergem împreună în România, cu maşina lor. Părea plauzibil şi nu am avut nicio problemă.

În dimineaţa cu pricina mi-am făcut valiza, mi-am încasat banii munciţi cu sudoare şi mi-am luat la revedere pentru totdeauna de la Monica şi Frankenmuller. Nu i-am revăzut niciodată! Cu valiza imensă şi fără roţi pe care o trăgeam târâş după mine, m-am dus la staţia de la autobuzul din sat, luându-mi la revedere pentru totdeauna şi de la Hellfeld.

(mi doresc să mă întorc, întotdeauna mi-am dorit să revăd piaţa cu telefonul şi rândurile nesfârşite de vie. Aş vrea să le revăd pe toate, cu mintea de-acum. Să mă plimb pe străzile cu piatră cubică din sătucul acela al naibii de frumos, să stau la o cramă şi să degust şi eu din vinul acelor vii… Să mă servească şefa cu un pahar, de ce nu? Ba chiar aş face o tură cu furgoneta, dar aş vrea să-l plimb eu pe moşu de data asta. Nu, nu vorbesc de răzbunare acum, vorbesc despre împăcare.

Pe Monica o caut şi nu ştiu cum să dau de ea. Îmi amintesc doar că era de pe undeva de lângă Reghin, numele ei de familie mi s-a şters din memorie. Numele

satului, la fel.

Plecam din Germania cu mâinile pline de răni, aveam coapsele negre ca nişte vinete bine coapte, vreo 6 – 7 kile minus (uraaal) şi o condiţie fizică de zile mari. Plecam având convingerea că şi ei, nemţii, sunt oameni ca oricare alţii, unii harnici, unii mai puţin, şi buni şi răi, unii rasişti, alţii mai puţin, dar cu siguranţă mai norocoşi decât noi, românii. Nu-i pot judeca pe toţi după comportamentul celor întâlniţi pe plantaţia lui moşu şi mă feresc de generalizări, deşi aici trebuie să recunosc că ar merge… Ş-apoi, ce vreţi, dacă au făcut efortul să ne caute în România şi să ne facă oferte de muncă, era clar că nu aşteptau muncitori care o iau la fugă la o simplă ploaie-l

N-am avut niciodată o părere strălucită despre ei, cu toate maşinile lor tari şi cu toată ţara lor înflorată şi ordonată. Unul dintre hobby-urile adolescenţei mele au fost filmele de dragoste din perioada celui de-al doilea război mondial. Vezi „Yankeii”, „Strada Hanovra”, „Secretul din Santa Victoria”, „Tunurile din Navarone”, „Zorba grecul”… poveştile alea dulci despre amoruri pasionale, pierdute în praful războiului, despre eroi care învingeau puternica armată nazi prin trucuri de ţărani deştepţi şi oneşti. Toate astea e adevărat că m-au influenţat, alături de multe, multe altele. Şi apoi, când am fost în prima vizită după revoluţie (prin aprilie 1990) în Germania, m-au şocat comentariile vesticilor despre estici (nemţii din fosta RDG), cum că sunt nişte sărăntoci leneşi şi cu prea multe pretenţii, că din cauza lor a scăzut nivelul de trai, că au de plătit şi mai multe impozite. Acum nu îşi mai puteau lua două Mercedesuri, vezi, Doamnei Trebuiau să împartă cu fraţii lor de sânge!

În timpul facultăţii am făcut o vreme voluntariat la Crucea Roşie, în perioada cu ajutoarele de afară. Umblam prin sate şi împărţeam cu cei de la Crucea Roşie Germană. Am făcut asta împreună cu Cristina, noi făceam pe

interpretele pentru delegaţiile lor. Aici am cunoscut un neamţ care s-a împrietenit mai bine cu noi, cel pe care îl voi numi aici Peştelefiert, poreclă căpătată de la noi pentru culoarea de tomată spălăcită pe care o avea. A venit în vacanţă, prima dată el, după care ne-am dus noi la el. Era student la medicină, mama lui îl creştea singură şi nu aveau o situaţie prea roz. S-a înscris la Crucea Roşie ca să scape de armată. Când a venit la noi, l-am primit aşa cum ştiu românii să-şi primească oaspeţii. Eu stăteam pe-atunci într-un apartament cu două camere, cu mama şi cu bărbatu-meu, eram încă studentă în an terminal. Şi vorbesc despre un apartament cu două camere de dimensiunile unei cutii de chibrituri, vreo 50 metri pătraţi, cam atât trebuie să fi avut. Am chemat-o şi pe Cristina la noi, doar oamenii buni încap oriunde. L-am lăsat singur în cameră şi noi am dormit cum am putut. L-am dus, l-am plimbat şi i-am pregătit tot felul de specialităţi, cu entuziasmul obişnuit cu care primeam orice fel de musafiri, dar mai ales pe ăsta venit din ţări străine şi evoluate.

În prima zi a vizitei a vomat toată ziua, a făcut o criză de fiere din cauză că a mâncat până a uitat de el. La primul duş, ne-a cerut un vaşlapăn. Cristina, care vorbeşte perfect germana, era disperată, nu înţelegea ce vrea Peştelefiert. Şi el, cu inteligenţa lor proverbială, în loc să-i explice fetei în alt mod ce naiba e aia ce-i trebuie, îi repeta acelaşi cuvânt de zeci de ori: vaşlapăn, vaşlapăn, vaşlapăn. Cred că de-aia nu l-am uitat nici în ziua de azi. Şi dă-i şi zi-le. Striga cuvântul de parcă Cristina şi noi restul eram surzi, dar nu l-a dus capul să ne explice altfel ce rahat era vaşlapănul ăla. De fapt, era o bucată mică de prosop, pe care o folosea să se săpunească, ceva ce noi oricum nu folosim nici în ziua de azi, pentru că avem alte chestii mai evoluate pentru asta. Deci probabil că nici acum n-am fi înţeles ce e vaşlapănul lui.

Trebuie să vă spun că pe vremea aia, în vara lui *90, nu aveam apă caldă în fiecare zi. Poate vă mai amintiţi de programul de apă caldă, câteva ore pe zi, din două în două zile. Nouă ne mai rămăsese de pe vremea împuşcatului o instalaţie improvizată pentru duş, care consta dintr-o oală mare şi verde, cu smalţul sărit, în care încălzeam apa pe sobă, o duceam în baie şi din care, cu ajutorul unui ibric de fiert nechezolul, făceai un duş ceauşist. De unde naiba vaşlapene, geluri de duş şi alte chestii?

Cât a stat la noi, a gustat din toate mâncărurile puse pe masă, dar nu s-a atins de vinete, de celebra şi nelipsita noastră salată de vinete. Nu voia nici măcar să guste, de parcă era Fermina din cartea lui Márquez, dar pe mine m-a lăsat rece chestia. Nu-i plac vinetele omului şi gata. Acasă la Cristina s-a întâmplat la fel. Mama ei pregătise şi ea aceeaşi salată. Cristina insista ca el să guste, că sunt foarte bune, hai, ia un pic, că nu mori. El nu şi nu. După o conversaţie mai lungă în germană din care eu nu înţelegeam mare lucru şi nici nu îi dădeam importanţă, unde nu se pune Cristina mea să strige la el, să-l înjure pe el şi pe toţi nemţii la un loc. Mie mi se părea că este pe punctul să-l scoată afară din casă cu picioare în fund. Neamţul s-a ridicat şi a ieşit din bucătărie, roşu ca racul şi vizibil agasat. Cristina ne-a explicat foarte indignată că nu voia să guste vinetele pentru că-şi închipuia că e carne crudă – v-am zis eu că-s proşti. Neamţul a crezut că suntem suficient de sălbatici ca să mâncăm carne crudă de culoare verde!!!, că, dacă habar nu avem ce e aia vaşlapăn, putem să mâncăm orice rahat. Cristina s-a crizat şi s-a calmat destul de greu, pe mine m-a amuzat şi mi-a confirmat părerea despre ei: încrezuţi, autosuficienţi şi mărginiţi.

La el în vizită m-am dus doar eu şi bărbatul meu şi rău am făcut. Mă rog, el s-a străduit în limitele bunului simţ şi a ospitalităţii nemţeşti, să zic aşa. Adică ne număra

chiftelele când mâneam, feliile de pâine, sticlele de apă şi suc băute. Bărbatu-meu era tot timpul mort de foame şi toată vacanţă am fost un pachet de nervi amândoi. Un lucru îl aveam foarte clar în cap. Nu îi uram pe nemţi, dar nu aş fi trăit în Germania nici în ruptul capului.

La coborârea din autobuzul marii evadări, mă aştepta Daniel. L-au apucat nervii când a văzut ce valiză căram. Mi-a zis că nu pot pleca la drum cu coşciugul ăla după mine şi s-a apucat să-mi sorteze hainele, ca să încapă într-un ghiozdănaş elegant şi cu roţi pe care mi l-a dat el. Mi-a scos hainele pe rând şi râdea ca un apucat, pentru că aveam mai mult costumase de gospodină tip pijama din piersică decât ţoale normale şi practice. Mi-a aruncat la tomberon o parte din ele, şi oricum nu-mi părea rău după ele, pentru că erau deja trecutul. Eu eram alta, una nouă şi îmbunătăţită, cu bani în buzunar şi mai slabă ca oricând. Julită şi vânătă, dar mult mai sigură pe mine, parcă deja semănăm cu fata aia care fusesem acum câţiva ani. Mi-a dat o pereche de pantaloni sport şi un tricou modern, adidaşi în picioare şi o şapcă Nike cu cozoroc pe cap, m-a urcat pe tren şi a dispărut pentru totdeauna din viaţa mea. Spania. Catalunya

Habar n-aveam unde mă duc, iar o luasem pe-un drum despre care nu ştiam ce destinaţie are. Dar de data asta şi la propriu, nu doar la figurat. Ştiam că oraşul se numeşte Girona, nu ştiam dacă e la sud, nord, est sau vest. Despre Spania ştiam doar tipicul pe care îl ştiau toţi românii pe vremea aia, sau poate doar românii neumblaţi în lume, cum eram eu: flamenco, coride, Madrid, Barcelona, Sagrada Família, Dalí, Picasso, război civil, Julio Iglesias şi câteva cuvinte din amintiri, că eu la telenovele nu mă uitam. Nu reuşeam să-mi amintesc nici măcar harta Spaniei, cu forma şi graniţele ei. Nu ştiu, poate că suferisem un blocaj mintal, parcă ceva îmi mâncase o parte a creierului, pentru că nu reuşeam să-mi

amintesc nici engleza, pe care am vorbit-o bine înainte, nici harta Europei cu forma ţărilor, oraşe şi capitale, vecinii de graniţă a ţărilor prin care treceam… ce mai, chiar aşa proastă nu sunt, cum eram în momentul ăla! Nu începuse încă migraţia masivă spre Spania, iar puţinii români care trăiau deja acolo nu îşi făceau încă vacanţele acasă. Era vremea vizelor, cei ajunşi pe-acolo nu se dădeau duşi cu una, cu două. Aşa că ajungeau puţine veşti despre viaţa lor şi puţine chestii din care să tragi anumite concluzii ajutătoare.

Primul tren a fost un personal, cu care am trecut graniţa în Franţa. L-a ales Daniel, spunând că în trenul ăsta nu va urca absolut nimeni să controleze paşapoarte, şi chiar aşa a fost. Al doilea tren pe care l-am luat din Metz a fost aglomerat, dar eu aveam cuşetă, aşa că m-am instalat în patul meu şi am dormit liniştită toată noaptea. M-a mirat faptul că toţi păreau că merg în vacanţă, toţi cărau după ei colace, rogojini, pălării de soare şi aproape toţi aveau copii. Erau majoritatea francezi, dar eu eram prea obosită să-mi bat capul. A doua zi de dimineaţă, culoarul era plin de lume când m-am trezit. Se uitau fascinaţi pe geam şi… ce să vezi: o întindere strălucitoare de apă, pe care razele dimineţii o făceau orbitoare, o oglindă platinată care mai să mă orbească cu atâta frumuseţe; un ţărm cu dune aurii, stânci abrupte şi o vegetaţie pe care o vedeam pentru prima dată în viaţă. Uimită de peisajul feeric şi de surpriza să văd ceva ce părea a fi O MARE, am întrebat un francez de lângă mine „ce apă e aia?”

M-a privit stupefiat după care mi-a răspuns „La mer Méditerranée, chérie!”

După niciun sfert de oră, am coborât în Portbou. Nu ştiam dacă mă aflu în Spania sau încă în Franţa. La megafoanele din gară vorbeau în toate limbile şi cei din jurul meu la fel, era plin de turişti şi era greu să-mi dau seama unde sunt. Am întrebat la ghişeu şi mi-au zis

„Spain”. Deci, reuşisem!

Port Bou este o staţiune superbă de pe malul Mediteranei, cu un aer boem şi romantic, aşa cum probabil era Vama Veche pe vremea bună. Soarele strălucea, era cald şi cerul era de un albastru copleşitor. Eram fericită, eram entuziasmată, îmi venea să chiui şi să sar într-un picior de fericire, să-i iau pe toţi din jurul meu la pupături. Cum toţi erau în vacanţă, erau şi ei ca mine, fericiţi, deşi din alte motive. Toate chipurile erau vesele, relaxate, zâmbitoare şi amabile, aşa cum e tot omul atunci când e în concediu.

Ştiam că de-aici până-n Girona mai erau doar două ore cu trenul. Am întrebat la ghişeul de informaţii şi am aflat că pot schimba legătura pentru care ar fi trebuit să mai stau şapte ore să aştept, aşa că am luat primul tren. Mă grăbeam să ajung, deşi ar fi trebuit să mai stau să mă bucur de acel moment de glorie personală în decorul fantastic al micuţei staţiuni. Nu uitam însă că aveam un scop, chestia asta mi-a ieşit foarte greu din cap şi consideram că încă nu merit aşa ceva.

M-am urcat într-un personal care oprea în toate staţiunile înşirate pe litoral şi era înţesat de turişti. Se vorbeau toate limbile pământului în trenul ăla. La un moment dat s-au aşezat pe băncuţa din faţa mea doi bătrânei care păreau de-ai locului şi au început o conversaţie într-o limbă stranie. Nu era spaniolă, nici nu semăna cu spaniola, mai degrabă cu portugheza, mi se părea mie. Dar nu era nici portugheză. Sinceră să fiu, m-am gândit că sunt aproape de Portugalia sau prin zonă şi că ăştia doi vorbesc ceva dialect portughez… Aveam un ghiveci în cap şi aş fi dat atunci orice pe un atlas geografic.

Total greşită impresia mea de-atunci, Girona e la celălalt capăt al Spaniei, la graniţa cu Franţa, în nord est. Făceam de fapt cunoştinţă cu catalana, pe care acum o vorbesc, o gândesc, am urât-o şi-am iubit-o şi mi-a devenit

a doua limbă. À-propos, e catalană şi nu catalona, e Catalunya şi nu Catalonia. Asta pentru toţi politicienii români care o dau drept exemplu când e vorba de autonomie teritorială şi greşesc sistematic numele limbii şi a regiunii!

Girona e al doilea oraş ca mărime din Catalunya, după Barcelona. E un oraş magnific, cu un cartier vechi absolut fascinant şi care urma să fie casa mea. Pe deasupra, Catalunya e una dintre regiunile cu cel mai bun standard de viaţă din Spania şi are un litoral cu cele mai frumoase locuri pe care mi-a fost dat să le văd în viaţă. Dar asta aveam să aflu mai târziu.

La gară urma să mă aştepte Ionel, pe care eu îl cunoscusem o singură dată la o ieşire la iarbă verde cu firma lui bărbatu-meu. Era un mecanic auto, foarte priceput, cu mâini de aur, care îşi luase lumea în cap şi se făcuse şofer de tir în Spania. Eu îl cunoscusem foarte puţin în ţară şi nu-mi aminteam cum arată. Nu eram sigură că el îşi aminteşte de mine.

Pe toată durata drumului, am întrebat la fiecare staţie în care oprea trenul dacă este Girona. Pe parcursul călătoriei ştiusem exact programul, aveam totul însemnat pe biletul de tren: la ce oră urc, la ce oră cobor. Era un bilet complet (la noi există aşa ceva măcar acum?), deşi ruta începea la Saarbrücken şi se termina în Girona. Ăsta ultimul era un fel de personal, alt tren decât ăla pe care îl aveam eu în orar, eram speriată să nu cobor în altă parte sau să trec de Girona.

Când am ajuns la destinaţie, mi-a fost clar de ce toţi îmi ziceau să stau liniştită, e imposibil să treci de Girona fără să-ţi dai seama. E un oraş mare, cel mai mare prin care trecuse caravana plină de turişti. Am intrat în oraş pe deasupra lui, pentru că liniile de cale ferată trec pe un pod suspendat care străbate aproape tot oraşul. Nu mi-a făcut nicio impresie la început. În afară de dorinţa de-a mă

întâlni cât mai repede cu Ionel, de-a ajunge la capătul călătoriei, nu mai simţeam nimic. Habar n-am avut eu ca de fapt eram doar la începutul ei. Am coborât în gară şi am dat un telefon. Nu mă aşteptau aşa de repede, am avut noroc să-i găsesc încă acasă, mi-a replicat Ionel. Nu ştiam exact despre cine vorbea. Cine erau cei pe care îi găsisem acasă?

Au apărut după mine destul de rapid, Ionel şi cumnatul lui, după cum aveam să aflu mai târziu. Nu-mi aminteam figura lui Ionel, dar i-am recunoscut rapid pe amândoi. Aveau feţe de români.

Replica asta o auzisem de la Cristina, în Germania. La început am crezut că face pe interesantă, cum adică să recunoşti românii doar după feţe, haine, mers şi atitudine? Ne plimbam prin Prorzheim când mi-a arătat de la distanţă o pereche despre care mi-a zis că sunt români. Am întrebat-o surprinsă dacă-i cunoaşte şi mi-a zis că nu, dar că e sigură că sunt români. Într-adevăr, când ne-am apropiat de ei i-am auzit vorbind româneşte. „Cum ţi-ai dat seama?” „Nu ştiu, mi-a răspuns, dar niciodată nu mă înşel, îi recunosc după feţe: au feţe de români”.

După câţiva ani de Spania, am ajuns şi eu la fel. îi recunosc de departe, după port şi abia dup-aia după vorbă. Poate nu ne dăm seama, dar avem trăsături specifice, pe care începi să le observi doar făcând comparaţie cu ale naţiei convieţuitoare şi cu care te familiarizezi în timp. Şi mai au unii, mai ales în primii ani după ieşire, stilul românesc de-a se îmbrăca, care e greu de explicat, dar care face notă discordantă cu cei din jur. Treningurile, sau, ca să fiu în ton cu lumea, trelingurile cu dungă, sau după caz cu Hello Kitty pe bucă mare şi frumos decorată de rozul ţipător; şlapii de gumă sau adidaşii de cauciuc. Chiar dacă se îmbracă bine, ba chiar mai bine decât restul, tot îi recunoşti pe majoritatea dintre ei. Ne mişcăm altfel, am rămas cu impresia că gesticulăm mai mult decât restul şi

pentru că nu ne înţelege nimeni din jur avem tendinţa să vorbim mai tare, mai vulgar, mai colorat. Aşa cum ne şi machiem, noi româncele, mult mai strident decât oricare dintre spanioloaice. Unii renunţă greu la acest stil, alţii never, depinde cât sunt de plini de ei. Şi eu l-am avut, pentru că atunci când eşti sărac şi când îţi iei hainele de la second nu prea poţi zice că ai neapărat un stil anumel v-am zis deja de costumaşele aduse, dar alea erau acum la container în Germania.

Noi vecini de apartament

Urma să împart apartamentul cu Ionel, cumnatul lui şi încă o familie de români care aveau doi băieţi. Cel mai mic dintre băieţi era foarte amuzant, nu vorbea deloc româneşte. Toată lumea i se adresa în limba noastră, el răspundea în spaniolă. Erau deja de trei sau patru ani aici, nu-mi amintesc bine. Dintre toţi locatarii, doar familiştii aveau acte şi lucrau legal, restul erau la negru şi sperau să-şi legalizeze într-un fel sau altul situaţia. Am înţeles din discuţii că asta era cea mai mare preocupare a tuturor, să-şi facă actele şi să intre în legalitate, că de muncă era destul.

Apartamentul era măricel, dar nu cine ştie ce mare scofală, aş zice eu acum. Avea un living şi trei dormitoare, toate ocupate. Eu am primit sufrageria, mai bine zis canapeaua din sufragerie, pe care o împărţeam ziua cu copiii şi seara cu toţi cei care se uitau la televizor. Atunci mi s-a părut totul grozav, mare şi spaţios, utilat şi ca lumea. Să nu uităm că-l comparam cu apartamentele româneşti, în care crescusem eu şi toţi prietenii mei, singurele cu care puteam face atunci comparaţii. Două sau trei camere, bucătarii minuscule, camere de zi în care erau nelipsite canapelele care se trăgeau şi pe care întotdeauna dormea cineva, din lipsă de spaţiu. Vopseaua în ulei, albastru în baie şi roz sau galben în bucătărie. Nu simţisem lipsa spaţiului în apartamentul în care

crescusem, pentru că toţi trăiam la fel, cu una, două camere în plus sau în minus, în tinereţe chiar puţin îţi pasă dacă camera în care stai este mare sau mică, important era să fie plină de prieteni, să poţi face chefuri cât de dese şi să fii singur acasă dacă se poate în timpul ăla. Toţi prietenii mei au crescut în apartamente cam la fel, am făcut revelioane, majorate şi aniversări în ele şi vă spun drept c-am încăput, n-am avut nevoie de săli şi restaurante.

Apartamentul de aici avea trei dormitoare şi o sufragerie, un „comedor" cum se zice în spaniolă, adică locul în care se mănâncă. Nu e de glumă cu locul unde se mănâncă, pentru că la ei mâncarea are cu totul altă conotaţie decât aici. N-o să vezi la ei abundenţa de feluri pe care o vezi la noi, mai ales la sărbători, când înşirăm pe mijlocul meselor mii de platouri şi platouaşe de nu mai încap nici farfuriile, nici paharele comesenilor. La ei nu se face mâncare în exces, dar asta nu înseamnă că te scoli flămând de la masă. Dau foarte mare atenţie calităţii, preferă mâncarea uşoară, proaspătă, mai bine bună, decât multă. Dar la fel dau importanţă momentului în sine, adică aranjează masa frumos, cu tacâmuri, şerveţele, pahare, pentru ei, nu doar pentru musafiri; de obicei sunt punctuali, au ore stabilite în familie pentru prânzul sau cina împreună, depinde de orarele de viaţă ale fiecăreia. Adică, ce mai, orice amănunt legat de mâncare contează tot atât de mult ca mâncarea în sine, pentru că îi leagă pe cei din aceeaşi casă, îi adună pentru câteva momente împreună cu adevărat. Aici din păcate avem vieţi atât de trunchiate, cu orare pe care nu le mai ştim nici măcar noi, dar mai nou nici copiii noştri. Este greu să vrei să stai la amiază împreună la masă, dar este uneori la fel de greu la cină. Ar trebui să fie o cină nocturnă, pentru că lumea se adună târziu pe-acasă, dar după 6 nu e bine să mai mănânci, ca să nu ai coşmaruri. Este de înţeles că noi ne-

am obişnuit să vrem abundenţă de feluri, farfurii cu cât mai încărcate, cu atât mai bine. Venim după ani în care până şi pâinea era la raţie, iar acum, că e la liber, ne cheltuim cea mai mare parte a salariului pe ea, făcând să pară altceva decât o chestie vitală, care ne ţine-n viaţă. Şi venim după anii cu bucătării micuţe, cu mese înghesuite la care abia dacă încăpeam şi fără mese în sufragerie, pentru că sufrageria nu mai exista din lipsă de dormitoare suficiente. Aşa că mesele întinse se puneau doar de sărbători, sau eventualilor musafiri, care aveau astfel ocazia să vadă serviciul primit la nuntă de la naşi şi cele mai bune pahare scoase de prin vitrine. Aici însă este cu adevărat un consens naţional, fie că sunt catalani, andaluzi, madrileni… Masa e sfântă. Toată viaţa lor, programul de lucru şi orarul şcolilor se învârte în jurul acestei teme de importanţă naţională! „La comida” şi „la siesta” de după nici Dumnezeu nu le deranjează. Sunt foarte puţini spanioli care să îi spună camerei ăsteia salon, deşi cuvântul există şi la ei. Este camera pentru mâncat, camera pentru servirea mesei. Orarul de muncă este cu pauză la prânz, cel puţin o oră, la şcoli şi la muncă. Copiii lor merg acasă şi mănâncă sau, dacă nu, mănâncă la cantina de la şcoală, care nu lipseşte de niciunde. Şi dacă părinţii n-au posibilităţi, statul le dă bursă, dar nu rămâne niciun copil flămând. La început, programul cu pauza de la prânz mi s-a părut groaznic şi fără sens, dar ei au speranţa de viaţă cea mai ridicată din Europa. Copiii lor chiar se aşază la prânz la masă, mănâncă trei feluri calde, în timp ce ai noştri ies de la şcoală pe la 3, după ce-au înghiţit toată ziua sandvişuri, în cel mai bun caz, sau plăcinte şi covrigi, în varianta proastă. Ajung acasă morţi de oboseală şi oricum acasă nu e nimeni să le încălzească ceva, pentru că mama şi tata ajung târziu, după ce se termină orele în plus peste cele opt ore care le sunt plătite la muncă.

În apartament eram în total cinci adulţi şi doi copii.

Cum însă toţi bărbaţii erau şoferi pe tir, plecau lunea şi se întorceau vinerea sau sâmbătă. În prima săptămână, adică începând cu a doua zi a sosirii mele, am rămas singură, pentru că A., singura femeie din casă, şi-a luat copiii şi s-a dus cu soţul ei în călătorie.

Nu prea ştiam cu ce să încep. Nu ştiam spaniolă şi majoritatea spaniolilor nu ştiu nici engleză, nici germană. Stăteam într-un cartier foarte colorat şi la propriu, şi la figurat. Era un cartier de blocuri, cu locuinţe ieftine în care trăiau la grămadă spanioli cu africani, marocani şi alţi arabi, estici şi asiatici, sud-americani şi latinoamericani… Numărul emigranţilor din Spania este copleşitor, chiar şi cel oficial. Cel neoficial este dublu sau poate triplu, nu cred că-l ştie cineva cu adevărat. Noi eram şapte în apartament, dintre care doar jumate erau oficiali. Era un cartier de apartamente modest, dar era mult mai aranjat decât cele de la noi, avea locuri de joacă, spaţii verzi, alei betonate şi îngrijite, trotuare şi parcări marcate, garaje, băncuţe şi umbreluţe, toate facilităţile de care ai nevoie, bănci, magazine, şcoli, grădiniţe.

Pe stradă circulau fără reţineri arabi în hainele lor albe şi lungi, arăboaice acoperite complet de voaluri şi basmale, africance în rochii multicolore şi turbane haioase. Seara era o agitaţie impresionantă pe stradă şi în parcul comun, unde se auzeau vorbind o mulţime de limbi şi se adunau o multitudine de culori la grămadă. Mi-a plăcut acest amestec de rase, după ce în Germania părea că e foarte bine delimitat până unde sunt acceptaţi emigranţii şi de unde nu mai au voie. Am înţeles mai târziu că şi aici erau probleme, dar de altă natură şi la altă dimensiune decât la teutoni. Aici se jucau la grămadă copiii spaniolilor cu cei de alte culori, mamele supravegheau şi schimbau păreri, bătrânii jucau petanca, ceva cu mingi de metal pe care le aruncau într-un careu, tinerii făceau grupuri departe de privirile mamelor. O lume frumoasă, în care

părea că au loc cu toţii şi că aparţine tuturor.

Am început să ies din casă puţin câte puţin, încercând să-mi iau repere care să mă ajute să recunosc locul, ca să nu mă pierd. Eram singură, într-un oraş pe care nu-l cunoşteam, nu ştiam limba, n-aveam mobil şi oricum n-aş fi avut pe cine suna dacă m-aş fi pierdut. Pe deasupra, îmi expirase şi viza, deci eram o ilegală. Nu prea ştiam eu ce înseamnă asta şi ce mi s-ar fi întâmplat dacă m-ar fi prins, dar oricum ideea nu-mi plăcea. De fapt, în toţi anii care au urmat n-am avut niciodată probleme cu asta. Dacă ai sau nu rezidenţă legală, e prea puţin important. Nu contează, atâta timp cât îţi vezi de-ale tale. Problema vine doar când îţi cauţi de lucru, e greu să găseşti ceva bun şi bine plătit, le e frică şi lor, pentru că amenzile sunt foarte mari. În anii ’90, toată lumea avea lucrători la negru, mai ales la curăţenie, la copii şi bătrâni, în agricultură şi construcţii, în transport ca şoferi pe internaţional. Adică slujbe pe care ei nu prea voiau să le facă, fie că sunt prost plătite, fie cer sacrificii pe care ei nu sunt dispuşi să le facă. Eu am ajuns în timpurile în care începeau să fie mai exigenţi şi se găsea tot mai greu de lucru fără acte. Şi totuşi, nu era imposibil.

Nu să mă pierd mi-era cel mai frică, ci să nu păţesc ceva grav şi să mi se piardă urma definitiv. Toate lunile care au urmat şi în care am trăit într-un fel singură, am umblat cu un bilet în geantă pe care scria numele meu, adresa din Spania şi cea din România, numărul de telefon din România şi cel al lui Ionel, unul dintre colegii de apartament. Mă înspăimânta gândul că dacă mă calcă vreo maşină pe stradă, de exemplu, nu mă va căuta nimeni la morgă pentru identificare şi că voi sfârşi îngropată din mila primăriei, la groapa săracilor.

Singur

Cei cu care stăteam în apartament erau aproape tot timpul plecaţi, aveau fiecare problemele şi preocupările

lor. Aici când vii, când iei decizia asta, trebuie să vii pe puterile tale şi nu pe-ale altora, să fii convins că efortul şi sacrificiul trebuie să-l faci tu, să nu aştepţi îndurarea altora şi nici omenia lor. Că nimeni, chiar dacă o face, nu e obligat nici să te ajute şi nici nu trebuie să se simtă obligat să o facă, sau vinovat dacă n-o face. Eram mai pe puterile mele decât în Germania, unde aveam de împărţit doar munca, nu şi banii. Contractul de muncă era egal pentru toţi şi plata de la sfârşit era garantată, într-un fel. Nu trebuia să facem concurenţă pentru nimic, nu era cazul să ne evidenţiem prin muncă şi nici să părem unii mai deştepţi decât alţii. De invidiat nu aveam ce să invidiem, eventual aveam câte unii dintre noi o pereche de cizme de gumă în plus sau parpalace de ploaie mai bune. În Spania s-a schimbat puţin problema, aici eram egali doar în ceea ce privea trecutul nostru, care nu mai însemna nimic şi n-avea nicio importanţă. Era ca şi cum ai spune c-am tras linia şi am luat-o toţi de la început, urma să fim ceva, să fim cineva, nimeni n-avea o certitudine despre ceea ce urma. Era o competiţie care aducea pe tapet şi unele chestii urâte din mintea şi sufletele pustiite ale unora.

Toţi am fost ajutaţi mai mult sau mai puţin la început, chiar şi cei care povestesc c-au dormit prin parcuri, că prietenii la care veniseră nu mai răspundeau la telefon şi uşile se închideau în faţa lor. Chiar şi ei au ajuns în casele altor prieteni sau ale unor necunoscuţi care le-au întins până la urmă o mână. Toţi am fost ajutaţi de alţi români sau de alte naţii, fie că vom admite sau nu lucrul ăsta. Sigur că ne place să ne batem cu pumnul în piept, strigând că eu singur am făcut tot, eu singur m-am descurcat, am muncit pe brânci şi am ajuns, şi am făcut, şi am dres. Într-adevăr, nimeni nu s-a dus la muncă în locul tău, dar cu siguranţă dacă nu te ajuta cineva, n-ai fi ajuns să te duci la munca aia prima, aia de la început şi pentru care ai crezut că l-ai prins pe Dumnezeu de-un picior atunci când te-au

luat.

Prima mişcare pe care-am făcut-o a fost să încerc să învăţ limba, să mă obişnuiesc cu cartierul şi cu oraşul. Am început cu un intens „studiu de limbă”, ca materiale didactice am folosit presa gratuită, un ziar local de anunţuri pe care îl găseam la cutia poştală şi prin magazine. Înţelegeam câte un cuvânt pe ici-colo şi am început să le leg între ele cu ajutorul unui ghid de conversaţie pe care-l aveam. Mi s-a părut foarte uşoară încă de la început şi mi-a făcut mare plăcere să o studiez în stilul meu neortodox, cu ziare, reviste şi anunţuri de la mica publicitate. Acum ador limba spaniolă! O găsesc deosebit de expresivă, generoasă în sinonime şi subtilităţi şi am cuvinte pe care-mi place să le folosesc chiar şi când vorbesc româneşte cu ai mei. Şi nu pentru că vreau să mă dau mare sau pentru că am uitat cum se zice – oricum, fetele mele vorbesc spaniola mai bine decât mine, nu mă pot da mare cu asta. Pur şi simplu consider că acel cuvânt spaniol exprimă mult mai bine ceea ce vreau eu să spun şi că niciun cuvânt din limba mea nu are semnificaţia pe care eu o caut. Asta poate şi pentru că, între timp, sentimentele şi modul de-a gândi s-au schimbat şi am adăugat puţin din spiritul spaniol. Am rămas profund româncă, aceeaşi ardeleancă încăpăţânată care poartă mereu în suflet respiraţia Apusenilor. Am adăugat însă şi briza mediteraneană, nostalgia traiului departe de munţii mei, entuziasmul şi bucuria cu care trăiesc zi de zi spaniolii. Capacitatea lor fantastică de a se bucura de lucruri mărunte, calmul cu care-şi înfruntă problemele şi destinul. M-am îmbogăţit… aş vrea eu să cred. Adică nu cu averea aia pentru care vin mulţi români în Spania, măsurată în Audi-uri, Mercedes-uri, prostioare cu marcă pe ele sau lanţuri de aur la kil, ci cu acea bogăţie fără preţ, care se măsoară în cunoaştere, înţelegere, acceptare, renunţare, toleranţă, bucuria unei plăceri simple şi conştiinţa vieţii

care se duce fără îndoială tot spre apus.

În prima duminică din Spania, am ieşit la restaurant împreună cu un grup de români. Erau colegii de muncă ai vecinilor de apartament, împreună cu nevestele şi copii. Am fost un grup mare şi am ieşit undeva în afara oraşului, o clădire veche, superbă, din piatră, ca o cazemată veche. Am aflat mai târziu că era o „masia catalană” (fermă veche), refăcută şi modernizată, cum poţi găsi o mulţime pe-aici şi care fac deliciul turiştilor. Mi se părea fantastică situaţia tuturor românilor de la masă, erau aproape toţi cu familiile acolo, lucrau şi aveau un loc al lor căruia să-i zică casă. Ai mei erau departe, eu stăteam în casa altora şi de lucru nu ştiam când o să găsesc. Aparenţele înşală, sau situaţia mea, care părea mult mai disperată decât era de fapt, mă făcea să văd greşit realitatea. De fapt, majoritatea n-aveau acte, stăteau în chirie împărţind apartamente cu prieteni sau rude, aveau slujbe unde erau exploataţi şi, în general, fraieriţi cu banii.

Astea însă nu le ştiam eu, spre norocul meu, poate aş fi dat bir cu fugiţii de la început. Scopul ieşirii a fost să-i cunosc, să încerc prin telefonul fără fir să găsesc ceva, orice, de lucru. Am cunoscut şi un spaniol, primul, care era şeful lor, un patron de firmă de transporturi. Am vorbit şi cu el tot în scopul ăsta. Erau deja câteva persoane care cel puţin păreau dispuse să mă ajute, deşi tema cu găsitul de lucru era foarte delicată.

Eram optimistă şi încrezătoare, e uşor într-o climă ca cea de aici, cu mult soare şi cer senin în fiecare zi, în cartierul colorat şi vesel în care trăiam, plin de forfotă şi zumzet până noaptea târziu. Nu eram încă disperată, aveam banii din Germania, îmi plăteam partea de chirie, de cheltuieli şi îmi cumpăram de-ale mele. Le trimiteam bani acasă şi eram liniştită pentru că ştiam că fetelor nu le lipseşte nimic.

Începusem să sun mai des acasă, aveam mai mult

timp şi acum mă gândeam la ele tot timpul. Mi le imaginam în parcul de joacă, pe străzile din centru, prin magazinele de jucării şi printre rafturile cu iaurturi Danone. Acum aveam prea mult timp liber şi simţeam că mă omoară lipsă de ocupaţie, senzaţia de om fără rost, de care nu puteam scăpa oricât de tare mă străduiam să învăţ spaniola aia şi să caut de lucru. Ştiam că am obligaţia să nu-i dezamăgesc pe cei pe care i-am sacrificat, care cred în mine şi au aşteptări. Aşteptările erau pe măsura renunţărilor şi abandonurilor. Apoi mai era singurătatea, pentru că aici chiar eram singură, nu doar mă simţeam singură. Petreceam zile întregi fără să schimb o vorbă cu nimeni şi mă simţeam ca un bagaj uitat într-o gară.

care stă în mijlocul peronului, încurcă pe toată lumea şi de care nu întreabă nimeni niciodată. Cu toate astea, eu credeam în norocul meu!

În următoarele săptămâni a fost mai uşor. Angela, colega mea de apartament, a renunţat la călătorii şi a rămas acasă. Ne-am cunoscut mai bine şi am devenit oarecum prietene. Nici ea nu avea prea mulţi cunoscuţi pe-aici, deşi avea deja vreo trei ani de Spania şi lucra în două locuri. Mi-a arătat oraşul şi m-a ajutat mult cu limba. În fiecare dimineaţă făceam cu ea lecţii de spaniolă. Cum n-aveam dicţionar, îmi făceam o listă de cuvinte româneşti pe care voiam să le învăţ, ea mi le traducea, apoi învăţăm cuvintele noi şi mă asculta ca la şcoală. Vorbea foarte bine spaniolă, iar mie mi se părea că niciodată nu voi ajunge să vorbesc atât de bine ca ea.

Încet, încet, am ajuns să am un vocabular destul de bogat în cuvinte, pe care nu eram în stare să le leg într-o frază, aşa că am trecut la reviste de scandal, pe care le citeam şi îmi notam expresii noi pe care ea mi le traducea. A mers repede cu spaniola, după câteva săptămâni mă descurcam, şi am început să caut mai serios de lucru. Angela suna la toate anunţurile care ni se păreau potrivite,

adică pentru curăţenie în casă, supravegheat copii sau bătrâni, spălat vase prin restaurante…

Am găsit în sfârşit şi primul anunţ la care m-au chemat la interviu. Era o pereche tânără, care urma să se stabilească în apropiere de Girona şi aveau nevoie de o persoană internă. Adică să locuiască la ei acasă şi să facă de toate. Culmea, el era neamţ, l-am cunoscut pe amândoi şi le-am prezentat toate referinţele mele, inclusiv cele din Germania, le-am dat şi numărul de telefon al foştilor mei şefi şi mi-au zis c-o să-i sune. Am dat interviul în engleză şi germană cu el şi în spaniola bâjbâită pe care o ştiam cu ea. Mi-au zis că da, mă angajează, dar că mai durează un timp cu mutatul. Că încă mai au lucrări de făcut la casă, dar în septembrie o să încep. Am negociat şi salariul, condiţiile de muncă, pauze, libere…

M-am bucurat şi am sunat fericită acasă, aveam deja un rost, nu mai eram chiar un bagaj uitat pe peron. Trebuia doar să mai am puţină răbdare, să mă bucur de timpul liber şi să mă odihnesc după munca de pe plantaţie. Mi-am petrecut timpul cu Angela şi copiii, învăţând limba, dormind mult şi vizitând oraşul. Bomba a căzut după vreo trei săptămâni, timp în care n-am mai căutat nimic. M-a sunat doamna pe care nu mai ştiu cum o chema şi mi-a zis că s-au răzgândit şi nu mă mai pot angaja. Nu mi-a dat detalii, mi-a urat mult succes şi gata. Nu ştiu dacă au sunat în Germania sau nu, dar mie mi-a căzut cerul. Dădusem un interviu în trei limbi străine, le-am prezentat diplomele universitare şi poze cu familia mea, dovezi că am lucrat ca profesoară în România nouă ani. Şi toate astea pentru un post de îngrijitoare de copii şi femeie în casă. În ce ţară venisem?

Cel mai greu a fost să dau telefon acasă şi să le spun. Să te recunoşti învinsă în faţa celor pe care-i iubeşti este tare greu. Şi iar am început căutarea. Iar am luat ziarele şi anunţurile de la mica publicitate. Am mai obţinut un

interviu, de data asta în Girona. Era o familie de vârstă medie, cu un apartament foarte luxos în plin centru, care aveau gemeni, băiat şi fată de-o lună. Vă închipuiţi pentru ce mă angajaul iar un interviu şi tot în engleză. Erau amândoi farmacişti şi vorbeau bine engleza. Ea făcuse doctoratul în SUA. M-au angajat cu condiţia să vorbesc cu copiii doar în engleză, limbă în care mi se adresau şi ei. Orarul meu era de la 8.30 dimineaţa la 18.30 seara. Urma să mănânc la ei la prânz şi aveam liber sâmbăta. Mă plăteau atunci în pesetas şi era echivalentul la 590 de euro pe lună. Mă ocupam de copii, îi plimbam şi făceam curăţenie în casă în timp ce dormeau gemenii. Nu era greu. Era ceva ce făcusem toată viaţa acasă. Îngrijit de copii şi casă toate româncele o fac. Doar că banii erau puţini şi copiii nu erau ai mei.

Muncind la negru în paradis

În prima săptămână de muncă, m-au dus în deplasare. Aveau o casă de vacanţă la mare, într-o staţiune frumoasă, dar foarte aglomerată: Platja d'Arc. La doar juma de oră de oraş, este favorita celor din lumea bună a Gironei. Se mută vara în vilele lor impunătoare şi confortabile şi îşi continuă viaţa de-acolo, de la reşedinţa de vară. Fac naveta la muncă cu maşina pentru că benzina nu-i o problemă, femeile îşi văd de case, de copii şi de bronzat.

A lor era o vilă splendidă. O casă mediteraneană tipică, ascunsă de verdeaţă, cu ziduri groase de piatră, un salon mare cu o ieşire amplă spre terasa care înconjura toată casa; dormitoare simple, mobilă puţină, plante multe. Nuanţe de alb, albastru, roşu cărămiziu, lemn natural… Avea vreo cinci, şase dormitoare, o bucătărie mare şi mai multe băi. Curtea umbroasă cu gazon, plante de climă caldă şi un porcho imens, pavat, înconjura toată casa la exterior. Pe pavimentul de culoarea pământului erau împrăştiate şezlonguri şi fotolii, măsuţe, ghivece de lut ars,

amfore din care se revărsau plante exuberante. Era o splendoare! Ca să nu mai zic de staţiune, plină de palmieri, părculeţe şi magazine cochete, cazinouri şi terase. Plaja e imensă aici, largă, mărginită de o alee pietonală înţesată de terase unde te poţi lăfăi pe canapele comode, privind marea turcoaz şi turiştii fericiţi. Terasele au cel mai frecvent muzică live şi pe Santana îl auzeam cel mai des pe-acolo. „Samba pa ti41 a fost imnul acestei etape.

Fiecare staţiune are farmecul ei specific pe litoralul catalan, pe Costa (mea) Brava. Plaja nu are aceeaşi geografie de-a lungul ţărmului. Sunt plaje mari, întinse şi late, cu nisip fin, mărginite de dune nisipoase îmbrăcate în ierburi aurii bătute de vânt; multe dintre ele sălbatice, neamenajate, te poţi aşeza oriunde, nu te ridică nimeni, nu te deranjează nimeni; plaje abrupte lângă stânci împădurite, golfuri mici şi pietroase cu peşteri şi profunzimi întunecate; stânci falnice care cresc direct din mare şi pe care catalanii şi-au făcut cetăţi, turnuri de supraveghere şi care acum sunt adevărate muzee în aer liber. Sunt sute de golfuleţe mici şi secrete, la care doar cei din zonă ştiu a ajunge pe cărările săpate în stâncă, prin vegetaţie. Am fost pe o plajă micuţă, parcă făcută pentru perechi care vor să fugă de ochii altora, o plajă ciudată din pietre destul de mari, netede şi şlefuite de valuri, de o culoare închisă, aproape negre. Apa din acest golf era incredibil de limpede şi de o culoare închisă, ca de smoală! Marea e diferită şi ea, culoarea ei depinde de plaja pe care-o scaldă; turcoaz, albastru închis, verde profund. E foarte curată şi translucidă, vedeam fundul la adâncimi foarte mari şi erau o grămadă de peşti care înotau cu tine până la margine; e mult mai sărată (am probat) decât marea noastră, fără mirosul acela puternic de mare de la noi care ţi se impregnează în piele şi haine. Satele pescăreşti înşirate de-a lungul coastei sunt mult, mult mai frumoase decât staţiunile turistice. Majoritatea caselor

sunt albe, pline de flori, construite foarte aproape unele de altele, astfel că formează străduţe înguste, umbroase, majoritatea pavate cu piatră naturală. De obicei, vara sunt pline de artizanat local şi înţesate de turişti, iar iarna rămân goale, pustii, bătute de vântul rece şi de o tristeţe molcomă înduioşătoare. E o binecuvântare şi un spectacol al naturii litoralul catalan. Mă simt foarte norocoasă că l-am văzut, m-am îndrăgostit profund şi ireversibil de el, şi o să-l port în suflet pentru totdeauna, ca pe o comoară preţioasă. E unul dintre cadourile cele mai frumoase pe care mi le-a făcut viaţa.

Copiii sunt frumoşi peste tot şi eu m-am ataşat repede de „ai mei”. Cristina era mică, slabă şi urâţică, plângea mult şi voma aproape tot timpul, în timp ce Luis dormea şi râdea mereu, era grăsuţ, bucălat, cu ochi mari, albastru-verzui, ca un copil din reclame. Toţi se purtau frumos cu mine, iar eu încercam să le fac pe plac, pentru că mi-erau dragi copiii şi pentru că aveam nevoie de banii ăia, chiar dacă erau puţini. Nu făceam altceva, nu făceam mâncare, curăţenie, pentru că aveau o sud-americancă care făcea totul în casă. Eu îngrijeam copiii, făceam plimbări lungi cu căruciorul, profitând de frumuseţea staţiunii, de mare şi de soare.

Casa aparţinea familiei şi cu noi stătea şi mama lui, o doamnă de la care am luat prima lecţie despre femeia spaniolă tradiţională. Era o bătrânică de vreo 80 de ani, văduvă, simpatică şi perfect lucidă. Nu era deloc ceea ce ştiam eu despre bunicuţele din ţara mea. În fiecare dimineaţă se trezea la oră fixă şi se aranja, ca şi cum ar fi fost ziua de mers la biserică. Apărea în fiecare zi îmbrăcată altfel, cu costume, rochii, taioare clasice, încălţată în pantofi de stradă eleganţi, întotdeauna cu toc şi care sunau puternic pe pavimentul de gresie, asortată cu bijuterii, machiată şi coafată, în prima zi când am văzut-o, am crezut că pleacă undeva, că aşteaptă să vină taxiul s-o

ducă, apoi am înţeles că asta era stilul ei de viaţă. Nu lucrase niciodată, era o perfectă „mestressa de casa”, supraveghea atent treburile casnice şi pregătirea mesei. Cu toate astea, nu uita să fie cochetă, îngrijită şi să continue să fie de fapt, înainte de toate, femeie. Aparţinea altei epoci, era obişnuită cu alt stil de viaţă. Era din garda veche a societăţii spaniole, în care femeile aveau datoria (şi limitarea) de-a vedea de casă şi de copii, în timp ce bărbatul trebuia să plătească facturile.

Nu ştiu vouă, dar mie mi s-a întâmplat în multe perioade ale vieţii să-mi pese foarte puţin de cum arăt. Sarcina, lehuzie, copii mici, alăptat, copii bolnavi, perioade de şomaj sau concedii cu depresii… zile întregi în care nu ieşeam din halate de casă. Zile întregi în care te vedeai orice altceva, numai femeie nu, şi odată cu asta se ducea naibii şi respectul de sine, relaţia cu tine şi cu alţii. Degeaba te aştepţi în perioade ca astea să fii văzută, n-are nimeni ce vedea, normal că devii invizibilă pentru că, fără să ştii, te comporţi ca o fantomă. Şi ne place sau nu să recunoaştem, multe probleme încep de aici: tu te faci că nu eşti, eu mă fac că nu te văd! Acuma, nu ştiu cine generează problema, cine greşeşte primul şi cine este mai vinovat decât celălalt. Femeia, căreia începe să-i pese tot mai puţin de cum arată, sau bărbatul, care o face să simtă că nu-l mai interesează cum arată ea l Pentru că inevitabil în viaţa unei femei care naşte sunt momente în care n-ai ce face, nu poţi fi sexy, că n-ai cum. Aşa că, dacă atunci simţi că lui nu-i pasă pentru că are oricum la ce se uita, că nu eşti doar tu pe lume, chestia poate degenera în nu se ştie ce! Nu mă mândesc c-am trecut prin perioade de-astea şi mă îndoiesc să fie femeie care să zică că n-a trecut, iar doamna mai sus citată a fost un exemplu admirabil pentru mine. De la ea am înţeles exact că nu contează dacă cineva te vede sau nu, dacă cineva te va complimenta sau nu pentru ţinuta ta, pentru frumuseţea şi cochetăria ta. Este

prea puţin important dacă e vreun bărbat prin preajmă care să-ţi vadă mărgelele. Cel mai important este să faci asta pentru tine şi atunci cu siguranţă cineva îţi va zâmbi, Dacă nu altcineva, atunci măcar femeia frumoasă şi mulţumită din oglinda tal

În Spania, doar după *8 o a fost aprobat divorţul, până în anii ’70 o femeie trebuia să ceară aprobarea unui bărbat pentru a deschide un cont în bancă pe numele ei, nu avea dreptul să deţină paşaport sau să facă o reclamaţie la poliţie sau la judecător fără acordul soţului, al fratelui său al tatălui. Acum nu mai e valabil, dar concepţiile se schimbă greu. Femeile sunt mai prost plătite decât bărbaţii pentru munci egale, sunt puţine femei în posturi de conducere şi violenţa domestică atinge un indice înspăimântător, în 2007 au fost ucise peste 70 de femei; peste 600 de femei ucise de partenerul de viaţă în ultimii 10 ani. Se fac multe eforturi pentru a schimba toate astea şi se vede. Poliţia ridică bărbaţii cărora li se face reclamaţie chiar şi pentru o înjurătură spusă pe un ton mai ridicat şi femeia primeşte ajutor, asistenţă, protecţie din partea statului pentru ea şi copiii ei, dar, din nefericire, câte-o moarte se mai întâmpla. La noi cine le ţine socoteală? Femeia spaniolă modernă munceşte ca şi perechea ei acolo unde vrea, în orice domeniu de activitate, face carieră, se desparte şi divorţează, este mamă singură, în pereche tradiţională sau lesbiană, are o viaţă socială foarte activă şi pare că a uitat anii în care era considerată cetăţean de rang inferior, lese în grupuri de la adolescente, la „n” ani, dansând şi distrându-se, fără bărbaţii, sau, mă rog, fără perechile lor de gen opus. Ar părea chiar exagerat libertinajul lor, dacă ar fi să mă iau după regulile tradiţionale româneşti, care încă nu văd cu ochi buni găştile de mame şi bunici neînsoţite prin baruri şi cluburi. Îşi iau revanşa probabil, mai ales bunicile, scăpate spre apusul vieţii de zidurile unei societăţi

tradiţionale şi misogine. Au banii lor şi au aceleaşi drepturi şi datorii ca şi partenerii lor de viaţă. Româncele noastre probabil sunt încătuşate mai tare de lipsa banilor şi mai puţin de prejudecăţile sociale... Ceea ce le-a rămas spanioloaicelor ca un bun obicei din vremurile pe care vor cu disperare să le lase în urmă e obiceiul sănătos de-a fi mândre de frumuseţea lor, de cochetăria şi de eleganţa feminină. Poţi şi trebuie să fii îngrijită şi la 100 de ani, dacă ajungi până acolo. Nu e o ruşine şi nici n-o să auzi o femeie de aici să susţină că n-o mai interesează cum arată, că e bătrână şi nu mai contează, aşa cum auzi destul de frecvent declarat pe la noi. Recunoaşte, asta te interesează şi te va preocupa mereu... Pe-acolo se îmbracă modern şi se aranjează, nu există haine sau culori care să fie apanajul unei anumite vârste; ies la restaurante şi la cluburi, se complimentează între ele fără falsă pudoare, îşi spun între ele guapa (frumoaso), reina (regina). La început mi se părea stânjenitor, pentru că eu n-am fost învăţată cu vorbe de alint aşa în public şi am crezut că trebuie să fim mai degrabă modeste, decât mândre; dar acum îmi place, mi-e dor să-mi spună cineva reina, modestia o fi bună şi ea, dar autostima la fel, fiecare cu rolul ei. De la spanioloaice am învăţat că vârsta pe care o porţi în suflet e mai importantă decât cea pe care o arată ridurile de la colţul ochilor, că femeia are tot dreptul să iasă unde vrea ea, singură sau cu cine are ea chef... Că nu e nicio ruşine să vrei să atragi priviri, să îţi doreşti să fii admirată, să fii complimentată şi să te mândreşti cu complimentele primite. Şi că în general există încă viaţă după 40 de anii când am plecat din România, mă simţeam bătrână la 30 de ani; acum consider că viaţa începe după 40 de ani! Reţete culinare

Una dintre primele gafe pe care le-am făcut în noua mea carieră de babysitter, nu că aş fi făcut prea multe, a fost în bucătărie. Habar n-aveam de bucătăria spaniolă şi de diferenţele dintre bucătăriile noastre. Eram convinsă

că, în chestii elementare cel puţin, toată lumea mănâncă cam la fel. De unde era să ştiu eu cât e de diferită o bucătărie de alta, nu am avut ocazia nici să călătoresc prea mult şi nici să mănânc pe la restaurante internaţionale. Bucătăria nemţească nu se deosebeşte prea mult de-a noastră, mai ales de cea din Transilvania, cu influenţa saşilor, atât de evidentă în reţetele ardeleneşti (sau e invers?).

În seara de care-mi amintesc acum, sud-americanca avea liber şi m-au rugat să le prepar cina. Mi-au zis să le fac ceva simplu, un spanac cu ceva lângă. Nici prin cap nu mi-a trecut să-i întreb cum să-l prepari Eu ştiam să fac spanacul într-un singur fel, cu usturoi, lapte şi puţină fainã, aşa cum se face la noi. L-am preparat rapid şi le-am mai făcut două ochiuri lângă, aşa cum le făceam la fete acasă. Când le-am dus farfuriile la masă au rămas cu gurile căscate şi mai tare le-au căscat când au gustat din pireul meu de spanac. Era prima dată când mâncau pireu de spanac după unica reţetă care circulă pe la noi şi le-a plăcut foarte mult. M-au întrebat unde am învăţat să gătesc aşa, dacă am făcut vreun curs de specialitate. Eu am crezut că-şi bat joc de mine, era doar un spanac cu ochiuri, nu era nimic special. Mda, am făcut cursul de nevastă la şcoala comunistă a familiei şi la cel al economiei de tranziţie, în care a trebuit să învăţ să fac de mâncare din mai nimic, s-o înmulţesc şi s-o fac să ţină mai mult. Din punctul ăsta de vedere, consider că românceIe sunt un geniu culinar, iar modul în care au ştiut să-şi hrănească copiii şi să îi ţină sănătoşi în ciuda sărăciei de dinainte şi de după revoluţie este demnă de ode şi legende.

Nu îşi băteau joc de mine, chiar le-a plăcut mâncarea mea şi după aceea mi-au explicat că aici spanacul se spală, se trage la tigaie cu puţin ulei de măsline şi gata. Este poate mai puţin gustos, însă desigur mai sănătos şi mai bogat în vitamine. Cum este de fapt toată bucătăria

spaniolă, plină de salate simple şi savuroase, stropite din belşug cu ulei de măsline, cu puţină carne şi fără prăjeli, rântaşuri, sosuri şi alte chestii grele şi nesănătoase. Respect bucătăria românească, dar trebuie să recunosc că cea spaniolă este mai sănătoasă, mai simplă, deci mai puţin obositoare pentru bucătăreasă şi, cu toate astea, tot atât de savuroasă.

În Girona, când ne-am întors de la mare, le-am mai preparat câteva reţete româneşti şi am făcut câteva prăjituri cu care i-am impresionat. Mama gemenilor făcuse un curs de bucătărie înainte de a se căsători, pentru că nu ştia să facă nimic până atunci, chestie care era de neconceput pentru o femeie de categoria ei. Mi-a preparat şi ea o reţetă de prăjitură pe care o am încă în caietul cu reţete, moştenire de familie. A fost bună, ceva cu lămâie şi frişcă… Avea un arsenal impresionant de oale, tăvi, forme de copt, roboţi, aparate cu mii de funcţii, ustensile de amestecat, tăiat, ornat… M-a învăţat şi pe mine să le folosesc şi să le ştiu rostul la fiecare, chestie foarte importantă, având în vedere dotarea de la care plecasem eu. Nu că n-aş fi avut acasă destule prin bucătărie, familia mea avea tradiţie în prăjituri şi mese festive, dar eram departe de tehnica lori Torturile făcute după reţetele mele deveneau adevărate opere de artă în formele speciale de copt, ornate cu ustensilele speciale din dotare. Ar fi putut concura cu orice produs dintr-o patiserie de clasăl

După ce ne-am întors în Girona, doamna gătea în fiecare zi şi trebuie să recunosc că am mâncat preparate foarte bune la ea în casă. Am schimbat între noi multe reţete, am învăţat să gătesc altfel decât la noi, am prins secretele bucătăriei spaniole şi catalane. Le-am gătit şi eu de câteva ori specialităţi româneşti şi întotdeauna am avut succes cu preparatele mele, chiar dacă nu am găsit toate condimentele şi ingredientele tipice celor de acasă. Cel mai mult le plăceau însă prăjiturile şi torturile mele, reţete

moştenite de la Babi a mea, o mare artistă a bucătăriei dulci. A vrut s-o învăţ şi pe ea câteva reţete, vă daţi seama ce mândrie pe mine, urmam după un curs de specialitate în domeniu. Cel mai greu mi-a fost să-i explic doamnei cum e aia cu coptul la foc mic, la foc mediu sau mare şi până când… e gata. Reţetele mele nu aveau timpi de coacere şi cu atât mai puţin temperaturi specificate în reţetar. De unde până unde atâta ştiinţă…

În fiecare zi erau la prânz trei feluri de mâncare, niciodată nu se mânca a doua zi acelaşi lucru, masa era la oră fixă, se servea în comedor şi se sărbătorea ca un moment special al zilei în curs. Una dintre cele mai bune mâncăruri de care îmi amintesc din casa lor a pregătit-o la sărbătoarea castanelor, care coincide cu zilele Gironei, la sfârşitul lunii octombrie. A făcut vânat cu castane şi sos de vin roşu, foarte rafinat şi bun. Eu le-am făcut tort cu pireu de castane după reţeta familiei mele, în formele acelea speciale, din care i-a servit pe invitaţi şi pentru care am primit felicitări la scenă deschisă. Tortul de pireu de castane şi salată de vinete le-am pregătit de mii de ori în anii care au urmat şi au devenit un fel de carte de vizită de prezentare a bucătăriei româneşti.

Dar până acolo mai aveam mult drum de parcurs. Viaţă nouă în casă veche

Aveam un venit, o slujbă şi era momentul să-mi caut un loc al meu. Problema erau actele, adică lipsa lor şi faptul că nu puteam închiria un apartament pe cale legală, fără rezidenţă. Mai erau şi banii, care erau puţini şi din care trebuia să trimit acasă câte ceva, în fiecare lună. Am început să mă interesez de apartamente în care stăteau mai mulţi români, să încerc să găsesc o cameră subînchiriată într-unul. Cunoscusem o pereche de români fără copii, care aveau un apartament închiriat cu trei dormitoare. El tot şofer pe tir, ea deocamdată în căutarea unui loc de muncă. Am vorbit cu ea să-mi închirieze o

cameră, având în vedere spaţiul în plus pe care-l aveau. Nici ei nu stăteau prea pe roze cu banii şi, oricum, ea era toată săptămâna singură. Nu s-a lăsat greu convinsă, am negociat preţul camerei, contribuţia la cheltuieli, am stabilit care e camera mea. Urma să mă mut duminică seara. Mi-am făcut bagajele, n-a durat mult, aveam doar o sacoşă şi m-am pornit. Surpriză: n-am avut noroc! Între timp, respectiva s-a răzgândit şi n-a catadicsit să mă avizeze. Drept scuză, mi-a zis că-i vin ceva neamuri din România, neamuri care până la urmă n-au mai ajuns niciodată. Explicaţia pe care am aflat-o de la alţii după o vreme a fost că doamnei i-a fost teamă că mă voi încurca cu domnul, aşa cum făcuse ea, de altfel. Erau o pereche de amanţi fugiţi împreună din ţară, de pe la casele lor, lucru pe care l-am aflat mai târziu. Am fost pe punctul de-a dormi în parc pe-o bancă, pentru că cei de la care plecasem ocupaseră deja canapeaua. Aveau musafiri şi, chiar dacă eu îmi plătisem cheltuielile, eram ştearsă din peisaj. Noroc cu omenia, care încă mai există la unii, şi cu mâna întinsă despre care vă vorbeam înainte.

Culmea e că aceeaşi femeie, amanta adică, m-a căutat câţiva ani mai târziu, când lucrurile se schimbaseră, ca să-mi ceară ajutorul pentru angajare. Adică a venit la firma unde eu lucram şi mi-a cerut să-i pun o pilă. Nu i-am pus, dar a continuat să vină, o dată, de două, de trei ori… până a primit-o şefu'. Şi şefului i s-a prezentat drept prietena mea! A angajat-o şi eu habar n-am avut o vreme despre recomandarea pe care şi-o făcuse singură. Acolo, amanta de profesie s-a încurcat cu un coleg de muncă şi a sfârşit prin a fi concediată. Eu n-am făcut un secret din istoria noastră, drept pentru care în firma aceea n-a avut mare trecere şi n-a fost apreciată decât la adevărata ei valoare.

N-am avut noroc cu subînchirierea şi părea că va fi foarte dificil să găsesc ceva care să îndeplinească toate

condiţiile. Prea puţin îmi păsa cum va arăta casă, ce condiţii vor fi. Aveam nevoie de un loc al meu, un loc în care să pot închide uşa camerei şi în care să nu pară că cineva mă suportă şi îmi face o favoare pentru asta. Trecuseră deja trei luni de când mă simţeam stingheră şi străină în casa altora şi nu doar mi se părea, chiar eram în plus în casa acelor oameni. Nu mai puteam continua aşa. Cum nu găseam nimic de una singură, iar colegii mei de apartament voiau să se mute şi ei, am decis să căutăm ceva împreună şi să lăsăm familia să ocupe liniştită întreg apartamentul.

Am găsit un apartament din care voiau să plece nişte români şi care era foarte ieftin, proprietarul nu cerea acte şi avea trei dormitoare. L-am acceptat, deşi era într-o stare catastrofală, vechi şi lipsit de orice confort. Ar fi trebuit să mai aşteptăm puţin, dar Angela şi familia ei se cam săturaseră de noi. Deşi nu pot spune că ne-au dat afară, am înţeles că îşi doreau să trăiască ca o familie adevărată. O chestie de altfel foarte rezonabilă şi de înţeles. Iar apartamentul, deşi se plătea din banii tuturor în mod egal, era închiriat pe numele lor, ei fiind singurii legali din casă. Aşa că am acceptat apartamentul pe care urma să-l împart cu cei doi care m-au aşteptat la început la gară. Lucrau ca şoferi, plecau lunea şi se întorceau vinerea. Cum orarul meu de muncă era până seara târziu, nu mi s-a părut tragic să locuiesc în condiţiile alea, mai ales că partea mea de chirie era doar de 80 de euro pe lună, plus cheltuielile de întreţinere care nu depăşeau, împărţite la trei, mai mult de 30 – 40 de euro. Puteam să mai trimit bani acasă, ceea ce mă interesa pe mine mai mult decât faptul că tocmai camera mea era morbidă, nu avea nici măcar ferestre, baia era mică, înghesuită şi mizeră, nu aveam încălzire, iar bucătăria era plină de furnici. Măcar era bine situat, pe o stradă principală, unde eram aproape de staţia de autobuz şi aveam o alimentară chiar la parter.

Cu oamenii ăştia doi, care m-au aşteptat la gară şi cu care am împărţit apoi apartamentul, n-am avut nimic în comun înainte de-a pleca din România. Fără obligaţii, poate doar din milă, s-au oferit să mă ajute şi să mă primească în casa lor, aşa împărţită cum era. Îşi vedeau de munca lor, încercau să adune bani şi probabil visau cu ochii deschişi momentul în care vor fi împreună cu familiile lor. Depărtarea de casă, singurătatea şi particularul situaţiei de emigrant a şters toate diferenţele dintre noi, chiar şi cele legate de sexul căruia aparţineam, în Spania am fost camarazi şi colegi de apartament, nimic mai mult. Degeaba vă gândiţi şi la altele, că n-aveţi la ce, dar n-aveţi decât, dacă asta vreţi. Oamenii ăştia m-au respectat şi s-au comportat ca nişte gentlemani de la început până la sfârşit, am împărţit bune şi rele, în general ne-am ajutat cât am putut şi am încercat cel puţin să nu ne încurcăm. În timpul ăsta, acasă, în satul meu, vecinii mă combinau cu o grămadă de bărbaţi, cu toţi cunoscuţii pe rând şi cu unii dintre cei pe care încă nici măcar nu-i cunoscusem şi despre existenţa cărora habar n-aveam! Asta e, aici filmul bate viaţal

Şi aşa a început o altă etapă a vieţii mele. Urmă să-mi înfrunt încă o dată destinul, într-un apartament de coşmar, îngrijind copiii altora şi avându-i mereu în minte pe-ai mei. În timpul săptămânii, orele treceau fără să-mi dau seama, ocupată cu copiii care îmi erau în fiecare zi tot mai dragi. Apartamentul acestei familii era în centrul oraşului, după cum v-am zis, şi asta a fost un mare noroc al meu. În fiecare zi ieşeam cu gemenii la plimbare pe străzile din oraşul vechi, Barri Veil, cum se zice în catalană. Girona este un oraş fascinant, are un cartier vechi de sute de ani, de mărimea satului meu din Apuseni, datat de prin 1600. Cartierul este înconjurat de zidul cetăţii, mai vechi decât cetatea în sine, şi de unde se vede întreg oraşul. Totul este renovat şi foarte bine întreţinut, majoritatea caselor fiind

locuite, locul este curat şi de un farmec boem cum rar ţi-e dat să simţi în alte locuri pline de clădiri moderne. Străduţele mici şi întortocheate se pierd într-un labirint în care, după fiecare colţ, te aşteaptă o nouă surpriză. Poţi pierde ore în şir descoperind minunăţiile arhitectonice ale acestui cartier de poveste, fără să te plictiseşti vreodată. Eu una mi-am pierdut zile întregi străbătând străduţele pavate cu piatră şi sunt mereu surprinsă de ceva nou, un colţişor, o piatră, un zid, o poartă pe care mi se pare că o văd pentru prima dată. Oraşul este străbătut de râul Onyar, peste care trec podurile la fel de celebre ca şi cetatea în sine; podul de piatră, podul de fier, podul Sf. Augustin. Casele par construite de-a dreptul din râu, au faţadele pictate în culori vii, în multe culori pastelate care înveselesc oraşul sub soarele care străluceşte aproape în fiecare zi.

Terasele sunt peste tot, sunt mereu pline, iar forfota lor redă oraşului vechi sufletul şi pulsul vieţii. Şi ele, terasele, cafenelele şi restaurantele gironeze au un farmec aparte. Între zidurile de piatră groase şi reci, au reclădit o lume caldă, în care viaţa freamătă permanent, iar oamenii, prin veselia lor, redau culoarea bucăţilor de istorie cenuşie. Nu cred că acest cartier vechi ar avea aceeaşi valoare fără oamenii care-l populează, fără terasele şi restaurantele lui, fără buticurile mărunte, fără florile intimidate de soarele puternic de la ferestre şi fără lumina care străbate de la geamurile locuitorilor lui. Ar fi doar o cetate istorică la care plăteşti bilet la intrare, intri pentru copiii tăi, ca să le arăţi cum trăiau strămoşii, pentru o scurtă şi plictisitoare lecţie de istorie. Valoarea acestui cartier stă în viaţa care palpită între zidurile lui, oamenii care trăiesc, suferă, iubesc, urăsc, visează, cresc copii care aleargă pe stradă, ca în orice alt cartier. Oricât aş vorbi despre acest oraş pe care-l iubesc şi-l visez cu ochii deschişi, este prea puţin pentru a-i descrie farmecul.

Toate străzile principale din Spania se numesc Rambla şi în toate oraşele de aici, oricât de mici ar fi, găseşti o Rambla. Ei bine, apartamentul în care lucram era tocmai pe Rambla de Girona, ceea ce mă făcea o privilegiată. Stăteam eu unde stăteam, dar lucram pe Rambla şi-mi petreceam toată ziua în inima acestui oraş de povestel

Vara trecuse, era deja octombrie spre sfârşit şi începea să se facă tot mai frig. Eu aveam doar câteva haine de vară, plecasem cu puţine lucruri din Germania. Aveam doar parpalacul protector şi era cazul să-mi cumpăr câte ceva.

M-am dus la mercadillo, un fel de târg spaniol, mi-am luat două treninguri groase şi o pereche de adidaşi de care nu m-am mai despărţit multă vreme. Astea două ţinute şi parpalacul au fost singurele în care m-a văzut Rambla tot acest timp. Spun Rambla pentru că restul, adică gironezii, oricum nu se uitau la mine. Atunci credeam că sunt transparentă, pentru că mă plimbam pe Rambla şi nu mă salutam cu nimeni, nu cunoşteam pe nimeni, nu atrăgeam privirile nimănui, bărbat sau femeie. Mă simţeam o intrusă care nu poate păcăli pe nimeni cu trăsurica ei de marcă, o biată „sân papeles” care pe Rambla plimbă copiii altora. Nu aveam trecut pentru nimeni, prezentul se prezenta într-un trening ieftin şi viitorul era un mare necunoscut.

Multă vreme, chiar după ani trăiţi acolo, am avut aceleaşi senzaţii ori de câte ori am revenit pe aceste străzi, până când mi-am găsit un loc printre ei, când am simţit că aparţin acelor locuri. Durează ani buni până când un loc de care nu te leagă nimic devine şi-al tău. Poate pentru unii este nevoie de mai mulţi ani, pentru alţii de mai puţini şi poate, pentru unii, acest moment nu vine niciodată. La mine a venit când am început să am amintiri legate de aceste străzi, când am început să recunosc feţe ale străinilor cu care în mod inevitabil mă reîntâlneam zi de zi.

Atunci când aveam deja o cafenea preferată, o terasă la care ieşeam repetat cu puţinii prieteni pe care îi aveam, un magazin la care vânzătoarea mă recunoştea şi-mi spunea pe nume, banca pe care mă opream mereu pentru o pauză scurtă. Momente în care deja aveam un trecut, un trecut comun cu locul pe care îl îndrăgisem din prima clipă, de fapt. Dar de care aveam nevoie să mă ataşez şi asta nu vine de azi pe mâine. Este nevoie de timp, răbdare şi trebuie să pui mai mult de la tine, pentru că locul îţi dă orice vrei, te ajută să recreezi decorul de care ai nevoie ca să te reinventezi, un om nou, care a tras o linie şi a început de la zero.

Nici după câţiva ani de trăit acolo nu eram total vindecată de complexul că eu nu aveam un trecut în acele locuri. Cea mai ruşinoasă invidie mi-o dădeau ieşirile cu colega mea de serviciu, devenită cea mai bună prietenă a mea, născută, crescută şi şcolită în Girona. Deşi asta se întâmpla după mai mulţi ani, în care eu deja mă simţeam gironeză. Nu exista loc în care să ieşim şi să nu se întâlnească cu cineva cunoscut. Un amic, un vecin, un fost coleg de şcoală, ceva verişori sau cumnaţi, părintele cuiva de la şcolile copiilor ei, o fostă colegă de serviciu… Ceea ce, în Girona, un oraş mic, în care dacă ai trăit şi studiat toată viaţa acolo, este inevitabil.

În Spania nimeni nu mi-a vorbit urât, nici în casa unde lucram şi nici peafară, când mă plimbam cu copiii, şi nici mai târziu, prin alte case şi la alte munci pe care le-am făcut. Nu mi-a strigat nimeni să plec în ţara mea, nu m-au jignit în niciun fel şi nici nu cred că interesa pe cineva cu adevărat treningul meu sau faptul că sunt o emigrantă. Toate au fost doar în mintea mea de atunci şi asta fără niciun motiv real din partea spaniolilor. Mie mi-a trecut, am fost apoi foarte fericită printre ei şi m-am chiar simţit de-a lor. Eu cred că şi asta a fost tot în mintea mea, dar e mai bine aşa. De ce să alegi să te simţi exclus, pentru că

din mintea şi atitudinea ta vin multe. N-o să-ţi deschidă ei braţele ca să te accepte, de vreme ce tu le ţii bine strânse şi te uiţi urât la ei. Era o societate foarte deschisă în anii ăia, lucrurile probabil că s-au mai schimbat şi pe-acolo, criza care i-a lovit i-a mai urâţit şi pe ei, dar eu oricum cred c-aş fi la fel. De fapt, acolo am simţit pentru prima dată că suntem cu adevărat liberi şi că lumea asta largă ne aparţine tuturor, restul sunt doar graniţe pe care ni le impunem noi, nimeni altcineva. Graniţele trebuia să le trec eu şi, dacă am acceptat s-o fac, am fost primită cu drag în lumea lor.

Într-un fel, ţinuta cu care umblam şi apartamentul dezastruos în care acceptasem să trăiesc mi le asumam tot ca pe o pedeapsă. Mintea mea era setată pe scop şi mi-a luat multă vreme să înţeleg că aveam o datorie şi faţă de mine, nu doar faţă de alţii. Câştigam puţin, după ce plăteam chiria şi trimiteam bani acasă nu-mi rămânea mare lucru. Nu prea se punea problema să adun bani. Am încercat să găsesc de lucru şi în weekend, dar n-am reuşit. Niciuna dintre persoanele la care apelasem nu m-a ajutat cu nimic, iar şefii mei, deşi ar fi putut, nu voiau s-o facă. Îmi plăcea mult Spania, dar am înţeles printre rânduri că-mi va fi foarte greu să încep de la zero cu doi copii şi fără acte. Şi că, dacă voi reuşi, va dura mult mai mult decât mai puteam eu răbda.

Spaniolii sunt obişnuiţi cu emigranţii, şi ei au fost obligaţi să plece în căutarea unui destin mai bun. Europa e plină de spanioli care au plecat în anii ’50—6 o, în căutarea unui destin mai bun pentru ei şi familiile lor. Catalunya şi alte regiuni mai bogate sunt şi ele noua casă a andaluzilor din sud, care au fugit de un pământ arid şi fără recursuri. Sunt toleranţi cu noii veniţi. Cu toate astea, nu e uşor să-ţi găseşti de lucru în slujbe calificate. Majoritatea celor de afară au slujbe pe care ei nu le vor. Aveam impresia că în momentul în care începi să ai ambiţii, să visezi un loc mai

bun se termină cu amabilitatea lor. Nu e aşa, e la fel ca oriunde, de fapt.

Cei pe care îi acceptă cel mai uşor sunt argentinienii, cărora le recunosc diplomele universitare fără convalidare şi care majoritatea lucrează în calificările lor. De fapt, le sunt foarte recunoscători argentinienilor, care în vremurile grele de foamete au ajutat mult Spania, trimiţând alimente şi nu numai, îmi povesteau cei mai bătrâni despre vapoare pline de conserve cu carne de vită care au salvat de la foame familii întregi de spanioli, precum şi despre un adevărat exod al spaniolilor spre această ţară îndepărtată. Ţară în care au fost primiţi fără probleme. Este remarcabil faptul că nu au uitat, că acum, când şi ei trec prin vremuri dificile, răspund în acelaşi mod. Nu au uitat, spre deosebire de alţi vecini de-ai lor europeni, acei autosuficienţi în Mercedesuri, care au uitat ce-au provocat şi tot aşa au uitat şi ajutorul pe care nu l-au meritat, dar l-au primit din interese politice. Weekenduri de emigrant singuratic

Sâmbetele şi duminicile treceau cel mai greu, trebuia să-mi petrec toată ziua în casa cea urâtă, singură şi fără rost. Nu făceam mai nimic de mâncare pentru mine, niciodată n-am fost în stare să fac de mâncare doar pentru mine. Monica nu era lângă, să-mi gătească, aşa rămâneam tot weekendul iaurt, biscuiţi, fructe şi îngheţată. Nu mă căuta nimeni, iar mie mi-era ruşine să mă tot duc pe la alţii în vizite, să-i deranjez în singurele zile libere de care se bucurau. Îmi petreceam sfârşitul de săptămână învăţând spaniolă şi uitându-mă la un televizor sport, pe care îl găsisem în casă. Spre norocul meu, televizorul avea video şi închiriam din când în când câte-un film de la un club video din apropiere, atunci când nu făceam lungi plimbări singuratice prin oraşul de care mă îndrăgosteam în fiecare zi tot mai tare.

Am găsit aproape un bar cu internet, Nupi Cafe, unde

îmi scriam cu cei de acasă. Habar n-am avut ce-mi cerea bărbatul meu când mi-a zis să-mi deschid căsuţă de mail, pentru a comunica pe internet. Nu ştiam ce-i aia mail şi nici ăla internet. Am găsit cafeneaua cu pricina şi mi-am închiriat o oră. M-am pus pe scaun în faţa calculatorului şi am privit monitorul vreun sfert de oră. De fapt, habar n-aveam nici să-l deschid. M-am tot uitat aşa în gol spre monitor, până când barmanul, un băiat tânăr şi sufletist, m-a întrebat dacă totul e ok. Da, am zis eu, atâta doar că nu ştiu ce să fac cu ora asta închiriatăl Până la urmă, mi-a făcut căsuţa de mail, mi-a arătat ce şi cum funcţionează… bănuiesc că n-am fost nici prima, nici ultima. Am rămas buni prieteni, cafeneaua Nupi a devenit în timp cafeneaua noastră, a familiei, iar poza mea în faţa calculatorului de la Nupi a fost pe desktopul lor o vreme destul de lungă.

Aveam mult timp liber, sâmbetele şi duminicile erau prea lungi pentru mine. Toate încercările să găsesc ceva de lucru la sfârşit de săptămână au eşuat. Am fost şi la mare, într-o staţiune numită Lloret de Mar, ca să caut de lucru pe-acolo. Staţiunea era plină de „sân papeles” angajaţi prin baruri şi restaurante, dar trebuia să te recomande cineva. Ar fi vrut mulţi să mă angajeze, ştiam ceva engleză şi germană, aş fi fost utilă prin barurile unde străinii erau majoritari, dar toate se terminau cu întrebarea despre acte. Aşadar, în weekend aveam prea mult timp şi, când ai prea mult timp, începi să te tot gândeşti…

Eu mă gândeam la ceea ce va fi între mine şi bărbatul meu de-acum încolo, pentru că plecasem cum plecasem. Nu l-am părăsit, cel puţin când am plecat nu m-am gândit că aş putea s-o fac. Aveam în momentul acela o relaţie pe care nu ştiam cum s-o calific, nici bună, nici rea, poate mai degrabă nicicum.

Aparent, nimeni nu părea vinovat pentru eşec. E drept, călcasem pe bec, o greşeală de neiertat pe

vremurile alea, dar am făcut ce-a vrut lumea de la noi, adică ne-am dus la sfat şi ne-am luat. Şcoală am făcut, servicii aveam, creşteam împreună două fete sănătoase. Nu prea aveam timp să ne preocupăm de relaţia noastră, de analize şi terapii de cuplu. Atunci când te lupţi cu probleme mult mai concrete, cum ar fi nota de plată la gaz, discuţia despre lipsa de comunicare devine ridicolă. Şi trece un an, al doilea, al treilea şi alţii la fel şi ajungi să te gândeşti că nu mai are rost să aduci vorba despre anumite chestiuni, prea mult timp trecute sub tăcere. Oricum te-ai obişnuit aşa cum e, te blazezi, nu mai aştepţi mare lucru nici de la viaţă şi nici de la cel de lângă tine. Cam aşa mă simţeam eu când m-am urcat în trenul spre capitală, în căutarea vizei spre libertate. Nu ştiam asta atunci, cel puţin nu înţelesesem toate aşa cum le-am înţeles mai târziu. Ştiam doar că vreau să găsesc o soluţie, să găsesc un final oarecare şi să ies din menghina care mă sufoca. La problemele dintre noi ca pereche nu avusesem timp să mă gândesc şi nici nu ştiam că trebuie să mă preocupe. N-am fost învăţaţi să punem cărţile pe masă, nici la şcoala pe care-am terminat-o eu, nici în familie. Suntem din generaţia în care cărţile motivaţionale, trainingurile de echipă şi teoriile cu comunicarea nu erau încă la modă. Pe vremea de dinainte de revoluţie, toţi tăceam împreună, părinţii ne învăţau că e bine să-ţi păstrezi ideile şi convingerile.

Dragostea trece prin stomac şi în cazul nostru s-a demonstrat că o factură de gaz poate eroda chiar şi sentimente puternice, conservate ani întregi.

Oricum, consider căsnicia o instituţie sensibilă, periclitată de intemperii, ca o clădire fragilă pe nisipuri mişcătoare, or, în vremuri de răstrişte ca cele trăite de noi, apar fisuri care în final duc la ruine. Unele pot fi drese, altele niciodată… Dacă mai eram împreună, se datora într-un fel tot neputinţei economice de-a rupe legături,

indiferenţei cu care aşteptam ziua de mâine şi familiei, care n-ar fi acceptat uşor un divorţ. Părea uitat tot ce ne-a legat şi rămăseseră doar problemele care făceau comunicarea noastră imposibilă, în Germania nu m-am gândit prea mult la el, nu-mi rămânea suficientă forţă să o fac după o zi de muncă. Odată ajunsă în Spania, am început să-mi pun problema relaţiei noastre, a unui viitor împreună sau separat. Începusem să ne scriem pe mail din ce în ce mai mult, iar singurătatea în care trăiam mă făcea să-l vreau lângă mine. Ne ştiam de la 15 ani, îl consideram cel mai bun prieten al meu. Ce se întâmplase în ultimii ani cu noi? Oare se terminase totul?

Din România încă se ieşea cu viză, pentru care se plăteau bani grei. Eu n-aveam suficienţi să i-o plătesc, aşa că i-am cerut să renunţe la ideea să vină la mine, convinsă că aici nu prea are mare lucru de făcut. Mă gândeam că cel mai bine ar fi să mă întorc acasă. Eram convinsă că vom cheltui bruma de bani adunaţi cu greu şi că n-o să găsească nimic de lucru. Şi apoi ce se va întâmpla cu fetele, le lăsam doar cu bunicii? Pentru mine nu era o soluţie, l-am zis că eram hotărâtă să mă întorc acasă de Crăciun şi că voi merge iar în Germania, dacă trebuie. Pe moment, mi se părea soluţia cea mai bună, după ce-am văzut cum stau lucrurile în Spania. Şi nu pentru că nu-mi plăcea Spania sau Girona, oamenii de-acolo, clima, oraşul, marea atât de aproape… Fără acte eram însă hotărâtă să nu aduc fetele aici.

Familia la care lucram acceptase să mă ajute cu actele, după multe insistenţe şi tergiversări. Aveam nevoie de o ofertă de muncă de la ei, cu care aş fi putut obţine o rezidenţă şi drept de muncă. Era genul de job pe care ei nu-l doreau, şi cu puţin noroc aş fi devenit „legală”. La îndrumarea unor români, am apelat la o avocată, la Paquita, care se ocupa de asta.

O grămadă de avocaţi spanioli s-au îmbogăţit cu

afacerea asta, profitând de bieţii oameni, românii plăteau şi rămâneau şi fără bani, şi fără acte. Nu dădeau nici chitanţe, iar la sfârşit, fără bani şi fără acte, ia-i de unde nu-s. Măcar mie nu mi-a cerut bani înainte, spre norocul meu. După multe insistenţe, în care timpul a trecut în defavoarea mea, am reuşit să-i conving pe cei pentru care munceam să-mi facă oferta care era atât de importantă pentru mine. De restul urma să se ocupe Paquita. Poate că aş fi reuşit, dar, chiar cu vreo două săptămâni înainte de-a depune dosarul meu, s-a schimbat legea şi Partidul Popular care guverna atunci a blocat toate portiţele de-a obţine acte pentru emigranţi. Legea nu lăsa nicio cale de scăpare, cu excepţia reunificării familiei. A fost o lovitură decisivă şi eram hotărâtă să mă întorc. Fără acte poţi trăi până mori liniştit, poţi aduna ceva bani făcând munci în construcţii, la curăţenie, în agricultură. Nu poţi însă avea o viaţă normală, nu poţi închiria un apartament, nu poţi obţine un credit la bancă, nu poţi nici măcar să cauţi un serviciu legal, cu toate drepturile la servicii sociale, drepturile băneşti legale, dreptul la pensie şi la vacanţe. La douăzeci de ani şi fără copii în grijă, mai poţi accepta soluţii temporare şi ai timp să aştepţi o schimbare de lege, de guvern. Eu nu mai aveam timp şi aveam responsabilitatea a doua suflete care mă aşteptau. Şi încă o dată am început să mă gândesc cu dor acasă şi la momentul întoarcerii. Mici diferenţe… mari

N-a fost să fie nici de data asta. Între timp, cu un împrumut şi ignorând cu desăvârşire toate sfaturile mele, bărbatul meu îşi cumpărase o viză. Nu prea ştiu cum şi ce făcuse, dar m-a anunţat că vine în decembrie. Eu hotărâsem deja în capul meu să mă întorc de Crăciun, el m-a anunţat că ajunge la începutul lunii decembrie.

Aveam o problemă nouă: unde o să-l cazez. Camera în care stăteam era foarte mică, cam cât o debara de la blocurile româneşti. Eu aveam un pat de-o persoană, urât,

din fier ca de spital, un dulap cu două uşi plângătoare şi un scaun şchiop, pe care îmi lăsam seara hainele. N-aveam idee cum o să rezolv asta până la venirea lui, dar printre gândurile negre despre viitorul incert începusem să mă bucur că va fi lângă mine în curând.

Problema care mă frământa mai tare era ce va face, ce va munci, chestiune mult mai importantă decât organizarea. Între timp îşi luase carnetul de şofer profesionist, vorbea engleză şi franceză. Astea însă nu aveau nicio importanţă aici, fără puţin noroc. Speram la o muncă de şofer pe tir, pentru că majoritatea românilor de pe-aici asta făceau. Era o slujbă în care nu avea neapărată nevoie de spaniolă de la început, se câştiga foarte bine şi nici de acte nu te prea întrebau patronii.

Între timp, zilele treceau la fel pentru mine. În fiecare zi luam autobuzul la 8 dimineaţa, era aproape întotdeauna acelaşi şofer, programul copiilor mici cam la fel în fiecare zi, o ştiţi voi, mamelor: mâncat, dormit, jucat, distrat, râs, iar mâncat, plimbat, dormit… seara, după băiţă, mă întorceam acasă, era cam 8 seara când ajungeam.

N-am cunoscut pe nimeni, nu aveam niciun prieten şi, în afară de familia din ţară, nu mă suna nimeni la telefonul mobil cumpărat între timp. Sâmbăta şi duminica eram la fel de singură, din când în când mai ieşeam la câte o terasă cu colegii de apartament şi cu foştii vecini de apartament, e drept foarte rar. La plajă ajungeam cu puţin noroc în weekend, atunci când ne lăsa cineva maşina sau ne invitau puţinii care aveau una. Niciunul dintre cunoscuţii mei cei mai apropiaţi nu avea maşină pe-atunci. Eu am prins vremurile în care românii de pe-aici nu aveau maşini mai tari decât patronii lor. Abia mai târziu am văzut şi de-astea, de exemplu fata de la curăţenie în casă care venea la lucru cu BMW-ul, în timp ce patronul avea un Seat Panda pentru deplasări scurte prin oraş. Nu că şi l-ar

fi permis, adică prima, şi nu că nu şi-ar fi permis altceva, al doilea…

Descopeream o lume care semăna mult cu ceea ce ar fi putut fi România noastră post revoluţionară. Familii medii, cu salarii nu foarte mari, cu apartamente modeste, dar suficiente şi accesibile pentru toţi, cu facturile plătite la zi şi care totuşi mai puteau cumpăra câte-un căruţ plin de la supermarket, cel puţin o dată pe săptămână. Salariaţi cu venituri de simpli muritori, chiar mai mici decât media europeană, dar cu o viaţă aparent bună, o vacanţă din când în când, ieşiri cu prietenii, o maşină bună în garaj. O lume în care pensionarii nu erau bogaţi, dar aveau cluburile lor, făceau activităţi, excursii, cursuri, seri de dans. În care tinerii puteau munci în timpul studiilor, pentru că aveau unde şi îşi puteau permite o viaţă a lor, fără să împartă casa cu părinţii şi implicit cu salariul acestora. Toată lumea avea dreptul la consultaţii medicale gratis, dar de-a dreptul gratis, copiii de emigranţi erau şcolarizaţi după vârstă şi fără prea multe formalităţi şi hârţogării, şi asta doar pentru că li se respecta dreptul internaţional la educaţie. În general, este vorba despre respectarea unor drepturi esenţiale legate de tot, pentru că dreptul la o viaţă demnă o au şi pensionarii, şi angajaţii, şi tinerii… Funcţionari îţi explicau cu răbdare şi fără blazare ce şi unde să te adresezi pentru a-ţi rezolva problemele, poliţişti te salutau politicos atâta timp câte îţi vedeai de treburile tale şi asociaţii sociale fel de fel îţi puteau da o mână de ajutor real.

Nu vreau să idealizez societatea de aici, de fapt eu cred că nu există aşa ceva. Vreau doar să spun că nu întotdeauna legile şi bugetul mic al unei ţări sunt cele care ne fac viaţa imposibilă. De cele mai multe ori, cei din spatele sticlei de la ghişeu sunt problema unui moment, cei care îţi vorbesc în scârbă sau nici măcar nu se obosesc să-ţi vorbească, se grăbesc, sunt indispuşi şi stresaţi şi vor

neapărat să-ţi arate şi ţie că ai picat într-un moment prost, adică în timpul programului de lucru. Tu, care nu ai încotro şi trebuie să faci un consult la medic sau să-ţi schimbi neapărat paşaportul, n-ai decât să suporţi, dacă vrei să fii „servit”. Rar, sau poate niciodată, n-am ieşit dintr-o instituţie românească cu toate răspunsurile la întrebările puse, fără nervi şi cu treburile rezolvate din prima încercare.

Din păcate, nu este necesară atitudinea lor ca să ne simţim cum suntem de fapt, adică nişte cetăţeni ai unei tranziţii permanente… de la rău, la mai rău. Este suficientă absenţa infrastructurii de peste tot unde contează de fapt, a corupţiei care ne înconjoară ca un mucegai, pe care azi îl ştergi şi mâine e la loc. Pentru a schimba puţin, doar puţin, recunosc, nu e nevoie doar de fonduri europene şi de ajutoare nerambursabile, este nevoie şi de bun simţ, iar asta nu costă bani.

Îmi amintesc acum de primele contacte pe care le-am avut cu consulatul român din Barcelona. Pentru a obţine programare, era nevoie să suni şi să ceri programare telefonic. Aveam un singur număr de telefon la dispoziţie, la care am încercat de zeci de ori să sun. Ba nu-ţi răspundeau, ba îţi intra un mesaj într-o spaniolă de baltă. Cum nu puteam rezolva anumite probleme decât trecând pe-acolo, am insistat câteva zile la rând să sun şi am reuşit să obţin o programare. Mă întreb: dacă ai avea o urgenţă în care ar trebui să intervină, ce s-ar întâmpla? Pentru că în Spania nu sunt doar români emigranţi, sunt şi turişti români. După zile de nervi cu telefonul în mână, am ajuns şi acolo. Era exact aceeaşi atmosferă ca oriunde în ţară, acelaşi tratament tipic nesimţit specific instituţiilor româneşti. De fapt, funcţionarii aceia sunt acolo pentru noi, toţi românii de-acolo, aşa cum suntem, buni sau răi, români sau ţigani. Sunt plătiţi din impozitele părinţilor noştri pensionari din ţară şi ale tuturor românilor cu salarii

mizere. M-am simţit ca şi cum aş fi ajuns înapoi în ţară şi am intrat în panică. Ne-au îmbrâncit, ne-au repezit, ne-au certat când n-am ştiut să completăm formularele, ca să nu mai vorbesc că n-aveau nici pixuri şi nici mese la care să te aşezi să le completezi.

Aceeaşi atmosferă ca la Cluj, când ne-am întors după câţiva ani, ca să schimbăm paşapoartele. Coadă dezorganizată, atitudine de superioritate, rea voinţă. Şi ca o ultimă noutate: atitudinea de total dispreţ faţă de emigranţii veniţi din Spania sau Italia, căpşunarii şi femeile de la curăţenie. Nu ne lăsau nici la coada românilor de acasă, dar nici la cea a românilor stabiliţi în străinătate. Deşi eram rezidenţi acolo de unde veneam, nu eram cetăţeni ai ţării respective. Ne-au categorisit cetăţeni de categoria a doua chiar în ţara a cărei cetăţenie o purtam pe paşaport!

A venit şi decembrie şi urma să sosească perechea mea de-o viaţă. Am mai adăugat un pat simplu în debara, acum trebuia să sari direct în pat din uşă, nu mai rămânea loc nici pentru scaun, iar uşile dulapului se deschideau pe jumătate.

A ajuns într-o duminică, spre norocul lui, aşa că eram acasă. M-a sunat din gară şi-am pornit spre el în fugă. N-am mai luat autobuzul de data asta, n-am mai avut răbdare să aştept în staţie. Ne reîntâlneam după 7 luni. Trecuseră doar 7 luni? Mie mi se păruse o viaţă de când plecasem. L-am aşteptat cu paella, şi-am cumpărat Coronitza, berea pe care visa de mult să o guste, începea o altă etapă, de data asta eram împreună. Barcelona

Aşa cum am zis, speram să-şi găsească de lucru ca şofer de camion. Nici măcar nu încercam altceva, era unica şansă să câştige un salariu care să ne permită să ieşim din mizerie, chiar dacă n-am fi rezolvat actele. Ar fi putut câştiga dublu faţă de cei din construcţii şi cel puţin triplu faţă de mine. Trebuia să-şi plătească datoria de la

viză, să trimitem bani în ţară la fete şi să adunăm ceva bani, ca să ne mutăm din apartamentul groazei. Nu ştia nicio boabă de spaniolă, dar aici erau şoferi care lucrau de doi, trei ani cu toate că ştiau foarte puţină, unii aproape deloc. Stăteau cu săptămânile singuri în camioane prin Europa, nu aveau ocazia nici să înveţe şi nici să practice prea mult ceea ce mai prindeau după ureche. Am apelat la toţi prietenii noştri şoferi şi i-am rugat să vorbească cu patronii lor pentru el.

Tot Ionel, acelaşi din gară, de la început, ne-a ajutat şi acum. Pentru început, avea nevoie de puţină practică, aşa că l-a luat cu el pe camion şi l-a învăţat să fie tirist. A făcut şcoala în ţară, dar n-a condus în viaţa lui un camion, în afară de orele obligatorii de la şcoală. Din prima săptămână când a ajuns, s-a urcat pe camion cu prietenul lui şi a plecat la practică. Deşi voluntară, să zic aşa, a fost foarte importantă în acel moment.

Cadoul pe care ni l-am făcut în primul weekend împreună a fost o vizită în Barcelona. Era visul nostru vechi să vedem Sagrada Família, faimoasa catedrală a faimosului Gaudi. Am luat autobuzul şi ne-am dus fericiţi spre monstrul sacru al catedralelor mondiale. Recunosc, eu am fost şi înainte de sosirea lui prin Barcelona. A fost o tentaţie prea mare, Barcelona era la 100 km de mine. N-am rezistat şi bine am făcut. Oricum, banii ăia pe care i-am cheltuit atunci pentru moftul meu nu mă făceau nici mai bogată, nici mai săracă. Singurele valori care mi-au rămas din toată peregrinarea sunt legate de aceste mici nebunii făcute pentru experienţe personale şi nu pentru bonuri de casă.

Barcelona e mai mult decât un oraş plin de obiective turistice celebre în lume. Pentru mine, Barcelona e buricul pământului. E senzaţia reală pe care am avut-o pe Rambla, înconjurată de oameni de toate rasele, veniţi din toate colţurile pământului, de saltimbanci şi artişti anonimi, de

diversitatea limbilor şi culturilor care îşi lasă amprenta peste noua şi cosmopolita Barcelona. Rambla, străbătută de turişti curioşi şi barcelonezi grăbiţi, impresionantă prin clădirile care o limitează, dar unică prin oamenii care o animă. M-am simţit acasă în Barcelona, era casa tuturor, pentru că oricât de freak sau de conformist ai fi, te regăseşti în Barcelona. Aici nici ceea ce e vechi nu e tradiţional şi nici ceea ce e nou nu e pur şi simplu modern. E oraşul tuturor şi e unic, iar eu o să-i port în suflet pentru totdeauna minunatul lui spirit. Sagrada Família, catedrala care nu seamănă cu nimic, poate doar cu visul unui arhitect cu o minte genială, catedrala neterminată nu ar sta niciunde în lume la fel de bine ca acolo. Înconjurată de oraşul flămând de viaţă, sfidează realul ca un castel de nisip gigantesc, ajuns aici în mod bizar din lumea fantastică a poveştilor cu zmei, balauri şi feţi frumoşi. Era imposibil să ne dezamăgească.

Am străbătut pe jos puţin din gloria acestui mare oraş şi am revenit de-a lungul anilor, ori de câte ori am avut ocazia. De fiecare dată am avut aceeaşi senzaţie: c-am ajuns în centrul universului. Plimbările prin Barcelona, ca şi celelalte escapade pe care le-am făcut mai târziu prin Catalunya, au fost premiile cele mai mari pe care ni le-a dat viaţa pentru curajul nostru. Am văzut locuri de vis pe Costa Brava, sate catalane care par să fie decor pentru filmele cu cavaleri şi domniţe, sate pescăreşti cu farmec boem şi aer de acuarelă, muzee care nu seamănă cu muzee şi cetăţi care seamănă cu muzee. Nimic din toate astea nu le voi pierde, nimic nu va fi uitat sau risipit. Trofeele mele stau în sufletul meu la loc de cinste.

Cu tot efortul depus, au trecut două luni lungi şi grele până când bărbatul meu şi-a găsit de lucru. Timpul trecea şi noi ne afundam tot mai rău în disperare.

Între timp, eu plecasem de la familia gemenilor. Discuţiile au început de la actele pe care nu le obţinusem

la timp din cauza relei voinţe a lor şi, în final, normal, de la bani. Vă reamintesc, câştigăm 560 de euro pe lună şi lucram de la 8 la 7 seara. Mi-au cerut să stau câte o oră în plus seara, iar eu am cerut bani în plus. Am avut parte de o reacţie spontană de strigăte şi insulte, aşa că s-a terminat la fel de spontan. Era momentul să merg mai departe Am plecat într-o seară, fără să întorc capul. A fost singurul loc de muncă, din multe altele care au mai urmat şi de la care am plecat fără să las loc de bună ziua, unde nu m-am întors niciodată să salut şi singurii şefi cu care nu am rămas prietenă. Îmi părea rău pentru copii, mi-ar fi plăcut să-i revăd în timp…

A urmat o perioadă în care niciunul n-am lucrat. După vreo lună de voluntariat pe camion, timp în care aştepta un camion liber, patronul a luat pe altcineva în locul lui. A fost norocul celuilalt, care s-a aflat la momentul şi în locul potrivit. Am rămas cu buza umflată, dar cu experienţa pe camion. Banii din Germania aproape se terminaseră, premoniţiile mele se adevereau şi eram în pragul disperării. Într-o dimineaţă caldă de februarie, cu magnoliile înmugurite deja, am ieşit la plimbare în cartierul în care locuiam. Era o zi de muncă, toată lumea făcea ceva, se ducea undeva, avea treabă. Ne simţeam abandonaţi de soartă şi am încercat să facem un rezumat, să stabilim termene. Ne-am pus problema să ne întoarcem acasă, dar eram plini de datorii de la viza pe care-o cumpărase. Culmea, în ianuarie 2002, adică după o lună de la sosirea lui, vizele au fost eliminate… Am stabilit o lună ca termen maxim de forţare a norocului, după care eu urma să plec prima. Oricum, slujbele pe care le puteam găsi eu nu ne-ar fi ajuns ca să putem trăi aici amândoi şi să menţinem fetele acasă. O lună. Asta a fost decizia luată. Norocul care îţi face soarta

Nu a durat nicio săptămână şi am găsit de lucru într-un atelier de croitorie unde coseam nasturi, făceam tivuri

şi butoniere. Nu sunt chiar antitalent la capitolul ăsta, dar e departe de-a fi o muncă pe care o ştiu face bine. Am făcut şi eu ce-am putut, erau câteva ore pe săptămână şi, chiar dacă nu mă pricepeam, nu m-a dat afară. Aveam bunăvoinţă, cred că asta a fost apreciată mai mult decât nepriceperea. Pot spune cu toată sinceritatea că a fost slujba pe care am ficut-o cel mai prost dintre toate slujbele mele. Şi nu din rea voinţă. Degeaba m-am străduit, toate tivurile îmi ieşeau strâmbe, butonierele se descoseau, iar aţele atârnau triste pe haine. Am fost o „cusătoreasă" catastrofală şi, totuşi, nu am fost concediată. Avea suflet patroana mea, îi mulţumesc pentru răbdare şi sper ca bunătatea ei să fie răsplătită în timp. Montse mă ducea din când în când să-i fac curat în casă, îmi dădea să-i calc haine, mă lua cu ea la munte, la mama ei, unde ajutam şi acolo prin casă. Făceam orice, niciodată n-am simţit că munca m-a umilit în vreun fel. Ţinea la mine, îi povesteam mult despre viaţa mea de acasă, de fetele mele, de situaţia din ţara mea. Bărbatul ei era patron de tiruri şi majoritatea şoferilor erau români. De fapt, fetele din atelier erau toate românce. L-am rugat să-l ia şi pe-al meu la lucru. Mi-a zis că n-are nimic liber deocamdată, dar o să vadă ce poate face. L-a mai trimis din când în când în câte-o cursă în doi şi l-a dus la lucru la munte, unde avea un teren de vânătoare pe care îl întreţinea şi curăţa din când în când. A mai făcut câte un ban şi, mai ales, i-a mai crescut moralul. A venit într-o seară cu o sută de euro câştigaţi la munte atât de încântat şi îmi flutura banii în faţă ca şi cum ar fi câştigat un milion la loto. Într-adevăr, pentru noi atunci valorau cam cât un milion pentru alţii. Tot prin intermediul lui am aflat de un francez care îşi deschidea un birou de expediţii şi căuta o secretară. M-am dus la interviu şi m-a angajat pentru că ştiam ceva germană.

Lucram acum şi la atelier, şi la birou. Francezul nu avea prea multe prune în straiţă, părerea mea e că nu avea

un chior şi că habar n-avea de transporturi. Dar norocul nostru, al meu şi al soţului meu, a venit de aici. În aceeaşi clădire în care era biroul francezului, mai avea biroul un alt patron de tiruri, Bernardo, care avea şi el majoritatea şoferilor români. Într-o zi l-am auzit plângându-se că unul dintre şoferi îi plecase şi că a rămas cu tirul încărcat. Că n-are pe nimeni să trimită să-i descarce tirul. Eu m-am băgat în vorbă şi i-am zis că ştiu eu un şofer, dacă îl interesează. M-a întrebat pe cine şi i-am zis de-al meu şofer. Bărbatul tău e şofer de tir?, m-a întrebat de vreo două ori. Da, e şofer de tir. Şi a mai lucrat undeva? Spre norocul nostru mai lucrase puţin la celălalt, l-a sunat şi i-a confirmat telefonic că se poate conta pe soţul meu. Aşa că, în seara aia, inginerul meu şi-a început cariera de şofer de tir. L-a chemat la birou şi i-a dat cheile camionului, telefonul de firmă şi adresa de descărcare. Urma să plece la Valencia, chiar în seara aia.

Târziu, după vreo doi ani, am aflat din întâmplare povestea primei experienţe ca şofer. Nu era genul care să se plângă şi nici mare povestitor de anecdote la un pahar. Totuşi, după câţiva ani, când deja era un experimentat tirist, ne-a dezvăluit la un chef cum a găsit adresa de descărcare în Valencia. Pe vremea aia nu erau încă GPS-uri, iar hărţi n-a găsit în camion. Nimeni nu l-a întrebat dacă avea sau nu hărţi, sau bani să-şi cumpere. El ştia că trebuie să ajungă în Valencia şi dus a fost. Oraşul l-a găsit cumva, deşi autostrăzile lor sunt labirinturi, acum ştie toată lumea, cred. Trebuia să găsească ieşirea corectă de pe autostradă şi vă asigur că asta e chiar foarte complicat, un oraş ca Valencia poate avea 20 – 30 de ieşiri care te duc în diferite zone ale metropolei. A cerut ajutorul colegilor de muncă şi a ieşit cu bine din labirint, dar adresa nu ştia nimeni să-i explice pe unde e. La vremea aia abia dacă înţelegea câte un cuvânt în spaniolă, aşa că nu putea cere ajutor prin telefon patronului. Drept urmare, când deja era

pe direcţia bună, a început să oprească din intersecţie în intersecţie şi să întrebe unde e firma cu pricina. L-am întrebat de ce-a oprit aşa des şi mi-a zis că nu reuşea să ţină minte mai departe de prima explicaţie şi direcţie pe care i-o indica respectivul: dacă îi zicea „à la primera la izquierda” se ducea la stânga şi se oprea, că nu înţelegea şi nu putea reţine ce i-a zis mai departe. Se oprea din nou, întreba pe altul şi tot aşa vreo două ore şi „nM persoane întrebate, până când a ajuns la destinaţie. Iar când a ajuns, hazul mare a fost că ăia de acolo nu ştiau nimic de marfă şi nu voiau să-l descarce. Cum nu pricepea nimic, m-a sunat pe mine şi mi-a zis să mă duc să vorbesc cu şeful lui să văd ce se întâmplă, în final s-a lămurit totul, marfa era pentru alţii şi bărbatul meu, inginer mecanic cu licenţă, a lucrat ca şofer de tir în Spania 7 ani buni, a ajuns să fie unul dintre cei mai căutaţi şi nu s-a văitat niciodată de soarta lui.

Următoarele drumuri pe care le-a făcut au fost în Peninsula Scandinavă, în plină iarnă. L-a trimis într-o luni, pe el şi pe un coleg de-al lui, şi s-au întors după trei săptămâni. La plecare nu i-a avertizat despre durata călătoriei. Şi dacă ar fi ştiut, tot aia era, pentru că mai mulţi bani tot n-avea de unde să-şi ia. Eu îi luasem de mâncare ce-am putut şi mai avea la el vreo 50 de euro, ceea ce pentru noi era o mică avere. Eu trăiam o lună cu banii ăia. Card n-avea, doar eu aveam un cont în care oricum nu era mare lucru. Se cam golise de când cu lunile în care lucram doar eu, sau niciunul. Oricum, şefului lui nici nu-i trecuse prin cap să-l întrebe dacă avea sau nu bani. E greu să-ţi închipui cum e să nu ai, când ţie nu-ţi lipseşte nimic. La un moment dat, când am văzut că practic făcea naveta între Germania şi Suedia şi că nu are de gând să-l aducă acasă, i-am zis că i s-au terminat banii. Cum adică, s-au terminat banii? Păi să scoată de pe card, mi-a zis. Păi nu are aşa ceva. Cum, nu are un card la el?

Păi nu are nici la el, nici acasă, şi niciunde, i-am zis. Acum îi înţeleg perplexitatea, atunci mai puţin. Era greu să-ţi închipui atunci că mai există cineva fără cont în bancă şi fără cel puţin un card în buzunar. Pentru noi, însă, care veneam dintr-o ţară în care totul era cash, era ceva normal.

Mie, când mi-am deschis primul cont în bancă, a trebuit să-mi arate cum funcţionează maşina de dat bani. Trebuie să recunosc că nu reuşesc să ţin minte cum îi zice în româneşte, pentru că eu am aflat de existenţa ei în Spania şi pentru mine întotdeauna se va numi cajero, sau caixer din catalană, pentru că acolo am aflat eu de existenţa lui şi pe atunci nu ştiam cum îi zice în româneşte. Primele dăţi când am scos bani trebuia să mă abţin să-i zic mulţumesc, atât mi se părea de fascinant faptul că-mi spunea bună ziua, îmi ştia numele şi mai îmi dădea şi bani. În satul meu, nu era nici măcar telefon fix, darămite cajeros, când am plecat eu. Bietul bărbatul meu, cum nu avea ce pune în el, nu avea nici cont. Bernardo m-a întrebat câţi bani şi-a luat la el şi mi-a râs în faţă când i-am zis că destui, după părerea mea. Suma i s-a părut ridicolă, el cheltuia atât probabil la două, trei mese.

De fapt, şoferii spanioli aveau cârduri de firmă şi aveau diurne pentru mâncare în deplasare. De ce oare credeţi că avea doar români fără acte la lucru? Un şofer spaniol nu i-ar fi stat nici mort trei săptămâni afară, fără bani pentru mâncare de la firmă. În vremea aia un spaniol ar fi luat pentru aceleaşi curse cel puţin 3.000 de euro pe lună, în timp ce pe-al meu îl plătea cu 1600 fix, indiferent de lungimea curselor pe care le făcea. Norocul lui a fost că naveta între Germania şi Suedia se făcea cu bacul, pe care se îmbarcau cu tir cu tot. Aici era bufet liber non stop, adică de seară când te îmbarcai, până dimineaţa la debarcare. Şi aici mâncau până nu mai puteau, el şi colegul de navetă, se spălau, îşi spălau hainele, şi se

odihneau ca oamenii. Nu era chiar ce trăisem eu în Germania, dar avea şi el partea lui de mizerie.

S-a întors după trei săptămâni şi numai datorită vizitei pe care o primea colegul lui de suferinţă. îi venea nevasta din România şi nu se văzuseră de vreo doi ani. Aşa a acceptat să-i mai aducă pe-acasă, faptul că nu mai aveau bani şi haine curate nu l-a impresionat deloc. Îmi amintesc şi acum ziua în care a intrat cu tirul în curte. Eu am ieşit afară să-l salut, în timp ce el parca cu spatele. Se uita la mine fericit, râzând cu gura până la urechi şi a dat prea mult cu spatele, până a dărâmat gardul de cărămidă din spate. Nu era primul care o făcea, gardul era foarte slab şi probabil că ar fi ajuns un picior să îl dărâme. Ca să nu mai zic că avea o rablă de camion, era obosit şi nu avea ochi în acel moment pentru oglinda retrovizoare. Cum Bernardo era un coleric, am ştiut ce-o să urmeze. Am fugit repede înăuntru ca să nu văd şi să nu aud nimic, pentru că Bernardo era deja afară, strigând cât îl ţinea gura. L-a dat afară pe loc, i-a luat telefonul şi cheile camionului şi a strigat vreo oră prin curte că toţi românii sunt nişte idioţi. Pe-al meu asta nu l-a speriat prea tare, s-a apucat să aranjeze în camion marfa pe care o adusese din Suedia şi să-şi strângă lucrurile. Mă aştepta pe mine să termin programul de lucru şi să mergem acasă. Nici eu nu eram foarte disperată că-şi pierduse munca, cred că devii imun după câteva experienţe ca ale noastre. Eram fericită că s-a întors şi nu mă puteam gândi la altceva. După nici două ore de la scandal, Bernardo, deja calm, s-a dus la el şi l-a întrebat la ce naiba se uitase când dădea cu spatele? Răspunsul lui a fost simplu: tu la ce te-ai fi uitat în locul meu? l-a dat cheile şi telefonul înapoi, şi aici a rămas trei ani. Am început să câştigăm ceva bănuţi şi bineînţeles că am început să ne gândim la reunirea familiei rătăcite. Premiul etapei

Începutul sfârşitului acestei perioade se apropia. Şi a

culminat într-o bună zi, în care am început să plâng în hohote pe stradă, privind o familie cu copii plimbându-se fără griji şi fără să-şi poată imagina ce au declanşat. Am plâns până când am luat decizia pe care trebuia să o iau pentru că venise momentull la sfârşitul lui aprilie, am renunţat la apartament şi m-am dus acasă. El a rămas să doarmă în camion, ca majoritatea colegilor lui de breaslă pe atunci, să mai adune bani şi să încerce ceva cu actele. Mă întorceam acasă după un an. Eram hotărâtă să-mi caut de lucru acasă, să încerc ceva şi să nu mă întorc în Spania. Aş fi vrut foarte mult să reuşesc acasă, de fapt asta mi-am dorit în sufletul meu mereu.

Călătoria cu autobuzul a fost nesfârşită şi plină de emoţii. Mi-a fost frică la intrarea în ţară, pentru că depăşisem perioada legală şi mă întorceam după un an, fără rezidenţă. Am plătit însă ceea ce se plătea şi am trecut cu bine. Am fost vreo cinci în autocar cu perioada depăşită şi, dintre toţi, l-au coborât doar pe unul. De la graniţă până acasă mi s-a părut drumul cel mai lung, autobuzul se oprea din sat în sat, ca să lase pachete, iar la ieşirea din Oradea ne-a oprit poliţia, ne-a făcut să tragem pe marginea drumului şi să aşteptăm… nu ştiu ce. După vreo trei ore în câmp, fără să vină nimeni să ne spună mai staţi sau plecaţi, am pornit mai departe. Chestii balcanice!

Au fost şapte luni în care am fost fericită şi liniştită. Fetele erau bine, casa mea era cea mai frumoasă şi primitoare casă din lume, florile mele erau tot acolo şi câinele bătrân la fel. Deşi a urmat o altă lungă perioadă de separare, am fost liniştită şi mulţumită tot acest timp, şi nu am avut deloc impresia că pierd sau irosesc timp. Din Spania mă suna în fiecare duminică şi trebuie să recunosc că-mi era dor de mare, de soarele spaniol, de agitaţia şi forfota serilor de vară. Aici era linişte, multă linişte, toţi doreau să plece undeva dacă nu o făcuseră încă, toţi aveau pe cineva departe, toţi pândeau celularele, dacă sună sau

dacă au vreun mesaj. Am încercat, aşa cum am zis, să-mi caut de lucru. Am fost la singura agenţie de forţă de muncă din oraşul meu şi mi-am depus dosarul. Am aşteptat vreo două luni să fiu chemată la vreun întreviu. Am intrat la o firmă de materiale de construcţii, care căutau o secretară. Nu mi-au făcut contract, nu am semnat nimic, foarte tipic pentru perioada aia. Oricum, nici nu a fost necesar. În a doua săptămână după ce-am început, au venit şefii mari, nişte nemţi, care au făcut un circ oribil când au văzut cifrele de vânzare, şi când au auzit că directorul şi-a luat un „personal assistant" în condiţiile în care ei nu vindeau încă aproape nimic. Firma era germană, iar directorul era un ceh tânăr care nu vorbea nicio boabă de română. Nu pot să zic că m-au dat afară, pentru că nici nu mă angajaseră, de fapt. Nu mi-au dat niciun chior pe săptămânile acelea şi firma de recrutare mi-a zis că n-are ce să le facă. S-a terminat rapid, n-a contat în CV şi nici n-a lăsat traume. După experienţa asta, n-am mai încercat nimic. Îmi petreceam ziua cu fetele, cu florile mele şi cu telefoanele din Spania. Am făcut ce n-am făcut într-un an şi de care în tot acest timp mi-a fost extrem de dor. Am fost mamă, am fost prietenă, am fost fiică, am fost eu… A fost o perioadă foarte atipică pentru mine, fără program şi fără orare şi, aş putea spune, fără stres. Nu aveam niciun plan, dar nici nu voiam unul. Am vrut doar să stau, să mă bucur de copiii mei, de casa mea, de mine şi de timpul liber. Eram obosită.

Demi s-a întors prin noiembrie, cu speranţa să-şi facă actele printr-o nouă variantă. Trebuia să meargă la Bucureşti, pentru că şeful lui depusese o cerere nominală pentru el la Ministerul Muncii. Pe baza acestei oferte de muncă, putea primi apoi în Spania acte de rezidenţă şi drept de muncă. Cel puţin teoretic. Ne-am regăsit toţi după un an şi jumătate şi urma să plecăm împreună spre nouă viaţă, în România nu mai aveam ce încerca.

Peregrinii

Ultimele zile acasă au fost grele. Au fost cele mai grele zile din viaţa mea. Demontam lucrurile din casa pe care atât de mult o iubeam, singura mea casă de atunci şi dintotdeauna. Toate amintirile, fiecare bucată de sticlă, de lemn, de lut, tot ceea ce am fost şi tot ce a însemnat ceva pentru mine şi pentru cei pe care îi iubeam. Cum o să pot trăi fără toate, cum o să mai fiu eu şi cum am să mă regăsesc, dacă las totul în urmă? Am dat spre păstrare multe din nepreţuitele mele lucruri şi am împachetat câteva de care nu m-am putut despărţi. Am dăruit florile pe care le îngrijisem ani întregi şi am vârât printre hainele din valize lucruşoare care să mă ajute să-mi aduc aminte mereu cine sunt şi unde mă îndrept. M-am despărţit încă o dată de toate şi de toţi şi am plecat pentru patru ani lungi.

Nu vreau să mai zăbovesc asupra acestui episod, care chiar şi acum, după atâta timp, mă impresionează profund. Fetele erau de data asta cu mine şi mă durea mai mult durerea lor decât a mea. Le luam din locul în care ele erau fericite, strada aia prăfuită era toată lumea lor, jucăriile rupte şi julite aveau suflet, iar casa lor era palatul lor.

Am plecat cu o dubiţă jerpelită, înghesuiţi între sacoşe şi pachete. Au rămas în urmă bunicii şi câinele bătrân, pe care nu aveam să-l revăd niciodată. A fost o călătorie interminabilă, fetele plângeau şi dormeau, dormeau şi plângeau, şi mă întrebau din oră în oră cât mai este. Am ieşit din ţară într-o noapte geroasă de decembrie, iar la graniţă am văzut termometrul care arăta – 22 grade.

A fost călătoria cea mai tristă, încercarea cea mai grea prin care am trecut toţi anii ăştia acum rememoraţi. Drumul acela spre niciunde, cu speranţa care doarme în sufletele pustiite de tristeţe şi amar, cu întrebări fără răspunsuri despre un viitor pe care nu-l poţi nici măcar întrezări… Amintirile care revin dureros… fetele care s-au

născut acolo… fetele mele care au învăţat acolo să umble, să vorbească, limba lor, care oare va mai fi a lor? Familia… fetele mele oare vor mai avea noţiunea de familie pe care am avut-o eu? Mormintele pe care le laşi în urmă, tradiţiile familiei mele, voi fi oare în stare să le transmit? Şi, mai presus de orice, întrebarea la care nu găseam niciun răspuns: OARE MERITA?

Nu am avut nicio problemă cu autorităţile vamale până la intrarea în Girona, destinaţia finală. Aici ne-au oprit poliţiştii catalani, mossos d'esquadra sau moşii, cum le zic românii de pe aici. Cum eram într-o dubiţă cu număr de România, ne-au oprit pentru control în plină noapte. Probabil că feţele noastre nu le-au părut prea legale şi ne-au cerut să coborâm toţi din maşină. Am întrebat în spaniolă dacă şi copiii, au dat dovadă de compasiune zicând că ele pot rămâne în maşină. Ne-au înşirat de-a lungul unui zid şi au pus farurile maşinii de poliţie pe noi. Au cerut actele şi au început să dea telefoane la centrală pentru a cere detalii despre noi, în timp ce ne-au cerut să coborâm toate bagajele şi să caute în fiecare paporniţă. Când au ajuns la ale mele, au scos şi câteva dintre lucruşoarele pe care eu le împachetasem printre haine: vaze, bibelouri, rame cu fotografii, tacâmuri, farfurii, pahare… M-au întrebat ce fac cu ele aici, de vreme ce stau doar o lună în vacanţă. Le-am răspuns foarte hotărâtă că soţul meu rămâne să lucreze aici o vreme mai lungă şi că are nevoie de toate pentru noua lui casă. Nu ştiu dacă au crezut povestea, cert e că s-au oprit din căutări în momentul în care unul dintre moşi mi-a spart o vază pe care o scosese din ascunzişul ei. M-am înfuriat rău şi le-am zis că nu le-am cărat până acolo ca să le spargă ei şi că oricum nu vor găsi altceva în sacoşele mele, chiar dacă vor căuta în toate. După vreo oră de aşteptare, ne-au cerut scuze, m-au felicitat pentru spaniola mea şi mi-au zis să mă gândesc să caut de lucru ca interpret, după care ne-au dat

drumul.

În anii care au urmat, am ajuns chiar să lucrez ca interpret pentru poliţie şi judecătorie şi m-am gândit de multe ori la vorbele acelui poliţist.

Un alt început

Apartamentul pe care îl închiriasem fără să-l vedem, cu ajutorul unor prieteni şi prin telefon, era aşa cum poate să fie un apartament pe care nu l-ai văzut înainte de a-l închiria. Destul de vechi, mobilat cu resturi, aproape toate defecte sau pe punctul de-a colapsa. Era totuşi într-o zonă bună, centrală, şi avea avantajul că era mare. Aveam un salon cu terasă, trei dormitoare şi două băi, o bucătărie dotată cu un balcon separat. Era mobilat, avea electrocasnice… Nu era nici pe departe casa în care visasem să aduc fetele, dar era un acoperiş doar pentru noi unde, în sfârşit, eram împreună!

Am ajuns cu două zile înainte de Crăciun, frânţi după călătoria groazei şi am încercat să facem puţină atmosferă de sărbătoare. Am cumpărat un brad ieftin, de plastic, pentru că în Spania brazii naturali sunt rari şi ca atare foarte scumpi, şi am pus toate amintirile la vedere, pentru a ne simţi mai acasă. Câteva globuri, beteală de doi bani, o instalaţie electrică… A rezultat un decor de Crăciun patetic, de magazin chinezesc, care mi-a produs o traumă atât de puternică, încât acum, oricâte decoraţiuni de Crăciun aş avea, consider că nu sunt destule. Eu măcar am o scuză plauzibilă.

În noaptea de Crăciun am fost invitaţi la masă acasă la Bernardo, cel care ne ajutase cu actele şi care era fericit să ne vadă în sfârşit pe toţi împreună. A fost frumos, am făcut chef împreună, români şi spanioli, iar fetele s-au simţit bine, deşi era ciudat Crăciunul acesta cu palmieri, mare şi plajă! Au fost noii colegi de muncă a lui bărbatu-meu, şoferi români, majoritatea singuri, cu familiile departe sau fără, şi familia mare a lui Bernardo, fraţi,

surori, copii, cumnaţi… Dintre români, doar cel cu care a fost în călătoria nesfârşită prin peninsulă era acolo cu nevasta. Ne ştiam dinainte de plecarea mea. Ei i-am lăsat moştenire locul de muncă de la atelierul de croitorie, iar ea a rămas câţiva ani buni acolo, pentru că era un loc călduţ.

Bernardo locuieşte într-o casă situată într-un loc privilegiat, de o frumuseţe rară, într-o staţiune de pe coastă, pe o colină înaltă, de unde se vede şi marea, şi muntele, deodată. Locul este spectaculos, priveliştea îţi taie respiraţia, iar casa este o construcţie specifică locului, albă, simplă, aerisită şi veselă. Am mâncat sarmale, salată de vinete, de boeuf, prăjituri româneşti de casă, dar şi gambaşi, paella, marisco şi alte câteva specialităţi nelipsite de la mesele spaniole. Tot acolo ne-am petrecut şi revelionul şi am început anul 2002 împreună, fericiţi şi cu mari speranţe într-un viitor mai bun.

Era de fapt al doilea Crăciun în Spania pentru mine şi pentru bărbatul meu. Primul Crăciun am încercat să mi-l amintesc, dar sinceră să fiu, nu reţin absolut nimic legat de el. Dar ştiţi cum? NIMIC. Am încercat să-mi amintesc dacă am avut brad sau nu, ce-am mâncat sau ce-am făcut, dacă am fost sau nu pe undeva. Zero absolut. Cred că în cazul ăsta, creierul meu a refuzat să reţină primul şi de fapt singurul Crăciun petrecut fără fetele mele, probabil fără brad şi fără nicio luminiţă de speranţă în suflet. Eram în casa cea urâtă şi cred că singurul lucru pe care l-am avut atunci de Crăciun au fost conlocuitoarele noastre furnici.

Acum, în timp ce vă povestesc toate astea, îmi dau seama că şi Revelionul era al doilea din Spania. Păi de primul îmi amintesc tot atâtea ca şi de Crăciun. Singurul lucru pe care mi-l amintesc cu adevărat este că în 1 ianuarie am fost la plimbare în Lloret de Mar. Staţiunea este absolut superbă, un orăşel cam de mărimea

Mangaliei, cu străduţe pline de istorie, cu vile cocoţate pe coline verzi şi cu o grădină botanică de-a lungul coastei, combinaţia perfectă antistres între parc, soare, mare şi verdeaţă. Plimbarea debutului de an a devenit apoi o tradiţie a familiei mele, în fiecare an am revenit în Lloret pentru plimbarea care aduce noroc.

Lloretul, dacă vreţi să-l vedeţi, şi vă asigur că merită, mergeţi să-l vedeţi în extrasezon. Vara este plin ochi de tineri care vin exclusiv la distracţie, dar la distracţie de genul că mă îmbăt până pic pe stradă sau urlu la lună pentru că eu sunt în vacanţă şi nu-mi pasă de nimeni. Este locul în care se fac banchetele de final de an şcolar ale localnicilor, englezilor, nemţilor, nordicilor… mă rog, cei care-şi permit să-şi trimită copiii la aşa ceva. Petrecerile de burlaci şi burlăciţe, chefurile gen majorate… cam asta este atmosfera aici. Dacă vrei aşa ceva, este locul ideal de pe Costa Brava. Eu, cum nu caut aşa ceva, în condiţiile în care pot merge la mare pentru că vreau să aud marea, nu mergeam vara în Lloret decât cu eventualii musafiri, pentru a le arăta grădina botanică, pentru a savura un cocktail în barurile de pe plajă.

Sau, dacă eram deprimaţi, eu sau bărbatul meu. Şi să vă spun de ce. Era un loc, chiar pe faleza staţiunii, unde soseau şi plecau autocarele cu turişti. Ei bine, noi ne aşezam acolo, pe balustrada de beton, şi îi urmăream pe cei care plecau. Vă daţi seama cam ce faţă ai când ţi se termină concediul şi pleci de la mare într-o ţară ploioasă şi sumbră de prin norul Europei?! Ei bine, nouă ne trecea deprimarea o vreme. Pare Coll

După adresa pe care o aveam, fetele urmau să fie repartizate la o şcoală publică din apropiere, care nu-mi inspira foarte multă încredere. De fapt, aş fi vrut foarte mult să intre la un colegiu semiprivat din apropiere, colegiul Pare Coli, la care mai erau înscrişi şi alţi copii de români. Ce vreau să spun cu semiprivat? Adică nu e privat

sută la sută, pentru că o parte din buget este de la stat şi o parte din fonduri proprii. La un colegiu privat nu mi-aş fi putut permite să le dau, nu ştiu exact la cât se ridică taxele, dar am auzit de colegii la care era vorba şi de 1.000 de euro pe lună. La colegiile astea oricum nu le-ar fi primit, decât în condiţii cu totul speciale. Familiile îşi înscriu copiii de când se nasc, aşa a făcut şi mama gemenilor, de acolo mai ştiam ceva amănunte legate de colegiile private. Primeau şi copii săraci, bursieri pe care îi finanţau ei, aveau câteva locuri pe an pentru ei. Oricum, nu mă interesa locul pentru săraci din aceste colegii…

Demi n-a fost de acord cu şcoala asta pentru că era condusă şi patronată de maici, adică o şcoală religioasă catolică. Să nu credeţi că-i obliga să meargă la slujbă sau să se roage în fiecare zi. Profesorii sunt toţi „civili”, iar materia care se preda nu are nimic de-a face cu religia. Au norme mai stricte, legate de ţinută, de comportament şi trebuie să plăteşti în fiecare lună o sumă de bani, care, de fapt, nu e chiar atât de mare. Am vrut să dau fetele acolo pentru că am crezut, într-un moment de inconştienţă, că maicile au suflet bun, doar ele sunt cele care fac misiuni pentru săraci şi ajută oamenii la greu. Sau nu? Am sperat că ele o să aibă mai multă înţelegere pentru fetele mele, mai multă răbdare şi milă. Şi fetele aveau nevoie de răbdare, începeau clasa la jumătatea anului şi nu ştiau nicio boabă de spaniolă şi catalană. Trebuie să recunosc acum ruşinată că a fost şi snobism la mijloc, nu voiam să meargă la o şcoală unde copiii africanilor şi ai marocanilor erau majoritari şi despre care se ştia că sunt mai slabe şi sub nivelul celorlalte. Nu toate şcolile publice, dar asta era una dintre cele mai slabe. Am scuza mamei, care vrea tot ce e mai bun pentru copiii ei. Am regretat abia mai târziu, când am învăţat cu adevărat ce înseamnă toleranţa şi convieţuirea, când am acceptat până la urmă faptul că religia şi credinţa nu au uneori nimic în comun cu mila

creştinească, care de fapt nu vine din norme, vine pur şi simplu din sufletele noastre, îndoctrinate sau nul

Nu mi-am ascultat bărbatul, aşa că m-am dus la inspectoratul şcolar unde am cerut să vorbesc cu cineva, apărând aşa cum am ştiut mai bine şansa fetelor mele de a merge la o şcoală pe care o consideram eu potrivită aşteptărilor. Am făcut-o bine, după cum se pare, şi am primit repartiţie la şcoala pe care am ales-o eu din start, încă înainte de-a aduce fetele acolo. Vă reamintesc că, în acel moment, niciunul din familie nu avea acte de rezidenţă, chestie care este interesant şi foarte important de precizat. Practic, eram toţi ilegali, doar tatăl familiei le avea în curs de apariţie. N-a contat că n-avem acte, nu conta nici culoarea pielii, dacă cumva am fi avut alta decât avem; nici stiva de hârtii traduse şi legalizate care ţi se cer la noi în ţară pentru orice. Vă garantez că aici toate se fac pentru şi în favoarea copilului, care are dreptul să meargă la şcoală gratis, chiar dacă atunci când ajunge aici ştie doar alfabetul chinez, arab sau nu îl ştie deloc. Fetele au dat un test din care trebuia doar să rezulte că ele ştiu cât de cât să scrie şi să citească. Eu am avut voie să stau cu ele şi să le traduc şi tot acolo a fost şi nelipsitul psiholog care trebuia să se asigure că fetele mele nu sunt traumatizate de interviu. Nimeni nu mi-a cerut acte sau diplome de absolvire din ţară, n-am avut de convalidat nimic pentru ele. Ce să le ceri, dacă au dreptul să meargă la şcoală? Copiii care vin din Africa merg şi ei la şcoală imediat ce ajung aici, chiar dacă nu ştiu nici să scrie, nici să citească, unii dintre ei. Şi fiecare merge la şcoală după vârsta pe care o are şi nicidecum după convalidările pe care le fac comisiile şcolare. Am avea de învăţat de la ei, doar dacă am vrea să deschidem puţin ochii şi, odată cu ochii, sufletul. Pentru ei copilul e un mic rege, care înainte de orice are dreptul la educaţie şi la şanse egale în viaţă.

În luna februarie, fetele mele au început şcoala în

Spania, la colegiul pe care l-am ales eu pentru ele.

Ceea ce nu se poate cumpăra

Odată cu începerea şcolii, au început şi marile probleme. Fetele veneau de la şcoală din satul de la poalele munţilor, unde mama lor era profesoară, o şcoală mică în care toată lumea le cunoştea şi le iubea. Aici era o instituţie enormă, de renume şi cu tradiţie, în care se vorbeau două limbi pe care nu le înţelegeau, erau copii buni şi răi, erau zile bune şi mai puţin bune. Pe ele le scoteau de la orele normale pentru ore speciale în care învăţau spaniolă şi catalană, în paralel cu orele de clasă normale. Vă puteţi da seama cum le trecea ziua, atunci când toată lumea în jurul tău povesteşte, îţi vorbeşte, te întreabă, se joacă, iar tu eşti singurul care nu pricepe nimic…

Cea mare făcea crize de nervi în fiecare dimineaţă, strigând în gura mare că nu se mai duce la şcoală, iar micuţa, care avea şapte ani, mă întreba în fiecare zi, hohotind din tot sufletul, când ne întoarcem acasă, în fiecare dimineaţă era o dramă până le scoteam din casă. Îşi trăiau mizeria lor, pe care aş fi dat orice s-o evit.

Plângeau în fiecare seară până când adormeau epuizate şi cred că visau, ca mine la începuturi, că totul a fost un coşmar. Nu ştiu cum au reuşit ceilalţi părinţi în aceeaşi situaţie ca mine să-şi ajute copiii cu integrarea în lumea asta nouă. Mie însă nu-mi reuşea nimic din ceea ce încercam. Nici promisiuni, nici cadouri, nici ignorare, nici vorbe bune, dar nici rele… Ale mele au rămas aşa, visând în fiecare noapte că s-au întors la casa lor. Chiar şi după ani, chiar dacă acum visează în catalană sau în spaniolă, casa lor e tot acolo, pe strada prăfuită de la poalele Apusenilor. Nu pot să spun că au avut probleme cu integrarea. De fapt, ele nu voiau asta, nu aveau de ce să se integreze într-o lume pe care nu o doreau şi nu era a lor. Era a mea, nu o aleseseră ele şi nu le aparţinea. Din

fericire, micuţa era prea crudă şi inocentă ca să reziste prea mult bătăliei negaţiei. A sfârşit vorbind o catalană impecabilă, cu un accent inconfundabil de gironeză get-beget şi la şcoală s-a descurcat binişor. S-a integrat, şi-a făcut o grămadă de prieteni şi a făcut tot ce fac copiii fericiţi de pe-acolo.

Nu de la început, bineînţeles. Îmi amintesc o rană care acum e închisă, dar care a sângerat mult atunci. O chestie la care acum nu ştiu dacă i-aş mai da vreo importanţă…

Deşi nu eram bogaţi, nu ne lipsea nimic. Ne permiteam destule şi pentru fete nu făceam rabat de la multe. Cum în mai era ziua ei, la prima aniversare departe de casă, am invitat aproape toată clasa la un local special pentru aniversări, un fel de parc de distracţii miniatural pentru copii. Nu era ceva ieşit din comun, acasă întotdeauna am sărbătorit zilele lor cu mare fast, cu mulţi invitaţi şi cu mare tam-tam. Au venit colegii invitaţi, cu părinţi cu toţi, şi am plătit o grămadă de bani pentru a cumpăra bunăvoinţa adulţilor. Lucru pe care acum nu l-aş mai face, dar nu întotdeauna reacţionezi corect, uneori te laşi condus de sentimente, mai degrabă decât de raţiune. Prea puţin îmi păsase până acum de bunăvoinţa lor şi de felul în care mă vedeau ei pe mine şi pe bărbatul meu. iată că venise însă şi momentul ăsta, să-mi pese cum ne văd ei pe noi. Deşi nu se obişnuia, am plătit şi pentru părinţi câte ceva de la bar, iar eu am profitat de ocazia de a face puţină conversaţie cu ei. Speram să ne cunoască, să ne accepte şi să nu ne judece nici pe noi, dar mai ales pe fata mea, pentru naţia din care ne tragem. Voiam să facem impresie bună, iar fata mea să-şi facă prieteni printre colegi, iar asta trebuia neapărat să treacă de supervizarea părinţilor.

O chema Miriam pe fata asta şi era bună prietenă cu a mea, sau cel puţin aşa părea. Urma să-şi serbeze ziua la nicio lună după fiica mea şi nici nu mă gândeam că nu o

invită. Ştiam că totul depinde de mamă, dar era una dintre cele mai amabile, venise la petrecerea noastră şi păruse prietenoasă şi deschisă. Alexandra era sigură că o va invita şi aştepta cu nerăbdare petrecerea. Zilele treceau însă şi nimic. Fata mea era în fiecare zi tot mai tristă, cu privirea tot mai pierdută. Eu eram disperată, mă durea îngrozitor, plângeam în fiecare zi pe-ascuns, încercam să o înveselesc şi s-o încurajez. Nu cred că reuşeam prea bine. În final a invitat-o, chiar cu o zi înainte de eveniment, dar răul era gata făcut. Pentru fiica mea a fost un eveniment şi pentru amândouă o lecţie de viaţă. O lecţie dureroasă, de care mai bine ne-am fi lipsit. Nu totul se cumpără cu bani.

După puţin timp, şi-a făcut prieteni adevăraţi, pe care nu a trebuit să-i plătim pentru amabilitatea lor. Felul ei de-a fi au fost suficiente pentru a deschide uşile catalanilor. Fetele mele, şi eu lângă ele, am învăţat că valorăm prin ceea ce suntem. Că putem de multe ori să fim jos, pe un loc în care nu vrem să fim şi în care poate că nu meritǎm să fim. Nu are nicio legătură cu banii, nici cu poziţia socială, pe care o poţi pierde pe drum de-atâtea ori. Şi că de cei care te judecă din altă prismă te poţi lipsi de fapt pentru totdeauna. Este una din lecţiile de viaţă pe care, cu durere şi lacrimi, am învăţat-o împreună în toţi anii care au urmat şi care, cred eu, e una dintre cele mai importante pilde pe care o ducem împreună de-aici. Aş vrea să le reamintesc fetelor mele aceste lecţii şi să nu uite că roata se învârte mereu: azi eşti sus, mâine mai vedem… Prietenii la… catalană

Am găsit de lucru destul de repede după ce-am revenit în Spania. Făceam curat prin case, lucram la câteva familii şi câştigam destul de bine. Nu puteam căuta altceva, pentru că n-aveam încă nici rezidenţă, nici drept de muncă. Deocamdată îşi făcuseră actele tatăl şi fetele, ei aveau acum rezidenţa legală, eu mai trebuia să mai aştept un an. Aveau o lege absurdă, conform căreia copiii au

dreptul să stea cu tatăl, dacă el are rezidenţă legală, dar mama nu. Adică tatăl şofer de tir, plecat toată săptămâna, mama în ţara ei şi pe copii cine naiba îi îngrijeşte? Ce să zici, au şi ei mediteranismele lori Câştigam 7 euro pe oră şi lucram vreo 25 de ore pe săptămână. Nu era rău, în casele în care lucram eram respectată şi liniştită, nu era nimeni acasă în timp ce-mi făceam eu treaba, în fiecare dimineaţă, după ce trimiteam fetele la şcoală, mergeam spre casele mele. Făceam kilometri întregi pe jos, chestie care îmi plăcea mult. De fapt, nici munca pe care-o făceam, în condiţiile date la momentul respectiv, nu-mi displăcea de tot. Aveam timp să visez şi să-mi fac tot felul de planuri, aveam destulă libertate de mişcare şi program flexibil. Făceam o grămadă de planuri, pentru că aşa am făcut în toţi anii care au urmat după plecare. Am planificat din timp şi am gândit toate mişcările pe care le puteam face în etapele următoare. Am avut multă răbdare şi am fost perseverentă cu previziunile şi aşteptările.

Tot aşa am ajuns şi la orele de catalană, respectând un plan, dar şi din cauza unei şedinţe la şcoală în calitate de părinte, prima la care am fost convocată aici în Spania. O şedinţă de la care am ieşit ruşinată, pentru că n-am înţeles nimic. Şi doar era vorba de fetele mele, de educaţia lor! Nu a fost o şedinţă ca aici în România, la care se întâlnesc părinţii cu diriginta, se citesc notele şi se discută fondul clasei. Era vorba de o şedinţă pe şcoală cu toţi părinţii, cu directoarea şi cu toţi profesorii din şcoală, în care se discută inclusiv programa şcolară şi eventuale schimbări la propunerile părinţilor. Se discută, se propune, se combate şi se dezbate. Eu, care mai ştiam câte ceva despre astea din ţară, aş fi vrut să înţeleg tot şi să particip, dar catalana nu mi-a permis. Am ieşit jurând că asta n-o să se repete.

Şi m-am înscris la catalană, la cursurile gratuite organizate de Generalität de Catalunya, pentru toţi cei

care vor să înveţe limba asta rară. Mergeam la cursuri la Casa de Cultură, în fiecare luni şi miercuri, de la şapte seara. Aici mi-am făcut primii prieteni din afara cercurilor de români în care mă învârteam. Am avut colegi din Argentina, Uruguay, Chile, Venezuela, Columbia, Mexic, SUA, Germania, Republica Dominicana, Ecuador, Maroc, diferite ţări din Africa, Rusia, Polonia, Ucraina, Bulgaria şi altele câteva pe care nu le mai amintesc. Am vrut să scriu fiecare ţară pentru a vă putea transmite varietatea culturilor care mi-au invadat lumea, diversitatea obiceiurilor pe care le-am cunoscut. Cu mulţi dintre ei am devenit prietenă, am făcut primele ieşiri la terasele din Girona, am făcut chefuri cu mâncăruri tradiţionale şi ne-am ajutat cât am putut în problemele pe care le aveam ca emigranţi. Cu ei am gustat primele empanadas, am savurat grătarul de vită à la parrilla gătit de uruguayeni, celebrul lor dulce de leche, prăjiturele de cocos din Venezuela, cuşcuşul marocanilor făcut în zeci de feluri, cartoful dulce copt, am probat celebrul mate al sud-americanilor, am ascultat tangouri pe plăci zgâriate de patefon şi am dansat cu ei pe ritmuri latine fierbinţi. Am învăţat să deosebesc originea vorbitorilor de spaniolă după accentul tipic, după vocabularul folosit şi modul de-a formula propoziţiile. Am învăţat că argentinienii nu se suportă cu uruguayenii, că nici unii, nici alţii nu îi suportă pe columbieni, că ăştia la rândul lor nu-i suportă pe cei de mai sus… Că chilienii au ceva cu cei din Venezuela şi Perú şi aşa mai departe. Că, în general, pe argentinieni nu prea îi suportă nimeni din America de Sud şi îi consideră nişte încrezuţi. Că celor din Buenos Aires le spun „los porteftos”, nu ştiu de ce, dar ştiu că lor nu le place şi că Buenos Aires este un oraş fascinant, după părerea prietenilor mei uruguayeni, unul dintre cele mai frumoase oraşe din lume… De fapt, sunt toţi foarte apropiaţi ca obiceiuri, vorbesc toţi spaniola cu un accent dulce şi cântat, ascultă stiluri de muzică asemănătoare şi

au cam aceleaşi gusturi culinare, cu variaţii adesea neînsemnate. Îşi dispută mereu drepturile de autor în ceea ce priveşte originea diferitelor reţete culinare sau unele branduri de ţară, înfocaţi ca nişte veritabili latini şi sunt absolut toţi exagerat de patrioţi. Cel puţin în declaraţiil

Desigur, pentru cei mai umblaţi prin lume, povestea asta nu înseamnă nimic. Pentru mine însă odată cu ei s-a deschis uşa Universului şi, pe neaşteptate, în lumea mea mică şi prăpădită, a intrat întreaga planetă, cu toate culorile şi mirosurile ei. Mate, prieteni şi drept de muncă

O să încerc să vă explic ce este „mate”, nu aşa cum puteţi găsi în Wikipedia, ci aşa cum l-am perceput eu. Pentru că, departe de-a fi o simplă infuzie, mate este… un eveniment social. Cu toate eforturile făcute, nici eu n-am înţeles pe deplin tot secretul infuziei fermecate, probabil trebuie să fii sud-american pentru asta, cu toate că una dintre cele mai bune prietene ale mele este Susana, o uruguayancă pe care am cunoscut-o la cursurile respective.

Toţi vorbesc despre mate ca despre o băutură panaceu, bună pentru cei mici şi cei mari, bună la orice, legală şi accesibilă tuturor şi, totuşi, cu un substrat pe care eu doar pot să-l bănuiesc… Ce mi s-a explicat: că este o infuzie din „yerba mate”, un copac care creşte prin America de Sud. Frunzele lui, după o prelucrare elaborată, se folosesc pentru o infuzie care se bea dintr-un vas special, diferit ca formă şi mărime, în funcţie de zona de pe continentul sudic. Vasul poate fi fabricat din multe chestii, de exemplu din coaja unui fruct, cel mai des dintr-un dovleac ornamental, care este golit şi uscat. Sau sticlă, metal, lemn, porţelan, coarne sau piele de vacă, dar cel din dovleac este cel mai popular, pentru aportul de savoare pe care îl aduce infuziei. Din recipientul respectiv se bea cu un pai, la care ei îi spun „bombilla” sau „pajilla”. E făcut din metal, de multe ori este un obiect de valoare,

câteodată are decoraţii din metale preţioase, gravuri, însemne personalizate, uneori este o bijuterie de familie care se transmite în generaţii… şi are vârful rotunjit cu o sită fină care serveşte la separarea ierburilor. Infuzia conţine mateină, ceva cu acelaşi efect ca şi cafeina. De multe ori se combină cu ierburi digestive, calmante sau aromatice. Dacă se consumă în grup, fiecare trece vasul şi soarbe un trago din bombilla respectivă. În Argentina, vasul este micuţ, individual, în timp ce în Uruguay şi Brazilia este mare, pentru consum în grup şi se numeşte „chimarrao”, denumire împrumutată din portugheză. După cum vorbesc despre momentul în care „toman mate”, mie mi se părea că e ceva pe jumate legal, cu subînţelesuri cel puţin, de unde trag eu concluzia că mai amestecă ei, cel puţin din când în când, şi altfel de iarbă… Concluzie personală şi neconfirmată, în pofida insistentelor mele întrebări.

Multe am învăţat de la aceşti amici de pe tărâmuri mai mult sau mai puţin îndepărtate. De fapt, ei au fost primii mei prieteni de aici. Cu ei am început să simt că pot aparţine şi acestei lumi, acestei comunităţi colorate, vesele şi atât de diversificate. Şi tot cu ei am înţeles ce bogată poate fi o astfel de societate care se formează prin amestecul şi multitudinea de rase şi culturi, fiecare cu aportul personal. Am început să ascult muzica lor, să citesc cărţi care le-au marcat viaţa, să încerc obiceiuri aduse de peste mări şi ţări. La rândul meu, am vrut să le arăt cum suntem noi, ce obiceiuri avem, am încercat să le aduc puţin din Crăciunul nostru, tradiţia ouălor vopsite de Paşti, prăjiturile şi sarmalele noastre, muzica, folclorul… Am făcut ce-am crezut mai bine ca să ne cunoască aşa cum suntem, cu bune şi rele… Nu ştiu dacă am reuşit, dar cu siguranţă sunt încă mulţi pe-acolo care pomenesc clipele petrecute în casa mea.

M-am îndrăgostit de societatea multicultural din care

făceam parte, iar cursurile de catalană m-au ajutat s-o fac. M-au ajutat să mă integrez, aşa cum aşteptau şi spaniolii de la noi. Curios, mă integram tot printre emigranţi, de fapt. Puţinii spanioli care erau printre noi la cursurile de catalană abandonau pe rând sau se păstrau la margine. O singură spanioloaică mi-a devenit prietenă adevărată şi chiar m-a ajutat în drumul meu. Era o doctoriţă din Zaragoza, care îşi găsise un post aici şi care era obligată să înveţe catalana pentru serviciu. Chus, îi ziceam noi, dar o chema Maria Jesus. Mai târziu, ea m-a ajutat să-mi obţin permisul de muncă, lucru foarte mare, pentru că pe vremea aia nu era deloc uşor să obţii aşa ceva.

Când în sfârşit a venit şi momentul să-mi fac actele, după trei ani de Spania şi munci necalificate pe unde se nimerise, aveam dreptul doar la permis de şedere, fără drept de muncă. Pentru a obţine drept de muncă aveam nevoie de o ofertă din partea unui angajator, dar nimeni nu era dispus să-mi dea aşa ceva. Toate familiile la care lucram mă refuzaseră politicos. Nimeni nu se lega la cap cu asta. îi povesteam prietenei mele ce obstacole mi se pun, fără să mă gândesc că m-ar putea ajuta ea. N-a avut nicio ezitare şi fără întrebări suplimentare mi-a zis că îmi dă ea oferta aia, ce aşa mare lucru?! Şi, într-adevăr, mi-a dat toate actele necesare, a semnat unde a avut de semnat şi am aşa am obţinut şi eu toate drepturile legale. Ca românu nu-i nici unu …

În toţi acei ani, până la obţinerea permisului de muncă, am lucrat făcând curăţenie în case şi să nu credeţi că am vreo reţinere să recunosc. Permanent aveam în cap un plan şi mă obsedau toate chestiile care m-ar fi putut ajuta să fac un pas înainte. Mă duceam cu religiozitate la catalană, învăţam cu sârg şi treceam examenele, m-am înscris la toate activităţile relaţionate cu catalana şi am obţinut o grămadă de diplome pentru limba cea rară.

M-am înscris şi la Institutul Cervantes, la examenul

de limba spaniolă cu matriculă liberă. Adică nu m-am dus la cursuri, am învăţat acasă şi m-am dus doar la examen. Când m-am prezentat la examen şi căutam sala unde se face examenul, secretarele de la recepţie m-au întrebat dacă fac parte din comisia de examen. N-am înţeles de ce. De fapt, examenul era la Universitatea Girona şi se prezentau doar studenţii străini care făceau studiile aici. Secretarele m-au văzut aşa trecută şi au crezut că sunt profesoară. Am luat examenul, iar diploma de la Cervantes mi-e cea mai dragă dintre toate pe care le am.

Pe vremea aia eram singura româncă pe la cursurile de catalană. Mai târziu au început şi alţii să le frecventeze, iar acum sunt destui români care o vorbesc. Copiii celor ajunşi acolo acum 10 – 15 ani sunt deja adulţi… Atunci însă participarea mea la cursurile de catalană era văzută de românii pe care-i cunoşteam ca pe o stranie extravaganţă, majoritatea făceau mişto de mine… Cică la ce naiba îmi serveşte să vorbesc catalana ca să fac curat prin case? Drept să spun, prea puţin îmi păsa mie ce ziceau ei. Eu mă simţeam bine făcând asta şi ştiam că într-o zi o să mă ajute. Adevărul e că în cercul în care mă învârteam eu, am cunoscut tot felul de români, unii dintre ei au dus renumele nostru pe cele mai înalte culmi în Europa… Cred că ştiţi la ce mă refer. Şi nu sunt dintre compatrioţii noştri coloraţi la piele şi care poartă acel nume frumos pe care nu ştiu cine dracu' l-a propus şi aprobat! Vorbesc despre românii albi la piele, dar negri la minte, cei învăţaţi că din orice loc de muncă trebuie să şterpeleşti câte ceva, măcar un pic, aşa… ca să aibă rost să te duci la muncă. Sau cei care, odată ajunşi aici, îşi făceau un titlu de glorie înjurând şi blestemând naţia care i-a adoptat, sau pe celelalte naţii, cu care trebuiau să convieţuiască. Cel mai prost mă simţeam când ieşeam în grup cu românii şi începeau să-i înjure pe spanioli în gura mare. Mi s-a întâmplat să fiu chiar la masă cu ei şi, bazându-se pe faptul că oricum

spaniolii nu pricep româneşte, îi spurcau în toate felurile… Sau să fie invitaţi la masă de spanioli, să strâmbe din nas, să se uite cu greaţă în farfuriile aduse cu drag de gazdă şi să exclame: „Ce scârbos, eu nu mănânc aşa porcărul”. Şi ca să fie bine înţeleşi şi de cel care transpirase prin bucătărie spre scârba lor, se strâmbau şi strângeau gura pungă, în semn de total dispreţ. Mie una mi-a fost de multe ori ruşine că sunt româncă, nu din cauză că sunt eu, ci din cauză că erau români şi alţii din jurul meu.

Vă reamintiţi de romînca din cauza căreia am fost foarte aproape de-o noapte pe bancă în parc? Ne-am reîntâlnit după doi ani, când aveam şi eu familia mea şi o casă a noastră. Eu în plină activitate, cu drumurile mele, şcoala fetelor, cursurile de catalană, prietenii din lumea largă… Ea coafată, elegantă, de prin cabinet de cosmetică într-unul de estetică, încă fără serviciu… M-a luat peste picior cu catalana mea, m-a întrebat printre altele la ce naiba o să-mi servească? Din spusele ei şi din ce mi-a mai ajuns la urechi de la alţii, unii români de pe-acolo făceau mişto de mine, atât înţelegeau ei din dorinţa mea de integrare. De fapt, pentru mulţi dintre ei, integrarea era un concept pe care nici nu-l înţelegeau şi nici nu-i vedeau rostul, îi deranja să fie consideraţi emigranţi, dar continuau să iasă doar între ei, să trăiască în cercuri rupte de lume, să-şi ţină minţile închise, pentru că li se părea că nimic nu poate fi mai frumos decât obiceiurile lor de acasă şi nicio mâncare nu poate fi mai gustoasă decât cea făcută de ei, după reţetele noastre. Că n-au nimic de învăţat de la cei în ţara cărora veniseră, şi nici nu vor, de altfel, pentru că noi, românii, în general suntem cei mai frumoşi, cei mai deştepţi şi cei mai beton din lume.

Pur şi simplu… legală

Aveam doar permisul de muncă temporar şi mi-am găsit rapid de lucru. Era un patron de camioane care avea toţi şoferii români şi nu avea secretară. A fost primul meu

serviciu legal în Spania. Lucram jumate de normă la el şi păstrasem câteva din casele la care făceam curăţenie. Biroul era într-un sat de lângă Girona, unde ajungeam cu autobuzul. Îmi făceam programul aşa cum voiam eu şi mă descurcam cu amândouă joburile.

Aveam acte, aveam slujbe şi venise vremea să ne gândim la un apartament al nostru. Aşa am crezut atunci că e mai bine, toată lumea era prinsă de febra investiţiilor imobiliare. Era perioada în care se dădeau uşor credite ipotecare, nu aveai nevoie de girant, banca îţi dădea bani de casă, de notari şi de mobilă, dacă aveai nevoie. Ratele la creditele obţinute erau cam duble faţă de chirii, dar tuturor li se părea o afacere bună să cumpere ceva. Cine avea să-şi imagineze ce va urma odată cu creşterea euribor-ului ăla blestemat, când ratele s-au triplat peste noapte?! Am cumpărat apartamentul ca pe-o investiţie şi pentru că aveam nevoie de ceva mai concret pe care să-l considerăm casă, cu gândul că la plecare, dacă va fi să plecăm vreodată, îl vom vinde şi vom recupera banii investiţi în el. Deşi nu era nici vorbă de plecare pe undeva pe vremea aia… Şi pentru că, oricum am fi, tot români rămânem în gândire şi-n simţire, şi să trăiesc în chirie toată viaţa mi se părea un permanent provizorat.

Nu regret nimic din decizia luată atunci, cum de altfel sunt puţine chestii pe care le regret în toată povestea asta. Am avut o casă frumoasă, în care ne-am recâştigat un cămin, iar eu n-aş fi putut face asta într-un loc urât, neprimitor. Un apartament minunat, luminos şi spaţios, cu scară interioară, cu trei dormitoare şi două băi în care totul era nou şi frumos. Cu gresie albă şi pereţii într-un portocaliu vesel, aşa, ca soarele din Spania. M-am îndrăgostit de el de la prima vizită şi am ştiut că este casa în care vreau să trăiesc acolo. Fetele aveau fiecare camera ei, aveam o sufragerie enormă cu terasă, o bucătărie mare şi complet utilată. Ne-am cumpărat totul nou, seturi de

oale şi vase, prosoape, tacâmuri, farfurii şi pahare şi tot ce ai nevoie într-o casă.

În august 2004, când fetele erau în vacanţă în ţară, ne-am mutat în casă nouă. Am stat două săptămâni într-un apartament gol, aveam doar mobilă de bucătărie cu aragazul şi o saltea pe care dormeam cu Demi. După două săptămâni de aşteptare, electrocasnicele şi canapelele noi au sosit în aceeaşi zi şi casa mea începea deja să semene cu locul pe care îl visam de mult. Restul mobilelor le-am cumpărat de la IKEA, mobilă simplă, funcţională şi ieftină, fără prea multe brizbrizuri. Am închiriat o dubiţă şi, cu o listă bine făcută după un catalog de la aceeaşi firmă, ne-am dus la Barcelona şi am cumpărat aproape totul deodată. În două săptămâni, casa noastră era dichisită, utilată şi era gata să primească fetele. Sunt foarte recunoscătoare acestui apartament care, departe de-a fi casa pe care o lăsasem în urmă, a fost un cămin în care familia mea s-a regăsit şi a înfruntat cu alt suflet şi elan încercările lumii în care îşi făcea un loc.

Cheltuielile nu s-au dublat, ci s-au triplat odată cu achiziţionarea apartamentului. În afară de rata la bancă care era atunci dublă faţă de chiria pe care o plătisem, mai plăteam comunitatea de proprietari, asigurări de viaţă şi de casă obligatorii. Nu pot să mă plâng, le puteam plăti pe toate şi trăiam bine. Fetele au fost întotdeauna bine îmbrăcate, nu le-a lipsit nimic la şcoală, au mers la ore particulare, micuţa a mers la sport şi pe cea mare am dat-o la pictură. Mergeam mult la cinematograf, la terase, la plajă. Am văzut tot ce se poate prin Catalunya, le-am dus la parcuri acvatice, la zoo, la muzee. Aveam acelaşi nivel de viaţă ca oricare familie de spanioli salariaţi, ba chiar mai bună decât a multora, şi asta datorită muncii pe care o făcea Demi şi care era foarte bine plătită. Să nu vă închipuiţi că ne lăfăiam în bani, plăteam la timp datoriile şi facturile, aveam de toate prin frigider, ne îmbrăcam bine,

dar nu mărci şi alte fiţe, pentru că nu suntem genul, ce mai, ne permiteam ieşiri şi mofturi de oameni normali. Adică ceea ce visasem atunci când am fugit din ţară, fără să privim înapoi. N-am avut niciodată vise de îmbogăţire şi, ca să fiu cinstită, nici n-am făcut-o. Am trăit însă după voia noastră, fără să ne lăfăim în luxul pe care îl înţeleg unii, dar fără să intru în panică atunci când îmi vine factura lunară de gaz. Aici am învăţat să nu-mi fie frică de ziua de mâine, atâta timp cât pot munci, o să mă descurc. Mi-au trebuit ani de zile să nu mă mai culc făcând adunări şi scăderi în cap…

Am trăit destul de diferit faţă de mulţi dintre compatrioţii noştri de-aici, pentru că n-am făcut obsesii pentru maşini de lux, bijuterii, telefoane sau alte chestii din categoriile respective. Am încercat să nu ne refuzăm anumite bucurii mărunte şi ca atare am trăit pentru noi şi nu pentru bani, ca să zic aşa. N-aş fi conceput să fac ca mulţi români emigraţi, care stăteau aici de câţiva ani ca şi noi, dar n-au fost nici măcar o dată la cinematograf cu copiii lor. Ca să nu mai vorbesc de concedii, muzee, grădini zoo, parcuri acvatice sau altele ca astea. Noi am încercat, fără să exagerăm, să ne bucurăm de viaţă şi de momentele nu foarte dese în care eram împreună. Nu cred că am cheltuit fără măsură, n-am făcut decât să încercăm să nu pierdem în continuare timpul pe care nu-l mai recuperezi, cu toţi banii din lume.

Nu zic că noi am făcut mai bine decât cei care au ales ca scop al vieţii lor să adune bani prin străinătăţi. Şi nu îi condamn absolut deloc, ceea ce sper să facă şi alţii, în legătură cu alegerile noastre. Să fie fericiţi cu alegerea lor, şi să mă lase în pace cu a mea! Pe de altă parte, ne-am văzut de ale noastre, am muncit mult şi ne-am bucurat atât cât am putut de rezultate. Dar nici n-am furat motorină din rezervorul tirului, n-am vândut marfă furată din camioane, n-am folosit în viaţa mea cârduri false cumpărate de la

compatrioţii care se ocupau cu asta şi nu mi-am cumpărat absolut nimic din marfa furată de aceiaşi: telefoane, camere video, aparate foto, cosmetice, ceasuri etc. N-am făcut avere, am trăit aşa cum am dorit s-o facem atunci când am plecat, adică decent, nimic mai mult. Desigur, sunt mulţi care ar folosi alte cuvinte pentru comportamentul nostru, unul ar putea fi cu siguranţă „fraieri”.

Am cunoscut şi o categorie de români care nu lipseau duminica de la biserică! Erau foarte credincioşi şi păreau la o adică foarte cinstiţi, îşi cărau copiii după ei cu voia lor sau fără, îi obligau la posturi lungi şi absurde şi, într-un fel, nu-i lăsau să se adapteze noii lumi în care i-au adus. Copiii lor trebuiau să trăiască aici, dar după aceleaşi reguli şi obiceiuri după care o făcuseră ei în satul de unde au plecat. Cu toată credinţa lor, casa le era un depozit de produse şterpelite din diferite surse, cel mai frecvent de la locul de muncă. Şi culmea, eu cred că oamenii ăştia dorm cu conştiinţa împăcată, pentru că să furi de unde munceşti nu e un păcat, nu-i aşa? Aşa sunt învăţaţi românii! Şi asta probabil că se va schimba foarte greu în concepţia unei generaţii care a asimilat o ilegalitate că pe un drept civil. Pentru ei, să furi de la patron nu e chiar un păcat, înseamnă mai degrabă să te descurci sau „să te scoţi”, în limbaj actual. Sunt mulţi care gândesc aşa pe-acolo, dar la fel de mulţi sunt fraierii ca noi. Uniforme şi false valori

Până să ajung la biroul cu camioanele, am făcut curăţenie în case, aşa cum ştiţi deja. Chiar dacă era fără acte, eu aveam un program stabil şi o făceam cu deplină responsabilitate, pentru mine era un loc de muncă la fel de serios ca oricare altul. N-am lipsit aproape niciodată în cei trei ani cât am lucrat la aceste familii, deşi, pentru că n-am avut asigurare, acei ani nu mi se vor recunoaşte la pensie. Nu aveam concedii plătite, nici drept la concediu de boală, nici prime… Familiile la care mergeam erau oameni buni,

mă respectau, iar în casele lor nu ţi se întorcea stomacul pe dos, n-am motive să-mi amintesc perioada asta cu dezgust. Nu puteam face mai mult fără acte şi continui să cred că nu e ruşine să munceşti. Ştiam ce o să mă aştepte atunci când am revenit în Spania.

Nu trebuie să vă repet că nu-mi era ruşine cu mine. Pentru fetele mele schimbarea era totuşi şocantă şi cum s-ar fi putut altfel? Le era greu să înţeleagă că mama lor, care acasă fusese profesoară, era acum femeie de serviciu. Ce puteau ele să înţeleagă din schimbarea asta, pentru că habar n-aveau că salariul ăla de profesoară nu făcea nici cât o săptămână de muncă a unei femei de serviciu!

Cea mare mi-a cerut să nu merg la şcoala lor îmbrăcată cum vin de la lucru, deşi nu-mi scria în frunte meseria şi nici nu mă costumam special în femeie de serviciu. Atunci m-a durut, dar acum, când mă gândesc, mă umflă râsul. Bernardo (vi-l amintiţi, nu?) mi-a sugerat, într-un acces de furie ca reacţie la replica Dariei, să mă îmbrac cu un halat, să-mi pun basma pe cap, să iau o găleată în mână şi o mătură pe spate şi să merg aşa la şcoală. Bineînţeles că n-am făcut-o, era o adolescentă rebelă şi neîmpăcată cu deciziile părinţilor şi care încerca cu disperare să se adapteze unei realităţi copleşitoare pentru ea. N-am ştiut să stăpânesc crizele ei de adolescentă furioasă pe viaţă, pe noi, pe şcoală, pe societate în general. Nu era vorba despre adaptare, pentru că ea refuza să se adapteze, de fapt. Se izola de lume, nu-şi dorea niciun prieten, fie români, fie spanioli, şi a început să înveţe din ce în ce mai rău. După ce-a crescut, nu mai venea cu noi, oriunde am fi chemat-o. La filme, la mare sau la munte, la parcuri de distracţii, la Barcelona… Nimic din ceea ce-i puteam oferi aici n-o interesa. Am trecut împreună prin etape emo, punic, gotic, perioade în care se îmbrăca cu hainele mele sau ale lui taică-su, în care se îmbrăca cu aceleaşi haine câte-o lună… Momente în care

se isteriza şi îmi striga că se aruncă pe geam şi chiar arunca pe geam hainele pe care îi cream eu să le îmbrace la şcoală... Adică, ce-i cream eu? Să meargă la şcoală, să înveţe, să-şi bage minţile-n cap, că altă expresie mai bună ca asta acum nu găsesc! Am dus-o aşa ani buni, cu scandaluri mai mari sau mai mici. Am fost cu ea la un psihiatru pe care ni l-a recomandat de la şcoală. Eram mereu pe la uşile şcolii, să mă sfătuiesc cu profesorii, dar toţi aveau aceeaşi părere despre ea: refuza orice vine din partea lor şi a noastră. Psihiatra la care m-am dus cu ea gratis, prin serviciile sociale, mi-a spus după câteva şedinţe că fiica mea n-are nimic, că e normală reacţia ei. Că asta se întâmplă cu mulţi dintre adolescenţii de aici, unde mai pui că la ea fusese şi schimbarea radicală prin care trecuse. Întotdeauna a fost un copil inteligent şi sensibil, pentru care schimbarea a fost o traumă greu de depăşit. În toţi acei ani m-am simţit vinovată pentru nefericirile şi ratările fiicei mele. M-am considerat mereu principala vinovată, am trăit cu convingerea că am greşit şi am distrus viitorul copilului meu. Mă consideram vinovată fără drept de apel că n-am fost în stare să-mi cresc copilul acasă, să-mi protejez copilul de traume cu astfel de consecinţe. Nici acum n-am scăpat de gândurile astea, n-aş putea spune că familia mea a avut o traiectorie aşa cum ar fi trebuit s-o aibă, cel puţin din punctul de vedere al psihologilor. Dar oare câte familii au traiectoria aceea care se presupune că nu produce traume, în vremurile pe care le trăim noi?

Continui să mă simt vinovată pentru toate astea. La ce mai e bună o mamă, dacă la asta nu s-a priceput? Şi, oricum ar fi, vinovăţia o poartă în suflet într-un fel sau altul fiecare mamă, chiar şi atunci când stă şi bea o cafea liniştită pe o terasă la soare, timp în care ar putea face ceva pentru familie! Pe de altă parte, încep să cred că lecţia de viaţă pe care au primit-o a fost valoroasă, că

fetele mele sunt acum mai puternice, cel puţin au văzut partea cenuşie a vieţii şi, chiar dacă au văzut-o prea devreme, tot le va servi odată. Au cunoscut o lume şi o societate deschisă, cu bunele şi relele ei, pot face comparaţii şi poate vor şti mai bine să aleagă între rău şi bine. Au înţeles că lumea asta e a noastră a tuturor, trebuie să începem toţi în ea l că puterea care zace în noi şi de care nici nu suntem conştienţi de multe ori este acolo, înăuntrul nostru, şi este cel mai bine pusă în valoare de încercări şi cotituri. Te ridici, te scuturi de praf şi mergi mai departe. Nu m-ar mira ca peste ani să se reîntoarcă în Spania sau să plece oriunde altundeva în lumea asta largă. Sunt libere să o facă şi să-şi aleagă drumul în viaţă, oriunde cred ele mai bine. Dacă or s-o facă, ştiu la ce să se aştepte, ştiu că drumul e greu, plin de renunţări şi nostalgii incurabile.

Eu una, după toate aceste experienţe, aş putea să emigrez chiar mâine oriunde în lume. Credinţă, obiceiuri şi norme de bun-simţ Motive ca de exemplu diferenţele dintre felul nostru de-a fi şi al unora dintre compatrioţi m-au făcut să mă îndepărtez şi de biserica noastră, care între timp se deschisese chiar în cartierul în care locuiam. Era, de fapt, o capelă pe care o împărţeam la început cu un alt cult, nu mai ştiu exact care. Asta până când românii s-au apucat să modifice capela după plăcerea lor, să schimbe locul scaunelor, să repoziţioneze totul, să redecoreze, să scoată scaune şi să pună covoare, să atârne tablouri şi icoane şi să picteze după bunul plac, astfel încât locul nu mai semăna deloc cu ceea ce fusese înainte, bineînţeles fără să ceară acordul celor cu care împărţeau spaţiul. Nu ştiu dacă ceilalţi au plecat pentru că au primit alt spaţiu sau pentru că invazia simbolurilor ortodoxe a fost mai presus de dorinţa lor de a-şi păstra identitatea, asta înainte de-a năvăli românii peste ei. Nu am suportat niciodată ipocrizia şi nici fanatismul de niciun fel, ori aici erau

categoric în exces. Am încercat să-mi păstrez obiceiurile, cele pe care am vrut să le păstrez, în limitele pe care eu le-am considerat necesare. N-am fost mare practicantă niciodată, n-o să mă laud cu contrariul, dar nici împotrivă nu m-am pus. Faptul că exista de-acum un loc al nostru de întâlnire, aparte fiind conotaţiile religioase pe care le implica, a contat mult pentru mine. Speram să adune comunitatea, să ne sudeze puţin şi, de ce nu, să ne amintească ceea ce suntem, de unde am plecat, nu de alta, dar ca să putem rămâne oameni integri şi respectaţi. Cred însă că, pentru mine, din start, debutul micii noastre biserici a fost un eşec. Am considerat că exemplul dat prin sfidarea oricărei norme de bun-simţ a convieţuirii a fost înjositor pentru noi toţi, iar mesajul pe care credeam eu că trebuie să-l comunice preotul comunităţii de români a fost terfelit şi batjocorit. Astfel că, după câteva încercări umile să comunic cu responsabilii şi cu credincioşii, am considerat că mi-era la fel de bine înainte fără ei, dacă nu chiar mai bine. Vizitele mele ulterioare pe-acolo s-au redus la slujbele de înviere, care adunau o mulţime de oameni. Veneau greci şi ruşi, pe lângă toţi românii de prin zona Gironei. Nici acolo n-am văzut din partea preotului nostru eforturi să se adapteze diversităţii de obiceiuri şi neamuri care veneau după o rază de lumină. Nu-şi ieşea din ce ştia el, urma tradiţia şi obiceiurile de la el, probabil vreun sat pierdut de lume, iar grija primordială în final era să facă ceva bani în cutia milei, doar toată lumea trebuie să trăiască din ceva. Nu conta diversitatea enoriaşilor care băgau banii, conta doar ceea ce ştia el şi credea că e demn de promovat, asta spre bucuria celor din zona lui, care se târau pe sub masă şi îşi exersau capacităţile de-a umbla în genunchi în jurul, pe sub şi prin altar, scene care păreau desprinse din evul mediu. Nu vreau să extind comentariul, atâta doar că au fost momente în care cei din afară, care vedeau spectacolul şi care nu ştiau prea multe despre

obiceiurile noastre, cred că ne-au considerat un fel de sectă fanatică periculoasă pentru societate. Nu condamn pe nimeni, poate doar pe preot, care consider că avea o datorie de împlinit altfel decât în ţară, nu doar obiceiuri de respectat, aşa cum era în cazul enoriaşilor simpli şi fără alte aşteptări, în general.

La biroul cu camioanele am lucrat din februarie până în octombrie, când şeful s-a hotărât că are nevoie de o secretară catalană şi m-a dat afară. De fapt nu m-a dat afară, efectiv contractul meu de muncă s-a terminat şi nu mi l-a reînnoit. Am fost extrem de afectată de decizie atunci şi eram disperată. Nu credeam că o să mai găsesc alt loc de muncă similar. Acum pot să afirm fără reţinere că s-a datorat şi altor aşteptări neîmplinite ale patronului, care probabil că sperase mai multe atunci când m-a angajat şi mi-a lansat o invitaţie la un congres inventat tocmai în Republica Dominicana, cu all inclusive, şi pe care eu l-am refuzat cu încăpăţânare pentru că deja ştiam că nu totul se cumpără nici cu bunăvoinţă şi nici cu bani şi pentru că era o chestie care n-avea nicio legătură cu munca depusă de mine la birou.

Nu îmi permiteam să stau fără serviciu, acum aveam şi ipotecă, pe deasupra. Am început să caut orice, fără să-mi pese ce va fi. Şi am găsit. Nu a durat nicio lună şi deja lucram la o măcelărie din cartierul meu, ca ajutor. Făceam şi curăţenie, dar ajutam şi la prepararea mâncării, pentru că aveau şi serviciu de catering. A fost cred cel mai oribil serviciu pe care l-am avut în toată viaţa mea! Eram foarte respectată pentru că ştiam să fac de toate la bucătărie, le preparam clătite pe care le vindeau urgent, i-am învăţat reţete cu care aveau întotdeauna succes. Mă tratau bine, dar mie nu-mi plăcea deloc. Am făcut o alergie pe piele de la soluţiile cu care lucram la dezinfectare şi de la freonul camerelor frigorifice în care stăteam mult timp, m-am umplut de bube şi de coşuri pe faţă. Am mai învăţat şi eu

câte ceva despre bucătăria catalană. Cel mai mult îmi displăcea că lucram sâmbătă de la zece dimineaţa până la zece seara, în condiţiile în care Demi era acasă doar sâmbăta şi duminica. Duminica el trebuia să plece seara, aşa că practic ne vedeam cam o noapte şi o juma de zi pe săptămână. Eram însă hotărâtă să nu plec de acolo decât la altă slujbă, la cea pe care o aşteptam de aproape patru ani.

Între timp, eram înscrisă la toate firmele de recrutare din oraş, cu ţintă clară de a ajunge la un birou sau la ceva care cât de cât să se potrivească cu ambiţiile mele. Mă sunau din când în când şi mă trimiteau la o fabrică de dulciuri, în ture de noapte, sau îmi propuneau slujbe de doi bani, mai rele decât curăţenia din case, atât doar că erau cu acte.

Până într-o zi în care m-am enervat, m-am dus la una din firmele de recrutare şi am cerut un interviu cu agenta mea. Era o catalană tânără şi frumuşică, care m-a primit imediat şi care s-a dovedit foarte amabilă, l-am cerut amabil să deschidă CV-ul meu şi să-l citească cu atenţie. Să vadă nivelul studiilor mele, calificările, limbile străine vorbite şi alte chestii care nu sunt deloc amănunte într-un CV. După care, tot amabil, dar ferm, i-am cerut să nu mai sune pentru slujbe de rahat pe care şi eu le pot găsi fără ajutorul ei. Să mă sune doar atunci când sincer crede că a găsit ceva potrivit pentru mine!

Îi au şi ei pe-ai lor

Şi a venit şi clipa aceea. M-au chemat la un interviu la o firmă de transporturi, pe postul de asistent. Nu eram secretara nimănui, eram asistentă de logistică.

Cinstită să fiu, nu mi-am dat nicio şansă! Era una dintre firmele cele mai mari din branşa transporturilor de pasageri din zonă, o firmă veche, cu tradiţie, de care ştia tot omu'". Înfiinţată prin 1920, tipică şi profund catalană. Interviul a fost în catalană şi cred că faptul că eram aici

doar de trei ani şi vorbeam binişor a fost decisiv. Eu însă eram absolut convinsă că m-au chemat doar pentru a-şi face planul de interviuri şi poate din curiozitatea de a intervieva o româncă cu tupeu. Când m-au chemat la al doilea interviu, am început să sper că am o şansă.

Înainte de-al doilea interviu, am păţit ceva urât şi cred că asta m-a făcut să par total relaxată, pentru că de fapt eu mă gândeam la altceva şi-mi era perfect egal dacă mă angajează sau nu. În dimineaţa aia am fost la muncă la măcelărie şi aveam la mine 200 de euro pentru o factură. Era vorba de o factură de la firma Avon, la care făceam ceva vânzare printre prietene. Mi-am lăsat geanta cu banii în vestiar, într-un dulap în care aveam şi eu un loc al meu, un spaţiu unde aveau acces doar de-ai casei şi puţinii furnizori ai firmei, cu care colaborau de ani buni. În acea zi însă erau acolo doi electricieni, rude de-ale patronilor, care reparau ceva prin curte. Nici prin cap nu mi-a trecut să-mi ascund lucrurile în altă parte. La ora la care aveam planificat să ies, m-am îmbrăcat şi am luat un taxi ca să ajung la interviu. Când am ajuns şi am vrut să plătesc, ia banii de unde nu-s. Erau singurii bani pe care îi aveam la mine. În stare de şoc, l-am rugat pe şofer să mă ducă la un bancomat şi să mă aştepte să scot bani pentru a plăti cursa. Tot în stare de şoc am intrat şi la interviu, pentru că eu lucram la măcelărie pentru 800 de euro pe lună şi mi se furaseră banii pe o săptămână de muncă. Nu ştiu dacă asta m-a ajutat la ceva, dar slujba am luat-o.

Bineînţeles că m-am plâns patronilor despre furt. Era un magazin în care casa de bani era destul de descoperită, să spun aşa. M-am gândit că ar mai putea dispărea şi altă dată bani, nu doar de-ai mei, şi aş fi putut fi chiar suspectată de furt. Am făcut destul de mult tărăboi pe tema asta, nu neapărat pentru banii furaţi, ci pentru perspectiva deloc plăcută de-a fi vreodată pusă într-o astfel de postură, l-am rugat insistent să verifice bine cine ar fi

putut fura banii mei şi, în concluzie, banii oricui din firmă. Este adevărat că m-au privit destul de circumspect începând cu data respectivă, îmi repetau mereu că de la ei nu a dispărut niciodată nimic, că toată lumea care intră la ei în curte este de-a casei, şi că nu s-a mai întâmplat niciodată. N-au reclamat furtul la poliţie. Eu am plecat de la firma lor la sfârşitul lunii, fără niciun alt incident, şi am rămas prietenă bună cu patronii şi cu toată familia lor. Se lăudau cu mine la toţi clienţii pentru serviciul pe care îl obţinusem. „Delia noastră o să lucreze la Teisa la birou de-acuma, nu ne mai face clătite!” Chiar ţineau la mine. În locul meu am dus tot o româncă, care a rămas acolo ani buni, poate şi acum e tot acolo. După vreo jumătate de an m-au sunat şi mi-au povestit că au prins hoţul. Faptele s-au repetat, au început să urmărească atent şi au pus până la urma camere de filmat. Hoţul era nepotul lor, electricianul!

Eu am început noua slujbă în prima jumătate a lui ianuarie 2005. Orare şi oroare

Nici nu ştiu ce să vă povestesc despre perioada asta. Toate sunt contradictorii în capul meu legat de firma unde am lucrat cei mai mulţi ani din Spania. Îmi amintesc că n-am putut dormi câteva nopţi înainte, din cauza emoţiilor. Totul era nou, era practic debutul meu într-o lume la care aspiram să aparţin şi care acum îmi crea insomnii. Pătura clasei muncitoare capitaliste, cu toate drepturile salariale, cu dreptul la zile libere şi concediu plătit, prime şi bonusuri, orare fixe şi suprasolicitante, dar măcar stabile. Îmi era frică de nivelul de catalană, de lipsa de experienţă la calculator, de puţina experienţă în munca de birou. De invidia celorlalţi şi de răutatea pe care mă aşteptam să o găsesc. Şi unde le mai pui că trebuia să merg cu maşina la serviciu, eu, care aveam carnet de mulţi ani şi habar n-aveam să conduc.

Am luat câteva ore de condus de la un bătrân pensionat, care fuma trabuc, iar în urma maşinii de şcoală

rămânea mereu o dâră largă de fum înecăcios. El mi-a spus două chestii foarte faine ca să-mi treacă frica de condus. Prima a sunat aşa: gândeşte-te că eşti gravidă şi că oricât ţi-ar fi de frică, copilul ăla trebuie să se nască, orice-ar fii şi a doua: trebuie să fii conştientă de faptul că şi ceilalţi din trafic te văd pe tine, nu doar tu pe eil Mă vizita din când în când la Teisa, să vadă dacă sunt binel şi el a fost un personaj interesant din viaţa mea.

Orarul de la Teisa era de coşmar, ceva cu care nu m-am obişnuit niciodată şi probabil nu m-aş putea obişnui nici după 20 de ani. De la nouă la unu, pauză de prânz şi înapoi de la patru la opt seara, cu sâmbătă liber. Stăteam la jumătate de oră cu maşina până la lucru, aşa că în afară de cele opt ore la serviciu, două eram în maşină pe drum spre lucru sau de întoarcere spre casă. Nici salariul de început nu era mare lucru de capul lui, practic câştigam mai puţin decât făcând curat în case, unde aveam timp liber şi orar la dispoziţie. Pentru mine însă totul era fantastic, mi se părea c-am dat lovitura şi-am prins trenul cel mare. Aşa sunt unii, nu se gândesc la marea lovitură pentru că se îmbogăţesc, ci pentru că li se dă mai mult de muncă, dacă tot o pot duce! Eu m-am băgat de bunăvoie într-o chestie care, în afară eventual de autostimă, nu-mi aducea mare lucru în plus, cel puţin pentru început. Mă refer la chestii materiale, desigur. Şi totuşi, cu orarul ăla de „mierda”, cu salariul de începător mai mic decât la măcelărie, pentru mine era lovitura cea mare! Concluzia: niciodată nu m-a ajutat prea mult capull

Cred că despre Teisa o să pot vorbi corect şi la obiect doar peste câţiva ani, după ce voi înţelege mai bine ce m-a determinat să mă agăţ cu atâta disperare de slujba aia. Poate ambiţia să demonstrez că pot să fac o muncă de la egal la egal cu ei, dorinţa de-a fi egala lor şi de-a aparţine în sfârşit lumii lor… Nu prea ştiu clar, cert e că m-am încăpăţânat de la început să fac posibilul şi imposibilul, să

înfrunt toate ironiile şi să demonstrez că valorez tot atât cât una de-a lor. Nivelul meu de catalană nu era rău pentru o emigrantă, dar acum, după câţiva ani în plus de practică pe frontul Teisa, stau şi mă mir cum de înţelegeam totuşi ceea ce-mi cereau oamenii ăia. Cele mai mari probleme le aveam cu telefonul, pentru că de foarte multe ori nu înţelegeam numele persoanelor care telefonau sau ale firmelor pe care le reprezentau. Iar când suna cineva pentru directorul general, care era categoric un catalan sucit şi pretenţios, mă treceau toate transpiraţiile. Nu odată mi s-a întâmplat să mă beştelească din cauză că n-am ştiut să-i repet corect numele celor care-l căutau. Deşi asta cu răspunsul la telefon nu era munca mea, de fapt. În firmă era o telefonistă care era plătită pentru asta, noi restul o făceam doar ocazional. Mi-am inventat un sistem ca să-nvăţ numele lor imposibile, mi-am scris pe un tabel numele celor care sunau mai des şi am studiat chiar şi cartea de telefon pentru a mă obişnui cu numele catalane. În momentul în care le vedeam scrise, nu mai aveam nicio problemă. Pentru exemplificare, un nume catalan imposibil: Colledevall. Păcat că nu vă pot spune cum se-aude, ca să înţelegeţi mai bine la ce mă referi Acum îmi vine să râd când mă gândesc la toate astea. Am ajuns ca după o vreme să mă aprecieze şi să aibă atâta încredere, ei în mine şi eu la fel, tot în mine adică, încât îmi permiteam să-i spun directorului că n-am înţeles bine cine-l caută, dar dacă-l interesează poate întreba chiar el.

Deşi, după ceva vreme, se întâmpla foarte rar să nu înţeleg ceva în catalană, fie el nume sau orice altceva.

Directorul meu general merită o atenţie specială în paginile mele. Era un personaj pe care l-am urât şi admirat totodată şi în egală măsură, care îmi inspira groază şi teroare la început, mi-a creat insomnii şi coşmaruri, dar care, după o vreme de rodaj obligatoriu, m-a respectat la fel de mult cum l-am respectat şi eu pe el. Un bărbat înalt

şi suplu, cărunt şi frumos, cu o ţinută de lord englez, un gentleman cum rar mai vezi azi. Toată lumea din firmă îl trata cu „voste” (dumneavoastră), chiar şi cei care aveau 30 de ani vechime în firmă. Nu avea calculator în birou, pentru că nu ştia să-l folosească, era de modă veche, zic eu în termeni eleganţi, deşi unii răutăcioşi ziceau ce e învechit şi depăşit de evenimente, îi plăcea ca angajaţii să creadă că el controlează totul şi, într-un fel foarte special, o făcea. Toată lumea din firmă îi purta un respect amestecat cu frică şi admiraţie, ştia pe nume fiecare angajat din firmă, inclusiv şoferii şi mecanicii. Habar n-avea însă de toate chichiţele administrative ale firmei şi din păcate nu prea avea habar despre ce face fiecare angajat din firmă. Bineînţeles, în afară de şoferi, de care toată lumea ştia exact ce fac. La biroul unde am început eu, lucrau pe atunci nouă oameni, cu mine cu tot, eu fiind singura emigrantă de la birou. Firma avea delegaţii şi în alte oraşe din Catalunya, în Olot, în Barcelona şi în Banyoles. Va să zică, eu eram la centrală. În afară de personalul administrativ, mai erau cam 130 de şoferi de autocar şi autobuz, firma fiind specializată pe transport de persoane. Aveam linii urbane, de oraş, linii interurbane şi transport pe bază de contracte, transport şcolar, de muncitori şi excursii la cerere.

Sr J. era spaima vieţii mele, şi cred că-mi era la fel de groază de el ca de profa de mate din liceu. Nu cred că i-am plăcut foarte mult la început, deşi eu făceam tot efortul să-i fac pe voie cu orice îmi cerea. N-avea habar de munca pe care o făceam, chestie de care mi-am dat seama mult mai târziu, o să vină vremea să povestesc şi aia, da’ mai încolo puţin. Pe el îl interesau tot felul de tâmpenii, cum ar fi să fii foarte atent cu telefonul, cu cei care intrau cu diverse probleme la firmă, să ai tot timpul zâmbetul pe buze şi obligatoriu să fii mereu bine dispus, să fie toate ordonate şi la locul la care îi plăcea lui să fie, să fii dispus mereu să

faci orice tonterie pe care ţi-o cerea şi care nu intra în atribuţiile tale… Am făcut felurite munci în paralel cu treaba mea efectivă: am pregătit cafele, am cumpărat prăjiturele, am avut grijă să fie tot timpul sala de conferinţe curată, am dus şi adus tot felul de acte şi am făcut comisioane particulare pentru el sau familia lui, am făcut ordine de nenumărate ori în dosare şi fişiere care nu erau ale mele, am reparat yale şi uşi care se stricau, am schimbat becuri etc… Am suportat nervi nejustificaţi şi am primit foarte puţine laude la început. Munca mea era foarte complexă şi diversificată şi eu o făceam chiar binişor, sunt sigură, altfel aş fi zburat la finalizarea contractului temporar. Făceam logistică cu şeful de trafic, controlam reviziile tehnice, kilometrajul şi consumul de motorină, tahograful şi fişele şoferilor, dar facturam şi cursele firmei, primeam corespondenţa şi facturile exterioare… O grămadă, dar era ok, le duceam pe toate pentru că aveam un orar personal de funcţionare perfect stabilit şi întotdeauna aveam grijă să las loc şi pentru tonteriile lui Sr J.

A trebuit să demonstrez dublu, triplu şi înzecit faţă de una de-a lor că pot face munca mea bine, şi nu doar munca mea… A trebuit să fac şi celelalte chestii din lista pe care eu am denumit-o „iertaţi-mă că nu m-am născut catalană44, asta ca să mi se ierte accentul şi neştiinţa în pronunţia numelor. Să nu credeţi că mă plâng, am fost, în felul meu ciudat de a gândi, mândră s-o fac. Ştiu pe de altă parte ca peste tot în lume poliţele se plătesc la fel şi, dacă acasă n-am avut experienţa la o firmă particulară, am avut totuşi destulă imaginaţie ca să-mi închipui că aşa este peste tot. Acum cred că înţeleg mai bine de ce nu mai vreau să fac asta niciodată l Eu mi-am plătit poliţele corporatiste legate de ierarhii şi mi le-am plătit prin muncă cinstită, acolo unde mulţi nici măcar n-au încercat s-o facă.

Primele avantaje ale muncii în legalitate în toamnă,

la începutul lui septembrie, am făcut primul concediu plătit după 4 ani. N-am avut curajul să-mi iau mai mult de o săptămână liberă, aşa că am ales o destinaţie apropiată şi accesibilă pentru noi. Oricum, n-am reuşit să mă destind, eram tot cu gândul la munca mea, nu eram încă sigură pe mine, duceam acasă problemele de la serviciu şi de multe ori visam noaptea cum să le dreg ca să fie bine. Chiar înainte de a pleca în concediu am fost cumva promovată, să zic aşa. Adică promovare din aia tipic corporatistă, îţi dăm mai mult de lucru pentru că vedem că poţi şi te descurci. Cu mărirea de salariu mai aşteptăm, să vedem dacă meriţi cu adevărat.

Am ales să vizităm o ţărişoară mică şi total necunoscută până la descinderea noastră în Spania, pot spune chiar exotică pentru noi. E vorba despre Andorra, o ţărişoară pierdută prin Pirinei, un principat care pare refugiul personajelor de poveste la care visam în copilărie. Am stat la un hotel de 4 stele, am beneficiat de all inclusive prima dată în viaţă şi-am fost la cel mai mare şi grozav spa din Europa, după cum se laudă ei; se numeşte Caldea. Am savurat din plin această vacanţăl o ţărişoară de poveste, cu două oraşe mai măricele şi o mulţime de vile împrăştiate pe pante abrupte şi golaşe. Un loc ciudat, în care clădirile înalte şi moderne, maşinile de lux şi extravaganţa magazinelor n-au reuşit să mă convingă că ei nu trăiesc într-un alt secol sau într-o altă dimensiune decât restul planetei. Cu străzi înguste şi pavate pe care se plimbă mai mulţi poliţişti decât civili, îmbrăcaţi cu uniforme roşii şi fanteziste, asemănătoare cu a unor paji de curte regală. Plimbările pe străzile din Andorra mi s-au părut plimbări în lumea lui Făt-Frumos şi mă aşteptam să apară după fiecare colţ caleaşca din dovleac a Cenuşăresei. A fost scurt, a fost fantastic într-un fel acest prim concediu de lux pentru familia mea, pentru că a fost ca un basm frumos în care a ajuns în sfârşit şi

Cenuşăreasa.

Lucrurile intraseră pe un făgaş oarecum normal. Aveam un serviciu destul de bun, fetele mergeau la şcoală, cumpărasem un apartament frumos în care aveam de toate şi ne simţeam bine. Nu aveam mulţi prieteni catalani sau spanioli, dar ieşeam la cursurile de catalană şi aveam prieteni acolo. Viaţa mea socială nu era foarte interesantă, eram practic toată ziua la serviciu, restul orelor le petreceam gătind şi îngrijind casă, fetele şi restul treburilor pe care le facem toate, oriunde ne-am afla. În weekenduri eram de obicei frântă, recuperam somnul şi, dacă mai aveam putere, ieşeam la un film sau la plajă. Puţinele ieşiri din rutină le făceam cu prietenii de la catalană, dar nu erau foarte dese, pentru că toţi eram morţi de oboseală şi fără prea mulţi bani.

Simţeam nevoia să revăd ţărişoara pe care o lăsasem în urmă, şi am început să plănuiesc concediul următor în România. În momentul în care s-au făcut primele grile de concedii din anul care începuse, m-am programat la o lună de concediu şi am ştiut cu o jumătate de an înainte că în 9 iulie 2006 plec spre casă.

După 4 ani de absenţă, reveneam cu multă emoţie ACASĂ.

Ne-am cumpărat pentru călătorie o cameră video cu care voiam să înregistrez şi să duc cu mine cât mai mult posibil. Speram ca imaginile pe care o să le înregistrez o să-mi potolească dorul de ţărişoara abandonată. Îmi amintesc cu claritate chiar şi momentul în care am pornit, aranjatul maşinii, ora plecării… Ţin minte că ne-am încrucişat pe drum cu unul din autocarele de la firma la care lucram eu şi ne-am salutat cu bucurie. Toată lumea ştia că plec în concediu după câţiva ani de absenţă şi toţi ştiau că aşteptasem asta cu emoţie tot anul.

A mers destul de bine până prin Ungaria, când am părăsit autostrada. Aici ajungi deja pe jumătate mort de

oboseală, epuizat nervos şi habar n-ai că de abia acum începe aventura. Din Budapesta până aproape de ieşire n-am avut tăbliţe indicatoare şi habar n-aveam cât mai este până la graniţă. Între timp s-au mai schimbat lucrurile, dar atunci ni s-a întâmplat să găsim un indicator pe care scria 25 de km până la graniţă şi după încă vreo 15 km un altul care să indice 62 km până în acelaşi loc. Oricum, mie mi s-a părut infernală acea porţiune, pe care am parcurs-o cu camera de filmat deschisă pentru a nu rata intrarea în ţară, plângând şi râzând isteric din cauza emoţiei şi a epuizării.

Bineînţeles că până la graniţă am rămas fără baterie la cameră şi am ratat filmarea de la intrare.

Nu pot să comentez obiectiv cum am găsit România la întoarcere. Mie îmi plăcea tot ce vedeam, chiar dacă ţin minte că în Oradea mi se părea că toţi circulă pe unde apucă, că oraşul părea ca după un război civil, cu clădiri vechi şi abandonate peste tot, că totul părea pustiu şi abandonat. Că şoseaua naţională nu avea marcaje şi mie mi se părea mereu că circulam pe lângă drum, că tirurile care erau într-un număr exagerat circulau fără nicio lege şi şoferii lor îi terorizau pe toţi ceilalţi, că satele păreau la fel ca pe vremuri, rustice, abandonate şi fără viitor. Cu toate astea, eu eram fericită şi mi se părea cel mai frumos loc din lume.

Acum cred că ştiu ce mi se întâmplase. Nu ajunsesem să mă leg şi mă simt aparţinând altui loc. Nu aveam cum să privesc cu ochi critici ţara mea, de vreme ce era unica pe care o simţeam a mea. Nu fac parte nici din grupul celor care afirmă cu uşurinţă „casa mea este acolo unde mi-e bine”! În fond şi la urma urmei, eram doar în vacanţă, o perioadă care se termină într-o lună şi ştiam că mă voi întoarce, nu era un loc în care să rămân, să trăiesc, să muncesc. Este foarte adevărat, avem o ţară foarte frumoasă, dar oare este suficient? Nu vreau să întind

discuţia pe tema asta, toată lumea ştie răspunsul la această întrebare şi toată lumea ştie şi ce ne lipseşte, de fapt!

Refuzam să văd părţile proaste, aşa cum fetele mele refuzaseră să vadă părţile bune din Spania. Iar în momentul în care am ajuns pe porţiunea de drum de unde se vedeau munţii mei, defileul pe care l-am visat cu ochii deschişi toţi aceşti ani, a fost momentul în care am ştiut că asta e singura casă pe care o am şi aşa va rămâne pentru totdeauna, indiferent de drumuri, dotări şi de restul lipsurilor care umpleau lista nesfârşită.

Casa mea, deşi rebegită de vreme şi abandon, era cea mai frumoasă casă din lume. Odată ajunsă aici, am închis uşa şi poarta şi am refuzat să ies. Mi-am petrecut prima săptămână din concediu ieşind doar în curtea casei, filmând fiecare frunză şi floare din grădina mea, plângând în hohote oricând cineva deschidea uşa şi mă întreba cum e pe dincolo. Aş fi vrut să rămân pentru totdeauna aici şi cred că atunci am început să mă gândesc că aş putea-o face, trebuia doar să vreau cu adevărat. Deşi nu aparţineam altui loc, eram altă persoană. Aveam încredere în mine şi eram convinsă că se poate şi acasă, se poate oriunde, depinde doar de mine. Anii petrecuţi afară mi-au demonstrat că sistemul nu te poate învinge şi chiar mă credeam invincibilă şi puternică.

Nu-mi amintesc sfârşitul vacanţei şi drumul de întoarcere. Îmi amintesc doar momentul în care am ajuns în apartamentul meu frumos, care era acum casa mea cea nouă. Am intrat în bucătărie şi am început să caut lucrurile prin dulap. Uitasem unde ţin paharele, unde ţin farfuriile, unde am pus cănile… În casa din România, am găsit totul, după patru ani de absenţă, cu ochii închişi. Aici nu mi-am amintit nimic după mai puţin de-o lună. Umblam prin bucătărie şi deschideam nervoasă fiecare dulap, întrebând cu voce tare unde sunt paharele, unde ţinem cănile, unde

este faţa de masă? A fost ca şi cum aş fi intrat în casa unor străini, din greşeală. Vin când nu mai aştepţi

Am revenit la serviciu şi la rutina de fiecare zi, cu sufletul mai greu de amintiri şi cu mintea plină de România. Nu cred că m-am mai uitat vreodată la toate discurile filmate acasă, dar erau acolo şi asta conta mult.

A urmat un an foarte bun, un an în care am început să mă simt şi acolo acasă. S-a întâmplat atunci când nu credeam că se va mai întâmpla vreodată, conform acelor principii cărora, dacă doreşti ceva cu prea mare încrâncenare, nu va veni, nu-l vei găsi, nu-l vei câştiga… Acel ceva te va găsi pe tine atunci când îl consideri o cauză pierdută. Nu am de unde să ştiu şi nu cred că se poate calcula cât durează acomodarea. Probabil că la fiecare individ e altfel, aşa cum fiecare iubim şi urâm diferit, tot aşa ne desprindem şi ne deprindem diferit. Cam ca plantele, le muţi într-un loc în care unele încep să se veştejească şi altele brusc să înflorească, în acelaşi loc. La mine a durat mult şi, înainte de-a mă bucura pentru ceea ce câştigasem, cu siguranţă că mi s-au veştejit cel puţin câţiva neuroni.

A fost un an în care m-am simţit mai catalancă decât româncă, aveam mai mulţi prieteni catalani şi spanioli decât români, aveam o viaţă socială foarte vie şi diversificată. Am început să frecventez cluburi de dans, restaurante şi să merg la spectacole cu prietenele mele, aşa că aveam tot mai multe amintiri plăcute despre locurile din jurul meu. Amintiri legate de oameni de acolo. Aveam deja terasa mea preferată, magazine favorite, coafeza şi cosmeticiana mea, brutăria de la care cumpăram mereu acelaşi tip de pâine, aprozarul din colţ… Mă descurcam foarte bine la serviciu, eram deja un nume pe-acolo, şoferii mă căutau pentru orice fleac, pentru că ştiau că eu le rezolv multe din probleme; şefii mă apreciau şi mă respectau, salariul îmi crescuse şi aveam banii mei

pentru mofturi şi nu numai l Mă mişcam ca peştele în apă prin orarul meu aglomerat, găteam sănătos, făceam cumpărături, citeam: era foarte cronometrat totul. Făceam cursuri de dans, în loc de catalană, pentru că deja nu mai aveam nevoie de cursuri. Visam în catalană şi vorbeam cu mine în cap în catalană, cel mai des. Fetele erau bine, Alexandra vorbea româneşte cu accent catalan şi scăpa cel puţin câte un cuvânt de-a lor la zece de-ale noastre. Avea o grămadă de prietene, învăţa bine şi era un copil vesel şi frumos. Daria nu neapărat se liniştise, învăţa tot atât de prost, dar avea şi ea cercul ei de prieteni cu care pierdea zilele şi nopţile, după modelul binecunoscut al oricărui adolescent normal şi sănătos. Făcea cursuri de pictură şi am descoperit că am o fată foarte talentată. Citea mult, citea tot ce îi recomandam eu şi tot ce-i pica în mână şi parcă devenea pe zi ce trecea tot mai comunicativă şi mai puţin revoltată. Ne amenința însă foarte des că la 18 ani se întoarce în România1 Aveam bani destui, nu mai aveam nicio grijă legată de facturi sau amănunte cum ar fi mâncarea… ne îmbrăcam bine, aveam dulapurile pline, parcă chiar începeam să prind tot mai mult gustul hainelor bune, mai scumpe, nu neapărat de marcă, asta n-a reuşit să mă pasioneze niciodată! Eram ascultată, îmi impuneam punctul de vedere oriunde era nevoie, nu aveam reţineri legate de faptul că sunt emigrantă, sau legate de accentul meu ciudat. Ştiam să îmi rezolv problemele, eram bătăioasă şi tăioasă dacă era nevoie; pe la primărie, sau legat de alte chestii administrative, ştiam să îmi apăr drepturile şi, în sfârşit, o făceam. Toate astea m-au făcut să mă cred cineva, poate mai mult decât era cazul şi să am impresia că toate mi se datorează doar mie, muncii depuse, efortului făcut, abilităţilor mele, alea pe care le am, puţine câte or fi. Astea şi faptul că vorbele mele, calme sau nervoase, erau ascultate, de la primărie până la brutărie; de faptul că în sfârşit înţelesesem că eu contez,

nu sunt o oarecare părticică fără însemnătate, că eu sunt societatea din care fac parte şi că un sistem sănătos nu te înfrânge atunci când vrea el, ci doar atunci când renunţi tu la luptă.

La începutul anului următor, în ianuarie, România a intrat în UE. Ţin minte că aşa, din nimic şi dintr-odată a început să vorbească toată lumea de noi, adică despre români şi România. Despre câte posibilităţi se deschid ţării noastre, câte uşi şi câte oportunităţi. Toată lumea părea interesată să investească şi să câştige un ban pe noua piaţă deschisă. Erau încă vremuri bune în Spania, nu se vorbea despre criză, imobiliarele şi construcţiile câştigau la greu şi toată lumea căuta o portiţă pentru investiţii pe piaţa din lumea nouă a estului sălbatic.

Demi avea deja ani grei de camion, se săturase şi îmi spunea mereu că ar vrea să încerce ceva nou. De şapte ani pleca în fiecare zi de-acasă lunea şi se întorcea vinerea sau sâmbătă. Oricine s-ar sătura până la urmăl Câştiga foarte bine, ar fi fost foarte greu, dacă nu chiar imposibil să câştige la fel într-o altă slujbă, chiar şi de inginer. Diplomele nu le convalidasem, nici eu, nici el. Am avut o încercare, dar am făcut greşeala să trimit originalele pentru traducere, iar poşta română le-a rătăcit. După ce le-am recuperat, n-am mai avut nici chef, nici timp s-o mai facem. Probabil ar fi putut câştiga undeva pe la jumătate din bani lucrând ca inginer începător, aşa că nu speram să găsim ceva.

Nu am căutat noi slujba asta care ne-a adus înapoi în România; practic ne-a găsit ea pe noi. A început când colega mea de serviciu, devenită între timp cea mai bună prietenă a mea, a venit încântată cu un anunţ din ziar, care spunea că se căuta un inginer pentru o filială de producţie în România. Era vorba despre o fabrică din domeniul auto. Nu se specifica naţionalitatea dorită. Am trimis şi noi CV-ul soţului meu, care se potrivea bine cu cerinţele postului.

Ne-am pus multe speranţe în anunţ, i-am cumpărat un costum şi o cravată, piese care lipseau cu desăvârşire din garderoba lui. Acolo nimeni nu ne chema la nunţi şi pe camion nu-i trebuia costum. A urmat interviul la Barcelona, la o firmă de recrutare pentru personal calificat. La interviu bănuiesc că a făcut impresie bună şi aşteptările noastre erau foarte mari. L-au refuzat însă cei de la fabrică, care doreau un inginer de-al lor, un spaniol sau un catalan. Am primit o scrisoare de refuz după vreo lună şi ne-am scos din cap ideile fanteziste. Nu pot să spun că am suferit o dezamăgire foarte mare, mai degrabă ne-a adus puţin cu picioarele pe pământ.

Cei de la firma de recrutare au fost însă mai dezamăgiţi decât noi şi i-au propus să-i caute de lucru, în Spania sau România, pentru un post în specialitatea lui. De aici a început totul, aşa ne-a găsit slujba pentru care ne-am întors acasă.

N-a fost o perioadă uşoară, negocierile au durat luni de zile, suspansul şi nesiguranţa noastră la fel; probabil că soarta a hotărât asta pentru noi şi, în ciuda tuturor îndoielilor şi fricilor noastre, s-a întâmplat. A fost mai presus decât noi şi eu sper că şi asta a fost pentru ceva anume, despre care vom afla şi vom înţelege atunci când va veni timpul s-o facem. Epilog

Aş vrea să dedic un capitol fiecărei persoane din viaţa mea de după. Ar fi prea multe capitole, chiar dacă unii dintre ei au fost pasageri. Începând cu Monica, Nicu şi Daniel; ţiganii noştri tonţi şi înceţi, polonezii cu sticlele ascunse prin buzunare, nemţii în general, pentru că aici nici măcar nu pot face categorisiri în buni sau răi…

Ionel, care mi-a dat un loc în casa lui alături de restul din apartament, Angela şi familia ei. Angelei chiar ar trebui să-i dedic mai mult, pentru că m-a ajutat să învăţ spaniolă, m-a plimbat şi mi-a arătat oraşul, m-a ajutat să sun pentru anunţuri de muncă, a fost prima prietenă la

început de drum. Au urmat apoi alţii, inclusiv funcţionarul de la bancă, cel care m-a învăţat cum funcţionează maşina de dat bani, barmanul de la Nupi, cel care m-a învăţat să folosesc calculatorul. Patroana de la croitorie, care nu m-a dat afară, deşi am fost o catastrofă a tivitului şi a butonierelor, şeful lui Demi care ne-a ajutat cu actele şi l-a iertat după ce i-a stricat gardul, care ne-a făcut să simţim că avem o familie spaniolă şi ne-a învăţat să iubim bucătăria spaniolă.

Lui Chus, doctoriţa din Zaragoza, care mai mult decât prietenia ei mi-a dat o identitate în sistemul de asigurare spaniol. Printr-o simplă semnătură, mi-a schimbat viaţa. Ce mici şi ce neînsemnate par anumite gesturi pe care le facem din omenie şi care pot schimba viaţa cuiva!

Susanei, uruguayanca cea exigentă, care m-a certat şi mi-a cerut întotdeauna mai mult, din prea multă iubire şi din dorinţa de-a mă şti fericită şi împlinită. Nu ştiu dacă am vorbit suficient despre ei toţi, probabil că nu.

A urmat apoi Silvia, prietena mea bună, care mi-a înţeles sufletul mai bine decât mine şi care m-a ajutat să-l accept şi eu aşa cum e.

Este injust să întâlneşti şi să iubeşti astfel de oameni şi apoi să te trezeşti fără ei. La început am fost debusolată şi pierdută, dar mai apoi am început să mă gândesc la norocul pe care l-am avut. Aş fi putut să nu-i cunosc niciodată şi probabil istoria vieţii mele ar fi fost o poveste banală despre o femeie oarecare. Oamenii din viaţa noastră sunt cea mai valoroasă avere. Chiar şi cei răi, proşti sau prost intenţionaţi te învaţă ceva. Restul decorului se schimbă mereu în jurul nostru, fie că ne deplasam noi sau se mişcă doar lumea în jurul nostru. Nimic nu este imobil şi chiar dacă rămânem toată viaţa în casa în care ne-am născut, lumea se schimbă într-un mod pe care îl percepem mai greu din punctul în care te

înţepeneşte atâta stabilitate. Ceea ce dă valoare sunt însă personajele care populează decorul din jurul tău şi tot ei sunt cei care te pot sau nu scoate din amorţeala în care ai căzut. O ţară poate fi cea mai frumoasă din lume, poate fi un tărâm al perfecţiunii, dar asta nu te ajută cu nimic atâta timp cât oamenii din ţara aia nu-ţi plac şi nu poţi trăi lângă ei. Poate de-aia am rămas eu cu impresia că Germania e urâtă, chiar dacă am văzut-o şi ca turist. Întotdeauna m-am simţit cumva, într-un fel incomod, cam ca nişte muşte pe care ei nu le au, de fapt, şi pe care, dacă tot apar, încearcă să le extermine într-un fel sau altul. Şi poate de-aia mi-a plăcut Spania, mult mai imperfectă şi cu câte-o pată pe ici, pe colo, dar unde am simţit în final că pot să fiu acceptată şi am voie să fiu eu, printre ei. Pentru că mai mult ca orice pe drumul acesta lung pe care l-am parcurs, alături de ei toţi, cei care mi-au făcut companie într-un moment mai lung sau mai scurt al călătoriei mele, m-am regăsit pe mine, cea de azi, cea care a plecat dintr-un sat de la poalele Apusenilor şi care nu s-a mai întors niciodată la fel. The Queen of the Universel

Acum 5 ani reveneam pe pământul unde aveam rădăcinile. În satul de la poalele Apusenilor, ca să văd seara de pe terasă soarele ascunzându-se cuminte printre stâncile brăzdate de-o apă frenetică, numită la fel ca strada mea: Hasdate. Aş fi putut spune pur şi simplu c-am revenit pe Pământ. Punct! Nu din cauză c-aş fi fost între timp pe Marte sau prin alte galaxii, dar, odată întoarsă acasă, părea că „plutirea41 se terminase şi aveam nevoie din nou să învăţ să umblu cu picioarele bine înfipte pe pământ.

Îmi amintesc când am plecat din Girona, cu maşina plină de tot ce adunasem pe-acolo, utile sau mai puţin, dar ale noastre. Este ciudat cum încă nu ştiu să mă desprind de obiecte, deşi ar fi fost normal să învăţ, după atâtea despărţiri şi renunţări şi după atâtea lecţii practice despre

cât de puţin avem nevoie în pelerinajele noastre. De fapt, despre cât de puţine obiecte, pentru că altfel avem nevoie de foarte multe, dar care în orice caz nu sunt chestii ce încap prin valize. Şi, totuşi, casa mea era înghesuită în Bubulina, iar restul depozitat într-o boxă închiriată până la un posibil transport spre casă. Nu semăna deloc cu plecarea în Germania şi nici atât cu cea definitivă în Spania, alături de fete. Prima, plecarea spre Germania, a fost foarte bine asezonată cu entuziasm şi multă, multă speranţă de mai bine; în schimb, aia spre Spania cu fetele a fost o disperare mută, condimentată cu frică şi întrebări fără răspuns. Cu remuşcări, cu vinovăţie, cu amar… şi cu disperata nevoie ca cineva, ceva, oricine sau orice să-mi confirme că fac bine ce fac. Bineînţeles, nici acel ceva şi nici acel cineva n-a apărut!

Plecarea din Girona a fost mai degrabă sub semnul nostalgiei, a unei bucurii calde de-a fi trăit toţi acei ani pe-un tărâm magic, într-un oraş de poveste pe care îl iubeam ca şi cum ar fi fost al meu. A bucuriei de-a fi cunoscut prieteni din toate colţurile lumii, care m-au învăţat să văd viaţa cu alţi ochi şi mi-au arătat lumea lor aşa cum n-o cunoscusem până atunci. De-a fi trăit lângă mare, aproape de o mare care n-are asemănare şi care a fost refugiul meu toţi anii aceia. Mândră de mine şi împăcată pentru că reuşisem să mă integrez acolo, să fiu una cu toţi aceia care formau o lume minunată şi plină de culoare. Îmi aminteam şi casa plină de furnici, ba chiar m-am dus să-i fac poze înainte de plecare, nu cumva să uit (ca şi cum aş fi putut…). Îmi aminteam şi zilele de luptă, dezamăgirile, deziluziile… dar într-un mod ciudat, fără ranchiună şi fără tristeţe. Pur şi simplu ele au fost, au lăsat oarece urme, şi în final au avut rostul lor. Sincer, mă simţeam The Queen of the Universe! Eram convinsă, n-aveam niciun dubiu că fac bine ce fac, că vom reuşi acasă, că va fi bine. Eram convinsă că ţărişoara mea merge pe calea cea bună şi că

eu am văzut de fapt unde ar vrea ea să ajungă. Că voi trăi s-o văd ajungând acolo şi, poate, voi fi în stare să fac ceva, oricât de mic sau lipsit de importanţă pentru asta.

Acum îmi vine să râd şi sunt convinsă că şi voi zâmbiţi, chiar dacă discret şi cu indulgenţă. O dată de starea mea exaltată, de mândria mea nedisimulată, de parcă aş fi făcut cine ştie ce mare scofală pe-acolo; şi apoi de convingerile mele cum că cineva de-aici ar avea nevoie de experienţele mele occidentale. Stau acum şi mă întreb de ce am reuşit acolo să fiu mândră de fiecare pas al meu, de fiecare reuşită oricât de neînsemnată ar părea; cum de eram acolo atât de optimistă şi convinsă de puterea mea de-a muta munţii din drumul meu? De unde atâta magie în lumea aia să te schimbe într-atât încât să te vezi dintr-odată The Queen of the Universe? Mă rog, nu chiar dintr-odată, au fost câţiva ani, dar pentru o viaţă de om „dintr-odată" este o expresie adecvată…

Asta simţeam eu când lăsam în urmă Catalunya, ţara mea de adopţie, ţara în care am fost, pentru un moment al vieţii mele, The Queen of my Universe.

— Sfârşit –